

P.572

AMICUL POPORULUI.

□□□□

CALENDAR PE ANUL

1917. 49124

— ANUL LVII. —

Cu ilustrațiuni și mape din răsboiu.

Editura lui W. Krafft in Sibiiu.

Cuprinsul.

	Pag.		Pag.
Cronologie pe anul 1917	2	relui, sentințe, semne de timp,	
Semnele cronologice pe anul 1917	2	zile critice și umbl. timpului	4—26
Sărbători și alte zile schimbăt.	3	Regenții europeni	28
Regentul anului 1917	3	Tărgurile (Bălciurile):	
Întunecimi	3	a) În ordine alfabetică 	29
Cele patru anotimpuri	3	b) Aranjate după luni	36
Calendar Iulian și Gregorian		c) Din România	40
cu zilele lunilor, numele Sfinților,		Administrațiunea poștelor după ordinațiunile cele mai noue	42
sărbătorile împăr. și biserice.,		Tarifa pentru telegrame	49
evanghelia, glasul și voscreasna		Competințe și timbre	51
fiecărei Dumineci, fazele lunii,			
zodiile, răsăritul și apunerea soa-			

Partea literară:

	Pag.		Pag.
Francisc Iosif I., de Ermil Borcia	55	Scene din războiu:	
Impăratul și regele nostru Carol	56	I. In Serbia	99
Mitropolitul Ioan Mețianu	60	II. In Muntenegru	101
Mitropolitul Vasile Mangra	62	III. Spre Italia	107
Episcopul Vasile Hossu	64	IV. In Rusia	143
Virgil Onițiu	65	V. Generale	152
Fapte vitejești de ale soldaților		Orfanii, de I. Broșu	157
Români	68	Din robie spre libertate	157
Din tainele războiului	72	Din geografia războiului	158
Ciubucul logofăt. Manole Buhuș,		In alte lumi..., de Tr. Demetrescu	162
de N. Gane	80	Cugetare, de Tr. Demetrescu	162
Eroii noștri căzuți pe câmpul de		Șematism statistic al Românilor	
luptă	94	din Ungaria și Transilvania	163
Răvaș dela front, de Fl. Muntean	98	Bou deștept	176
		O întrebare de conștiință	176

A n u n Ț u r i .

Librăria W. Krafft în Sibiiu

are cel mai mare depozit de cărți românești, cu deosebire pentru biblioteci populare.

La comande mai mari, cari se expediază în pachete cu rambursă, se cere dela necunoscuți și o plată à conto. Cărți singuratiche mai bine se expediază sub bandă, se recomandă deci ca astfel de comande să se facă prin mandat postal, adăugându-se lângă prețul cărților încă 10 fileri pentru expedițiune, iar 20—40 fileri pentru francatură, eventual și alți 25 fileri pentru recomandare. Pentru trimiteri sub bandă, adevă că dacă nu s'a trimis taxa de recomandare, librăria nu ia nici o răspundere, expedarea lor însă o face sub controlă.

Francisc Iosif I. †

1964

AMICUL POPORULUI.

☞ CALENDAR ☞
PE ANUL COMUN
1917.

Anul LVII.

Întocmit
de
I. Popovici.

☛ Cu număroase ilustrațiuni. ☛

Biblioteca Județeană ASTRA

506P

BIBLIOTECA
SIBIU

SIBIIU.

TIPARUL ȘI EDITURA LUI W. KRAFFT.

Cronologie pe anul 1917.

Dela crearea lumii, după Suidas (6000 a. Hr.)	7917
" " " " era bizantină (5508 a. Hr.)	7425
" " " " periodul Iulian (1 Ian. 4713 a. Hr.)	6630
Dela fundarea Romei (d. Varro 24 Apr. 743 a. Hr.)	2660
Dela așezarea Calendarului Iulian prin Sosigene (1 Ian. 45 a. Hr.)	1962
Dela nașterea Domnului nostru Isus Hristos	1917
Dela risipirea Ierusalimului prin Romani (1 Sept. 69 d. Hr.) . . .	1848
Dela venirea Romanilor în Dacia sub Traian (a. 105 d. Hr.) . . .	1812
Dela năvălirile barbare în Dacia-Traiană (270—275 d. Hr.): Goții, Gepizii, Avarii, Hunii și a.	1642
Dela venirea Maghiarilor în Europa (830 d. Hr.)	1087
Dela fundarea regatului ungar (1000 d. Hr.)	917
Dela primirea legii creștine de către Maghiari (1000 d. Hr.) . . .	917
Dela descălecătoarea lui Radu Negru-Vodă în Muntenia (1209 d. Hr.)	708
Dela aflarea prafului de pușcă (1331 d. Hr.)	586
Dela descălecătoarea lui Dragoș-Vodă în Moldova (1342 d. Hr.) .	575
Dela aflarea hârtiei	544
Dela aflarea tiparului	475
Dela ocuparea Constantinopolei prin Turci	463
Dela descoperirea Americii (11 Oct. 1492)	425
Dela reformația lui Luther (1517 d. Hr.)	400
Dela căderea Ungariei la Mohaciu și venirea ei sub Casa de Habs- burg (1526)	391
Dela întâia carte tipărită românește	346
Dela începerea sădirii tutunului (tabacului) în Europa (1591) . . .	326
Dela îndreptarea Calendarului Iulian prin papa Grigorie XIII. (15 Oct. 1582)	335
Dela nașterea Maiest. S. c. și r. ap. Francisc Iosif I. (18 Aug. 1830)	87
Dela ștergerea iobăgiei (Dum. tuturor Sfinților 6/18 Iunie 1848) .	69
Dela urcarea pe tron a Maiest. S. Francisc Iosif I. (2 Dec. 1848)	69
Dela războiul Austriei cu Prusia (1866)	51
Dela introducerea dualismului, împărțirea în două a imperiului Habsburgic (1867)	50

Semnele cronologice pe anul 1917.

	Cal. Iul.	Cal. Greg.		Cal. Iul.
Indictul (Nrul roman)	15	15	Crugul soarelui	5
Numărul de aur	18	18	Mâna anului	6
Epacta	18	6	Crugul lunii	15
Cercul solar	22	22	Slova pascăliei	6
Litera Duminecii	A	6		

Zodiile cerului.

Berbecele		Leul		Săgetătorul	
Taurul		Fecioara		Căpriorul	
Gemenii		Cumpăna		Udătorul	
Racul		Scorpionul		Peștii	

Sărbători și alte zile schimbătoare.

Carnevalul (Cășlegile) 6 săptămâni și 1 zi. — Triodul intră în 22 Ianuarie. — Lăsatul de carne în 5 Februarie. — Lăsatul de brânză în 12 Februarie. — Bunavestire în Sâmbăta Floriilor. — Sfintele Paști în 2 Aprilie. — Înălțarea Domnului în 11 Maiu. — Rusaliile în 21 Maiu. — Postul SS. Apostoli 4 săptămâni și 3 zile, iar ziua lor Joi. — Nașterea Domnului Luni.

Ordinea evangheliilor, a glasurilor și voscresnelor este corectă, conform tablei Paștilor dela 2 Aprilie.

Regentul anului 1917

este Iupiter (Joe), uriașul sistemului solar. Masa lui e cam de 309 ori mai mare decât a pământului. Iupiter își face calea în jurul Soarelui în 12 ani (așadar pe el anul e cât 12 ani de ai noștri), iar în jurul osiei sale se învârtște în fiecare 10 ore odată. Depărtarea lui dela pământ variază între 587 și 959 milioane kilometri. In jurul acestui planet umblă 8 sateliți (luni), cari provoacă pe an cam 4400 întunecimi de Soare și tot atâtea întunecimi de Lună.

Întunecimi.

În anul 1917 vor fi patru (4) întunecimi de Soare și două (2) întunecimi de Lună. Unele se vor vedea și pe la noi.

1. *Intunecime parțială de Soare* va fi în 10/23 Ianuarie. Se începe la orele 6 și 43 min. dimineața; se sfârșește la orele 10 și 13 min. a. m. Se va vedea în Europa (afară de Anglia, Portugalia și parte din Spania), apoi prin Asia sudică.

2. *Intunecime parțială de Soare* va fi în 6/19 Iunie. Inceputul la orele 12 și 36 min. la amiazi; sfârșitul cătră 4 ore p. m. Se va vedea în partea vestică din America nordică, în Siberia, Rusia nordică, Scandinavia și Grönlanda. Pe la noi nu se va vedea.

3. *Intunecime totală de Lună* în 21 Iunie (4 Iulie). Inceputul la 9 ore, sfârșitul după 12 ore seara. Se va vedea și pe la noi.

4. *Intunecime parțială de Soare* în 6/19 Iulie. Inceputul la 3, sfârșitul la 4 $\frac{1}{2}$ ore dimineața, deci pe la noi nu se poate vedea.

5. *Intunecime inelară de Soare* în 1/14 Decemvrie. Inceputul la ore dimineața, sfârșitul la amiazi. Pe la noi nu se va vedea nimic.

6. *Intunecime totală de Lună* în 15/28 Decemvrie. Inceputul la 9 ore dim., sfârșitul la 12 și 28 min. la amiazi. La noi nu se va vedea.

Cele patru anotimpuri.

Primăvara se începe în 8 Martie la 5 ore dimineața.

Vara se începe în 9 Iunie la 1 oră dimineața.

Toamna se începe în 10 Septemvrie la 4 ore p. m.

Iarna se începe în 9 Decemvrie la 11 ore dimineața.

Explicarea prescurtărilor.

Ap. = Apostol. | M. = Martir. | Pr. = Proroc.
C. = Cuvios. | P. = Părinte. | S., Sf. = Sfânt.

Orele și minutele sunt calculate după timpul mediu civil. Timpul oficial e cu 32 minute mai târziu.

Calendarul Iulian		Calend. Gregor.	Soarele
			răsare apune
Dumineca înaintea Botezului, ev. Marcu c. 1, gl. 6, v. 9. „Începerea evangheliei lui Isus Hristos...”			1. 7 o. 13 m. — 3 o. 41 10. 7 „ 05 „ — 3 „ 55 20. 6 „ 52 „ — 4 „ 12
Dum.	1 † Tăierea împrejur	14 Felix	
Luni	2 P. Silvestru	15 Maur	
Mărți	3 Pr. Malachia ☾	16 Marcelin	
Merc.	4 Sin. 70 Ap.	17 Antonie	
Joi	5 Teopemt și Teona	18 Prisca	
Vineri	6 † Botezul Dlui	19 Sara	
Sâmb.	7 † Ioan Botez.	20 Fab. și Seb.	
Dumin. după Botez, ev. Matei c. 4, gl. 7, v. 10. „În vremea aceea auzind Isus că Ioan s'a prins...”			<p>Luna.</p> <p>Pătrarul ultim în 3 I la 12 ore 42 m. zi</p> <p>Lună nouă în 10 I la 8 ore 40 min. di</p> <p>Pătrarul prim în 17 I la 2 ore 1 min. noa</p> <p>Lună plină în 25 I la 4 ore 28 min. di</p>
Dum.	8 C. George	21 Agnes	
Luni	9 M. Polieuct	22 Vincentie	
Mărți	10 P. Grigorie ☹	23 Log. Mariei	
Merc.	11 C. Teodosie	24 Timoteiu	
Joi	12 M. Tațiana	25 Pavel	
Vineri	13 M. Ermil	26 Policarp	
Sâmb.	14 Părinții din Sinai	27 Ioan	
Dumin. lui Zacheu, ev. 15 dela Luca, c. 16, gl. 8, v. 11. „În vremea aceea trecea Isus prin Ierihon...”			<p>Semne de timp</p> <p>Ianuarie cu moină, pri vară friguroasă, vară că roasă. Ianuarie cald m semn de ar mănós. D iarnă neagră cu vânt calde, primăvara se um cimiteriile. Ianuarie usca geros aduce Faur cu Negura din Ianuarie a Faur umed. Când se norii spre meazăzi, urme frig. — când spre me noapte — căldură. C fost timpul la Sf. Grig (10) așa va fi tot anul.</p>
Dum.	15 C. Pavel Teban	28 Carol	
Luni	16 Lanț. Ap. Petru	29 Francisc	
Mărți	17 † C. Antonie ☽	30 Martina	
Merc.	18 P. Atan. și Chiril	31 Petru Nol	
Joi	19 C. Macarie	1 Febr. Ignat.	
Vineri	20 † C. Eutimie	2 † Înt. Dlui	
Sâmb.	21 C. Maxim	3 Blasiu	
Dumin. Vameșului și Fariseului, ev. Luca c. 8, gl. 1, v. 1. „Zis-a Dnul pilda ac.: Doi oameni au intrat în bis...”			<p>Zile critice.</p> <p>10 Ianuarie I. ord. 26 „ II. „</p> <p>Umblarea vremii.</p> <p>(După calendarul pe 140 a)</p> <p>1—4 senin, vânt și ge zăpadă, 6—8 ger, 9 nor până 13 ger, 14—16 mo 17 ger, 18 cald, 19 vânt, 20 moină și vânt, 22—25 tare, 29—31 moale.</p>
Dum.	22 Ap. Timoteiu	4 Veronica	
Luni	23 M. Clement	5 Agata	
Mărți	24 C. Xenia	6 Dorotea	
Merc.	25 † P. Grigor. Teol. ☹	7 Romuald	
Joi	26 C. Xenofont	8 Ioan	
Vineri	27 † Ioan Hrisost.	9 Apolonia	
Sâmb.	28 P. Efrem Sirul	10 Scolastica	
Dumin. Fiului rătăcit, ev. Luca c. 15, gl. 2, v. 2. „Zis-a Dnul pilda aceasta: Un om avea doi ficiori...”			<p>În 25 și 27 Ianuarie de gare de post (hărt.).</p> <p>În 10 Ian. întunecime țială de Soare, vizibilă la</p>
Dum.	29 M. Ignatie	11 Eufrosina	
Luni	30 † Vas., Gr. și Ioan	12 Eulalia	
Mărți	31 Chir și Ioan	13 Catarina	

Calendarul Iulian		Calend. Gregor.	Soarele	
			răsare	apune
Merc.	1 M. Trifon	14 Valentin	1.60.33 m.	— 4 o. 33 m.
Joi	2 (+) Întimp. Dnului ☾	15 Faust	10.6 " 16 "	— 4 " 48 "
Vineri	3 Drept. Simeon	16 Iuliana	20.5 " 54 "	— 5 " 06 "
Sâmb.	4 P. Isidor	17 Constanța		
Dumin. lăsatului de carne, ev. Marcu c. 25, gl. 3, v. 3. „Zis-a Dnul: Când va veni fiul omenesc...“			Luna.	
			Pătr. ultim în 2 Fa la 2 ore 53 min. dis	
			Lună nouă în 8 Fa la 7 ore 9 min. sear	
			Pătr. prim în 15 Fa la 5 ore 43 min. p.	
			Lună plină în 23 Fa la 10 ore 50 min. sear	
Dum.	5 M. Agatia	18 Flavia	Cu cât ești mai ușo cu atât mai bine pl tești pe valurile vieț	
Luni	6 P. Vucol ep.	19 Conrad	Dacă vrei să odih nești la bătrânețe, tr buie să alergi în tim rete.	
Marti	7 P. Partenie	20 Eleuterie	Parvenitul e ca omul care pentru prima dat se urcă într'un turn: iau ametele și oamen de jos i se par a fi p tici.	
Merc.	8 Teodor Stratilat ☾	21 Eleonora	Semne de timp.	
Joi	9 M. Nichifor	22 Petru C.	Faur alb întărește sem turile. Faur urit, Maiu fr mos. Când nu îngheață Faur, e semn de an măn Vânturile de miazănoap prevestesc an mănos. Negr de apus arată ger. Apa cur toare de caldă, urmează g	
Vineri	10 M. Haralampie	23 Eberhard	Zile critice.	
Sâmb.	11 M. Vlasie	24 Matias	9 Februarie II. ord. 26 " II. "	
Dumin. lăsatului de brânză, ev. Mat. c. 6, gl. 4, v. 4. „Zis-a Dnul: De veți iertă oamenilor greșalele lor...“			Umblarea vremii.	
Dum.	12 P. Meletie	25 Victor	(După calendarul pe 140 an 1—2 moină, 3—4 vânt tar 5—6 senin și vânt, 7—9 ploa 10—14 senin, 15—18 nor vânt, 19 zăpadă, 20—21 vânt 22 zăpadă, 23—24 vânt, 25— zăpadă, 27—28 ziua caldă noaptea ger.	
Luni	13 P. Martinian	26 Gothard		
Marti	14 P. Auxentie	27 Leandru		
Merc.	15 Ap. Onisim ☽	28 Roman		
Joi	16 M. Pamfilie	1 Mart. Albin		
Vineri	17 M. Teodor Tiron	2 Simpliciu		
Sâmb.	18 P. Leon papa	3 Celidoniu		
Dumin. 1-a în post, ev. Ioan c. 1, gl. 5, v. 5. „În vremea aceea vrea Isus să meargă în Galilea...“				
Dum.	19 Ap. Archip	4 Casimir		
Luni	20 P. Leon ep.	5 Eusebie		
Marti	21 P. Timoteiu	6 Frideric		
Merc.	22 M. din Evgenia	7 Ap. Toma		
Joi	23 M. Policarp ☽	8 Ioan		
Vineri	24 † Af. c. S. Ioan Bot.	9 Francisca		
Sâmb.	25 P. Tarasie	10 40 Martiri		
Dumin. a 2-a în post, ev. Marcu c. 2, gl. 6, v. 6. „În vremea aceea intrat-a Isus în Capernaum...“				
Dum.	26 P. Porfirie	11 Heraclie		
Luni	27 P. Procopie	12 Grigorie		
Marti	28 P. Vasilie	13 Rosina		

Calendarul Iulian		Calend. Gregor.	Soarele	
			răsare	apune
Sâmb.	1 Maria egipt. ☾	14 Tiburțiu	1.40.28 m. — 60.10 m	
	Dumineca Paștilor, ev. Ioan c. 1. „Întru început eră cuvântul...”		10.4 „ 10 „ — 6 „ 24 „	
			20.3 „ 51 „ — 6 „ 89 „	
Dum.	2 (+) Sf. Paști	15 Anastasie	Luna.	
Luni	3 (+) Luni Paștilor	16 Aron	Pătr. ultim în 1 Aprilie	
Marti	4 (+) P. Iosif	17 Rudolf	la 9 ore 12 min. seara	
Merc.	5 M. Claudie	18 Valeriu	Lună nouă în 8 Aprilie	
Joi	6 P. Eutimie	19 Hermogen	la 3 ore 1 min. p. m.	
Vineri	7 P. Georgie	20 Sulpiciu	Pătr. prim în 16 Aprilie	
Sâmb.	8 P. Teofilact ☽	21 Anselm	la 6 ore 22 min. dim.	
	Dumineca Tomii, ev. Ioan c. 20, gl. 1, v. 1. „Fiind seară în ziua aceea, întru una din Sâmbete...”		Lună plină în 24 Aprilie	
			la 3 ore 43 min. dim.	
Dum.	9 M. Eupsihie	22 Sotir	Nu explicările ce se	
Luni	10 M. Ter. și Pomp.	23 Adalbert	dau faptelor, ci faptele	
Marti	11 M. Antipa	24 George	înșile sunt adevărul.	
Merc.	12 P. Vasile	25 Marcu	Eminescu.	
Joi	13 M. Artimon	26 Cletus	Mizeria uneori e așa	
Vineri	14 P. Martin	27 Peregrin	de bine mascată, încât	
Sâmb.	15 Ap. Aristarh	28 Vitalis	apare drept fericire.	
	Dumin. Mironosițelor, ev. Marcu c. 15, gl. 2, v. 3. „În vremea aceea venit-a Iosif din Arimatea...”		Gunoii tot gunoii	
Dum.	16 M. Agap., Irina ☽	29 Petru	rămâne, chiar dacă se	
Luni	17 M. Sim. Persul	30 Catarina	afă un diamant în el.	
Marti	18 C. P. Ioan	1 Maiu Filip	Semne de timp.	
Merc.	19 C. Ioan dela peșt.	2 Anastasia	Prior frumos, Maiu vi-	
Joi	20 C. Teodor T.	3 † Afl. Crucii	foros. Prior umed aduce	
Vineri	21 M. Ianuarie	4 Florian	binecuvântare. Gândacii din	
Sâmb.	22 C. Teodor S.	5 Pius	Aprilie îngheață în Maiu.	
	Dumin. Slăbănogului, ev. Ioan c. 5, gl. 3, v. 4. „În vremea aceea s'a suit Isus în Ierusalim...”		Negura din Aprilie, la răsărit	
Dum.	23 (+) Mart. George	6 Ioan P.	și miazăzi, e semn bun.	
Luni	24 M. Sava Strat. ☽	7 Stanislav	De tună în Aprilie, nu te	
Marti	25 Ap. Ev. Marcu	8 Mihail	teme de ger. Prior frumos	
Merc.	26 M. Vasile	9 Gregor N.	vară furtunoasă.	
Joi	27 M. Simeon	10 Isidor	Zile critice.	
Vineri	28 Ap. Iason	11 Adolf	10 Aprilie II. ord.	
Sâmb.	29 9 M. din Chizie	12 Pancrațiu	26 „ I. „	
	Dumin. Samarinenței, ev. Ioan c. 4, gl. 4, v. 7. „În vremea aceea venit-a Isus în cetatea Samariei...”		Umblarea vremii.	
Dum.	30 Ap. Iacob	13 Servațiu	(După calendarul pe 140 ani.)	
			1—3 ploaie, 4 nor, 5—6	
			ploaie și zăpadă, 7—10 ceață	
			și frig, 11—13 bine și ploaie,	
			14—18 bine, 19 vânt rece,	
			20—21 zăpadă, 22 bine, 23—25	
			ploaie cu zăpadă, 26—28 bine,	
			29 ploaie, 30 bine.	
			În 5 și 7 Aprilie deslegare	
			de post.	

Calendarul Iulian		Calendar. Gregor.	Soarele	
			răsare	apune
Luni	1 Pr. Ieremia ☾	14 Bonifaciu	1.30.34 m.	— 60.55 m.
Marti	2 P. Atanasie	15 Sofia	10.3 „ 22 „	— 7 „ 08 „
Merc.	3 M. Timoteiu	16 Ioan	20.3 „ 13 „	— 7 „ 19 „
Joi	4 M. Pelagia	17 (†) Înălț. Dlui.	Luna.	
Vineri	5 M. Irina	18 Venantius	Pătr. ultim în 1 Maiu la 2 ore 47 min. dim.	
Sâmb.	6 Dreptul Iov	19 Celestin	Lună nouă în 8 Maiu la 1 oră 46 min. dim.	
Dumin. Orbului, ev. Ioan c. 9, gl. 5, v. 8. „În vremea aceea trecând Isus văzut-a pe un om orb...“			Pătr. prim în 16 Maiu la 12 ore 33 min. noap.	
Dum.	7 M. Acachie	20 Bernardin	Lună plină în 23 Maiu la 2 ore 6 min. d. s.	
Luni	8 † Ap. și Ev. Ioan ☽	21 Felix	Pătr. ultim în 30 Maiu la 7 ore 38 min. dim.	
Marti	9 Pr. Isaia	22 Elena	Frumușea externă ca o scrisoare scrisă cu cerneală palidă, pe care vremea o șterge.	
Merc.	10 Ap. Simon Zilot	23 Desideriu	Semne de timp.	
Joi	11 (†) Înălț. Dlui	24 Ioana	Roua de seara și recoare din Maiu aduc fân și vie mult. Ploaia caldă din Maiu e binecuvântare. Rusalii umed, Crăciun gras. Roșii din Maiu pretuește un ca de mălaiu. Gândacii mulți vestesc an mănos. Maiu ploios, Iunie frumos. De brumă între Sân-George și Arminden va brumă între Sân-te-Mării. Când sunt greeri mulți și dinaintea locuinței lor țin mare cură tenie, — fân are să fie puțin.	
Vineri	12 P. Epifanie	25 Urban	Zile critice.	
Sâmb.	13 M. Glicheria	26 Filip	7 Maiu I. ord. 24 „ II. „	
Dumin. SS. Părinți, ev. Ioan c. 17, gl. 6, v. 10. „În vremea aceea ridicând Isus ochii săi la ceriu...“			Umblarea vremii.	
Dum.	14 M. Isidor	27 (†) Rusaliiile	(După calendarul pe 140 ani.)	
Luni	15 P. Pahomie	28 (†) Lun. Rus.	1—3 bine, 4—5 ploaie	
Marti	16 P. Teodor ☽	29 Maxim.	6—12 bine, 13—15 ploaie	
Merc.	17 Ap. Andronic	30 Ferdinand	16—20 bine, 21—27 mestecat	
Joi	18 M. Petru	31 Petronella	28 ploaie mare, 29—31 mes- tecat.	
Vineri	19 M. Patriciu	1 Iun. Iuvent.	În 24 și 26 Maiu des- gare de post (hârț).	
Sâmb.	20 M. Talaleu	2 Erasmus	În 29 Maiu se începe stul SS. Apostoli.	
Duminea Rusaliiilor, ev. Ioan c. 7. „Iară în ziua cea mai de pe urmă, cea mare a praz...“			În ziua de Rusalii cad sfinții Constantin și Elena	
Dum.	21 (†) Rusaliiile	3 Clotilda		
Luni	22 (†) Lunia Rusal.	4 Quirinus		
Marti	23 (†) P. Mihail ☽	5 Bonifaciu		
Merc.	24 P. Simeon	6 Benignus		
Joi	25 3 afl. cap. Sf. Ioan Bot.	7 Joia verde		
Vineri	26 Ap. Carp.	8 Medard		
Sâmb.	27 M. Terapont	9 Primus		
Dum. 1-a după Rusalii a tut. SS., ev. Mat. c. 10, gl. 8, v. 1. „Zis-a Dnul învățac. săi: Tot celce mă și va mărturisii...“				
Dum.	28 P. Nichita	10 Margareta		
Luni	29 C. Teodosia	11 Varnava		
Marti	30 P. Isachie ☾	12 Claudina		
Merc.	31 Ap. Ermil	13 Antonie		

Calendarul Iulian		Calend. Gregor.		Soarele	
				răsare	apune
Joi	1 M. Iustin	14 Vasile		1.3 c. 08 m.	— 7 o. 28 m.
Vineri	2 P. Nichifor	15 Vitus		10.3 " 08 "	— 7 " 31 "
Sâmb.	3 M. Lucian	16 Beno		20.3 " 14 "	— 7 " 30 "
Dumin. a 2-a după Rusalii, ev. Mat. c. 4, gl. 1, v. 2. „În vremea aceea umblând Is. pe lângă marea Gal. . . .”				Luna.	
Dum.	4 P. Mitrofan	17 Adolf		Lună nouă în 6 Iunie la 2 ore 2 min. p. m.	
Luni	5 M. Doroteiu	18 Paulina		Pătr. prim în 14 Iunie la 5 ore 8 min. p. m.	
Mărți	6 C. Visarion și Ilar. ☉	19 Iuliana		Lună plină în 21 Iunie la 10 ore 40 min. seara.	
Merc.	7 M. Teodot	20 Laura		Pătr. ultim în 28 Iunie la 1 oră 11 min. ziua.	
Joi	8 M. Teodor Stratilat	21 Aloisie		Na din poruncile ce le dă, ci din felul cum acelea se execută, se cu- noaște adevăratul stă- pân.	
Vineri	9 P. Ciril	22 Paulin		Semne de timp. Iunie mai uscat decât umed, umple buțile cu vin bun. Oamenii și vântul de Iunie curând se schimbă. Iunie umed și rece, strică întreg anul. Călătoria fur- nicilor vestește timp bun. Omidele multe sunt semne de vin și grâu mult. Sărutul peștilor vestește furtună. De sunt mulți bureți iuți, iarna vitoare are să fie ușoară, la din contră grea. Bureții porcești ne spun căpătul- ceialaltă începutul iernii vi- toare cum are să fie.	
Sâmb.	10 M. Timotei	23 Etehrud		Zile critice. 7 Iunie II. ord. 20 " I. "	
Dumin. a 3-a după Rusalii, ev. Mat. c. 6, gl. 2, v. 3. „Zis-a Domnul: Lumina trupului este ochiul . . .”				Umblarea vremii. (După calendarul pe 140 ani.) 1—5 ploaie, 6—12 bine și vânt, 13—15 ploaie și vânt friguros, 16—19 bine, apoi ceață, 20 ploaie, 21—24 senin și ploaie, 25—30 mestecat.	
Dum.	11 Ap. Vartol. și Varn.	24 Ioan Botez.		În 9 Iunie se începe vara.	
Luni	12 P. Onufrie	25 Prosper		În 6 Iunie întunecime par- țială de Soare, invizibilă la noi.	
Mărți	13 M. Acilina	26 Eremia		În 21 Iunie întunecime to- tală de Lună; se vede și pe la noi.	
Merc.	14 Pr. Eliseu ☽	27 Ladislau			
Joi	15 Pr. Amos	28 Leon			
Vineri	16 P. Tihon	29 (†) Pet. și Pav.			
Sâmb.	17 M. Manuil	30 Paul			
Dumin. a 4-a după Rusalii, ev. Mat. c. 8, gl. 3, v. 4. „În vremea aceea intrând Isus în Capernaum . . .”					
Dum.	18 M. Leontie	1 Iulie Teod.			
Luni	19 Ap. Iuda, frat. Dl.	2 Cercet. Mariei			
Mărți	20 M. Metodie	3 Cornelia			
Merc.	21 M. Iulian ☿	4 Udalric			
Joi	22 M. Eusebiu	5 Dometie			
Vineri	23 M. Agripina	6 Isaia			
Sâmb.	24 (†) Nașt. Sf. Ioan Bot.	7 Vilibald			
Dumin. a 5-a după Rusalii, ev. Mat. c. 8, gl. 4, v. 5. „În vrem. aceea trec. Is. de cea p. în țin. Gergesen. . . .”					
Dum.	25 M. Fevronia	8 Cilian			
Luni	26 C. David	9 Anatolia			
Mărți	27 P. Samson	10 Amalia			
Merc.	28 Chir și Ioan ☾	11 Pius			
Joi	29 (†) Ap. Pet. și Pav.	12 Enric			
Vineri	30 Sinod. SS. Ap.	13 Margareta			

Calendarul Iulian		Calend. Gregor.	Soarele	
			răsare	apune
Sâmb.	1 Cosma și Damian	14 Bonavent.	1. 3 o. 23 m. — 7 o. 23 "	10. 3 " 34 " — 7 " 14 "
Dumin. a 6-a după Rusalii, ev. Mat. c. 9, gl. 5, v. 6. „În vremea aceea intrând Isus în corabie...“			20. 3 " 48 " — 7 " 00 "	
Dum.	2 Veștmânt. Mar.	15 Împărț. Ap.	Luna.	
Luni	3 M. Iacint	16 Rut	Lună nouă în 6 Iul	
Mărți	4 P. Andreiu	17 Alexe	la 4 ore 0 m. din	
Merc.	5 P. Atanasie	18 Frideric	Pătr. prim în 14 Iul	
Joi	6 P. Sisoe ☺	19 Aurelia	la 7 ore 40 m. din	
Vineri	7 P. Toma	20 Ilie Pr.	Lună plină în 21 Iul	
Sâmb.	8 M. Procopie	21 Praxedis	la 6 ore 10 min. din	
Dumin. a 7-a după Rusalii, ev. Mat. c. 9, gl. 6, v. 7. „Zis-a D-1 înv. săi: Voi sunteți lumina lumii...“			Pătr. ultim în 27 Iul	
Dum.	9 M. Pancrație	22 Maria Magdal.	la 8 ore 56 min. sear	
Luni	10 45 Mart. din Nicop.	23 Apolinar	La un car aceea	
Mărți	11 M. Eufemia	24 Cristina	roata cea mai re	
Merc.	12 M. Proclu și Ilar.	25 Iacob A.	care mereu scârțâe.	
Joi	13 Sinod. Arh. Gavril	26 Ana	Situația ta în lum	
Vineri	14 Ap. Achila ☾	27 Pantelim.	nu trebuie să fie înalt	
Sâmb.	15 M. Chiril și Iud.	28 Inocent	dar să fie solidă.	
Dumin. a 8-a după Rusalii, ev. Mat. c. 14, gl. 7, v. 8. „În vremea aceea văzut-a Isus popor mult...“			Prietenii vorbesc b	
Dum.	16 M. Atinogen	29 Marta	curos despre trecut	
Luni	17 M. Marina	30 Avdon	prietinile despre fiit	
Mărți	18 M. Iacint și Emilian	31 Ign. Loiola	Semne de timp p	
Merc.	19 C. Macrina	1 Aug. Petru	Căldura mare din Iulie	
Joi	20 (†) Prorocul Ilie	2 Portiuncula	semnează an bun. Dacă	
Vineri	21 C. Simeon și Ioan ☹	3 August	ianginul își rumpe pânza	
Sâmb.	22 † Maria Magd.	4 Stefan	două, va plouă. Dacă	
Dumin. a 9-a după Rusalii, ev. Mat. c. 14, gl. 8, v. 9. „În vremea aceea a silit Isus pe învățăceii să...“			plină are curte la ameaz	
Dum.	23 M. Foca	5 Dominic	răsărit, urmează timp ser	
Luni	24 M. Cristina	6 Schimb. la față	statornic. Mușinoaiele	
Mărți	25 † Adorm. S. Anei	7 Caietan	furnicii mai ridicate ca	
Merc.	26 M. Ermolae	8 Ciriac	obiceiu, vestese iarnă gr	
Joi	27 † M. Pantelimon ☾	9 Roman	Zile critice.	
Vineri	28 Ap. Prohor	10 Laurențiu	7 Iulie II. ord.	
Sâmb.	29 M. Calinic	11 Susana	20 " I. "	
Dumin. a 10-a după Rusalii, ev. Mat. c. 17, gl. 1, v. 10. „În vremea aceea s'a apropiat cătră Isus un om...“			Umblarea vremii.	
Dum.	30 Ap. Sila și Silvan	12 Clara	(După calendarul pe 140 ar	
Luni	31 Drept Eudochim	13 Casian	1 bine, noaptea ploaie	
			2-3 bine, 4-6 ploaie și vânt	
			7-11 bine și vânt, 12 ploaie	
			mare, 13-15 bine, 16-18	
			ploaie, 25-29 bine, 30 ploaie	
			31 bine.	
			În 6 Iulie întunecime p	
			țială de Soare, invizibilă	
			noi.	

Calendarul Iulian		Calend. Gregor.		Soarele
Marti	1 † Scoat. și 7 Mac.	14 Eusebie		răsare apune 1.40.05 m. — 6 o. 39
Merc.	2 Primul M. Stefan	15 (†) Adorm. M.		10.4 „ 29 „ — 6 „ 22
Joi	3 C. P. Isachie	16 Rochus		20.4 „ 34 „ — 6 „ 01
Vineri	4 SS. 7 tin. din Efes ☉	17 Bertram		
Sâmb.	5 M. Eusignie	18 Elena		Luna.
Dumin.	11-a după Rusalii, ev. Mat. c. 18, gl. 2, v. 11. „Zis-a Dl pilda ac.: Asem. Împăr. cer. omului împărat...“			Lună nouă în 4 A la 7 ore 21 min. sear
Dum.	6 (†) Schimb. la față	19 Ludovic		Pătr. prim în 12 A la 8 ore 8 min. sear
Luni	7 M. Dometie	20 (†) S. St. reg.		Lună plină în 19 A la 1 oră 28 m. p.
Marti	8 M. Emilian	21 Ioana		Pătr. ultim în 26 A la 8 ore 5 min. di
Merc.	9 Ap. Matia (din coi 70)	22 Timoteiu		
Joi	10 M. Laurențiu	23 Filip		Aș vrea să cunosc bărbatul care cunoaște pe femei; dar n'aș vrea să cunosc femeia că cunoaște pe bărbați.
Vineri	11 M. Euplu	24 Bartolomeu		
Sâmb.	12 M. Fotie și Anichit ☾	25 Ludovic		
Dumin.	12-a după Rusalii, ev. Mat. c. 19, gl. 3, v. 1. „În vremea aceea apropiatu-s'a către Is. un tinăr...“			Cine înjură pe femeie acela — le-a iubit pu mult.
Dum.	13 C. Maxim	26 Samuil		
Luni	14 Pr. Mihea	27 Iosif		
Marti	15 (†) Adorm. N. de Dzeu	28 Augustin		
Merc.	16 M. Diomid	29 Tăier. c. Ioan		
Joi	17 M. Miron	30 Rosa		Semne de timp p.
Vineri	18 M. Flor și Lavru	31 Raimund		Negura de pe livezi și ră de s'arată după apune soarelui, înseamnă timp statornic. Ploaia din Aug subție vinul. Vânturile miazănoapte aduc timp statornic. Dacă timpul în Sf. Fotie (12) va fi frumos, toamna va fi frumoasă. Pe barză (cocostăreul) cloncă va plouă. Când sunt albe multe, înseamnă iarnă pe viitor.
Sâmb.	19 M. Andreiu Strat. ☼	1 Sept. Egidiu		
Dumin.	13-a după Rusalii, ev. Mat. c. 21, gl. 4, v. 2. „Zis-a Dl pilda ac.: Un om oarecare eră stăpân de casă...“			Zile critice. 6 August I. ord. 22 „ II. „
Dum.	20 Pr. Samuil	2 Absolon		
Luni	21 Ap. Tadeu	3 Mansbet		
Marti	22 M. Agatonie	4 Rosalia		
Merc.	23 M. Lup și Irineu	5 Laurent		
Joi	24 M. Eutichie	6 Magno		
Vineri	25 Ap. Vartol. și Tit.	7 Regina		
Sâmb.	26 M. Adrian ☾	8 (†) Nașt. Mar.		
Dumin.	14-a după Rusalii ev. Mat. c. 22, gl. 5, v. 3. „Zis-a Dl p.a.: asem. împ. cer. om. împ., care a făc. nuntă...“			Umblarea vremii. (După calendarul pe 140 1 bine, 2—9 ploaie, 10 b 11—18 ploaie, 19 bine, 20 ploaie, 22—23 bine, 24 ploaie, 26—31 bine.
Dum.	27 C. Pimen	9 Gorgonie		
Luni	28 C. Moise Arapul	10 Nicol. Tol.		
Marti	29 (†) Tăier c. S. Ioan B.	11 Protus		
Merc.	30 P. Alex., Ioan, Pav.	12 Macedonie		
Joi	31 Brăul Preac.	13 Matern		În 1 August se începe Sfintei Mării.

Calendarul Iulian		Calend. Gregor.	Soarele	
			răsare	apune
Vineri	1 C. Simeon Stâlp.	14 † Înălț. S. Cr.	1.40.52 m. —	50.35
Sâmb.	2 M. Mamant	15 Nicodim	10.5 " 02 " —	5 " 15
			20.5 " 20 " —	4 " 59
Dumin. a 15-a după Rusalii ev. Mat. c. 25, gl. 6, v. 4. „În vremea ac. un legiuit. oarecare s'a apropiat către Is. »			Luna.	
Dum.	3 M. Antim ☉	16 Ludmila	Lună nouă în 3 Se la 11 ore 27 min. a	
Luni	4 M. Vavila	17 Lambert	Pătr. prim în 11 Se la 6 ore 41 min. dim	
Mărti	5 Pr. Zaharia	18 Toma Ap.	Lună plină în 17 Se la 9 ore 31 min. se	
Merc.	6 Min. Arh. Mihail	19 Ianuarie	Pătr. ultim în 24 Se la 11 ore 14 min. se	
Joi	7 M. Sozont	20 Eustatie		
Vineri	8 (†) Nașt. Mariei	21 Mateiu		
Sâmb.	9 † Ioachim și Ana	22 Mauriciu		
Dum. înaintea Înălț. S. Cruci, ev. Ioan c. 3, gl. 7, v. 5. „Zis-a Domnul: Nimenea nu s'a suit în cer... »			Oare: zicem des o femeie că e frumoasă pentru că ne place; ne place fiindcă e fr moasă?	
Dum.	10 M. Minodora	23 Tecla	De multeori omul cră mult și tot nu fă multă ispravă, pentru nu lucră aceea ce t buie.	
Luni	11 C. Teodora ☽	24 Gerhard		
Mărti	12 M. Autonom	25 Cleofas		
Merc.	13 M. Cornelia Sut.	26 Ciprian		
Joi	14 (†) Înălțarea S. Cruci	27 Cosma		
Vineri	15 † M. Nichita	28 Venceslav		
Sâmb.	16 M. Eufemia	29 Mihail		
Dumin. după Înălț. S. Cruci ev. Marcu, c. 7, gl. 8, v. 6 „Zis-a Domnul: Cei ce va să vie după mine... »			Semne de timp Toamnă caldă, iarnă lun De cadă ghinda înainte Sânt-Mihail, iarna se p curând. Răpciune cald. mărel rece și umed. D Sântă-Mărie să nu porț lărie. Tunetul din Septem vestește neană multă Faur și an mănăs. Duce timpurie a rândunelelor seamnă că și iarna se pune iute.	
Dum.	17 M. Sofia ☿	30 Ieronim	Zile critice. 4 Septembrie II. or 18 " II. "	
Luni	18 C. Eumenie	1 Oct. Remig.		
Mărti	19 M. Trofim	2 Leodgar		
Merc.	20 M. Eustatie	3 Candid		
Joi	21 Ap. Codrat	4 Francisc		
Vineri	22 M. Foca	5 Placid		
Sâmb.	23 (†) Zem. S. Ioan Bet.	6 Bruno		
Dumin. a 18-a după Rusalii, ev. I delă Luca gl. 1, v. 7. „În vremea aceea sta Isus lângă lacul Genizaretului... »			Umblarea vremii (După calendarul pe 140 1-3 ploaie, 4 bine, ploaie, 7-8 bine, 9-11 plo 12-13 nor, 14-15 sen noaptea ploaie, 17-19 20-21 brumă și ploaie, 22 bine.	
Dum.	24 M. Tecla ☾	7 Iustina	În 10 Septembrie se fac toamna.	
Luni	25 C. Eufrosina	8 Brigita		
Mărti	26 (†) Adorm. S. Ap. Ioan	9 Dionisie		
Merc.	27 M. Calistrat	10 Francisc		
Joi	28 P. Hariton	11 Emilian		
Vineri	29 P. Chiriac	12 Maximilian		
Sâmb.	30 M. Grigorie	13 Coloman		

Calendarul Iulian		Calend. Gregor.	Soarele
			răsare apune
Dumin. a 10-a după Rusalii, ev. 2 dela Luca gl. 2, v. 8.			1.5 o. 38 m. — 4 o. 30
,Zis-a Dl: Prec. vă este voia ca să facă vouă oamenii... €			10.5 „ 52 „ — 4 „ 12
			20.6 „ 09 „ — 3 „ 54
Dum.	1 Ap. Anania	14 Callist	
Luni	2 M. Ciprian	15 Teresia	
Mărți	3 M. Dionisie Ar. ☉	16 Gal	
Merc.	4 M. Ieroteiu	17 Hedwig	
Joi	5 M. Haritina	18 Luca	
Vineri	6 † Ap. Toma	19 Ferdinand	
Sâmb.	7 M. Sergie și Vach	20 Wendelin	
Dumin. a 20-a după Rus., ev. 3 dela Luca, gl. 3, v. 9.			Luna.
,În vremea aceea mergea Isus într'o cetate... €			<i>Lună nouă</i> în 3 O
			la 3 ore 40 min. dim.
			<i>Pătr. prim</i> în 10 O
			la 3 ore 37 min. p.
			<i>Lună plină</i> în 17 O
			la 7 ore 19 m. dim.
			<i>Pătr. ultim</i> în 24 O
			la 6 ore 3 min. sea
Dum.	8 C. Pelagia	21 Ursula	
Luni	9 † Ap. Iacob l. Alf.	22 Cordula	
Mărți	10 M. Eulampie ☽	23 Ioan	
Merc.	11 Ap. Filip	24 Rafail	
Joi	12 M. Prov, Tarah	25 Hrisant	
Vineri	13 N. Carp și Papil	26 Amand	
Sâmb.	14 (†) C. Paraschiva	27 Sabina	
Dumin. a 21-a după Rus., ev. 4 dela Luca gl. 4, v. 10.			Toate femeile
,Zis-a Domnul pilda aceasta: Eșit-a sămănătorul... €			treabă oglinda, dar
			ține ascultă de ea.
			Doi bogați nu în-
			la masa care ar pu-
			brâni o mie de săr-
			Adevărul e pretu-
			deni dar nu-l recuno-
			decât acela care-l ca-
Dum.	15 M. Lucian	28 Simeon	
Luni	16 M. Longin sut.	29 Narcis	
Mărți	17 Pr. Osie ☿	30 Claudie	
Merc.	18 Ap. și Ev. Luca	31 Wolfgang	
Joi	19 Pr. Ioil	1 Nov. Toți Sf.	
Vineri	20 M. Artemie	2 Pom. Rep.	
Sâmb.	21 C. P. Ilarion	3 Hubert	
Dumin. a 23-a după Rus., ev. 6 dela Luca, gl. 5, v. 11.			Semne de timp
,În vremea aceea venit-a Isus cu corabia... €			Brumărel și Mărtisor
			luni surori. Cu cât frun-
			arborilor cad mai curu-
			cu atât mai roditor va
			anul următor. Gerul și fru-
			din Octombrie îmblânze-
			ianuarie și Faur. Lună
			de miazănoapte aduce
			rând ger mare. Soareci
			câmp, de se trag cătră
			iarna e aproape. Neap-
			trigul din Octombrie ad-
			ianuarie moale. Când ar-
			țin frunza mult, iarna e
			parte, dar va fi grea,
			anul vor fi multe omide
Dum.	22 P. Averchie	4 Carol	
Luni	23 Ap. Iacob fr. Dlui	5 Emeric	
Mărți	24 M. Areta ☾	6 Leonard	
Merc.	25 M. Marcian	7 Engelbert	
Joi	26 (†) M. Dimitrie	8 Gottfried	
Vineri	27 M. Nestor	9 Teodor	
Sâmb.	28 M. Terenție	10 Andreiu	
Dumin. a 24-a după Rus., ev. 7 dela Luca, gl. 6, v. 1.			Zile critice.
,În vremea aceea venit-a un om la Isus... €			5 Octombrie II. ord
			19 „ II. „
			Umblarea vremii
			(După calendarul pe 140
			1 bine. 2-3 nor. 4-6
			7 ploaie, 8-10 bine. 11
			bine și ploaie, 18-22
			noaptea frig și ger.
			nor, 25-26 bine, 27
			și zăpadă, 28-31 bine.
Dum.	29 M. Anastasia	11 Martin	
Luni	30 M. Zenovie	12 Cunibert	
Mărți	31 Ap. Stahie și soții	13 Stanislau	

Calendarul Iulian		Calend. Gregor.	Soarele
			răsare apune
Merc.	1 Cosma și Damian ☉	14 Venerant	1.60.29 m. — 30.36
Joi	2 M. Achindin	15 Leopold	10.6 „ 43 „ — 3 „ 26
Vineri	3 M. Achepsima	16 Otmar	20.6 „ 56 „ — 3 „ 18
Sâm.	4 C. Ioanichie	17 Grigorie	
Dum. a 22-a după Rusalii, ev. 5 dela Luca, gl. 7, v. 2. „Zis-a Domnul: Eră un om oarecare bogat...“			Luna.
Dum.	5 M. Galacteon	18 Odo Eg.	Lună nouă în 1 No
Luni	6 P. Pavel	19 Elisaveta	la 7 ore 28 m. sear
Mart	7 SS. 33 M. d. Melit.	20 Felice	Pătr. prim în 8 No
Merc.	8 (†) A. Mih. și Gav. ☽	21 Într. Născ.	la 11 ore 28 m. sear
Joi	9 M. Onisifor	22 Cecilia	Lună plină în 15 No
Vineri	10 Ap. Erast și soții	23 Clement	la 7 ore 41 m. sear
Sâm.	11 M. Mina, Victor	24 Ioan	Pătr. ultim în 23 No
Dumin. a 25-a după Rus., ev. 8 dela Luca, gl. 8, v. 3. „În vremea aceea venit-a un legiuitor la Isus...“			O singură fântână drumul cel mare e m bună pomenire dec zece statui de prive în pravul strădelor.
Dum.	12 S. Ioan milost.	25 Catarina	Niciodată un om c stit nu se poate apă cu atâta înverșunare mincinosul care a fo prins.
Luni	13 † Ioan Gură de aur	26 Conrad	
Mart	14 † Ap. Filip	27 Virgil	
Merc.	15 M. Gurie ☿	28 Sosten	
Joi	16 † Ap. Ev. Mateiu	29 Saturnin	
Vineri	17 P. Grigorie	30 Andreiu Ap.	
Sâm.	18 M. Platon	1 Dec. Eligiu	
Dumin. a 26-a după Rus., ev. 9 dela Luca, gl. 1, v. 4. „Zis-a Domnul pil. aceasta: Unui om bogat foarte...“			Semne de timp p De ploaună la începutul Brumar, săptămâna crăc nului va fi geroasă. Brum se potrivește cu Mărtie Neaua multă de pe pom seamnă muguri puțini de primăvară. Șoarecii de căm de se mai arată, iarna departe.
Dum.	19 Pr. Avdie	2 Bibiana	Zile critice.
Luni	20 † C. Grig. P. Proclu	3 Fr. Xaver	7 Noemvrie II. ord.
Mart	21 (†) Într. in bis.	4 Barbara	17 „ II. „
Merc.	22 Ap. Filimon	5 Sava	
Joi	23 P. Amfilohie ☾	6 Nicolae	
Vineri	24 † M. Ecaterina	7 Ambrosie	
Sâm.	25 P. Clement	8 (†) Zem. Mar.	
Dumin. a 30-a după Rus., ev. 13 dela Luca, gl. 2, v. 5. „În vremea ac. un om oarecare s'a aprop. cătră Is...“			Umblarea vremii. (După calendarul pe 140 a 1 nor și ploaie, 2 bine zăpadă, 4-5 bine, 6 cea 7-12 nor și frig, 13- bine și vânt tare, 17 v și noaptea zăpadă, 18 19-27 bine și vânt t 28-30 bine.
Dum.	26 C. Alipie	9 Leucadia	
Luni	27 M. Iacob Persul	10 Iudita	
Mart	28 M. Stefan cel nou	11 Damaschin	
Merc.	29 M. Paramon	12 Maxenție	
Joi	30 † Ap. Andreiu	13 Lucia	

În 15 Noemvrie se înce
postul Crăciunului.

Calendarul Iulian		Calend. Gregor.	Soarele
			răsare apune
Vineri	1 Pr. Naum ☉	14 Nicasie	1.70.09 m. — 3 o. 16 m
Sâmb	2 Pr. Avacum	15 Celian	10.7 „ 15 „ — 3 „ 19 „
	Dum. a 31-a după Rus., ev. 14 dela Luca, gl. 3, v. 6. „În vremea aceea, când s'a apropiat Isus de Ierihon...“		20.7 „ 17 „ — 3 „ 28 „
Dum.	3 Pr. Sofonie	16 Adelaida	Luna.
Luni	4 † M. Varvara	17 Lazar	Lună nouă în 1 Dec la 10 ore 17 min. a. m.
Marti	5 C. Sava cel sfințit	18 Grațian	Pătr. prim în 8 Dec la 7 ore 7 min. dimi.
Merc.	6 (†) P. Nicolae	19 Nemesie	Lună plină în 15 Dec la 10 ore 51 min. dimi.
Joi	7 P. Ambrosie	20 Liberat	Pătr. ultim în 23 Dec la 5 ore 48 min. dimi.
Vineri	8 C. Patapie ☾	21 Toma Ap.	Lună nouă în 30 Dec la 2 ore 55 min. p. m.
Sâmb	9 † Zem. Sf Ana	22 Dimitrie	
	Dum. a 27-a după Rus., ev. 10 dela Luca, gl. 4, v. 7. „În vremea aceea învăță Is. într'una din sinagoguri...“		
Dum.	10 M. Mina, Erm.	23 Victoria	Nu-ți jertfești pentru țară vieața, ci câțiva ani pe cari nu-i știi câți cum vor să fie.
Luni	11 C. Daniil stâlp.	24 Adam și Eva	Semne de timp.
Marti	12 † P. Spiridon	25 (†) Nașt. Dlui	Dacă începutul lui Decem- vrie va fi geros, tot așa va fi zece săptămâni. Când câinii latră la lună, urmează ger mare. Gerul și neamul din Decembrie vestește gră- mult. Crăciun negru, Paș- albe. Când porcii de îngrășat mănâncă bine, va fi timp senin. După o iarnă grea ur- mează an mînos.
Merc.	13 † M. Eustr. și soții	26 (†) Stefan	Zile critice.
Joi	14 M. Tirs și soții	27 Ioan Ev.	3 Decembrie I. ord.
Vineri	15 M. Eleuterie ☉	28 Prunciinev	17 „ II. „
Sâmb	16 Pr. Ageu	29 Toma ep.	30 „ II. „
	Dumin. a 28-a după Rusali, ev. 11 dela Luca gl. 5, v. 8. „Zis-a Dî pilda aceasta: Un om a făcut cină mare...“		
Dum.	17 Pr. Daniil	30 David	Umblarea vremii.
Luni	18 M. Sebastian	31 Silvestru	(După calendarul pe 140 ani 1-5 bine, 6 noaptea să- padă. 7-17 ger tare, 18 noi- 19-20 moină, 21 nor, 22-23 zăpadă, 24-29 ger și zăpadă, 30-31 mai moale.
Marti	19 M. Bonifaciu	1 Ian. 1918	În 9 Decembrie se începe iarna.
Merc.	20 M. Ignatie	2 Macarie	În 27 și 29 Decembrie dea- legare de post.
Joi	21 M. Iuliana	3 Genoveva	În 1 Dec. intunecime în- lară de Soare, invizibilă în noi.
Vineri	22 M. Anastasia	4 Tit	În 15 Dec. intunecime în- tală de Lună invizibilă la no- i.
Sâmb	23 SS 10 Mart. din Crit ☾	5 Telesfor	
	Dum. înaintea Nașterii Dlui, ev. Mat. c. 1, gl. 6, v. 9. „Cartea neamului lui Isus Hristos...“		
Dum.	24 M. Eugenia	6 (†) Epifania	
Luni	25 (†) Nașt. Dlui	7 Isidor	
Marti	26 (†) Sin. N. de Dzeu	8 Severin	
Merc.	27 (†) Arhid. Stefan	9 Iulian	
Joi	28 SS. 20 mii Mart.	10 Pavel	
Vineri	29 Pruncii uciși de Irod	11 Higiu	
Sâmb	30 M. Anisia ☉	12 Ernest	
	Dum. înaintea Botezului, ev. Marcu c. 1, gl. 7, v. 10. „Începerea evangheliei lui Isus Hristos...“		
Dum.	31 C. Melama	13 Ilarie	

Regenții europeni.

Datele însemnate în paranteze arată anul suirei pe tron.

Austro-Ungaria. FRANCISC IOSIF I., Împărat al Austr., Rege apost. al Ungariei etc.; născut în 6 Aug. 1830; s'a suit pe tron în 20 Nov. 1848.

Soție: ELISABETA, fiica Ducelui Maximilian de Bavaria, n. în 12 Dec. 1837, cununată în Viena la 12 Apr. 1854. † în 10 Sept. n. 1898 de mână ucigașe.

Prunci: 1. Gisela Princesă imperială și Arhiducesă de Austria etc., n. în 30 Iunie 1856, cununată în Viena la 8 Apr. 1873 cu Principele Leopold de Bavaria. — 2. Rudolf, Principele de coroană și Clironom de tron al imperiului Austriei etc., n. în 9 Aug. 1858, cununat cu Principesa Stefania de Belgia, n. în 8 Maiu 1864, † în 18 Ian. 1889. — 3. Maria Valeria, Princesă și Arhiducesă de Austria, n. în 10 Apr. 1868, cununată în Ischl la 19 Iulie 1890 cu Arhiducele Francisc Salvator.

Nepoată: Elisabeta, Princesă și Arhiducesă de Austria, fiica principelui de coroană Rudolf, n. în 21 Aug. 1883, căsătorită cu Otto Weréand, Principe de Windisch-Graetz.

Frații Maiestății Sale: 1. Arhiducele Maximilian, Împărat al Mexicului, n. în 24 Iunie 1832, † în 7 Iunie 1867. — 2. Arhiducele Carol Ludovic, general etc., n. în 13 Iulie 1833, † în 7 Maiu 1896. Fii: a) Arhiducele Francisc Ferdinand, general, n. 18 Dec. 1863, † 28 Iunie 1914; b) Otto Francisc Iosif, general, n. în 21 Apr. 1865, † în 1 Noemv. 1906, căsătorit cu Maria Iosefa, Princesă de Saxonia, n. în 31 Maiu 1867. Fii: 1. Carol Francisc Iosif, n. în 17 Aug. 1887, moștenitor al tronului; 2. Maximilian, n. în 13 Apr. 1895; c) Ferdinand Carol Ludovic, general, n. în 27 Dec. 1868; d) Margareta Sofia, n. în 13 Maiu 1870, † în 24 Aug. 1902, căsăt. în 24 Ian. 1893 cu Albrecht duce de Württemberg; e) Maria Annunziata, n. în 31 Iulie 1876; f) Elisabeta, n. în 7 Iulie 1878. — 3. Arhiducele Ludovic Victor, general etc., n. în 3 Maiu 1842.

Părinții Maiestății Sale: Francisc Carol, Arhiduce de Austria etc., n. în 25 Noemv. 1802, † în 24 Febr. 1878. — Sofia, fiica repositului Rege al Bavariei Maximilian, n. în 15 Ian. 1805, † în 16 Maiu 1872.

Belgia. ALBERT, Rege al Belgienilor etc., n. în 8 Apr. 1875.

Britania și Irlanda (Anglia). GEORGE V., Rege al Britaniei-Irlandei și Împărat al Indiei etc., n. în 3 Iunie 1865.

Bulgaria. Regele FERDINAND I., n. în 26 Febr. 1861.

Danemarca. Regele CRISTIAN X., n. 13 Sept. 1870 (Maiu 1912).

Francia. Prezidentul republicei RAYMOND POINCARE, ales în 18 Febr. 1913, n. în 20 Aug. 1860.

Germania. VILHELM II., Rege al Prusiei, Împărat german etc., n. în 27 Ian. 1859.

Grecia. CONSTANTIN I., Rege al Elinilor etc. n. în 21 Iulie 1868.

Italia. VICTOR EMANUIL III., Rege al Italiei etc. n. 28 Oct. 1869.

Muntenegro. Regele NICOLAE I. PETROVICI n. în 25 Sept. 1841.

Norvegia. HACON VII., n. în 3 Aug. 1872, (25 Noemv. 1905).

Olanda. VILHELMINE HELENE, reg. a Țerilor-de-jos, n. în 31 Aug. 1880.

Portugalia. Republică, prez. BERNARDIN MAHADO.

România. FERDINAND I., Rege al României, n. în 24 Aug. 1865 (1914), Regina MARIA, n. în 17 Oct. 1875, cun. în 29 Dec. 1892. Fiii lor: Prințul CAROL, moștenitorul tronului, n. în 12 Oct. 1893; Princesa Elisabeta și Princesa Maria, Prințul Nicolae, n. în 5 Aug. 1903, Prințul Mircea, n. 1913.

Rusia. NICOLAE II. ALEXANDROVICI, n. în 18 Maiu 1868, căsătorit cu Alexandra Teodorovna mai înainte Princesa Alice de Hessa, n. în 6 Iulie 1872. Moștenitor Principele Alexe, n. în 13 Aug. 1904.

Serbia. Regele PETRUI KARAGEORGEVICI, n. în 1844 (2 Iun. 1903).

Spania. ALFONSO XIII., Rege al Spaniei etc., n. în 5 Maiu 1886.

Svedia. GUSTAV V., Rege al Svediei, n. în 16 Iunie 1858.

Turcia. Mare-Sultan MOHAMED V., n. în 3 Noemv. 1844.

Târgurile (Bâlciurile)

aranjate după împărțirile primite din respectivele localități.

(Datele sunt după calendarul Iulian.)

Locurile însemnate cu * nici după repețite rugări nu ne-au dat datele cerute, deci în aceste localități a trebuit să însemnăm târgurile după datele oficiale, cari însă în multe cazuri s'au adevărit ca neexacte.

A) În ordine alfabetică.

 = Târg de șmarfă.

 = „ „ vite.

 = „ „ cai.

 = Târg de vite cornute.

 = „ „ oi.

 = „ „ porci.

- Abrud.** 19 Febr., 23 Aprilie, 10 Sept., 10 Dec. 20 Febr., 24 Aprilie, 11 Sept., 11 Dec.
- Agârbiciu.** 31 Martie, 17 Oct. 1 Aprilie, 18 Oct.
- Agnita.** 10—11 Martie, 9—10 Iunie, 6—7 Dec. 13 Martie, 12 Iunie, 8 Dec.
- Aita mare.** 2 Febr., 4 Maiu, 15 Dec. 3 Febr., 5 Maiu, 16 Dec.
- Aiud.** 9—11 Ian., 22—24 Aprilie, 3—5 Aug., 30 Sept. până 2 Oct. 12 Ian., 25 Aprilie, 6 Aug., 3 Oct.
- Alămor.** 19 Febr., 21 Aug. 20 Febr., 22 Aug.
- Alba-Iulia.** 18—20 Martie, 10—12 Iulie, 14—16 Sept., 1—3 Dec. 21 Martie, 13 Iulie, 17 Sept., 4 Dec.
- Alibunariu.** 18—20 Maiu, 12—14 Aug. 21 Maiu, 15 Aug.
- Almakerék.** 26 Febr., 30 Maiu, 16 Sept. 27 Febr., 31 Maiu, 17 Sept.
- Almașul mare.** 24 Ian., 19 Iunie, 12 Oct.
- Alțina.** 5—6 Febr., 16—17 Aug. 7 Febr., 18 Aug.
- Apold (com. Târnava mare).** 11 până 12 Martie, 25—26 Nov. 13 Martie, 27 Nov.
- Apoldu mare.** 4—5 Martie, 4 până 5 Nov. 6 Martie, 6 Nov.
- Apoldu mic.** 28 Iulie, 20 Dec. 29 Iulie, 21 Dec.
- Arad.** 10—11 Martie, 23—24 Iunie, 20—21 Oct. 10—14 Martie, 23—27 Iunie, 20—24 Oct.
- Areid.** 6—7 Aprilie, 28—29 Sept. 8 Aprilie, 30 Sept. până 1 Oct. 11 Aprilie, 3 Oct.
- Arghehat.** 29 Martie, 18 Iulie, 6 Sept., 19 Dec. 30 Martie, 19 Iulie, 7 Sept., 20 Dec.
- Armeni.** 23 Ian., 12 Iulie.
- Arpașul de jos.** 21—22 Iunie, 26—27 Sept. 23 Iunie, 28 Sept.
- Ațel.** 29—30 Ian., 8—9 Aprilie, 26—27 Iulie, 20—21 Nov. 1 Febr., 11 Aprilie, 29 Iulie, 23 Nov.
- Avrig.** 19 Martie, 30 Iulie. 31 Iulie.
- Bachnea.** 5—7 Febr., 14—16 Maiu, 14—16 Sept. 8 Febr., 17 Maiu, 18 Sept.
- Baghion.** 4 Iunie, 29 Oct.
- Baia de Criș.** și 8 Martie, 7 Iunie, 6 Sept., 6 Dec.
- Baia mare.** 9—11 Ian., 27 Febr. până 1 Martie, 29—31 Maiu, 14—16 Aug., 30 Oct. până 1 Nov.
- Balavásár.** 17 Febr., 3 Iulie, 6 Dec. 18 Febr., 4 Iulie, 7 Dec.
- Bălcaciu.** 2—4 Martie, 24—26 Oct. 5 Martie, 27 Oct.
- Bandul de Câmpie.** 15—17 Aprilie, 15—17 Oct. 18 Aprilie, 18 Oct.
- Barot.** 18—20 Ian., 16—18 Maiu, 5—7 Aug., 27—29 Oct. 21 Ian., 19 Maiu, 8 Aug., 30 Oct.
- Basna.** 16—18 Martie, 16—18 Iulie. 19 Martie, 19 Iulie.
- Batania.** 4 Martie, 17 Iunie, 14 Octomvrie. 5 Martie, 18 Iunie, 15 Octomvrie.
- Bateș.** 12—13 Ian., 6—7 Maiu, 30—31 Oct. 14 Ian., 8 Maiu, 1 Nov.
- Bățon.** 8 Ian., 31 Martie, 18 Iulie, 24 Sept.
- Beba veche.** 18 Febr., 20 Maiu, 19 Aug. 19 Febr., 21 Maiu, 20 Aug.

- Becaș.** 8—10 Aprilie, 9—11 Aug. 1. Aprilie, 12 Aug.
- Becicherecul mare.** 9—12 Febr., 11—14 Maiu, 3—6 Aug., 28 Sept. până 1 Oct., 9—12 Nov.
- Beclean.** 23 Martie, 21 Maiu, 20 Aug., 12 Nov. 24 Martie, 22 Maiu, 21 Aug., 13 Nov.
- Beiuș.** și 2—3 Febr., 27—28 Aprilie, 20—21 Iulie, 26—27 Oct.
- Bercaș.** 13 Ian., 28 Ap., 23 Ian., 20 Oct.
- Bereciș.** 29 Iunie.
- Berzava.** 5 Martie, 18 Iunie, 8 Oct.
- Biehiș.** 5 Martie, 4 Iunie, 10 Sept.
- Biehiș-Ciaba.** și 10 Febr., 16 Iunie, 6 Oct., 24 Nov. 11 Febr., 17 Iunie, 7 Oct., 25 Nov. 12—13 Febr., 18—19 Iunie, 8—9 Oct., 26 până 27 Nov.
- Biertan.** 1—2 Aprilie, 20—21 Aug. 4 Aprilie, 23 Aug.
- Bilac.** 8 Martie.
- Bioziod.** 18—19 Maiu, 18—19 Sept., 28—29 Nov. 20 Maiu, 20 Sept., 30 Nov.
- Birchiș.** 24 Aprilie, 25 Sept. 25 Aprilie, 26 Sept.
- Bistrița.** 12—14 Febr., 1—3 Maiu, 10—15 Aug., 5—7 Nov. 4 Maiu, 16 Aug., 8 Nov.
- Blaj.** 15—17 Martie, 16—18 Iunie, 20—22 Nov. 18 Martie, 19 Iunie, 23 Nov.
- Bodon.** 21—23 Maiu. 24 Maiu, 29 Oct.
- Bögöz.** 6—8 Martie. 9 Martie.
- Bogșa montană.** 16—19 Martie, 4—7 Maiu, 6—9 Iulie, 7—10 Sept.
- Bontida.** 5 Martie, 16 Iunie, 7 Oct. 6 Martie, 17 Iunie, 8 Oct.
- Borenta.** 1—2 Oct. 3 Oct.
- Borgo-Prund.** 29—31 Martie, 14—16 Oct. 1 Aprilie, 17 Oct.
- Boroșineu.** 15 Iulie, 7 Oct., 24 Dec. 16 Iulie, 8 Oct., 25 Dec.
- Boroșneul mare.** și 8—9 Febr., 3—4 Maiu, 9—10 Aug., 25 până 26 Oct.
- Boroșsebeș.** 12 Apr., 13 Sept., 6 Dec.
- Borșea.** 11 Febr., 23 Aprilie, 21 Sept.
- Bozovici.** 20—21 Martie, 8 Maiu, 18—19 Sept., 19—20 Dec.
- Brad (com. Hunedoara).** și 2 Martie, 8 Iunie, 7 Sept., 7 Dec.
- Bran.** 25 Iulie, 22 Sept. 26 Iulie, 23 Sept.
- Brașov.** 29 Martie, 29—31 Maiu, 9—11 Oct. 12 Oct.
- Brețcu.** 11 Ian., 24 Iulie, 12 Sept. 12 Ian., 25 Iulie, 13 Sept.
- Bruii.** 16 Febr., 11 Oct.
- Budapesta.** 26 Febr. până 11 Martie, 14—27 Maiu, 6—19 Aug., 22 Oct. până 4 Nov.
- *Buteni.** 30 Ian., 28 Aug., 19 Dec.
- Buza.** 6 Ian., 6 Aprilie, 14 Iulie, 12 Oct. 7 Ian., 7 Aprilie, 15 Iulie, 13 Oct.
- Buziaș.** 13—14 Ian., 14—15 Aprilie, 14—15 Iulie, 22—23 Sept. 14—15 Ian., 15—16 Aprilie, 15 până 16 Iulie, 23—24 Sept.
- Cacova (com. Caraș-Severin).** 19 Aprilie, 30 Aug. 20 Aprilie, 31 Aug.
- Cagu.** 14 Febr., 16 Maiu.
- Cal.** 6—8 Ian., 9—11 Maiu, 18—20 Sept. 9 Ian., 12 Maiu, 21 Sept.
- Câmpeni.** 21—23 Martie, 16—18 Maiu, 6—8 Iulie, 12—14 Aug., 19 până 21 Oct. 24 Martie, 19 Maiu, 9 Iulie, 15 Aug., 22—23 Oct.
- Canija mare.** 16 Ian., 20 Martie, 8 Maiu, 31 Iulie, 25 Sept., 20 Nov.
- Canija turcească.** 16 Aprilie, 16 Iulie, 15 Oct.
- Capolnaș.** 8 Martie, 22 Aprilie, 22 Maiu, 23 Iunie, 7 Sept., 7 Nov., 31 Dec.
- Capolnaș-Olafalău.** 12—14 Iun. 15 Iunie.
- Capolnoc-Mănăstur.** 16 Maiu, 21 Nov. 17 Maiu, 22 Nov.
- Caransebeș.** 12 Ian., 13 Aprilie, 20 Iulie, 21 Sept. 12—14 Ian., 13—15 Aprilie, 20—22 Iulie, 21 până 23 Sept.
- Cartfalău.** 12 Febr., 10 Iunie, 2 Oct. 13 Febr., 11 Iunie, 3 Oct.
- Cason.** 18 Aprilie, 19 Ian., 14 Nov.
- Cața.** 23 Aprilie, 2 Sept. 24 Aprilie, 3 Sept.
- Cătina.** 19—20 Ian. 21 Ian.
- Cehul din Selagiu.** 8 Febr., 15 Martie, 31 Maiu, 12 Iulie, 30 Aug., 11 Oct., 6 Dec. 9 Febr., 16 Martie, 1 Iunie, 13 Iulie, 31 Aug., 12 Oct., 7 Dec.
- Cermeiu.** 19 Mart., 18 Iunie, 29 Oct.
- Cernatu.** și 20 Aprilie, 7 Sept.
- Cernatul de jos.** 20 Martie, 22 Iunie, 7 Dec.

- Cetatea de baltă.** 3-5 Febr., 17-19 Martie, 19-21 Maiu, 5-7 Aug., 8-10 Dec. 6 Febr., 20 Martie, 22 Maiu, 8 Aug., 11 Dec
Chendu mic. 6-8 Febr., 22 până 24 Oct. 9 Febr., 25 Oct.
Chezdî-Oşorheiu. 22-23 April., 13-14 Oct., 24-25 Dec. 24 Aprilie, 15 Oct., 26 Dec.
Chibed. 1-2 Febr., 4-5 Maiu, 17-18 Nov. 3 Febr., 6 Maiu, 19 Nov.
Chichinda mare. 9-10 Febr., 6-8 Apr., 8-10 Iunie, 31 Aug. până 2 Sept., 9-11 Nov. 11 Febr., 9 Aprilie, 11 Iunie, 3 Sept., 12 Nov.
Chirpăr. 14 Ian., 18 Martie, 16 Ian., 20 Martie.
Chisdu. 28-30 Apr., 9-11 Nov. 1 Maiu, 12 Nov.
Chişineu. 8 Aprilie, 9 Sept., 18 Nov. 9 April., 10 Sept., 19 Nov.
Ciachi-Gârbău. 13 Febr., 22 Maiu, 5 Sept. 14 Febr., 23 Maiu, 6 Sept.
*Ciacova. 9-12 Martie, 18-21 Maiu, 17-20 Aug., 28 Sept. până 1 Oct., 2-5 Nov.
Cianadul sârbesc şi nemţesc. 26 Febr., 4 Iunie, 1 Oct., 26 Nov.
Cincul mare. 17-18 Febr., 26 până 27 Maiu, 15-16 Sept. 20 Febr., 29 Maiu, 18 Sept.
Cincul mic. 3-4 Martie. 6 Martie.
Ciozven. 24-26 Ian., 17-19 Aprilie, 5-7 Aug., 17-19 Oct. 27 Ian., 20 Aprilie, 8 Aug., 20 Oct.
Cisnădie. 17 Iunie, 16 Aug.
Cine-Cosmaş. 10-11 Ian., 6-7 Aug. 12 Ian., 8 Aug.
Cine-Sân-Domocoş. 4-5 Martie, 25-26 Sept. 6 Martie, 27 Sept.
Cine-Sân-Georgiu. 19 Martie, 10 Dec. 20 Martie, 11 Dec.
Cine-Sân-Mărtin. 18-19 April., 25-26 Oct. 20 Aprilie, 27 Oct.
Cine-Sepviz. 29-31 Martie, 14-16 Iunie, 24-26 Aug., 22-24 Dec. 1 Aprilie, 17 Iunie, 27 Aug., 25 Dec.
Cine-Sereda. 24-26 Ianuarie, 2-4 Maiu, 27-29 Iunie, 13-15 Sept. 27 Ianuarie, 5 Maiu, 30 Iunie, 16 Sept.
Cluj. 24-26 Febr., 28-30 Maiu, 16-18 Aug., 17-19 Oct., 25-27 Dec. 14-15 Aprilie. 27 Febr., 31 Maiu, 19 Aug., 20 Oct., 28 Dec.
Cocmani. 1 Nov., 26 Dec.
Codlea. 11 Aprilie, 16 Sept. 12 Aprilie, 17 Sept.
Cohalm. 17-19 Martie, 9-11 Iulie, 24-26 Sept., 23-25 Dec. 20 Martie, 12 Iulie, 27 Sept., 26 Dec.
Cojocna. 27-28 Martie, 21-22 Oct. 29 Martie, 23 Oct.
Comloş (Bănat). 18 Febr., 27 Maiu, 12 Aug. 19 Febr., 28 Maiu, 13 Aug.
Copşa mare. 8-10 Aug. 11 Aug.
Copşa mică. 8-11 Aprilie. 12 până 14 Aprilie, 7-9 Aug. 15 Aprilie, 10 Aug.
Corond. 2-4 Ian., 27-29 April., 18-20 Iunie, 9-11 Aug. 5 Ian., 30 Aprilie, 21 Iunie, 12 Aug.
Covasna. 4 Febr., 19 Aprilie, 9 Iulie, 29 Oct.
Crasna. 2 Ian., 27 Martie, 26 Iunie, 25 Sept. 3 Ian., 28 Martie, 27 Iunie, 26 Sept.
Criş. 2 Ian.
Crişpatac. 11 Febr., 3 Iunie, 21 Sept.
Crişul săsesc. 9-11 Ian., 16 până 18 Aug. 12 Ian., 19 Aug.
Cubin. 4-5 Martie, 22-23 Aprilie, 25-26 Oct.
Cuciu. 28 Martie, 12 Nov.
Dalboşet. 25 Febr., 10 Oct.
*Debreţin. 6-7 Aprilie, 27-28 Iulie, 21-22 Sept. 8-9 Apr., 29-30 Iulie, 23-24 Sept., 31 Dec. până 1 Ian. 1-2 Ian., 9-10 Apr., 30-31 Iulie, 24-25 Sept. 2-3 Ian., 10-11 Apr., 31 Iul. până 1 Aug., 25-26 Sept. 3-5 Apr., 24-26 Iulie, 18-20 Sept., 26-28 Dec.
Dej. 14 Febr., 16 Maiu, 8 Aug., 28 Nov. 15 Febr., 17 Maiu, 9 Aug., 29 Nov.
Detta (Timiş). 4-5 Martie, 27-28 Maiu, 26-27 Aug., 11-12 Nov.
Deva. 27-29 Aprilie, 18-20 Iulie, 14-16 Oct., 29-31 Dec. 1 Ianuarie, 30 Aprilie, 21 Iulie, 17 Oct.
Dézna. 6 Mart., 1 Maiu, 28 Aug.
Dicio-Sân-Mărtin. 13-15 Febr., 15-17 Aprilie, 8-10 Iulie, 29 Sept.

- până 1 Oct. ⑥ 16 Febr., 18 Aprilie, 11 Iulie, 2 Oct.
- Debra.** ⑥ 23 Apr., 1 Iun., 8 Sept., 26 Oct.
- Drag.** ⑥ 21—22 Martie, 21—22 Iunie, 3—4 Aug., 23—24 Oct. ⑥ 23 Martie, 23 Iunie, 5 Aug., 25 Oct.
- Drăguș.** ⑥ 14—15 Febr.
- Drășeu.** ⑥ 29 Aug.
- Drașu.** ⑥ 13—15 Febr., 16—18 Oct. ⑥ 16 Febr., 19 Oct.
- Egerbegy.** ⑥ 3—5 Martie, 30 Oct. până 1 Nov. ⑥ 6 Martie, 2 Nov.
- Élesd.** ⑥ 15—16 Febr., 1—2 Iunie, 7—8 Sept., 30 Nov. până 1 Dec.
- Eperjes.** ⑥ 19 Maiu, 28 Iulie, 1 Sept. ⑥ 22—24 Maiu, 31 Iulie până 2 Aug., 4 Sept.
- Erdő-Szent-György.** ⑥ 6—7 Martie, 13—14 Oct. ⑥ 8 Martie, 15 Oct.
- Eted.** ⑥ 19—20 Ian., 20—21 Mart., 20—21 Maiu, 14—15 Sept. ⑥ 21 Ian., 22 Martie, 22 Maiu, 16 Sept.
- Făgăraș.** ⑥ 16—17 Maiu, 25—26 Aug., 21—22 Nov. ⑥ 18—19 Maiu, 27—28 Aug., 23—24 Nov.
- Făget.** ⑥ și ⑥ 2 Ian., 15 Febr., 22 Martie, 7 Maiu, 25 Iunie, 11 Aug., 22 Oct., 2 Dec.
- Farcaslacă.** ⑥ 22—24 Aprilie, 3 până 5 Aug., 27—29 Oct. ⑥ 25 Aprilie, 6 Aug., 30 Oct.
- Feldioara.** ⑥ 12 Martie, 30 Nov. ⑥ 13 Martie, 1 Dec.
- Ferihaz.** ⑥ și ⑥ 20—22 Febr., 7—9 Iunie, 2—5 Aug., 2—4 Oct.
- Frata ung.** ⑥ 14 Aug., 6 Nov.
- Galgó.** ⑥ 6—7 Aprilie, 24—25 Aug.
- Geaca.** ⑥ 23 Iunie.
- Geagiul de jos.** ⑥ 20—21 April., 21—22 Aug., 15—16 Dec. ⑥ 22 Aprilie, 23 Aug., 17 Dec.
- Gherla.** ⑥ și ⑥ 21—23 Ian., 16—18 Aprilie, 10—12 Iulie, 13—15 Oct.
- Ghialacuta.** ⑥ 10—11 Ian., 28—29 Maiu, 10—11 Nov. ⑥ 12 Ian., 30 Maiu, 12 Nov.
- Ghierghie-Ditru.** ⑥ 21 Ian., 18 Aprilie, 4 Iulie, 12 Nov.
- Ghierghie-Sân-Miclăuș.** ⑥ 15—17 Mart., 30 Maiu până 1 Iunie, 22—24 Aug., 27—29 Nov. ⑥ 18 Martie, 2 Iunie, 25 Aug., 30 Nov.
- Ghirs.** ⑥ 18—20 Ian., 22—24 Iun., 5—7 Oct. ⑥ 21 Ian., 25 Iun., 8 Oct.
- Gilău.** ⑥ 6 Aprilie, 10 Iulie, 27 Nov. ⑥ 7 Aprilie, 11 Iulie, 28 Nov.
- Giula.** ⑥ 4—8 Ian., 3—7 Maiu, 5 până 9 Iulie, 16—20 Aug.
- Göresön.** ⑥ 6 Martie, 11 Iunie, 8 Sept., 12 Nov.
- Goroslăul de pe Someș.** ⑥ 15 Ian., 15 Febr., 30 Aprilie, 5 Aug., 7 Nov. ⑥ 16 Ian., 16 Febr., 1 Maiu, 6 Aug., 8 Nov.
- Grădiștea.** ⑥ 15 Aprilie, 13 Oct.
- Gyertyámos.** ⑥ 19 Martie, 4 Iunie, 3 Sept.
- Gyoma.** ⑥ 24—25 Febr., 12—13 Maiu, 28—29 Iulie, 27—28 Oct. ⑥ 25 Febr., 13 Maiu, 29 Iulie, 28 Oct. ⑥ 26 Febr., 14 Maiu, 30 Iul., 29 Oct.
- Györgeny.** ⑥ 18—21 Apr., 30 Aug. până 2 Sept. ⑥ 22 Aprilie, 3 Sept.
- Gyorok.** ⑥ 26 Febr., 10 Sept.
- Hadad.** ⑥ 27 Febr., 1 Maiu, 12 Iunie, 10 Iulie, 9 Oct., 26 Dec. ⑥ 28 Febr., 2 Maiu, 13 Iunie, 11 Iulie, 10 Oct., 27 Dec.
- Halmagiu.** ⑥ 29 Martie, 2 Oct. ⑥ 30 Martie, 3 Oct.
- Halmagiu mare.** ⑥ și ⑥ 18 Febr., 25 Martie, 1 Iube, 9 Sept., 9 Dec.
- Haroscherec.** ⑥ 24—26 Febr., 16 până 18 Iunie, 31 Iulie până 2 Aug., 3—5 Nov. ⑥ 27 Febr., 19 Iunie, 3 Aug., 6 Nov.
- Hasmașul Lăpușului.** ⑥ 25 Mart., 6 Dec.
- Hateg.** ⑥ 30 Ian. până 1 Febr., 12—14 Aug. ⑥ 29 Iulie până 7 Aug. ⑥ 2 Febr., 15 Aug.
- Hejasfalva.** ⑥ 14 Martie, 18 Nov. ⑥ 15 Martie, 19 Nov.
- Hida.** ⑥ 23 Martie, 12 Sept. ⑥ 24 Martie, 13 Sept.
- *Hidegkut.** ⑥ 3 Ian., 3 Maiu, 1 Sept.
- Hodoș.** ⑥ 12—14 Ian., 1—3 Aprilie, 5—7 Sept. ⑥ 29—31 Martie. ⑥ 15 Ian., 4 Aprilie, 8 Sept.
- Huedin.** ⑥ 11 Ian., 6 Febr., 20 Martie, 8 Maiu, 12 Iulie, 7 Sept., 11 Nov., 4 Dec. ⑥ 12 Ian., 7 Febr., 21 Martie, 9 Maiu, 13 Iulie, 8 Sept., 12 Nov., 5 Dec.
- Hundrubechiu.** ⑥ 28—29 Oct. ⑥ 30 Oct.
- Hunedoara.** ⑥ 8—10 Martie, 8—10 Maiu, 25—27 Iunie, 28—30 Oct. ⑥ 11 Mart., 11 Maiu, 28 Iunie, 31 Oct.
- Iacășdorf.** ⑥ 15—16 April., 13—14 Oct. ⑥ 17 Aprilie, 15 Oct.

- Iara.** 15—17 Aprilie, 17—19 Sept. 18 Aprilie, 20 Sept.
Iassenova. 8 Maiu, 28 Sept.
Ibașfalău. 11—13 Ian., 10—12 Martie, 2—4 Maiu 19—21 Iunie, 5—7 Sept., 4—6 Nov. 14 Ian., 13 Martie, 5 Maiu, 22 Iunie, 8 Sept., 7 Nov.
Iavor. 20 Aprilie, 10 Sept.
Ighiu. 6—11 Maiu, 7—12 Oct. 12 Maiu, 13 Oct.
Iia. și 6 Ian., 24 Martie, 22 Maiu, 23 Iunie, 15 Aug., 28 Sept.
Iieșfalău în Secuime. și 18 Aprilie, 26 Aug., 28 Dec.
Iionda. 27 Ian., 18 Aprilie, 2 Oct. 28 Ian., 19 Aprilie, 3 Oct.
Iapánmező. 6 Maiu, 27 Aug. 7 Maiu, 28 Aug.
Jibău. 31 Ian., 21 Aprilie, 28 Maiu, 27 Sept., 4 Dec. 1 Febr., 22 Aprilie, 29 Maiu, 28 Sept., 5 Dec.
Jimborul mare. 7 Ian., 4 Aprilie, 23 Maiu, 14 Aug., 9 Nov.
Jombolia. 3—4 Martie, 9—10 Iunie, 18—19 Aug., 27—28 Oct. 4 Martie, 10 Iunie, 19 Aug., 28 Oct. 5 Martie, 11 Iunie, 20 Aug., 29 Oct.
Jucul de jos. 18—20 Aprilie. 7 Maiu, 22 Aug.
Keeskemét. 26—27 Febr., 23—24 Aprilie, 23—24 Iulie, 10—11 Sept., 12—13 Nov.
Kékes. 24 Martie, 17 Oct.
K6-Boldogfalva. și 5 Aprilie, 31 Dec.
Komárom. 13—15 Aprilie, 15—17 Iunie, 3—5 Aug., 21—23 Sept., 16 până 18 Nov.
Komárom(Ujszóny). 26 Maiu, 17 Aug.
Lăpușul românesc. 24 Martie, 22 Maiu, 7 Sept., 31 Dec. 1 Ian., 25 Martie, 23 Maiu, 8 Sept.
Lăpușul ung. 5 Ian., 30 Aprilie, 23 Ian., 13 Sept. 6 Ian., 1 Maiu, 24 Iunie, 14 Sept.
Lechința. 13—15 Febr., 9—11 Aprilie, 30 Maiu până 1 Iunie, 5—7 Sept. 16 Febr., 12 Aprilie, 2 Iunie, 8 Sept.
Lipova. 23 Aprilie, 20 Iulie, 8 Sept., 8 Nov.
Ludoy. 15—18 Aprilie. 18—20 Aprilie, 18—20 Sept. 21 Aprilie, 21 Sept.
- Lugoș.** 27—29 Ian., 21—23 Aprilie, 19—21 Iunie, 6—8 Oct.
Luna. și 10 Ian., 11 Maiu, 3 Aug.
*Lunca. 12 Aprilie, 8 Sept.
Lupșa. 1 Ian., 21 Aprilie, 6 Sept.
Macău. 11 Martie, 10 Iunie, 5 Aug., 4 Nov.
Macfalău. 6—7 Aprilie. 15—16 Dec. 8—10 Aprilie, 10—12 Iunie, 24—26 Aug., 17—19 Dec. 11 Aprilie, 11 Iunie, 27 Aug., 20 Dec.
Măgheruș. 23 Ian., 27 Martie, 22 Iulie, 1 Nov. 24 Ian., 28 Martie, 23 Iulie, 2 Nov.
Mănăradea. 15 Oct.
Mănăsturul ung. 5 Martie, 15 Iunie, 6 Aug., 28 Oct. 6 Martie, 16 Iunie, 7 Aug., 29 Oct.
Marcod. 13—15 Martie. 16 până 18 Martie, 1—3 Sept. 19 Martie, 4 Sept.
Maros-Vécs. 19 Iunie.
Marpod. 20—21 Maiu, 14—15 Oct. 22 Maiu 16 Oct.
Mediaș. 23—27 Iunie. 13 până 15 Febr., 26—29 Iunie, 11 până 13 Sept., 14—16 Nov. Vite de prăsilă 7 Martie. 16 Febr., 30 Iunie, 14 Sept., 17 Nov.
Mehadia. și 18 Martie, 24 Iunie, 14 Oct., 31 Dec.
Mercurea. 9—10 Febr., 12—13 Iunie, 27—28 Oct. 11 Febr., 14 Iunie, 29 Oct.
Merghindeal. 10—11 Aug. 12 Aug.
Mező-Erked. 11 Aprilie, 3 Oct.
Micăsasa. 15 Ian., 7 Maiu, 30 Sept.
Miheș. 8—10 Ian., 14—16 Maiu, 18—20 Iulie. 11 Ian., 17 Maiu, 21 Iulie.
Mociu. 18—19 Martie, 10—11 Maiu, 3—4 Aug., 21—22 Dec. 20 Martie, 12 Maiu, 5 Aug., 23 Dec.
Moeriu. 30—31 Ian., 6—7 Maiu, 12—13 Aug. 1 Febr., 8 Maiu, 14 Aug.
Moldova nouă. 22 Aprilie, 11 Iunie.
Moldova veche. și 8 Aprilie, 14 Aug.
Monor. 16—17 Maiu, 12—13 Sept. 18 Maiu, 14 Sept.
Morisdorf. 3—5 Martie, 16—18 Maiu, 20—22 Oct. 6 Martie, 19 Maiu, 23 Oct.

- Mozna.** ① 11 Aprilie.
- Murăș-Orga.** ① 3—5 Aprilie, 31 Aug. până 2 Sept. ② 6 Aprilie, 3 Sept.
- Murăș-Oșorheiu.** ① 1—3 Ian., 13—15 Martie, 26—28 Maiu, 19—21 Aug., 26—28 Oct. ② 4 Ian., 16 Martie, 29 Maiu, 22 Aug., 29 Oct.
- Nadeșul săsese.** ① 20—22 Ian. ② 23 Ian., 15 Aprilie, 18 Oct.
- Năsăud.** ① 12—13 Maiu, 21—22 Aug., 24—25 Oct. ② 14 Maiu, 23 Aug., 26 Oct.
- Noerichiu.** ① 19—20 Ian., 3—4 Maiu, 7—8 Oct. ② 21 Ian., 5 Maiu, 9 Oct.
- Oclandul Homorodului.** ① 12—14 Aprilie, 11—13 Oct. ② 15 Aprilie, 14 Oct.
- Oena (com. Alsó-Fehér).** ① 16—18 Martie, 21—23 Iulie, 4—6 Dec. ② 19 Martie, 24 Iulie, 7 Dec.
- Odorheiu.** ① 27 Febr. până 1 Mart., 26—28 Maiu, 18—20 Sept., 5—7 Dec. ② 28—30 Martie, 15—17 Sept. ③ 2 Mart., 29 Maiu, 21 Sept., 8 Dec.
- Olafalău mare.** ① 24—26 Febr., 13—15 Nov. ② 27 Febr., 16 Nov.
- Olpet.** ① 25—26 Martie, 9—10 Maiu. ② 27 Martie, 11 Maiu. 19—20 Iulie, 27—28 Sept., 19—20 Dec.
- Ô-Pécska.** ① 17—19 Ian., 8—10 Iulie. ② 20 Ian., 11 Iulie.
- Oradea mare.** ① și ② 3—4 Martie, 9—10 Iunie, 25—26 Aug., 24—25 Nov. ③ 5—7 Martie, 11—13 Iunie, 27—29 Aug., 26—28 Nov. ④ 5—10 Martie, 11—16 Iunie, 27 Aug. până 1 Sept., 26 Nov. până 1 Dec.
- Orăștie.** ① 26—28 Febr., 19—21 Maiu, 18—20 Sept., 20—22 Nov. ② 1 Martie, 22 Maiu, 21 Sept., 23 Nov.
- Oravița (Român-).** ① 12 Mart., 12 Iulie.
- Orșidorf.** ① 11 Aprilie, 26 Aug.
- Orlat.** ① 25 Martie, 15 Aug. ② 26 Martie, 16 Aug.
- Örmeniş.** ① 3—4 Ian., 20—21 Aprilie, 21—22 Iunie, 3—4 Dec. ② 2—4 Aprilie. ③ 27—29 Nov. ④ 5 Ian., 22 Aprilie, 23 Iunie, 5 Dec.
- Orșova.** ① 18—20 Aprilie, 4—6 Sept.
- Panciova.** ① 11—12 Aprilie, 27 până 28 Iunie, 5—6 Sept. ② 13—14 Aprilie, 29—30 Ian., 7—8 Sept.
- *Pâncota.** ① 16 April., 16 Iulie, 1 Oct.
- Panticeu.** ① 10—11 Iunie, 27—28 Aug.
- Papolt.** ① și ② 6 Febr., 8 Maiu. 31 Iulie, 23 Oct.
- Paraid.** ① 3—5 Martie, 10—12 Iulie, 29 Sept. până 1 Oct., 1—3 Dec. ② 6 Martie, 13 Iulie, 2 Oct., 4 Dec.
- Peciea maghiară.** ① 26 Aprilie, 1 Sept.
- Periamoș.** ① 11 Aprilie, 2 Iunie, 11 Sept.
- Petelea.** ① 24—26 Maiu, 20—22 Nov. ② 27 Maiu, 23 Nov.
- Petriș.** ① 24 Febr., 11 Iunie, 20 Iulie, 20 Dec.
- Petrișiu (com. Bistrița-Năsăud).** ① 17—18 Martie, 13—14 Oct. ② 19 Martie, 15 Oct.
- Petroșeni.** ① 1 Maiu, 1 Oct. ② 2 Maiu, 2 Oct.
- Piscolt.** ① 16 Febr., 19 Aug.
- Poiana (com. Sibiului).** ① 28—29 Iunie, 6—7 Sept. ② 30 Iunie, 8 Sept.
- Poiana sărată.** ① 21 Martie, 6 Maiu, 1 Iulie, 12 Oct. ② 22—23 Martie, 7 Maiu, 2 Iulie, 13 Oct.
- Pojon.** ① 8—14 Martie, 7—13 Iunie, 6—12 Sept., 29 Nov. până 5 Dec.
- Porumbacul inf.** ① 1—2 Aprilie, 19—20 Aug. ② 3 Aprilie, 21 Aug.
- Prejmăr.** ① 20 Ian., 23 Iulie. ② 21 Ian., 24 Iulie.
- Proștea mare.** ① 16—17 Ian., 28 până 29 Maiu. ② 19 Ian., 31 Maiu.
- Racoșul de jos.** ① 10 Aprilie, 10 Iunie, 7 Sept. ② 11 Aprilie, 11 Iunie, 8 Sept.
- Radna.** ① 5 Maiu, 29 Sept.
- Radnót.** ① 3—5 Martie, 16—18 Iunie, 19—21 Oct., 25—27 Dec. ② 6 Martie, 19 Iunie, 22 Oct., 28 Dec.
- Rechișdorf.** ① 2 Nov.
- Reghinul săsesc.** ① 29—31 Ian., 21—23 Aprilie, 20—22 Iulie, 2—4 Oct. ② 1—5 Febr., 24—28 Aprilie. ③ 23—27 Iulie, 5—9 Oct. ④ 18—20 Aprilie, 17—19 Iulie. ⑤ 6 Febr., 29 Aprilie, 28 Iulie, 10 Oct.
- Reteg.** ① 21—23 Aprilie, 26—28 Iunie, 12—14 Sept. ② 24 Aprilie, 29 Iunie, 15 Sept.
- Retișdorf (com. Târnava mare).** ① 5—6 Maiu, 28 Aug. ② 8 Maiu
- Rodna veche.** ① 9—10 Febr., 18—20 April., 15—16 Iunie, 25—27 Iulie, 12—13 Oct., 27—28 Nov.

- 11 Febr., 21 Aprilie, 17 Iunie,
 28 Iulie, 14 Oct., 29 Nov.
Rosia. 16 Martie, 28 Sept.
 17—18 Mart., 29—30 Sept.
Rosinău. 11 Ian., 27 Iunie.
 12 Ian., 28 Iunie.
Rușii munți. 17 Martie, 17 Sept.
Săbăd. 1—3 Aprilie, 21—23
 Sept. 4 Aprilie, 24 Sept.
Săenl. 22 Maiu, 23 Oct.
Sălaşul de sus. 21—22 Aprilie,
 27—28 Sept. 23 Aprilie, 29 Sept.
Sămbăta de jos. 9—10 Aprilie,
 9—10 Maiu. 11 Aprilie, 11
 Maiu.
Săngeorgiul săsesc. 16—18 Ian.,
 22—24 Aprilie, 16—18 Iulie, 16—18
 Oct. 19 Ian., 25 Aprilie, 19 Iulie,
 19 Oct.
Sân-Mărtinul-Homorodului. 30
 până 31 Ian., 1—2 Maiu, 17—18 Aug.
 1 Febr., 3 Maiu, 19 Aug.
Sân-Miclăuș. 25—26 Martie, 29 Aug.
 12 Aprilie, 8 Sept., 30 Nov.
Sân-Paul. 19—21 Martie, 12—14
 Aug. 22 Martie, 15 Aug.
Sântă-Măria. 21—22 Martie, 4—5
 Sept. 23—24 Martie, 6—7
 Sept. 25 Martie, 8 Sept.
Sărcaia. 25—26 Aprilie, 8—9
 Aug., 27—28 Oct. 27 Aprilie,
 10 Aug., 29 Oct.
Sărmașul mare. 5—6 Ian., 5—6
 Aprilie, 25—26 Sept. 7 Ian., 7
 Aprilie, 27 Sept.
Săsciori. 15—16 Martie, 11—12
 Oct. 17 Martie, 13 Oct.
Săbeșul săsesc. 13—15 Ian.,
 8—10 Aprilie, 8—10 Aug. 24
 până 26 Martie, 28—30 Iulie.
 și 17—19 Maiu. 16 Ian., 11
 Aprilie, 11 Aug.
Săgedin. 27—28 Ian., 14—15 April.,
 14—15 Iulie, 22—23 Sept., 10—11
 Nov. 29 Ian., 16 Aprilie, 16 Iulie,
 24 Sept., 12 Nov.
Săica mare. 4—5 Maiu, 27—28
 Nov. 7 Maiu, 30 Nov.
Săica mică. 9—10 Iunie, 27—28
 Oct. 11 Iunie, 29 Oct.
Săliște. și 29 Maiu, 21 Sept.
 30—31 Maiu, 22—23 Sept.
 1 Iunie, 24 Sept.
Săpsi-Sân-Georgiu. 13 Iunie.
 22—23 Febr., 12—13 Aprilie,
 14—15 Iunie, 27—28 Sept.
- Sereda Murașului.** 8—10 Febr.,
 16—18 Iulie, 24—26 Nov. 11
 Febr., 19 Iulie, 27 Nov.
Sibiu. 13—15 Aprilie, 25—27 Aug.
 16—17 Aprilie, 28—29 Aug.,
 22—23 Dec. 18—19 Aprilie,
 30—31 Aug., 24—25 Dec. 20
 Aprilie, 1 Sept., 26 Dec.
Sic. și 11 Febr., 25 Iunie,
 14 Sept., 17 Nov.
Șieul mare. 17 Sept. 18 Sept.
Sighetul Marmației. 13—14 Febr.,
 22—23 Maiu, 17—18 Iulie, 22—23
 Aug., 3—4 Oct., 5—6 Dec.
Sighisoara. 28 Febr. până 1
 Martie, 8—9 Iunie, 19—20 Oct.
 3 Martie, 11 Iunie, 22 Oct.
Șilimegi. 1 Ian., 21 Maiu, 15 Aug.
Silinghia. 14 Maiu, 24 Sept., 3 Dec.
Silvașul de sus. 7 Ian., 7 Martie,
 21 Iunie, 11 Sept. 8—9 Ian., 8—9
 Martie, 22—23 Iunie, 12—13 Sept.
Simand. 28 Ian., 29 Aprilie, 26
 Aug. 29 Ian., 30 Aprilie, 27 Aug.
Șimleul Silvaniei. 9 Martie, 25
 Maiu, 7 Sept., 7 Dec. 10 Mart.,
 26 Maiu, 8 Sept., 8 Dec.
Șinca veche. 16 Aprilie, 11 Oct.
 17 Aprilie, 12 Oct.
Soborsin. 1 Febr., 30 Aprilie, 5 Aug.,
 20 Nov.
Șomeuta mare. 22 Febr., 24
 Maiu, 2 Aug., 25 Oct. 23 Febr.,
 25 Maiu, 3 Aug., 26 Oct.
Somkerék. 20 Ian., 10 Iunie.
 21 Ian., 11 Iunie.
Somortin. 3 Aprilie, 23 Oct.
Soporul de jos. 2 Febr., 4 Maiu,
 27 Iulie, 2 Nov.
Székely-Cristur. 8—10 Febr.,
 18—20 Aprilie, 21—23 Iun., 26—28
 Aug. Vite de prăsilă 16 Februarie.
 15—17 Aprilie, 23—25 August.
 11 Febr., 21 April., 24 Iun., 29 Aug.
Tasnád. și 3 Febr., 23 Mart.,
 28 Apr., 23 Iun., 25 Aug., 6 Oct.,
 3 Nov.
Teaca. 17—18 Ianuarie, 16—17
 Aprilie, 12—13 Iunie, 21—22 Oct.
 29 Martie până 1 Aprilie. 19
 Ian., 18 Aprilie, 14 Iunie, 23 Oct.
Teiuș. 4—5 Febr., 12—13 Aug.,
 23—24 Oct. 7 Febr., 15 Aug., 26 Oct.
Timișoara. 2 Martie, 18 Maiu,
 27 Iul., 14 Sept., 30 Nov. și
 2—3 Martie, 18—19 Maiu, 27—28

- Iulie, 14—15 Sept., 30 Nov. până 1 Dec. 3—4 Mart., 19—20 Maiu. 28—29 Iul., 15—16 Sept., 1—2 Dec. 2—6 Mart., 18—22 Maiu, 27—31 Iul., 14—18 Sept., 30 Nov. până 4 Dec.
- Torda-Szent-László.** 11—13 Apr., 12—14 Oct. 14 Apr., 15 Oct.
- Trăseău.** 30 Aprilie până 2 Maiu, 24—26 Sept. 3 Maiu, 27 Sept.
- Turda.** 8—10 Febr., 8—10 Apr., 8—10 Iun., 24—26 Aug., 20—22 Nov. 11 Febr., 11 April., 11 Iunie, 27 Aug., 23 Nov.
- Uioara.** 21—23 Martie, 25—27 Iulie. 24 Martie, 28 Iulie.
- Uzon.** 8 Martie, 17 Maiu, 29 Nov. 9 Martie, 18 Maiu, 30 Nov.
- Vajdaháza.** 8 Martie, 7 Sept. 9 Martie, 8 Sept.
- Vajda-Recea.** și 5—6 Ian., 19—20 Iulie. 8 Martie.
- Vârșeț.** 15 Ian., 19 Mart., 23 Iul., 15 Oct.
- Venetia de jos.** 16—17 Febr., 23—24 Iunie, 10—11 Sept. 18 Febr., 25 Iunie, 12 Sept.
- Vinerea.** 4—5 Aprilie, 27—28 Dec. 7 Aprilie, 30 Dec.
- Vinga.** 7 Maiu, 13 Aug., 17 Sept.
- Vințul de jos.** 9—10 Iun., 10—11 Nov. 11 Iunie, 12 Nov.
- Vințul de sus.** 24—26 Febr., 23—25 Maiu, 7—9 Aug., 3—5 Nov. 27 Febr., 26 Maiu, 10 Aug., 6 Nov.
- Viștea de jos.** 22—23 Martie, 12—13 Aug. 24 Martie, 14 Aug.
- Voila.** 20—21 April., 3—4 Aug. 22 Aprilie, 5 Aug.
- Voitec.** 18 Aprilie, 19 Aug.
- Vurmloc.** 20—21 Martie, 25—26 Aug. 23 Martie, 28 Aug.
- Zabola.** 3 Febr., 16 Iunie, 22 Sept., 17 Nov.
- Zám.** 16 Ian., 8 Mart., 21 Maiu, 8 Iulie, 29 Aug. și 14 Sept., 30 Nov.
- Zarand.** 18 Febr., 20 Maiu, 12 Aug., 2 Dec. 19 Febr., 21 Maiu, 13 Aug., 3 Dec.
- Zelau.** și 22—23 Februarie, 24—25 Maiu, 23—24 August, 22 până 23 Nov.
- Zerindul mare.** 1 Ian., 12 Aug.
- Zernești.** 22 Aprilie, 7 Sept. 23 Aprilie, 8 Sept.
- Zeteleaca.** 9—10 Febr., 19—20 Oct. 11 Febr., 21 Oct.
- Zlagna.** 4—5 Martie, 3—4 Iun., 17—18 Aug. 6 Martie, 5 Iunie, 19 Aug.
- *Zorlențul mare.** 28 Iunie, 11 Oct.

B) Aranjate după luni.

Aici e indicată numai ziua târgului de mărfuri; târgul de vite, etc. a se vedea sub litera A) pag. 29.

Ianuarie. 1. Deva, Lăpușul românesc, Lupșa, Șilimegi, Zerindul mare. 2. Criș, Făget. 3. Crasna, Hidegkut. 4. Giula, Murăș-Oșorhei. 5. Corond, Őrmeniş, Vajda-Recea. 6. Iiia, Lăpușul unguresc. 7. Buza, Jimborul mare, Sarmașul mare. 8. Bațon, Silvașul de sus. 9. Baia mare, Cal. 10. Luna. 11. Miheș. 12. Aind, Brețcu, Caransebeș, Crișul săsesc, Ciuc-Cosmaș, Ghialacuta, Huedin, Roșinău. 13. Bercaș. 14. Bateș, Buziaș, Ibașfal. 15. Hodoș, Micăsasa, Vârșeț. 16. Canija mare, Chirpăr, Goroslăul de pe Someș, Sebeșul săsesc, Zám. 19. Proștea mare, Sângeorgiul săsesc, Teaca. 20. Ó-Pécska (comitatul Arad). 21. Barot, Cătina, Eted, Gherla, Ghiriș, Ghierghio-Ditru, Nocrichiu, Prejmăr, Somkerék. 23. Armeni, Nadeșul săsesc. 24. Almașul mare (com. Cluj), Măgheruș. 27. Ciozven, Ciuc-Sereda, Lugos. 28. Ilonda. 29. Segedin, Simand. 30. *Buteni.

Februarie. 1. Ațel, Jibău, Mocrin, Sân-Mărtinul-Homorodului, Soborșin. 2. Beiuș, Hațeg, Soporul de jos. 3. Aita mare, Chibed, Tasnád. Zabola. 4. Covasna. 6. Cetatea de baltă, Papoț, Reghinul săsesc. 7. Alțina, Carțfalău, Huedin, Teiuș. 8. Bachnea, Boroșneul mare. 9. Becicherecul mare, Cehul din Selagiu, Chendu mic. 11. Borșea, Chichinda mare, Crișpatac, Mercurea, Rodna veche, Sereda Murășului, Sic, Székely-Cristur, Tarda, Zeteleaca. 12. Bichiș-Ciaba, Bistrița. 13. Sighetul Marmăției. 14. Gagu, Ciachi Gârbău, Drăguș. 15. Dej, Élesd, Făget. 16. Bruiu, Dicio-Sân-

Mărtin, Drașu, Goroslăul de pe Someș, Lechința, Mediaș, Piscolt. 18. Bala-vásár, Halmagiu mare, Venetia de jos. 19. Beba veche, Comloș (Bănat), Zarand. 20. Abrud, Alămor, Cincul mare, Ferihaz. 22. Sepsi-Sân-Georgiu, Zelau. 23. Șomcuta mare. 24. Petriș. 25. Dalboșeț. 26. Budapesta, Cianadul sârbesc și nemțesc, Gyoma Gyorok, Kecskemét. 27. Almakerék, Baia mare, Cluj, Haroscherec, Olafaláu mare, Vințul de sus. 28. Hadad.

Martie. 1. Orăștie. 2. Brad, Odorheiu, Timișoara. 3. Sighișoara. 4. Cubin, Detta (Timiș). 5. Bălcaciu, Batania, Berzava, Bichiș, Jombolia, Oradea mare. 6. Apoldu mare, Bonțida, Cincul mic, Ciuc-Sân-Domocoș, Dezna, Egerbegy (com. Torda-Aranyos), Görcsön, Mănăsturul unguresc, Morisdorf, Paraid, Radnot, Zlagna. 8. Baia de Criș, Capolnaș, Erdő-Szent-György, Pojon, Silvașul de sus Zam. 9. Bilac, Bögöz, *Ciacova, Uzon, Vajdaháza. 10. Arad, Șimleul Silvaniei. 11. Hunedoara, Macău. 12. Oravița (Román). 13. Agnita, Apold (com. Târnava mare), Feldioara (com. Brașovului), Ibașfaláu. 15. Hejasfalva. 16. Bogșa-montană, Cehul din Selagiu, Murăș-Oșorheiu. 17. Roșia, Rușii munți, Săsciori. 18. Blaj, Ghierghio-Sân-Miclăuș, Mehadia. 19. Basna, Cermeiu, Gyertyámos, Mareod, Ocna (com. Alsó-Fehér), Petrișiu (com. Bistrița-Năsăud), Vârșeț. 20. Bozovici, Canija mare, Cernatul de jos, Cetatea de baltă, Chirpăr, Ciuc-Sân-Georgiu, Cohalm, Mociu. 21. Alba-Iulia, Huedin. 22. Eted, Făget, Poiana sărată, Sân-Paul. 23. Drag, Tasnád, Vurmloc. 24. Beclean, Cămpeni, Hida, Ilia, Kékes, Uioara, Viștea de jos. 25. Halmagiu mare, Hasmașul Lăpușului, Lăpușul românesc, Sântă-Măria. 26. Orlat. 27. Olpret. 28. Crasna, Cuciu, Măgheruș. 29. Cojocna. 30. Argiehat, Hălmagiu. 31. Bațon.

Aprilie. 1. Agârbiciu, Borgo-Prund, Ciuc-Sepviz. 3. *Debrețin, Pombacul inf., Șomortin. 4. Biertan, Hodoș, Jimborul mare, Sabăd. 5. Kö-Boldogfalva. 6. Galgó, Murăș-Orga. 7. Buza, Gilău, Sărmașul mare, Vinerea. 8. Moldova veche. 9. Chichinda mare, Chișineu. 11. Arcid, Ațel, Becăș (Gherghio), Macfaláu, Mező-Erked, Moșna, Orezidorf, Periamos, Racoșul de jos, Sâmbăta de jos, Sebeșul săsesc, Turda. 12. Boroșsebeș, Codlea, Lechința, *Lunca, Sân-Miclăuș, Sepsi-Sân-Georgiu. 13. Caransebeș, Komárom, Panciova. 14. Torda-Szt.-László. 15. Buziaș, Copșa mică, Grădiștea, Nadeșul săsesc, Oclandul-Homorodului. 16. Canija turcească, Gherla, *Pâncota, Segedin. 17. Iacșdorf (com. Târnava mare) Șinca veche. 18. Bandul de Cămpie, Cason, Dicio-Sân-Mărtin, Ghierghio-Ditru, Iara, Iieșfaláu în Secuime, Orșova, Teacă, Voitec. 19. Covasna-Ilonda. 20. Cacova, Cernatu, Clozven, Ciuc-Sân-Mărtin, Idvor, Sibiiu. 21. Ludoš, Lugos, Lupșa, Rodna veche, Székely-Cristur. 22. Capolnaș, Cubin, Geoagiul de jos, Györgény, Jibán, Moldova nouă, Ȑrmeniș, Voila. 23. Borșea, Dobra, Kecskemét, *Lipova, Sălașul de sus, Zernești. 24. Abrud, Cața, Chezdi-Oșorheiu, Reteag. 25. Aiud, Bichiș, Farcașlacă, Sângeorgiul săsesc. 26. Pecica maghiară (comitatul Arad). 27. Beius, Șarcaia. 28. Bercaș, Tasnád. 29. Reghinul săsesc. 30. Corond, Deva, Simand, Soborșin.

Maiu. 1. Chisdu, Dezna, Goroslăul de pe Someș, Lăpușul unguresc. 2. Hadad, Petroșeni. 3. Boroșneul mare, Giula, *Hidegkut, Sân-Mărtinul-Homorodului, Trăscău. 4. Bistrița, Bogșa montană, Soporul de jos. 5. Aita mare, Ciuc-Sereda, Ibașfaláu, Noerichiu, Radna. 6. Chibed. 7. Făget, Ispánmező, Jucul de jos, Micăsasa, Poiana sărată Șeica mare, Vinga. 8. Bateș, Bozovici, Canija mare, Iassenova, Mocrin, Papoț, Retișdorf (com. Târnava mare). 9. Huedin. 11. Becicherecul mare, Hunedoara, Luna, Olpret, Sâmbăta de jos. 12. Cal, Ighiu, Mociu. 14. Budapesta, Gyoma, Năsăud, Silinghia. 16. Căgu. 17. Bachnea, Capolnoc-Mănăstur, *Dej, Miheș. 18. *Ciacova, Făgăraș, Monor, Timișoara, Uzon. 19. Barot, Cămpeni, Morisdorf. 20. Bioziod. 21. Alibunariu, Beba veche, Șilimegi, Zám, Zarand. 22. Be-

elean, Capolnaș, Cetatea de balta, Eperjeș, Eted, Iliă, Marpod, Oraștie, Sacul, Sighetul Marmăției. 23. Ciachi Gârbău, Jimborul mare, Lăpușul românesc. 24. Bodon, Zelau. 25. Șomcuta mare. 26. Komárom (Ujszöny). Șinleul Silvaniei, Vințul de sus. 27. Detta (Timiș), Petelea. 28. Comloș (Bănat). 29. Baia mare, Cincul mare, Jibău, Murăș-Oșorheiu, Odorheiu. 30. Ghialacuta. 31. Almakerél. Cluj, Proștea mare.

Iunie. 1. Cehul din Selagiu, Dobra, Eleșd, Seliște (com. Sibiiului). 2. Ghierghio-Sân-Miclăuș, Lechința, Periamos. 3. Crișpatac. 4. Baghion, Bichiș, Cianadul sârbesc și nemțesc, Gyertyános. 5. Zlagna. 7. Baia de Criș, Ferihaz, Pojon. 8. Brad. 10. Macău, Panticeu. 11. Cartfalău, Chichinda mare, Görösön, Jombolia, Macfalău, Moldova nouă, Oradea mare, Petriș. Racoșul de jos, Șeica mică, Sighișoara, Somkerék, Turda, Vințul de jos. 12. Agnita. 13. Hadad. 14. Mercurea, Sepsi-Sân-Georgiu, Teaca. 15. Capolnaș-Olafalău, Komárom. 16. Mănăsturul ung., Zabola. 17. Bonțida Cisnădie, Ciuc-Sepviz, Rodna veche. 18. Batania, Berzava, Bichiș-Ciaba, Cermeiu. 19. Almașul mare (com. Cluj), Blaj, Cason, Haroscherec, Lugos, Maros-Vécs, Radnót. 21. Corond. 22. Cernatul de jos, Ibașfalău, Silvașul de sus. 23. Arad, Arpașul de jos, Bercaș, Capolnaș, Drag, Geaca, Iliă, Ōrmenis, Tasnád. 24. Lăpușul ung., Mehadia, Székely-Cristur. 25. Făget, Ghiriș, Sic, Veneția de jos. 27. Crasna. 28. Hunedoara, Roșinău, *Zorlențul mare. 29. Berceniș, Panciova, Reteag. 30. Ciuc-Sereda, Medias, Poiana (com. Sibiiului).

Iulie. 1. Halmagiu mare. 2. Poiana sărată. 4. Balavásár, Gherghio-Ditru. 5. Giula. 6. Bogșa montană. 8. Zám. 9. Câmpeni, Covasna. 10. Oherla. 11. Dicio-Sân-Mărtin, Gilău, Hadad. Ó-Pécska (com. Arad). 12. Armeni, Cohalm, Oravița (Roman). 13. Alba-Iulia, Cehul din Selagiu, Huedin, Paraid. 15. Buza, Buziaș. 16. Boroșineu, Canija turcească, *Pâncota, Segedin. 17. Sighetul Marmăției. 18. Bațon. 19. Arghiehat, Basna, Olpret, Sângeorgiul săsesc, Sereda-Murășului, Vaida-Recea. 20. Beiuș, Caransebeș, *Lipova, Petriș. 21. Deva, Miheș. 23. Kecskemét, Măgheruș Vârșet. 24. *Debrețin, Oena (com. Alsó-Fehér), Prejmăr. 25. Brețcu. 26. Bran. 27. Soporul de jos, Timișoara. 28. Reghinul săsesc, Rodna veche, Uioara. 29. Apoldu mic, Ațel. 30. Gyoma. 31. Avrig, Canija mare, Eperjeș, Papolt.

August. 2. Feriház. 3. Becicherecul mare, Haroscherec, Komárom, Luna, Șomcuta mare. 5. Drag, Macău, Mociu, Soborșin, Voila. 6. Aiud, Budapesta, Farcaslăcă, Goroslăul de pe Someș. 7. Mănăsturul ung. 8. Barot, Cetatea de baltă, Ciozven, Ciuc-Cosmaș. 9. Boroșneul mare, Dej. 10. Copșa mică Șarcaia, Vințul de sus. 11. Copșa mare, Făget, Sebeșul săsesc. 12. Becaș (Gherghio), Corond, Merghindeal, Zerindul mare. 13. Comloș (Bănat), Vinga, Zarand. 14. Baia mare, Frata ung., Jimborul mare, Mocrin, Moldova veche, Viștea de jos. 15. Alibunariu, Câmpeni, Hăteș, Iliă, Sân-Paul, Șilimegi, Teiuș. 16. Bistrița, Cisnădie, Giula, Orlat. 17. *Ciarcova, Komárom (Ujszöny). 18. Alțina. 19. Cluj, Crișul săsesc, Pișcolț, Sân-Mărtinul-Homorodului, Voitec, Zlagna. 20. Beba veche, Jombolia. 21. Beclean, Porumbacul inf. 22. Alămor, Jucul de jos, Murăș-Oșorheiu, Sighetul Marmăției. 23. Biertan, Geoagiul de jos, Năsăud, Zelau. 24. Galgóc. 25. Ghierghio-Sân-Miclăuș, Tasnád. 26. Detta (Timiș), Iliășfalău în Seruime, Orozidorf. 27. Ciuc-Sepviz, Făgăraș, Macfalău, Oradea mare, Panticeu, Simand, Turda. 28. *Buteni, Dezna, Ispánmező, Vurmloc. 29. Drașeu, Székely-Cristur, Zám. 31. Cacova, Cehul din Selagiu.

Septembrie. 1. *Hidegkut, Pecica maghiară (com. Arad), Sibiiu. 3. Cața, Chichinda mare, Gyertyános, Györgeny, Murăș-Orga. 4. Eperjeș, Marcod, Orșova. 6. Baia de Criș, Ciachi-Gârbău, Lupșa, Pojon. 7. Arghiehat, Bogșa montană, Brad, Capolnaș, Cernatu, Eleșd, Panciova. 8. Dobra, Görösön, Hodoș, Huedin, Ibașfalău, Lăpușul românesc, Lechința

*Lipova, *Lunca, Poiana (com. Sibiului), Racoșul de jos, Săn-Miclăuș, Sântă-Măria, Șimleul Silvaniei, Vajdaháza, Zernesti. 9. Hălmașiu mare. 10. Bichiș, Chișineu, Gyorok, Idvor, Kecskemét. 11. Abrud, Periamoș. 12. Silvașul de sus, Venetia de jos. 13. Borșsebes, Brețcu, Hida. 14. Lăpușul ung., Medias, Monor, Sic, Timișoara, Zám. 15. Reteag. 16. Ciuc-Sereda. 17. Alba-Iulia, Almakerék, Codlea, Rușii munți, Vinga. 18. Bachnea. 19. Bozovici, Cincul mare, *Debrețin, Șieul mare. 20. Bioziod, Iara. 21. Borsea, Cal, Caransebes, Crișpatac, Komárom, Ludoș, Odorheiu. 22. Zabola. 23. Bran, Buzias. 24. Bațon, Sabăd, Segedin, Seliște (com. Sibiului), Silinghia. 25. Canija mare. 26. Bichiș, Crasna. 27. Ciuc-Sân-Domocoș, Cohalm, Olpret, Sărmașul mare, Sepsi-Sân-Georgiu, Trăscu. 28. Arpașul de jos, Becicherecul mare, *Ciacova, Iassenova, Ilia, Jibău. 29. Batania. 30. Radna, Roșia, Sălașul de sus. 30. Micăsasa.

Octomvrie. 1. Cianadul sârbesc și nemțesc, *Pâncota. 2. Dicio-Sân-Mărtin, Ferihaz, Paraid, Petroșeni. 3. Aiud, Arcid, Borcuta, Carțfalău, Halmagiu, Ilanda, Mező-Erked, Sighetul Marmăției. 6. Lugoș, Tasnád. 8. Berzava, Bichiș-Ciaba, Bontida, Boroșineu, Ghiriș. 9. Nocrichiu. 10. Dalboșeț, Hadad, Reghinul săsesc. 11. Bruiu, *Zorlențul mare. 12. Almașul mare (com. Cluj), Brașov, Cehul din Selagiu, Șinca veche. 13. Buza. 14. Grădiștea, Gherla, Ighiu, Poiana sărată, Săsciori. 14. Mehadia, Oclandul Homorodului, Rodna veche. 15. Batania, Canija turcească, Chezdi-Oșorheiu, Erdő-Szent-György, Iacăsdorf (com. Târnava mare), Mănăradea, Petrișiu (com. Bistrița-Năsăud), Torda-Szt.-László, Vârșeț. 16. Marpod. 17. Borgo-Prund, Deva, Kékes. 18. Agârbiciu, Bandul de Câmpie, Nadeșul săsesc. 19. Drașu, Sângeorgiu săsesc. 20. Arad, Bercaș, Ciozven, Cluj. 21. Ze-teleaca. 22. Budapesta, Câmpeni, Făget, Radnót, Sighișoara. 23. Cojocna, Morisdorf, Papolt, Sacul, Șomortin, Teaca. 25. Boroșneul mare, Chendu mic, Cubin, Drag. 26. Beiuș, Dobra, Năsăud, Șomcuta mare, Teiuș. 27. Bălcaciu, Ciuc-Sân-Mărtin. 29. Baghion, Bodon, Cermeiu, Covasna, Gyoma, Jombolia, Mănăsturul ung., Mercurea, Murăș-Oșorheiu, Șarcaia, Șeica mică. 30. Baia mare, Barot, Farcașlacă, Hundrubechiu. 31. Hunedoara.

Noemvrie. 1. Bateș, Cocmani. 2. *Ciacova, Egerbegy (com. Torda-Aranyos), Magheruș, Rechișdorf, Soporul de jos. 3. Tasnád. 4. Macău. 6. Apoldu mare, Frata ung., Haroscherec, Vințul de sus. 7. Capolnaș. 8. Bistrița, Goroslăul de pe Someș, *Lipova. 9. Becicherecul mare, Jimborul mare. 11. Detta (Timiș). 12. Chichinda mare, Chisdu, Cuciu, Gherghio-Ditru, Ghialacuta, Görcsön, Huedin, Kecskemét, Segedin, Vințul de jos. 13. Beclean. 14. Cason. 16. Komárom, Olafalău mare. 17. Medias, Sic, Zabola. 19. Chibed, Chișineu, Hejasfalva. 20. Canija mare, Soborșin. 22. Capolnoc-Mănăstur, Zelau. 23. Ațel, Blaj, Făgăraș, Orăștie, Petelea. 26. Bichiș-Ciaba, Cianadul sârbesc și nemțesc, Oradea mare. 27. Turda. 28. Apold (com. Târnava mare), Sereda Murășului. 28. Gilău. 29. Dej, Pojon, Rodna veche. 30. Bioziod, Eleșd, Ghierghio-Sân-Miclăuș, Săn-Miclăuș, Șeica mare, Timișoara, Uzon, Zám.

Decemvrie. 1. Feldioara (com. Brașovului). 2. Făget. 3. Silinghia, Zarand. 4. Alba-Iulia, Paraid. 5. Huedin, Jibău, Örmeneș, Sighetul Marmăției. 6. Baia de Criș, Boroșsebes, Hasmașul Lăpușului. 7. Balavásár, Brad, Cehul din Selagiu, Cernatul de jos, Ocna (com. Alsó-Fehér). 8. Agnita, Odorheiu, Șimleul Silvaniei. 9. Halmagiu mare. 11. Abrud, Cetatea de baltă, Ciuc-Sân-Georgiu. 16. Aita mare. 17. Geoagiul de jos. 19. Bozovici, *Buteni, Olpret. 20. Argiehat, Macfalău, Petriș. 21. Apoldu mic. 22. Mociu. 25. Boroșineu, Ciuc-Sepviz. 26. Chezdi-Oșorheiu, Cohalm, Cocmani, *Debrețin, Sibiu. 27. Hadad. 28. Cluj, Ilieșfalău în Secuime, Radnót. 30. Vinerea. 31. Capolnaș, Űő-Boldogfalva, Mehadia.

C) Din România.

- Agindeni (Roman), 10 Maiu.
- Alesandria (Teleorman) Dum. Rusalii.
- Argintoaie (Mehedinți), la Sf. Panteleimon.
- Bacău, 20 Iunie, 20 Iulie, 20 Aug.
- Baia (Suceava) 6 Maiu, 20 Iul., 15 Sept.
- Bălăcești (Gorj), 25 Martie.
- Bălușești (Roman), 29 Maiu.
- Bărgăoani (Neamț), 23 Aprilie.
- Bărlad, 23 Aprilie, 20 Iulie, 30 Aug., 14 Sept., 8 Nov.
- Biochina (Ialomița), Sf. Maria mică.
- Bogdana (Bacău), 2 Iulie, 8 Sept.
- Bogdana (Tutova), 6 Aug.
- Bogdănești (Bacău), 13 Mart., 25 Maiu.
- Boghicea (Roman), 29 Iunie.
- Bolgrad, 15 Oct. (ține 15 zile).
- Boroșești (Vaslui), 25 Mart., 25 Maiu, 4 Iunie, 25 Oct., 21 Nov., 6 Dec.
- Botești (Roman), 23 Apr., 15 Aug.
- Brăila, 9 Martie târg de vite, târgul moșilor (Iuna Maiu) târg de vite și de mărfuri, 14 Sept. târg de vite, cu expoziție; aceste târguri se încep cele din Martie și Sept. cu 6 zile, iar cel dela »Moși« cu 10 zile înainte de data, la care sunt fixate.
- Brâncoveni (Romaniați), 9 Martie.
- Broșteni (Ialomița), 29 Iunie.
- Broșteni (Mehedinți), la Drăgaica.
- București, la Moși, în sept. Rusaliilor.
- Buda (Râmnicul-Sărat), la Drăgaica, Sf. Maria mică.
- Budești-Ghicai (Neamț), 20 Iulie.
- Buruenești (Roman), 21 Apr., 29 Iun.
- Buzău, la Drăgaica.
- Calărași (Ialomița), 9 August.
- Călugăreni (Vlașca), 1 Febr.
- Câmpulung, la Drăgaica, 20 Iulie.
- Câmpul mare (Argeș), 9 Martie, Înălțarea Domnului.
- Caracal, 23 Aprilie, **Dela Înălț. Dlui până la Rusalii.**
- Cărbunesti (Gorj), 2 Febr., 9 Martie, Sf. Maria mică.
- Cărbunesti (Mehedinți), la Drăgaica.
- Cașin (Bacău), 15 August.
- Ceacăr (Brăila), Înălț. Domn. 24 Iunie.
- Chiliea, 14 Octomvrie.
- Chinov (Mehedinți), 9 Martie.
- Chiojdeni (Râmnicul-Sărat), la ziua Buna-vest., Dumin. tuturor Sfinților.
- Ciochina (Ialomița), 8 Sept., Florii.
- Ciupagea (Vlașca), 9 Martie.
- Colentina (Ilfov), la Drăgaica.
- Comanești (Bacău), 9 Martie, 8 Iunie 29 August, 2 Decemvrie.
- Cornățel (Mehedinți), la Drăgaica.
- Cotroceni (Ilfov), Sf. Maria mare.
- Crivești (Roman), 19 Maiu.
- Crusov, dela 26 Iun. până la Sf. Petru**
- Curtea de Argeș, la Sf. Panteleimon Sf. Maria mare.
- Dabuleni, dela 10 Sept. până la Înălțarea Sf. Cruci.**
- Dămieniști (Roman), 6 August.
- Dărmănești (Bacău), 20 Febr., 21 Maiu 20 Iulie, 8 Nov.
- Davideni (Neamț), 27 Iunie, 29 Aug.
- Deleni (Vaslui), 15 August.
- Dimitrești (Râmnicul-Sărat), 20 Iulie. Sf. Maria mare.
- Dobreni (Neamț), 25 Maiu.
- Dobroteni (Olt), 21 Maiu.
- Doljești (Rom.), 20 Maiu, 14 Sept., 14 Octomvrie.
- Dorohoiu, 24 Iunie.
- Drăgănești (Olt), Ziua Crucii.
- Drăghiceni (Olt), Sf. Panteleimon.
- Drăghicești (Olt), Înălțarea Sf. Crucii.
- Dumitrești (R.-Sărat), Sf. Maria mare.
- Fălticeni, 20 Iulie.
- Fărcășeni, 15 August.
- Florești (Vaslui), 20 Iulie.
- Focșani, la Drăgaica.
- Frătești (Vlașca), 23 Aprilie.
- Galăț, 2 Febr., 15 Martie, 21 Maiu, 6 Aug., Vinerea mare.
- Gheraiești (Roman), 30 Maiu.
- Ghiojdeni (Ialomița), Dum. tuturor Sf.
- Giurgeni (Ialomița), 9 Martie, la Drăgaica, 20 Iul., Sf. Maria mică, 14 Oct.
- Florii, Dumineca Tomei, Sf. Maria mare, Mucenici, Buna vestire.
- Giurgiu, 29 Iunie, Sf. Maria mare.
- Godeni (Muscel), la Vinerea mare.
- Greci (Olt), 25 Martie.
- Grind (Ialomița), 9 Martie.
- Hălăucești (Roman), 8 Sept.
- Iași, Sf. Teodor, 23 Apr., Înălț. Dni. la Drăgaica, Sf. Maria mare, Florii.
- Ipotesti (Olt), la Drăgaica.
- Jilava (Ilfov), Dumineca tuturor Sf. 24 Iulie.

Jiu (Olt), la Înălțarea Domnului.
 Jupa (Vlașca), 9 Martie.
 Jugani (Roman), 29 Aug., 18 Sept.

Luciu (Ialomița), Dumineca tuturor Sfinților.

Luciu (Mehedinți), Schimb. la față.
 Lupoai (Mehedinți), 23 Aprilie.
 Lupoai (Romanai), 26 Oct.

Mărculești (Muscel), Înălț. Domnului.
 Mavrodin (Teleorman), la Moși.

Miclăușeni (Roman), 30 Maiu.

Mircești (Roman), 29 Aug., 18 Sept.

Mogoșești (Roman), 6 Aug., 29 Aug.

Moinești (Bacău), 5 Martie, 23 Apr.,
 29 Maiu, 26 Oct., 6 Dec.

Muncel (Roman), 6 Aug., 29 Aug.

Neamț, la Înălț. Dlui, 6 Aug., 6 Dec.

Negrești (Vaslui), 1 Febr., 23 Apr.,
 Dum. tutur. Sf., la Drăgaica, 26 Oct.,
 6 Dec., Florii, Bunavestire, Ziua
 Crucii.

Nespoarești (Roman), 23 Apr., 15 Aug.

Ona (Bacău), 17 Martie, 21 Maiu,
 27 Iulie, 8 Nov.

Oltenița (Ilfov), la Moși.

Onciști (Bacău), 6 Martie.

Onciști (Bacău), 13 Martie, 9 Iunie,
 29 Iunie, 29 Aug., 14 Sept., 14 Oct.,
 8 Noemvrie.

Oțeleni (Roman), 9 Dec.

Panteleimon (Ilfov), 27 Iulie.

Peatra, 8 Febr., 18 Maiu, Dumineca
 tuturor Sf., 8 Nov., 5 Dec.

Pildești (Roman), 15 Aug.

Pitești, 23 Apr., Înălțarea Domnului,
 Dumineca tuturor Sf., la Drăgaica.

Pleșești (R.-Sărat), Sf. Panteleimon.

Ploiești, 23 Aprilie.

Poiana lui Jurascu (Roman), 13 Iun.

Poenari (Argeș), Schimbarea la față.

Polovraci (Schitul), 23 Aprilie.

Preajba (Gorj), 23 Aprilie.

Prunișor (Mehedinți), Vinerea mare,
 Dumineca florilor.

Răchiteni (Roman), 13 Iunie.

Râmnicu, Vinerea mare

Râmnicu-Sărat, 23 Aprilie, Înălțarea
 Domnului, 24 Iunie.

Riureni (Vâlcea), dela 24 până la 27
 Aug. târg de vite, dela 28 Aug.
 până la Sf. Maria mică târg de
 marfă.

Roman, 6 August.

Roznov (Neamț), 2 Febr., 9 Martie,
 21 Maiu, 24 Iunie, 27 Aug., 2 Oct.,
 12 Dec., Florii.

Rusanesti, dela 2 Sept. până la Sf.
 Maria mică.

Sabaoani (Roman), 8 Maiu, 29 Maiu.

Sagna (Roman), 9 Maiu, 29 Iunie.

Salcii (Ialomița), Dumineca tutur. Sf.
 Salcioara (Râmnicu-Sărat), 23 Aprilie.

Schela (Roman), 14 Sept.

Slănic, 20 Iulie.

Slatina, 23 Aprilie.

Slobozia (Ialomița), 23 Apr., Înălțarea
 Domnului, 21 Iunie, Vinerea mare.

Stanești (Gorj), 25 Martie.

Sutești (Brăila), 9 Martie, 25 Martie,
 21 Maiu, 29 Iunie, 20 Iulie, 15 Aug.,
 8 Sept., 14 Sept., 14 Oct., 25 Oct.,
 8 Nov., 21 Nov., 6 Dec., Florii.

Dumineca Tomei.

Talpa (Neamț), 29 Iunie.

Târgul-Frumos (Iași), 12 Iulie.

Târgul-Jiu, Sf. Maria mare, Vin. mare.

Tecuciu (Teleorman), 9 Mart., 24 Iun.

Tigveni (Argeș), 23 Martie.

Todireni (Roman), 15 August.

Trifești (Roman), Înălț. Domnului.

Tupilați (Roman), 24 Iunie, 24 Iulie.

Uda (peste Olt), Înălț. Domnului,
 dela 25 Iunie până la Sf. Petru.

Ulmeni (Argeș), Dumineca tuturor Sf.
 Ulmeni (Ilfov), Sf. Maria mare.

Vadastrita, dela 5 Aug. până la Sf.
 Maria mare.

Vaideni (Vâlcea), Marți și Mierouri în
 săptăm. brânzii, Dumineca Rusă,
 27 Iulie, Ziua Crucii.

Valea Hălăucești (Roman), Sfântă
 Maria mică.

Vârtești (R.-Sărat), Sf. Maria mare.

Vârteșcoi (R.-Sărat), Sf. Maria mare.

Voinesti (Vaslui), Sf. Maria mare.

Vulpășești (Roman), 28 Maiu.

Dispoziții suplimentare referitoare la târguri pe timpul războiului.

Conform ordonanței ministerului de comerț Nr. 50901/1916 pentru durata războiului târgurile de țeară (pentru mărfuri, vite, cai și porci) se pot ține numai într-o zi, și anume în ziua primă de târg.

Cum se va aplica această ordonanță în localități mai mari, în cari de pildă se ține târgul de vite la finea lui Aprilie, separat de cel din Maiu, nu s'a putut afla în timpul tipăririi calendarului, și de aceea recomandăm celor interesați a întreba în cazuri singuratic.

Administrațiunea poștelor.

Taxele sunt socotite în fileri.

Prescurtări: U. = Ungaria, A. = Austria, BE. = Bosnia și Erțegovina, G. = Germania.

1. Scrisori, greutate nelimitată

	până la 20 g	alți 20 g
<i>Circulația locală</i>	10	5
<i>U. A. BE. G.</i>	15	5
<i>In străinătate</i>	25	15

Scrisori. În Ungaria, Austria și Germania e formatul de 30×20×10 cm., sau 35×15×5 cm.; la pachetare în roluri (cilindru) 30×15 cm. În toate celelalte țeri străine formatul și greutatea sunt nemărginite.

Este recomandabil și pentru cel ce trimite scrisorile simple să facă evidentă adresa sa pe partea din dos a plicului. În acest fel se face posibilă înapoierea scrisorilor neînmanabile, sau poate fi încunoscintat de rudeniile adresatului, când acesta este bolnav, călătorit etc.

2. Cărți postale, formatul cel puțin 7×10, cel mult 9×14 cm.

	postale	alte
<i>In țară, în străinătate, simple</i>	8	10
cu răspuns	16	20
Postale pentru comande de scrisori (pe cari nu este permisă altă comunicare).		3

3. Imprimare (tipărituri) până la 2 kg

<i>U.</i> (admise numai în form. unei cărți postale) până la 10 g	2
<i>U. A. BE. și G.</i>	50 g 3
<i>Străinătatea</i>	50 g 5
[Mărci de urgență pentru imprimare urgente . . . . .]	2

se ia în considerație la greutate. Roluri nu sunt admise. Recomandația adresată numai la imprimare urgente.]

Ca imprimate se pot trimite: hârtii tipărite ori litografate de orice fel, și fotografii, corecturi cu manuscriptele aparținătoare și observările referitoare la tipar, scrise cu mâna; la cărți se poate alătura și contul cum și inducerea unei dedicații. La prețuri curente și circulare se mai pot adăuga în scris prețuri, condițiuni de comandă și de plată și numele agentului voiajor. Alte comunicări nu pot cuprinde imprimatele. Formatul: în nici o direcție să nu treacă peste 45 cm, în roluri 75×10 cm.

4. Hârtii de afaceri până la 2 kg

U. A. BE. G.	până la 250 g	25
	de fiecare 50 g mai mult	5

Hârtii de afaceri se consideră: scrisori, documente, cari nu au caracterul unei corespondențe, ca de pildă acte de proces, documente și copiile acestora, frachturi, conturi, hârtii de afaceri ale societății de asigurare, partituri scrise, manuscrise cari se trimit singure. Embalajul (pachetarea) ca la imprimate. Lungimea nu-i admis să treacă peste 45 cm.

5. Probe de mărfuri până la 350 g

Ungaria	câte 50 g	5
Străinătate (cel puțin 10 fileri)	câte 50 g	5

Probe de mărfuri nu e iertat să aibă preț de cumpărare și trebuie să se cunoască cuprinsul ca probă cu înlesnire. Lângă adresă este de a mai nota „mustră“ sau „probă“. Numele mărfii, numărul și prețul se poate indica, nu și altă împărțășire în scris. Împachetarea are de a se face prin fașie (bandă), cuvertă, săculeț sau lădiță, care nu e iertat să fie lipite la gură ori sigilate. Format 30×20×10 cm., în roluri 30×15.

6. Expedieri mestecate până la 2 kg

U. A. BE. G.

Imprimate și probe de mărfuri referitoare: Taxa ca la probele de mărfuri, se pot trimite și cu hârtii de afaceri: Taxa ca la hârtii de afaceri.

Expediția de probă nu poate cuprinde mai mult de 350 g.

7. Taxe speciale:

a) Recomandația	25
---------------------------	----

Recomandat se pot trimite: epistole, cartă de corespondență, imprimate și mustre, afară de trimiteri cu adrese în limbi secrete și frate, ori adrese scrise cu creionul. Creionul de cerneală este admis la scoaterea adresei. Pentru cuprins nu se garantează, pentru pierderea unei

trimiteri recomandate posta restitue 50 cor. Terminul de reclamare încetează în monarhie după 6 luni, altcum după un an. O inovație este că scrisorile recomandate pot fi date de-adreptul în cutiile de scrisori. Recipisele se pot cere ulterior. La astfel de scrisori adresa trimițătorului trebuie indicată în capul plicului.

- b) Receptise retour 25
 c) Scrisori de reclamare 25

Scrisori de reclamare se edau pentru trimiteri recomandate, cari n'au sosit la locul destinațiunii, pentru străinătate trebuie să se prezenteze dela trimițător un duplicat exact al adresei. Pentru receptisele retour nesosite se trimite o scrisoare de reclamare gratis, dacă reclamarea se face la oficiul de expedare.

d) Trimiteri expres

- în regiunea de înmanuare a oficiului postal ? 60
 în afară de aceea 1.50

Trimiteri prin expres — în circulația locală nu sunt admise — se predau îndată ce sosește posta. La marginea stângă jos (la asemnate postale sub inscripția: Posta-Utalvány) trebuie să stea: „prin expres.“ Trimițătorul trebuie să fie aici vederat, (dacă nu e ipărit, să se scrie numele pe laturea sigilului a epistolei). Trimiterea poate fi recomandată ori simplă; pentru cea din urmă nu garantează posta. Taxa de expres e a se solvi la trimitere. Pachete expres vezi pag. 49.

Acum admise numai în *U. A. BE. și G.*

8. Scrisori cu valori (epistole de bani). Greutatea nelimitată.

U. A. BE. G. trebuie să fie închise. Valoarea nelimitată.

- a) Taxă egală ca la scrisorile recomandate.
 b) Taxe de valori . . . . . pentru fiecare 300 C 10
     a) și b) împreună cel puțin 60 fl.
 c) Taxă de înmanuare în *U.* în localități mai mari pro 1000 C 10
 Taxă de aviso în *U.* în locuri mai mici 5

În străinătate scrisorile de valori trebuiesc predate deschise, fără garanța poștelor și nu e permis să cuprindă comunicări în scris.

- a) Taxă egală ca la scrisori recomandate.
 b) Taxă de valori pentru fiecare 300 franci = 288 C:

Bulgaria ¹⁾	15 f. până la 10.000 F	Norvegia	25 f. nelimitat
Danemarca	20 f. nelimitat	Olanda	20 f. până la 25.000 F
Elveția	15 f. nelimitat	Svedia	15 f. nelimitat
Luxemburg	20 f. până la 10.000 F	Turcia	20 f. până la 10.000 F

¹⁾ a) și b) cel puțin 60 fl.

Pentru închiderea scrisorilor de valori sunt a se folosi sau plicurile ce se capătă dela oficiul postal de câte 3 și 5 fl. bucata, sau plicuri obișnuite cu colț sigilate cu 5 peceti. Cuvărte cu colțuri colorate sau din hârtie liniată nu sunt admise. Pecetele trebuie făcute totdeauna clare cu sigil gravat și să stea $\frac{1}{2}$ cm. departe de margine. Cu monede și altele nu i permisă sigilarea.

9. Cutii cu valori până la 1 kg

Țara destinațiunii	Taxa de greutate	Taxa de valoare pentru 300 franci	Prețul maximal în Franci	Declarația de vamă
Bulgaria	1.50	— .15	10.000	3
Danemarca	2.—	— .20	nelimitat	2
Elveția	1.50	— .15	"	2
Norvegia	3.—	— .30	"	2
Olanda	2.—	— .20	25 000	3
Turcia europeană	2.—	— .20	10.000	4

Cutii cu valori este permis să conție numai juvaere și alte obiecte de preț, nu însă bani de hârtie și de metal și comunicări în scris. Scrisoare comitivă nu este de lipsă, însă declarațiile de vamă să fie făcute ca în tabelă. Pachetarea se va face în cutii tari de lemn. (Mărimea maximală: lungimea 30, înălțimea și lățimea 10 cm.)

10. Ramburse prin posta de scrisori până la 1000 C.

U. A. BE. G.

Admise sunt scrisori recomandate, imprimare recomandate și scrisori cu valori.

- a) Taxă ca la aceste trimiteri.
- b) Taxă de prezentare 10
 La plătire se detrage taxa de asemnat.
 Schimbări a sumei rambursate 40

11. Mandate postale.

U. A. BE. G.

Scrisori pentru pretensiuni până la 1000 C greut. 20 g

- a) Blanchetă postală 2
- b) Taxa ca la scrisori recomandate
- c) Taxa de prezentare 10
 Cartă pentru pretenziune până la 20 C
 Imprimatul postal 20

La plătire se detrage taxa de asemnare.

Mandatele postale îngrijesc încassarea unei pretenziuni pe calea poștei. Din Germania se pot încassă cu o scrisoare până la 5 pre-

tenziuni dela unul sau mai mulți debitori, dacă ei se află în un cerc de inmanuare postal.

Scrisorii de mandatare postală se va accludă contul quitat, cambiul, cuponul etc. pentru a fi înmanuat aceluia, care are să presteze plata și se va trimite la acel oficiu postal, care are să încasseze suma, franco și recomandat. Comunicări în scris sau scrisori nu se pot aclude. Când se mandatează bilete, acestora nu este permis a se aclude documente, și acestea se expediază ca trimitere simplă. Mandate postale nerescumpărate se înapoiază trimițătorului în decurs de 7 zile, fără a se mai calculă o altă taxă. Când se cere un mandat restrâns taxa este 35 fileri.

12. Asemnate postale până la 1000 C sau 800 marce.

Ungaria

a) Taxa fundamentală	15	
b) Taxa de valoare ¹⁾ . . . . . pentru fiecare 50 C	5	
c) Taxa de plătire ²⁾ . . . . . până la 10 C	5	
	peste 10 C	10

Austria, BE.

Taxa	până la 50 C	20
	alte 50 C	5

Germania, Bulgaria.

Taxa	până la 50 C	25
	alte 50 C	25

În celelalte țări streine asemnate postale nu se pot trimite deoamdată. Cursurile fixe nu sunt indicate de astădată, deoarece stau în fluctuație continuă.

Trimițătorul are de a indică cât mai lămurit pe blancheta tipărită suma asignată pentru interiorul țerii în coroane, pentru străinătate în valuta țerii de destinație (prin cifre și litere, monedă curantă numai în cifre), mai departe adresa cât mai exactă a primitorului și locul de destinație. Pe cupon se pot scrie tot felul de împărțășiri. Mandatele postale (numai pentru comunicația internă sunt roșii, iar pentru străinătate galbene, pe mandatele galbene e a se indică și țara locului de destinațiune), costă 2 fileri.

Asignațiuni postale telegrafice se pot predă numai în astfel de locuri, între cari serviciul se face de cătră officii telegrafice de stat, în Ungaria la orice loc, în străinătate numai acolo, unde sunt officii postale.

U. A. BE. G.

- Taxa ca pentru asemnate postale
- Taxă ca la telegrame (v. pag. 49).
- Taxa ca la trimiteri exprese (v. pag. 44).

¹⁾ Taxa de valoare vine în aplicare numai pentru sume ce trec peste 10 C.

²⁾ Taxa de plătire vine aplicată pentru mandatare în localități mai mari, unde solvirea să face prin factorul postal. Nu se plătește această taxă pentru trimiteri post restante și la persoane militare de grad inferior.

13. Pachete postale până la 20 kg (francarea obligativă).

Interiorul țării

1. Fără indicarea valorii:

a) Taxa de greutate	până la 5 kg	70
	peste 5—10 kg	1.50
	peste 10—15 kg	2.50
	peste 15—20 kg	3.50

b) Taxa de inmanuare pentru Budapesta	25
pentru localități mai mari	20
Proviziuni de avizo pentru localități mai mici	5

2. cu indicarea valorii:

a) și b) taxa ca și la indicarea valorii	
c) taxă de valoare pentru fiecare 300 C	10
adaus la peste 1000 C de fiecare 1000 C încă	10

Austria, BE. Expres neadmisibil.

1. Fără indicarea valorii:

Taxa de greutate	până la 5 kg	80
	peste 5—10 kg	2.—
	peste 10—15 kg	3.—
	peste 15—20 kg	4.—

2. Cu indicarea valorii:

a) Taxa de greutate ca mai sus	
b) Taxa de valoare pentru fiecare 300 kg	10

Germania. Expres neadmisibil.

1. Fără indicarea valorii:

		A	B
Taxa de greutate	până la 5 kg	1.—	1.—
	peste 5—10 kg	3.—	3.40
	peste 10—15 kg	5.—	6.20
	peste 15—20 kg	7.—	9.—

A = pentru trimiteri în provinciile prusiene Schlesien și Sachsen, regatul Sachsen, statele Thüringen, ducatul Anhalt, marelui ducat Baden, țerile Hohenzollerniane, regatul Bayern (cu excepție Rheinpfalz) și în regatul Württemberg.

B = pentru toate țerile tari din Germania.

2. Cu indicarea valorii:

a) Taxa de greutate, ca mai sus	
b) Taxa de valoare pentru câte 300 C	10

Pachete mari (Sperrgut) U. A. BE. G.

Taxa de greutate se urcă cu jumătate
vezi dispoziții generale (pag. 49)

Rambursă (U. A. BE. G.)

a) Taxă ca la expedițiile fără rambursă	
b) Taxă de prezentare	10

La plătire se detrage taxa de asemnat postal
vezi dispoziții generale (pag. 49)

Alte țări străine. Express și rambursa neadmise.

Țara destinațiunii	Taxa de greutate	Taxa de valoare pentru fiecare 300 F	Valoarea maximală în Franci	Declarațiunea de vamă
Bulgaria	1.50	—15	1000	2
Danemarca	1.50	—20	nelimitat	2
Elveția	1.25	—15	"	2
Luxemburg	1.25	—20	10.000	2
Norvegia	2.25	—25	nelimitat	2
Olanda	1 50	—20	1000	3
Sveția	2 50	—20	nelimitat	2
Turcia	2.25	—20	500	5

Pachete de postă sunt admise până la 20 kg cu tarife speciale (Luxemburg și Turcia numai până la 5 kg).

Dispoziții generale pentru pachete de postă.

Dela transport sunt excluse: Animale vii (condiționat afară de lipitori, albine, paseri mai mici și iepuri de casă), toate obiectele, cari prin frecare, apăsare ș. a. se aprind ușor, și în genere toate acelea, cari ar putea ușor cășună pagubă celorlalte transporturi; eventual și acelea, cari ocupă un loc neproporționat de mare.

În caz de pierdere a unei trimiteri de valoare se restituie valoarea declarată pe adresă, și la expedări fără declarație de valoare pagubă constatată, (la 5 kilogr. până la 25 cor.). Pentru vătămări numai atunci garantează posta, dacă acelea nu provin dela pachetarea rea.

Spedițiunile se pot predă dacă nu e altcum indicat, și nefrancate. Pentru fiecare transport se ia taxa de greutate, pentru transporturi cu valoare declarată și taxa de valoare și pentru trimiteri cu rambursă și proviziunea pentru acestea.

Transporturi de pachete sunt de a se pachetă conform valorii, cuprinsului și distanței de transport în hârtie de pachetat, pânză, cutii de lemn ori lăzi, și sunt de a se legă bine și de a se sigilă astfel, ca să nu poți ajunge la cuprins fără a strică sigilul sau ambalagiul, pentru Dalmația în pânză sau lăzi ca toate pachetele de valoare. — Un bilet de fract, care costă împreună cu timbrul 12 fil., trebuie să se alătore la fiecare pachet. Mai departe sunt de a se alătura la toate spedițiunile, pentru Germania 2 declarațiuni vamale și o declarație sură de marfă; pentru Austria o declarație albă de marfă. În celelalte țeri străine afară

pe declarația cea sură de marfă numărul declarațiilor vamale din tabelă de pe pag. 48.

Ca pachete mari se privesc: a) toate expedițiunile, cari trec peste 150 metru în oarecare direcție; b) acelea, cari după compoziția lor nu pot fi transportate comod cu alte obiecte, deci ocupă un spațiu neproporționat de mare, sau cari peste tot recer o tractare foarte îngrijită; c) trimiteri, a căror greutate nu stă în raport cu spațiul ce ocupă, în fine d) toate trimiterile cu conținut expus stricării sau fluid, dacă sunt provăzute cu semnul sticlei. Că ce pachete se privesc de voluminoase, decide funcționarul postal, care le ia în primire.

Trimiterile cu rambursă sunt a se face cu asemnate de ramburse oficioase, împreunate cu bilete de declarație, cari costă împreună cu timbrul 12 fil. Pe biletul de rambursă (partea de sus a formularului) suma rambursei se va scrie din partea partidei numai pe cupon. Eliberarea sau reducerea receperei prin trimițător e permisă pe lângă o taxă de 40 fil. pe calea oficiu'ui postal de expedare.

Trimiteri de rambursă, cari în curs de 3 zile nu s'au ridicat din partea adresatului, se vor anunța la oficiul postal trimițător, așteptându-se dispunerea mai departe a adresatorului și — dacă în decurs de 14 zile nu se rescumpără se înapoiază.

Transporturile de mesagerie se pot trimite și cu expres; pe biletul de declarație trebuie a semnă deasupra inscripției Posta-szállítólevél cuvântul „per expres“. Spediții, a căror greutate nu trece peste 2½ kilo, se inmanuează, dacă adresatul locuște în locul postal; altfel se inmanuează numai avizul despre sosirea spediției. Taxa pentru locul oficiului postal de remitere C 1.—, dacă nu este postă în loc, în Ungaria C 150, în străinătate încă o taxă, care o solvește adresantul.

Tarifa pentru telegrame.

Ungaria, Austria, Bosnia și Erțegovina (cel puțin 1 C). Taxa pentru cuvânt (și în circulația locală) . . . . . 8 fil.

Străinătatea . . . . . (cel puțin 1 C).

	Taxa de cuvânt	Taxa de cuvânt
Bulgaria	12	Olanda 20
Danemarca	23	Spania 30
Elveția	12	Statele Unite ale Americii de nord ¹⁾
Germania	10	Svedia 26
Luxemburg	23	Turcia europ. 32
Norvegia	33	Turcia asiat. 43

¹⁾ se pot trimite telegrame numai prin oficiul telegrafic central din Budapesta 42.

Dela 4 ore p. m. până la 9 ore seara se recepe o taxă de 1 C. cu excepția telegramelor urgente = D =.

Dela ora 9 seara până la ora 7 dimineața cum și în zile de Duminică și sărbătoare se admit numai telegrame urgente = D =.

Trimițătorul are să scrie pe original orice îndrumări sau alte dispozițiuni speciale, cari să refer la transmiterea sau înmanuarea telegramei. Semnele convenționale pentru dispoziții speciale sunt următoarele:

- = D = telegrame urgente plătesc taxa întreită.
- = R P x = răspuns plătit pentru x cuvinte. Numărul cuvintelor plătite, care e nemărginit, trebuie dat.
- = R P D x = răspuns plătit urgent.
- = T C = telegrame colaționate, garantează sosirea corectă a telegramei, $1\frac{1}{4}$ taxă.
- = F S = a trimite după adresat. Taxa o plătește adresatul.
- = X P = plata curierului plătită. Interiorul țerii 1 cor. 50 fil. Loco mai mult.
- = Post = telegrame, care merg la un loc fără birou telegrafic, și care trebuie trimise cu poșta de scrisori la adresatul.
- = P R = ca = Post = dară recomandat. Interiorul țerii 25 fil.
- = T M x = Telegrama cu mai multe adrese la același loc. Taxa pentru a 2-a și adresele următoare până la 100 de cuvinte cu câte 50 fil. mai mult.
- = P C = expeditorul vine înștiințat despre trimiterea telegramei. Austro-Ungaria 60 fil. Țară străină taxa de 5 cuvinte cel puțin 1 coroană.
- = P C D = înștiințare urgentă despre trimiterea telegramei. Taxa ca și pentru 5 cuvinte urgente.
- = P C P = înștiințare poștală despre trimiterea telegramei. Taxa 25 fil.
- = ouvert = telegramă trimisă deschisă.
- = M P = telegramă primită de mâna proprie.
- = Jour = să inmanuează numai peste zi.
- = nuit = să inmanuează și peste noapte.
- = T R = rămâne în biroul telegrafic.
- = G P = rămâne la poștă. E admisibil și cu adrese în limbi secrete nerecomandate.
- = G P R = rămâne în poștă recomandat 25 fil.
- = Telefon = adresatul vine înștiințat prin telefon. Taxa în Ungaria 10 fil., în țeri străine scutit.

Fiecare telegramă trebuie scrisă, să se poată citi ușor, nu-i iertat să conțină corecturi și ștergeri. Adresatul trebuie să fie exactă, ca să se poată inmanua telegrama fără nici o piedecă. Mai înainte de toate numele, apoi starea sau locuința și la urmă locul conform registrului oficios al numelor. Textul poate fi compus în limbi cunoscute în general, în interiorul țerii și la mai multe țeri străine și în limbi secrete. Subscrierea nu e necesară, dară atunci trimițătorul nu vine înștiințat despre telegrama neprimată, dacă a fost fără subscriere.

Tot ceea ce expeditorul scrie în originalul depeșei sale de expedit cu excepțiunea căii de transport, și a adresei sale exacte, care în decursul războiului trebuie să o indice, se numără la socotirea taxei. Punctele, virgulele etc. să socotesc de câte o cifră.

Taxa telegramelor se socotește după cuvinte. Un cuvânt în comunicația europeană nu poate cuprinde mai mult de 15 litere resp. 5 cifre, prisosul se socotește drept un nou cuvânt. — La un înscris secret exprimat în cuvinte înțelese de toți, să socotesc 10 litere de câte un cuvânt, dacă expeditura lor să cere.

Prescurtarea cuvintelor, contra obiceiului limbei, afară de numirile țerilor și ale drumurilor, nu e admisibilă. — Semnele, cari se întrebuințează pentru semnarea numărului casei d. e. 33a să socotesc de câte un cuvânt.

Numerii scriși în cifre se socotesc de atâtea cuvinte, câte grupe de 5 cifre conțin, dimpreună cu un cuvânt mai mult pentru prisos. Litere sau cifre singure să socotesc de câte un cuvânt.

Din locurile, unde nu se află stațiuni telegrafice se pot trimite telegramele prin poștă la stațiunea cea mai aproape telegrafică pentru expeditura telegramei, și taxele după tarif sunt a se lipi în timbre pe înscrisul original al telegramei.

Taxele telegrafice sunt a se solvi la expeditura sau în bani gata sau prin lipirea timbrelor. Blanchetele oficioase pentru expeditura telegramei costă 2 fil.

Despre telegramele expedate și taxele plătite pentru acelea să face o adeverință despre expeditura numai după o cerere anume și solvirea taxei de 10 fileri.

Competințe și timbre.

Petițiuni:

Pentru petițiuni la oficii și autorități taxa de timbru este de fiecare coală 1 cor., pentru acłuse câte 30 fil. — dacã nu s'a stabilit apriat altã competență.

Petițiuni la cartea funduarã sunt a se timbrã: dupã valoarea dreptului de proprietate intridus sau șters pãnã la 100 cor.: 72 fileri, pãnã la 200 cor.: 1 cor. 50 fil.; mai sus 3 cor. Pentru rubrici la petițiuni sub 100 cor.: 30 fil., mai sus 40 fil. La cereri pentru intabularea dreptului de amanet se va mai lipi pe petițiune încã și taxa de intabulare în suma de $\frac{1}{10}\%$ a pretenziunii intabulate.

Protocolarea firmelor. Suplici pentru înregistrarea sau schimbarea unei firme comerciale 20 cor.; înregistrarea unui procurist, la societãți pentru cel ce semneazã firma câte 10 cor.

Alte petițiuni judecãtorești sunt a se timbrã dupã valoarea obiectului. Dispozițiile referitoare sunt prea extinse, ca sã le putem comunica la acest loc.

Anunțarea meserilor în orașe cu peste 50.000 locuitori 8 cor., dela 10.000 pãnã la 50.000 locuitori 6 cor., dela 500 pãnã la 10.000 locuitori 4 cor., în alte localități 3 cor.

Suplici de concesiune pentru muzicã de danț, circ, prelungiri peste ora fixatã de închidere etc. 2 cor., dacã reprezentãția se dã în scop filantropic, sau taxa de intrare nu trece peste 40 fil. Pãnã la 1 cor. taxã de intrare: 3 cor., pãnã la 2 cor.: 6 cor., pãnã la 4 cor.: 12 cor., pãnã la 6 cor.: 16 cor., pãnã la 8 cor.: 24 cor., pãnã la 10 cor.: 30 cor., peste 10 cor.: 40 cor. timbru.

Petiții pentru licențe de vânzare 2 cor.

Petiții pentru dreptul de stat și comunal 4 cor.

Recursuri contra hotãririlor oficiilor de dare cãtrã direcțiunea financiarã sunt scutite de timbru. Cãtrã tribunalul administrativ pãnã la 100 cor. valoare: 30 fil., peste aceastã sumã 72 fil.

Alte recourse 2 cor.; contra duor hotãriri egale 4 cor.

Petițiuni libere de taxã: petițiuni în cauze criminale. — Rugãri pentru ajutoare etc. — Rugãri pentru stipendii sau scutire de taxã școlariã provãzute cu certificat de paupertate, — apoi pentru numirea unui reprezentant al sãracilor și concesiunea dreptului de paupertate (liber de timbru), în cauze de proces. — Suplici în afaceri pur publice. — Rugãri ale tutorilor cãtrã oficiul orfanal. — Rugãri în afaceri militare (cu excepția rugãrilor pentru favoruri personale). — Arãtãri cãtrã oficiile industriale în cazurile prevãzute în §§ 41, 44, 55, 73, 79, 103, 106 și 110 ai legii de meserii din anul 1884.

Documente, conturi etc.

La documente — când nu este imprimat ca la fraaturi și cambii pe blanchete timbrate, — se va scrie pesie timbru primul rând din text și la conturi prima poziție. Timbre în alt fel scrise sau lipite evident mai târziu se vor considera de neexistente. Se va scrie numai peste partea de jos a timbrului.

Contracte despre afaceri de drept referitoare la obiecte imobile 1 cor. plus taxa procentualã.

Documente de drept, al cãror obiect nu se poate prețui, 1 cor.

Testimonii și certificate despre calități și condițiuni personale, apoi expertizele specialiștilor de cauze și de artă 1 cor.; dela autorități de instanță mai înaltă 2 cor.

Atestate școlare și certificare de servitorime, de calfe, ucenici și muncitori 30 fil.; pentru atestate de ucenici după terminarea timpului de învățacel din partea autorității industriale 1 cor.

Atestate de botez, de strigare, de cununie și de moarte 1 cor.

Frahturi despre expedieri, cari nu se transmit prin postă și nu merg mai mult de 5 mil., 2 fil., toate celelalte 10 fil. timbru.

Toate socotelile, extrase de cont sub 100 cor.: 2 fil., peste această sumă 10 fil., pentru trebuință privată și cele saldate; pentru trebuință oficială (autorități sau cassierii, cari stau sub controlul statului) cele saldate, cari se consideră ca chitanțe, încă și după scala II, cu calcularea inclusivă a timbrului de 2 fil., respective 10 fil.

Dacă o petițiune sau un document cuprinde mai multe coale sau se extradează în mai multe exemplare, atunci se va plăti pentru fiecare coală următoare sau exemplar o taxă de timbru de cel mult 1 cor. Dacă deja prima coală cade sub timbru mai mic, atunci și pentru celelalte coli să revine aceeași taxă.

Noua scară de timbre

valabilă dela 1 Decembrie 1916.

SCARA I. pentru cambii		T A X A		SCARA II. pentru documente de drept, obligațiuni, contracte de arândare (pentru fiecare an) etc., chitanțe (sub 4 cor. libere de timbru)		T A X A		SCARA III. pentru contracte de cumpărare și de schimb asupra obiectelor mobile, contracte de livrare, câștiguri de loterie și contracte de noroc (hazard), contracte de prestațiuni de serviciu, împrumuturi sunătoare la portor, contracte de acții pe mai mult de 10 ani etc.		T A X A	
cor.	fil.	cor.	fil.	cor.	fil.	cor.	fil.	cor.	fil.	cor.	fil.
pană la 100	—	10	—	pană la 40	—	20	—	pană la 20	—	20	—
peste 100	150	—	20	peste 40	80	—	40	peste 20	40	—	40
	150	300	—		80	120	—		40	60	—
	300	600	—		120	200	1		60	100	1
	600	900	1		200	400	2		100	200	2
	900	1200	1		400	600	3		200	300	3
	1200	1500	2		600	800	4		300	400	4
	1500	1800	2		800	1600	8		400	800	8
	1800	2400	3		1600	2400	12		800	1200	12
	2400	3000	4		2400	3200	16		1200	1600	16
	3000	4500	6		3200	4000	20		1600	2000	20
	4500	6000	8		4000	4800	24		2000	2400	24
peste 6000 cor. pentru câte 3000 cor.: 4 cor. mai mult. Sume sub 3000 cor. se iau ca complete.				peste 4800 cor. de fiecare 1600 cor.: 8 cor. mai mult. Sume sub 1600 cor. se iau de complete.				peste 2400 cor. de fiecare 800 cor.: 8 cor. mai mult. Sume sub 800 cor. se iau de complete.			

Partea literară.

Francisc Iosif I.

Bătrânul nostru Monarh a trecut în mijlocul vi-
forosului războiu mondial la eterna odihnă.

În 8/21 Noemvrie 1916 la ora 9 și 5 mi-
nute seara a încetat a mai bate inima caldă a lui
Francisc Iosif I. pentru iubitele sale popoare.

Sincer regretat de toți supușii Săi și de puterile
aliante toate, chiar și între rândurile dușmanilor ce se
răsboiesc cu noi, știrea morții Sale a trezit consen-
timente de sincere regrete, căci Domnitorul nostru a
fost spre apusul vieții Sale mai ales un adevărat prin-
cipe al păcii.

După multele peripeții răsboinice și cercări ale-
sortii, ce a trebuit să îndureze, El doriă din toată inima
să asigure liniștea Imperiului Său.

Dușmanii noștri au voit să fie altfel.

Prin asasinarea părechei moștenitoare a Tronului
la Saraievo, ei au dat semnalul pentru izbucnirea răs-
boiului mondial, care bântuie acum de 2 ani și jumătate.

Durerea ce va fi simțit în sufletul Său iubitul
nostru Monarh, văzând cum războiul să încinge tot
mai mult în jur, răpind și rațiunea statelor până ieri
aliantele noastre și făcându-le să-și calce juruința fide-
lității, e și durerea poporului român din Austria și
Ungaria, care prin pierderea Lui, pierde pe cel mai
mare ocrotitor al său în vremuri grele ca și acestea.

Ingenunchiăm cuprinși de cea mai profundă jale
la sfânt mormântul preabunului nostru Impărat și Rege
Francisc Iosif I, înălțând o caldă rugăciune Atotpu-
ternicului pentru așezarea nobilului Său suflet acolo
unde dreptii să odihnesc.

În veci amintirea Lui și eternă recunoștință două-
cununi neperitoare depune poporul român din regatul
ungar pe cavoul Familiei Imperiale din Viena.

Sibiiu, 11/24 Noemvrie 1916.

Impăratul și regele nostru Carol.

— „Regele e mort, trăiască Regele!...“ Zicătoarea aceasta e franceză de origine, și e rămasă de pe vremea, când și în Franța guvernau regii încoronati, dar ea se potrivește pentru toate statele monarhice și se aplică în toate. Nici pe un moment nu rămân statele cu dinastii fără domnitor, pentru că în clipa în care domnitorul își închide ochii pe vecie, și lucrul acesta se constată și stabilește în act de stat din partea celor competenți, — moștenitorul de tron îi ia locul, intrând în toate drepturile și primind asupra sa toate datorițele monarhului decedat.

Așa s'a întâmplat și acuma, la moartea Maiestății Sale, Impăratului și Regelui Francisc Iosif I. Imediat după constatarea morții, după compunerea actului de stat despre moartea întâmplată, a urmat suirea pe tron a noului Monarh, a Maiestății Sale, Impăratului și Regelui Carol.

Lucrurile s'au întâmplat astfel: După ce medicul Maiestății Sale, Impăratului și Regelui Francisc Iosif I, Dr. Krzl, a constatat Marți seara, la orele 9 și 5 minute, că Maiestatea Sa a murit, s'a apropiat de nou, cam peste o jumătate de oră, împreună cu profesorul universitar Ortner, de patul mortului, și vizitând amândoi corpul neînsuflețit în mod amănunțit, au constatat și au declarat cu glas înalt în fața celor prezenți, a membrilor casei domnitoare și a dignitarilor înalți ai curții, că cu adevărat, Maiestatea Sa, Impăratul și Regele Francisc Iosif I e mort.

La patul mortului s'au aprins luminări mari de ceară, așezate în feșnice de argint, s'au rostit rugăciuni la picioarele mortului, și peste corpul său au fost așezate buchete de flori, — iar în altă parte a castelului din Schönbrunn s'au adunat toți dignitarii curții, căpeteniile de stat și militare, toți cari în pripă au putut să fie avizați despre moartea Monarhului. Au format un semicerc în sală și la momentul dat s'a prezentat în fața lor Moștenitorul de tron, Arhiducele Carol Francisc Iosif, îmbrăcat în uniformă militară, ca admiral suprem, șef al marinei.

Moștenitorul de tron a pășit spre masa mare din mijlocul salei și s'a oprit înaintea ei. În dosul său s'a postat contele Berchtold, fostul ministru de externe, acum mareșal de curte al clironomului. Pe masă sunt așezate luminări aprinse, cu crucifixul între ele.

Directorul cancelariei de cabinet a fost predat Alteței Sale cheile secrete, iar ministrul de externe, baronul Burian, ca ministru al casei imperiale și regale, adresează Moștenitorului de tron câteva cuvinte, în cari îi face comunicare despre moartea Monarhului, și exprimă adânc simțitele condolențe ale

tuturor dignitarilor curții și de stat. Apoi tot ministrul de externe, baronul Burian, pășind ceva mai înainte, se pleacă de trei ori în fața Alteței Sale și îi adresează întrebarea, dacă e aplecat să urce tronul ereditar, al cărui singur moștenitor îndreptățit,

Impăratul și regele Carol.

după cea mai bună știință și conștiință a sa, știe că e, respective, dacă primește guvernarea monarhiei?

În mijlocul unei tăceri adânci declară acum Arhiducele Carol Francisc Iosif, că după ce atotputernicul Dumnezeu așa a dispus, ca preastimatul său unchiu, Impăratul și Regele să fie luat dintre cei vii și chemat la sine, — e gata să primească

moștenirea pe care i-a lăsat-o, e gata să urce tronul și să exercite în înțelesul legilor suprema putere ce-i compete, ca domnitor.

Ministrul de externe, baronul Burian, s'a plecat de nouă de trei ori în fața Maiestății Sale, și l-a rugat să împartă ordinele pe cari le va afla de bine. Maiestatea Sa a asigurat atunci pe toți cei prezenți de grația sa și le-a comunicat, că și dispensează dela depunerea noului jurământ, rugându-i pe toți să rămână în posturile avute și să-i facă propunerile necesare, mai ales cu privire la înmormântarea Monarhului decedat.

Încă în cursul nopții au fost subscrise autografele preafinalte, publicate apoi în ziua următoare, Mercuri, 22 Noemvrie în monitorul oficial din Viena și Budapesta.

Autograful preafinalt, adresat în privința aceasta contelui Ștefan Tisza, ministrului prezident ungar, sună astfel:

„Iubite conte Tisza! Am primit domnia în ziua de astăzi, și te întăresc, pe Domnia Ta, și pe ceilalți membri ai ministeriului ungar, în pozițiile avute. Te însărcinez totodată să dai publicității proclamația alăturată, către popoarele mele. Dat în Viena, în 21 Noemvrie 1916. Carol m. p. Conte Ștefan Tisza m. p.“

Proclamația despre care se face amintire în autograful preafinalt sună astfel:

Cătră popoarele mele!

Adânc mișcat și sguduit stau Eu și casa Mea, stau popoarele Mele credincioase, lângă sicriul nobilului Domnitor, în mâinile căruia au fost depuse destinele monarhiei în curs de aproape șapte decenii.

Din grația celui atotputernic, care în anii tinereței timpurii l-a chemat pe tron, i-a fost dată și puterea de a trăi neinfluențat și neînduplecat, trecând prin dureri grele omenești până la adânci bătrânețe, numai pentru împlinirea datorințelor prescrise de înaltul său oficiu de Domnitor și de iubirea caldă față de popoarele sale.

Prin înțelepciunea, prevederea și îngrijirea sa părintească s'au creat temelii durabile ale unei conviețuiri pacifice și ale dezvoltării libere, și din grele încurcături și primejdii, trecând prin zile rele și bune, Austro-Ungaria a fost ridicată în cursul unei epoci lungi și binecuvântate de pace la înălțimea puterii pe care o exerciază astăzi, împreună cu aliații ei credincioși, în luptă cu dușmanii ce o încunjură din toate părțile.

Opera sa trebuie continuată și terminată!

În vremi furtunoase urc Eu venerabilul tron al înaintașilor Mei, tronul, pe care luminatul Meu unchiu Mi-l lasă în splendoare neștirbită.

Încă nu e atins scopul, încă nu e zdrobită nebunia duș-

manilor, cari cred că prin continuarea asalturilor vor învinge și sdrobi monarhia Mea și pe aliații ei.

Mă știu una cu popoarele Mele în neînduplecata hotărîre de a continuă lupta până se ajunge pacea, care asigură existența monarhiei Mele și garantează temeliile tari ale dezvoltării ei neconturbate.

Cu mândrie împărtășesc încrederea, că viteaza mea putere armată, sprijinită de iubirea de patrie, jertfitoare de sine, a popoarelor Mele, și în credincioasă frăție de arme cu armatele aliate, va respinge și în viitor, cu grațiosul ajutor al lui Dumnezeu, toate atacurile dușmanilor, făcând să se apropie victorioasa încheiere a războiului.

Tot așa de nestrămutată e încrederea Mea, că monarhia Mea, a cărei poziție de putere e înrădăcinată în comunitatea de soarte a celor două state nedespărțite, legate de olaltă prin scrisori vechi, în zile de lipsă și de primejdie de nou provăzute cu penceți, va eși din războiu oțelită și întărită, înlăuntru și în afară, că popoarele Mele, cari conduse de ideea apartinerii împreună și de o adâncă iubire de patrie, s'au unit cu rezoluție, aducând cu bucurie jertfe pentru apărarea în contra dușmanilor externi, — vor cooperă împreună și la opera de pacinică reînnoire și reîntinerire, pentru a duce ambele state ale monarhiei, cu anexatele țări Bosnia și Erțegovina, spre o epocă de înflorire internă, de avânt și de întărire.

Când implor grația și binecuvântarea ceriului asupra Mea și asupra casei Mele, precum și asupra iubitelor Mele popoare, făgăduesc în fața Atotputernicului, că voi administra cu credință bunul, pe care Mi l-au lăsat strămoșii Mei.

Vreau să fac tot pentru a se pune în curând capăt grozăviilor și jertfelor cerute de războiu, pentru redobândirea pe seama popoarelor Mele a binecuvântărilor păcii, de cari ele se lipsesc atât de greu, imediat cum va permite onoarea armelor noastre, condițiile de viață ale statelor Mele și ale aliaților lor credincioși, și îndărătnicia dușmanilor noștri.

Vreau să fiu Domnitor drept și iubitor al popoarelor Mele. Vreau să le respectez libertățile constituționale și celelalte drepturi, și să păstrez cu îngrijire pentru toți egalitatea de drept. Mă vo u nizu neîncetat, ca să promovez binele moral și spiritual al popoarelor Mele, să apăr libertatea și ordinea în statele Mele și să asigur pe seama tuturor membrilor muncitori ai societății roadele muncii oneste.

Ca moștenire prețioasă a înaintașului Meu primesc ali-pirea și sincera încredere dintre popor și Coroană. Această moștenire îmi va dărui puterea de a-Mi puteă împlini datorițele legate de oficiul Meu înalt și greu de Domnitor.

Pătruns de credința, că puterea de viață a Austro-U-

gariei nu poate fi nimicită, însuflețit de iubirea sinceră față de popoarele Mele, vreau să-Mi pun viața și întreaga Mea putere în serviciul acestei misiuni mari.

Dat în Viena, 21 Noemvrie 1916.

Carol m. p.

Ștefan Tisza m. p.

Mitropolitul Ioan Mețianu.

(1828—1916.)

În ziua de Joi 21 Ianuarie (3 Febr.) 1916 la orele 5 ¹/₂ s'a stins ca o candelă vieața celui care a fost Arhiepiscopul și Mitropolitul Ioan Mețianu.

Din prilejul venirii la Sibiu ca Arhiepiscop și Mitropolit am publicat în „Amicul Poporului” pe anul 1900 biografia fostului episcop la Arad, Ioan Mețianu. Despre activitatea dânsului de atunci încoace, ca Arhiepiscop și Mitropolit, reproducem aci o frumoasă caracterizare din „Revista Teologică”, dintr'un articol scris de prof. Dr. Nicolae Bălan:

„Când veni la Sibiu ca mitropolit, în a. 1899, eră în vârstă de 71 ani, totuș avu încă destulă energie ca să ducă la îndeplinire opere însemnate. Amintesc în locul prim clădirea bisericii catedrale și prefacerea noului edificiu seminarial, lucrări inițiate de mai înainte, dar realizate abia prin stăruința neînfrântă a răposatului, și cari, dacă n'au fost pe placul tuturor, folosesc astăzi prin faptul că există. În administrația bisericească s'au introdus proceduri mai expeditivă, fondurile au fost chivernisite în mod conștientios și corporațiunile bisericești au funcționat normal. Prin parohii s'au înființat dearândul reuniuni de înfrumșetare a bisericilor, preoților li s'a dat ocazie să se sfătuiască și încurajeze la o mai intensivă împreună lucrare pastorală prin conferințele preoțești, iar celor învățătorești li s'a infiltrat mai multă vieață. În ciuda poverii anilor mulți n'au lipsit nici acum vizitațiunile canonice, n'a întârziat nici când cu ocaziunea sărbătorilor mari ale anului pogorârea „cu duhul în mijlocul filor sufletești” prin pastorale pline cu învățături practice și ținute pe înțelesul tuturor, iar desele circulări cuprindeau grija de toate trebuințele arzătoare ale turmei dreptcredincioase.

Din mijlocul făptuirilor dânsului se ridică, ca un frumos far de lumină și ca o impunătoare dovadă despre voința neștrămutată a poporului nostru de a trăi prin sufletul său, prin limba și cultura sa națională: lupta înălțătoare ce a purtat-o pentru susținerea și apărarea școalelor noastre confessionale. De când a luat în mână cărja arhierască, în această luptă pentru lumină e împletită și aproape întreaga activi-

tate politică ce a dezvoltat o. Incepând cu anul 1879, când s'a pronunțat pe față lupta purtată de atunci încoace consecvent de guvernele țării în contra caracterului național al școalelor noastre confesionale, Mitropolitul Mețianu n'a lăsat să treacă nici o ocazie fără să le iee în apărare prin tot felul de remonstrațiuni, proteste și prin vorbirile ce le-a ținut în casa magnaților. Ce e drept n'a fost aderentul unei tactice agresive și militante, dar nici n'a căutat formule diplomatice de echilibristică politică, din care așa de ușor ies jignite interesele superioare ale bisericei și culturii naționale. Când pe acestea le-a văzut amenințate, a sărit cu energie neșovăitoare întru apărarea lor. Acesta a fost cazul cu ancheta în chestia proiectului lui Berzeviczy, când, într'o vorbire înțeleaptă, exprimându și încrederea neclătită în vitalitatea poporului românesc, care nu poate fi desființat prin proiecte de legi, a enunțat marele principiu: „Bisericele ortodoxe răsăritene sunt biserici naționale, astfel biserica mea este biserică ortodoxă română. Nu numai limba liturgică, ci limba dătoare de viață este pentru această biserică limba românească. Nu este putere în lumea aceasta, care ar putea să silească biserica mea a-și părăsi limba, căci prin aceasta ea însăși și-ar enunța sentința de moarte“.

Dragostea față de limba și cultura românească și-a arătat-o și prin sprijinul ce l-a dat societăților noastre culturale. Îl găsim între întemeietorii Asociațiunii, de care n'a încetat a se interesa până la sfârșit. Cu toții ne aducem aminte de demnitatea cu care s'a prezentat, ca Nestorul tuturor arhierilor români, la adunarea jubilară a Asociațiunii din 1911 dela Blaj, ridicând splendoarea acelei impozante manifestări culturale-naționale.

De când a izbucnit cumplitul războiu care ne-a răpit și pe noi în valurile lui de suferințe și jertfe nesfârșite, neobositul arhieru veniă în mijlocul soldaților și le împărția cuvinte părintești pline de mângâiere și încurajare, preoților le trimetea îndrumări cum să conducă poporul rămas acasă și cum să-i aline durerile în aceste vremuri amare. Cu inima iluminată de o rază de nădejde într'un viitor mai bun, pentru biserica și neamul nostru, a trecut în lumea păcii și a dreptății celei veșnice. N'a fost surprins în mijlocul planurilor, ci a avut o viață completă, trăită până la sfârșit, care s'a stins ca o candelă căreia i s'a isprăvit untul de lemn. După o viață laborioasă a primit darul unui asemenea sfârșit creștinesc și a unei treceri line spre patria cea cerească“.

Mitropolitul Vasile Mangra.

Duminică în 29 Octombrie v. s'a serbat în Oradea-mare sfințirea întru Arhiepiscopul și instalarea Arhiepiscopului și Mitro-

politului nostru Vasile Mangra.

„Telegraful Român“ dela 31 Oct. n. binevențează pe noul mitropolit în următorul fel:

Zi de sărbătoare mare trebuiă să fie ziua (aceasta în care a fost sfințit întru arhiepiscop și introdus în scaun, în biserica din Oradea-mare, Escelența Sa, Arhiepiscopul și Mitro-

politul nostru Vasilie Mangra, la care serbare trebuiã să participe, în gândul și în sufletul său, fiecare fiu sufletesc al Escelenței Sale, bucurându-se, că Domnul s'a îndurat a ne trimite urmaș vrednic al marilor înaintași trecuți la vecinicie, și bineventând pe cel ce vine în numele Domnului, ca să ne arate cărările sale și să ne propoveduească învățăturile sale.

Așa trebuiã să fie, dar n'a fost așa. Nici pentru cei puțini, cari vor fi putut să facă, în aceste zile grele, obositoare, călătorie la Oradea-mare, pentru a asistã la însemnatul act al sfințirii întru Arhiereu și al întronizării Escelenței Sale, Arhiepiscopului și Mitropolitului nostru Vasilie, nu a putut să fie ziua de ieri zi de adevărată bucurie, și cu atât mai puțin a fost ea zi de sărbătoare pentru ceilalți credincioși ai bisericii noastre, aflători la vetrele lor, ori pribegi, cine știe prin care colț de țară, deci departe de orașul în care a decurs, în cerc restrâns, solemnitatea sfințirii și a instalării, și cari poate că nu au avut nici o cunoștință, că ce act însemnat se săvârșește în Oradea-mare! Inimile credincioșilor bisericii noastre, mai ales inimile celor din arhidieceza transilvană, cari au avut atât de mult de suferit în săptămânile din urmă, nu sunt adecã pregătite și întocmite pentru a se bucurã, căci sunt încă pline de amărăciune, de jale și de durere. Dispoziția sufletească a noastră, a tuturor celor din Ardeal, este atât de deprimată, atât de zdrobită, încât nu ne mai putem însufleți pentru nimica, nu ne mai putem bucurã de nimica, nu putem decât să vărsăm lacrimi și să ne înecãm durerile în plâns, căci inimile noastre sunt prea slabe pentru a putea purta greutatea răutăților, cari s'au descãrcat asupra noastră în vremea din urmă!

Și totuși va trebui să ne întãrim sufletele, să dãm uitării durerile și nãcazurile și să ne gândim, că prevedința divină, din a cărei nestrăbătută înțelepciune se întâmplã tot ce nouã ni se pare a fi bine sau rău în lumea aceasta, tot ce ne procurã bucurie și fericire, ori întristare și durere, poate că tocmai din adins a întocmit lucrurile astfel, ca ziua de sărbătoare de ieri, care trebuiã să fie zi de bucurie, să cadã în mijlocul zilelor pentru noi de adâncã durere și întristare, pentruca cu atât mai vãrtos să simțim imperioasa necesitate a ivirii omului superior, a mângãitorului nostru și a urzitorului zilelor mai bune și mai liniștite, cari negreșit că trebuie să urmeze după zilele de groază prin cari am trecut.

Acest om superior, acest mângãitor și alinãtor de dureri sufletești, acest urzitor al unui viitor mai ticnit și mai puțin sbuciumat decât trecutul, ne vine acum, în persoana Escelenței Sale, Înaltpreasfințitului Arhiepiscop și Mitropolit al nostru Vasilie Mangra, sfințit ieri întru Arhiereu în Oradea-

mare și introdus în scaunul vacant arhiepiscopesc și mitropolitan, cu ceremonialul obișnuit, dar fără mare alaiu și fără sgomotoase manifestațiuni, nepotrivite cu serioșitatea și greutatea zilelor prin cari trecem.

Fie binevenit în fruntea bisericii, pentru că vine trimis de Domnul și vine în numele Domnului! Să-l primim deci, nu cu osanale, nu cu cununi de flori, nu cu daruri, cu ramuri și stâlpari, pentru că o astfel de primire nu convine firei sale, ci cu încredere și cu iubire, pentru că și el ne aduce întreaga sa iubire. Ne aduce o inimă caldă, care a bătut totdeauna și bate și acuma pentru binele bisericii, al neamului și al patriei. Să-l primim ca pe celce prin trecutul său ne ofere garanța, că în bune și destoinice mâni e depusă acum soartea și viitorul bisericii noastre, precum și soartea și viitorul poporului român din patria aceasta, iubită de toți și apărată cu vitejie rară și de fiii neamului românesc din statul ungar!

Multe și grele sunt problemele, cari își așteaptă deslegarea în viitorul apropiat, și ochii tuturor au să fie îndreptați spre Escelența Sa, noul nostru Mitropolit, pentru că dela a sa înțelepciune este a se aștepta norocoasa și mulțumitoarea lor deslegare. Să-l primim deci, cum am spus, cu încredere și cu iubire, pentru că vrednic e de încrederea și iubirea noastră. Să întâmpinăm pe preotul cel mare, pe Arhiepiscopul și Mitropolitul nostru Vasile Mangra, care din depărtare ne trimite binecuvântarea sa arhierască, ne trimite mângăiere și îmbărbătare, cu toată alipirea fiască și deplin liniștiți în sufletele noastre, că acum biserica noastră își are iarăși pe dibaciul ei cârmaciu, care îi va ști conduce naia chiar și prin valurile cele mai primejdioase, pentru a o scoate la limanul doririlor.

Episcopul Vasile Hossu.

(1866—1915.)

În preseara anului nou (31 Dec. 1915) a încetat din viață în Budapesta episcopul Gherlei Dr. Vasile Hossu, în etate de 50 ani. Dela 1903 episcop al diecezei gr.-cat. din Lugoj, Vasile Hossu a regulat parohiile și dotația clerului, a înființat în Lugoj seminar și preparandie de fete. La 1910 a trecut ca episcop la Gherla. Această dieceză părăginită a pornit a se deșteptă la o nouă viață sub păstoria episcopului Vasile Hossu. Deși bolnav, n'a pregetat a face vizitații canonice prin părțile cele mai depărtate ale diecezei sale, îndemnând și însuflețind clerul și poporul, care aclamă entuziasmat pe arhierul iubit.

În scurtul timp al păstoririi sale la Gherla, episcopul Vasile Hossu a deșteptat acea dieceză la viață nouă, a vărsat duh nou în organele și instituțiile ei; a înființat și aci o preparandie de fete și a pus fundamentul unor impozante zidiri pentru reședință, seminar și preparandia de fete, dar moartea nu l-a lăsat să-și vadă opera ridicându-se...

Înzestrat cu vaste cunoștințe, el nu le-a conservat numai pentru sine, ci le-a împărtășit totdeauna când i s'a dat ocaziunea și credincioșilor săi, cu zel într-o adevăr apostolic, ceea ce a făcut să fie foarte iubit și respectat de toți. În sus apoi a știut să se poarte cu tactul și cu priceperea, care i-a asigurat deplina încredere, astfel că vorba episcopului Dr. V. Hossu eră ascultată, în Budapesta, ca și la Viena și la Roma, iar dorințele sale împlinite au fost totdeauna de cei mai mari. E o pierdere mare, nu numai pentru biserica sa, ci pentru neamul întreg românesc, moartea acestui zelos Arhieru, pe care tocmai acum l-a chemat Domnul la sine, când eră mai mare trebuință de mintea sa cea luminată și de povețele sale pline de tact și de prudență.

Biografia episcopului Dr. Vasile Hossu am publicat-o în „Amicul poporului” pe anul 1904, la pag. 42—43.

Virgil Onițiu.

Născut la 1864, după terminarea gimnaziului a făcut cursurile teologice în seminarul Andreian din Sibiiu, și cele filozofice în Budapesta și Viena. A venit îndată la Brașov, în 1890, unde după o activitate profesorală de 4 ani este ales director al gimnaziului românesc de acolo.

Deși crescut în copilăria și în adolescența sa în școli străine și în mijlocul unui mediu străin, Onițiu și-a știut însuși prin studiu neobosit, urmat cu sârguință până în anii bărbăției, o limbă curată și frumoasă românească, pe care se deprinse a o mlădiă cu măiestrie și în care și depuse rodul silințelor sale pe câmpul înflorit al literelor.

În această limbă frumoasă și expresivă își ținea el prelegerile sale pline de viață, vorbirile sale ocazionale înțelepte și în acelaș timp pline de avânt înălțător; în această limbă împărtășia el altora cu condeiu din comoara cunoștințelor sale: fie în forma unui manual de școală, fie în forma mai ușoară și mai atrăgătoare a unei foițe de jurnal; în această limbă, în sfârșit își scria el în „clipe de repaus” amintirile sale din copilărie, impresiile, serioase sau vesele, din lumea, în mijlocul căreia trăise, cugetările sale înalte,

îndreptate spre ridicarea și întărirea neamului, și-și da la iveală sentimentele sale nobile, izvorâte dintr'o inimă caldă românească.

Dorul de lumină și de adevăr, sinceritatea și avântul plin de căldură caracterizau manifestările sufletești ale lui Onițiu. De aceea cuvântul lui eră așa de pătrunzător, de aceea scrisul lui se cetia cu atâta plăcere.

În discursurile sale numeroase, rostite la festivitățile gimnaziului, își alegea totdeauna probleme actuale de educație și le desvolda cu atât interes și temeinicie, încât cuceră nu numai inimile tinerimii școlare, căreia i se adresa, ci ale auditorului întreg: bărbați și femei, tineri și bătrâni ar fi ascultat neobosiți pe vorbitorul cu dulce graiu.

Ca profesor, Virgil Onițiu a fost printre cei mai destoinici sămănători de idei nobile și învățături sănătoase în cugetul dornic de lumină al elevilor săi. Cei ce au avut norocul să asculte temeinicile și avântatele lui prelegeri de literatură românească, nu vor da niciodată uitării atmosfera de lumină și căldură binefăcătoare, în care se învăluia și se întrema atunci sufletul lor tineresc.

Bărbat cu tărie de caracter, hotărît, sincer și deschis, avea cultura necesară pedagogică spre a câștiga îndată sufletele tinerești și prin calitățile sale distinse a le înrîuri în mod binefăcător. Pildă vie a fost Virgil Onițiu pentru toți elevii săi, — ba și pentru alții.

Ca director, a știut Virgil Onițiu să ridice școala condusă de dânsul la un nivel corespunzător cerințelor vremii și egal celor dintâi institute similare din patrie. De-o liniște clasică în temperament, ager fără seamăn a înțelege simburile hotărîtor al oricărei situațiuni, cinstea întrupată în toate agendele sale, directorul Virgil Onițiu a știut să treacă peste toate greutățile și nevoile vremilor și a făcut din liceul brașovean cel mai de frunte far de lumină pentru neamul românesc din Transilvania și Ungaria. Mulțimea mijloacelor didactice create în timpul directoratului său, jertfa bănească de peste 12.000 coroane dată de dânsul pentru fondul Coresi spre a înlesni tipărirea manualelor, masa studenților, internatul, conferințele metodice ale corpului profesoral, diferitele fonduri menite a contribui la realizarea unui progres din ce în ce mai îmbucurător — toate acestea sunt dovezile cele mai frumos grăitoare despre râvna, priceperea, puterea de muncă și destoinicia de conducere a directorului Virgil Onițiu.

Duhul său generos poate niciodată nu s'a manifestat mai respicat decât atunci, când în toamna anului 1898 a

luat inițiativa pentru înființarea mesei studenților dela școalele noastre secundare și superioare din Brașov.

Această valoroasă instituție de binefacere, al cărei întemeietor, administrator și cassier a fost Virgil Onițiu, este podoaba activității sale, din care a răsărit apoi impozantul internat, deschis în 1912.

Masa studentească din Brașov, care de 17 ani revarsă bunătați nevisate asupra tinerilor săraci și diligenți, își jălește cu drept cuvânt pe fondatorul și îngrijitorul său devotat.

Ca membru în cele mai înalte corporațiuni bisericești, se bucură de reputația meritată a unui bărbat cu convingeri nestrămutate.

Ca autor de cărți didactice, ca orator, ca scriitor beletristic, a dat literaturii noastre și așezămintelor culturale în deosebi „Asociațiunii” și Societății teatrale contribuții de netăgăduită valoare. În nuvelele sale, dela aceea în care eternizează pe simpaticul notar: Tata Ivan din Gurarâului și până la Sărmanul Fekete Jóska, în cărțile sale didactice, în numeroasele sale discursuri pedagogice și conferințe publice, ca un fir al Ariadnei, se remarcă tendința de a crește și îndruma sufletele spre conștiință și demnitate națională. Și aceasta trebuie socotită printre faptele cele mai însemnate, pe cari le poate săvârși un muritor. Căci precum arată în mod atât de convingător d-l N. Iorga „o faptă pentru oameni poate săvârși oricine a știut, a îndrăznit să iasă din temnița rușinoasă a egoismului său. Dar printre îndeplinitorii de fapte cei mai fericiți sunt aceia, cari cresc prin gândul lor prins în scrisoarea cea fără de moarte conștiința de sine a poporului lor și prin urmare a omenirii, care în afară de popoare nu poate să existe... aceia, cari prin truda lor l-au făcut să se simtă mai mult în rândul semeniștilor omenesți, luptătoare pentru lumină și fericire...”

La 1900 a fost ales membru în secțiunea literară a „Asociațiunii”, în timpul din urmă Onițiu era președintele acestei secțiuni. La 1901 Academia Română din București l-a ales membru corespondent al său.

Moartea l-a răpit subit la 9/22 Octomvrie 1915.

Panteonul atât de înfrumșețat al gimnaziului din Brașov va dobândi acum o podoabă nouă și mult grăitoare: alături de icoanele arhierilor Șaguna și Popasu, de ale luminașilor și sânguincioșilor directori Gavriil Muntean și Ioan Meșotă se va așeza cu toată vrednicia icoana progresistului, entuziastului și neuitatului Virgil Onițiu.

Fapte vitejești de ale soldaților Români.

Caporalul *Ioan Ardelean* dela regimentul 31 de infanterie a avut în bătălia de lângă Czeresniska din 2 și 3 Noemvrie ordinul de a scuti cu detașamentul lui flancul stâng al companiei. În zori de zi a fost îndreptat în contra lui un foc foarte vehement din o pozițiune dușmană depărtată, la 50 de pași. Prin îndreptarea iscusită a focului detașamentului său corporalul Ardelean a reușit a scuti compania sa de focul dușman. Când seara eră să fie înlocuit de alt detașament, a rugat să i se permită a rămâne în pozițiunea sa primejduită, cu toate pierderile suferite, și s'a întors de-abiă atunci, când toată compania a fost schimbată. (Medalia de argint pentru bravură, clasa a doua.)

Intr'o pădure deasă a Poloniei rusești.

Lupta care se dă pentru locul acesta, este crâncenă. Batalionul ține ocupată marginea satului și se apără cu răbdare îndârjită. Românii bravi salută cu hohot granatele, cari zboară deasupra capetelor lor, căci ele nimeresc mai departe în sat, unde pricinuesc focuri. Fum des și ameititor se lătește. Văpăile ating zidurile, lemnele crapă, bârnele scârțăiesc. Linia tirailorilor însă nu se uită îndărăt. Ochiul este îndreptat spre dușman, caută, ca să deie de golurile lui. Dacă le descopere, vai de el. În sat se află caii batalionului. Și hornistul batalionului, *Sofron Bortiu*, din regimentul 31 de infanterie, se află acolo cu câțiva oameni de ai săi. O granată nimereste în casa unde se află el și o aprinde. El este îngropat sub ruinele casei, numai cu greu e scos din ea. Deși îl dor toate mădulele și deși se ține de-abiă în picioare, totuși dă să ajungă cât se poate de repede la grajdul unde stau caii ștabului batalionului. Și acolo a nimerit o granată și a aprins casa. Bortiu intră hotărît în casa, care e în flăcări, și scapă cu multă opintire caii și o parte din șele. În jurul lui bubuie un obuz după altul. Grajdul se năruie. Lemnul aprins îl rănește. Uniforma lui începe a se aprinde, părul lui e pârlit, el e însă mândru de isprava lui, liniștește caii iritați, pe cari i-a scăpat. Medalia pentru bravură de argint, clasa a doua, a fost răsplata bărbăției sale.

(Din »Gazeta pentru câmp«.)

*

Vitejia infanteristului *Ioan Jurca* dela reg. 61. »Temesvári Hirnap« aduce descrierea cum infanteristul *Ioan Jurca*, cu cei doi soți ai săi: caporal *Gheorghe Umpiu* și infanterist *G. Ambrus*, trimiși ca patrulă pe câmpul de luptă din *Galiția*.

au făcut într'o comună 36 soldați ruși prizonieri, între cari 13 Români basarabeni, 8 Ovrei și restul Ruși din Caucaz. Ajungând în comuna C... a văzut într'o colibă din capul localității Jurca un soldat rus și năvălind înlăuntru, când să tragă foc, a zis soldatul rus pe românește: »Pune jos pușca frate!« Eră Român basarabean. Cú ajutorul acestuia a prins și restul de soldați ruși din acea localitate.

*

Vitejia caporalului. *Ioan Muntean*, caporal în regimentul nostru de infanterie Nr. 21, își descărcă liniștit și sigur mitraliera îndreptată asupra Rușilor, deși granatele dușmane cădeau ca grindina împrejurul lui. Una din aceste granate, prin explozia sa puternică, l-a ridicat în sus cu mitraliera cu tot și l-a acoperit cu o massă de pământ. Muntean a izbutit să iasă iarăș la lumină, și-a tocmnit mitraliera, și a început de nou să tragă focurile, de astădată singur, căci cei doi tovarăși ce aveă, căzuseră amândoi răniți. Viteazul caporal Munteanu, care s'a distins și cu alte prilejuri prin o rară bravură, a obținut medalia de argint clasa a doua pentru eroism.

*

Regimentul de infanterie Nr. 50 din Alba-Iulia, acest regiment românesc cu un trecut atât de glorios, — acest regiment mai are o distincțiune: Medalia de aur pentru eroism și statornicie, — a primit ca dar din partea împăratului Wilhelm un steag cu crucea de fier pentru vitejia dovedită pe câmpiile din Polonia rusească, unde s'a luptat umăr la umăr cu armata germană.

Vitejii românești descrise în ziare maghiare.

Dintr'un ziar unguresc:

»Când cetești comunicatele lui Höfer nu-ți trece prin minte care regiment să fi reputat colo și dincolo succese așa de mari și de frumoase. După cât știm, în luptele din Polonia rusească a luat parte și regimentul 64 și nu numai cu o singură faptă vitejească s'a distins. În luptele din 24 până 27 Maiu companiei a 3-a a regimentului, care a avut porunca să scoată pe Ruși dintr'o pădure de brazi, să prinză dintre ei pe cât mai mulți cu putință și să culeagă informațiuni sigure despre pozițiunile rusești, — i-a succes să câștige o desăvârșită victorie asupra armatei muscălești constătătoare din 8 companii, au luat 300 de prizonieri și peste 500 i-a făcut incapabili de luptă. Generalul Goldbach care asistase la această luptă până în sfârșit, și-a exprimat recunoștința pentru felul cum a îndeplinit porunca, și a întins mâna ofițerilor din fruntea trupelor ce s'au înapoiat.« (»Szászváros és vidéke«).

Dintr'un ziar nemțesc din Ungaria:

»Bravul și probatul nostru regiment de casă 63 a fost împărțit cu următoarea laudă pe care o dăm din cuvânt în cuvânt: »Chemat pe un alt câmp de războiu al nostru, regimentul de infanterie 63 se desparte din trunchiul armatelor mele. Acest viteaz regiment, cu atâți voinici frumoși, a dovedit în cele mai aprinse lupte și încăierări curaj uimitor și bravură strălucită, și în toate situațiile de câte-ori s'ar fi ivit greutate de orice fel, unde se pretindeau de pildă sfortări fizice neînchipuite, voinicii se luptau cu o tenacitate neîntreruptă, totdeauna se distingeau, spiritul lor eră proaspăt. Regret nespuse de mult că se desparte de trupele de sub comanda mea, și doresc cel mai bun noroc în războiu și cea mai bogată binecuvântare a lui Dumnezeu.« (Kövess, m. p., general de infanterie, comandant de corp. — »Bistritzer Zeitung«.)

„Mândria armatei“.

Cetim în »Gazeta Transilvaniei« :

Generalisimul armatelor austro-ungare, arhiducele Frideric a ținut să facă într'un ordin de zi, adresat armatelor sale, următoarea importantă constatare:

Regimentele de honvezi Nr. 21, Nr. 22, Nr. 23 și Nr. 24 au stors prin atitudinea lor admirația tuturor. Cu drept cuvânt ele »se pot numi mândria armatei« și vor servi în vecii vecilor ca pildă nemuritoare tuturor soldaților din împărăție.

*

După apariția acestui ordin de zi am cetit în ziarul »Azt Est« următorul comunicat:

»Divizia a 38-a de honvezi, din care fac parte actualmente regimentele 21, 22, 23 și 24, mai departe regimentul 5 de honvezi de artilerie și-a luat, în armata Linsingen, o parte însemnată din gloria atacurilor victorioase. Această divizie a cucerit cu asalt înălțimile din jurul orașului Stryj și după aceasta a ajuns, în urma unei înaintări de o iuteală de neînchipuit, la Nistru și a fost prima, care, trecând pe partea de dincolo a Nistrului, a ocupat înălțimile.

»Renumele și gloria acestei divizii au devenit și între Nemți legendare. Nemții de pildă au numit a 75-a brigadă din această divizie »Brigade-Vorwärts«, iar pe al 23-lea regiment de honvezi »Sturm-Regiment«.

»Divizia 38-a a primit acum din partea generalului Linsingen recunoștința, întrucât aceasta a propus divizia a 38-a pentru a fi distinsă din partea Maiestății Sale.«

*

Cele de mai sus sunt pentru noi constatări neprețuite și de-o valoare nespusă, căci ele sunt constatări oficiale și vin în parte dela însuși șeful suprem al armatei, arhiducele Frideric, care a ținut să releveze în fața lumii vitejia acestor regimente în deplină cunoștință a lucrurilor, având cea mai clară și complectă idee despre tabloul general al operațiunilor de pe câmpul de luptă și fiind prin urmare în cea mai justă situație de-a critica ori de-a releva merite reale.

*

Dar din ce elemente se compun aceste regimente, numite de Alteța Sa »mândria armatei« iar de Nemți »Brigade-Vorwärts« și »Sturm-Regiment« ?

Sunt regimentele Nr. 21 din Aiud, 22 din Ibașfalău, 23 din Sibiiu și 24 din Brașov, în parte cu absolută, în parte cu relativă majoritate românească.

În fața acestei sublime validități și manifestări a energiei străbune românești, care a contribuit în mare parte la înfrângerea colosului rusesc — întrebăm — mai poate oare întârziă răsplata?

Se pot uita sau ascunde oare jertfele dureroase de sânge românesc, vaietele femeilor și copiilor noștri rămași orfani?

Așteptăm în liniște cu încredere și cu fruntea ridicată verdictul celor în drept.

Noi ne-am făcut și ne facem cu vârf datoria.

Cine a cucerit tunul cel mai mare al Muntenegrinilor?

Ziarele ungurești și după ele cele străine vorbind despre luptele dela Bilecca între trupele noastre și cele muntenegrine au adus mari și multe elogii soldaților unguri din Săcuime, cari au dovedit mult eroism în fața dușmanului. Așa, numitele ziare au adus acestor soldați tributul lor de recunoștință între altele mai ales pentru faptul că acești Săcui au cucerit cel mai mare tun de asediu al Muntenegrinilor numit »Tamas«, pe care l-au împodobit cu flori și așa în triumf l-au adus în tabără.

Față cu această procedură explicabilă din punctul lor de vedere, dar după părerea noastră, nedeamnă, primim azi dela un erou român din Serajevo, care a luat parte la luptele contra Muntenegrinilor și care ne scrie următoarele:

— Eroismul ostașilor români în războiul cu Rușii, Sârbii și Muntenegrinii îl recunosc toate popoarele monarhiei noastre. Ceva însă, cred că nu s'a scris, cel puțin eu n'am cetit încă, este vitejia feciorilor români din reg. de infant. Nr. 37, adevăta feciorilor români bihoreni.

În lupta cu Muntenegrenii la Bilecca, Românii au cucerit dela înimic acel tun mare, care e expus de prezent la Schwarzenbergplatz în Viena.

Fotografia acelu tun mare de asediu o puteți vedeà în toate foile ilustrate, așa și în revista »Wiener Bilder« Nr. 43 din 25 Octomvrie 1914.

Pentru eroismul dovedit la luarea acelu tun mare a fost decorat atunci un Român Zugführer cu medalia de aur.

*

Regimentul de infanterie 41. Dintre regimentele cari s'au distins în chip deosebit pe câmpul de onoare în Galiția și Bucovina a fost și regimentul de infanterie 41, regimentul de casă al Cernăuțului. Presa monarhiei a remarcat în cuvinte elogioase eroismul cu care s'a luptat acest regiment și ziarul creștin-social din Viena »Deutsches Volksblatt« a eternizat într'un articol intitulat »Der Wettstreit der Tapferkeit« vitejiile soldaților din regimentul bucovinean. Privitor la naționalitatea feciorilor, din cari se compune acest regiment, presa a publicat date greșite, ceea ce l-a îndemnat pe deputatul bucovinean M. Chisanovici să adreseze ziarului »Deutsches Volksblatt« o scrisoare de rectificare, în care spune între altele:

»Ca Român mă simt de asemenea îndemnat să rectific pasajul articolului în care vorbiți despre naționalitățile reprezentate în acest regiment.

În regimentul de infanterie 41 Românii sunt reprezentați nu cu 40 ci cu aproape 80 de procente, fiind recrutat acest regiment din ținuturile sudice ale Bucovinei, locuite covârșitor de Români. Celelalte 20 procente le dau celelalte rase de popoare cari trăiesc în Bucovina, în cea mai mare parte coloniști germani. Rutenii cari locuiesc în nordul Bucovinei dau contingentul regimentului de infanterie 95. Regimentul 41 e în consecință regiment românesc.«

Din tainele rășboiului.

Săparea tranșeelor.

Vor fi văzut oamenii și pe la noi cum se fac tranșeele: se sapă din partea soldaților ori a muncitorilor, șanțuri mari, cu dâlme, întocmite după planurile mai marilor. Germanii sunt însă superiori și în privința aceasta, ei nu le mai sapă cu mâinile, ci cu mașinile. Au inventat și construit și mașine de săpat tranșee, spre marea supărare a Francezilor și a Englezilor, cari n'au fost atât de norocoși să dea ei naștere

acestei invenții. Francezii au pus însă mâna pe astfel de mașine, aplicate cu mult folos de Germani în actualul războiu, și le fac în ziarele lor aprecierea cea mai favorabilă. Revista „La Nature” scrie astfel despre ele:

„E vorba de mașinele de săpat tranșee, din cari câteva exemplare, după cum semnalase presa acum câțeva vreme, au căzut în mâinile aliaților, deoarece inimicul surprins de inundația Yserului n'a mai avut vreme să le scoată.

Intrebuințarea acestor mașini de către Germania la săparea tranșeelelor dovedește odată mai mult, cu ce spirit metodic și științific și-au organizat și preparat ei armata pentru războiu.

În lucrările de tranșee din Flandra, și se pare chiar din Champagne, Germanii s'au folosit aproape exclusiv de aceste mașine, făcând astfel o economie de vreme și de brațe extraordinar de mare.

Aparatul funcționează în felul unei locomotive și personalul care-i necesită este de cel mult trei persoane: un mecanic, care așezat deasupra săpătorului automat conduce și îndreaptă aparatul în direcția cerută, un șofer și un ajutor.

Mașina este astfel alcătuită, încât să se găsească în tot timpul lucrării deasupra solului, astfel, că numai săpătorul ce se află la partea din urmă a mașinei intră adânc în pământ. Acolo nenumărate cuțite foarte rezistente sapă cu o iuțeală uimitoare, iar țărâna este ridicată de un transportător prevăzut deasupra săpătorului și vărsată într-o parte, la oarecare distanță.

Prețul la care se ridică metrul cub de săpătură cu ajutorul unei asemenea mașini este de 5 bani. Dacă mai avem în vedere atât iuțeala cu care se execută în acest chip săpăturile, cât și duritatea cuțitelor ce rezistă în mijlociu patru săptămâni, nu e de mirare, că spiritul practic și inventiv al Germanilor a căutat să se folosească de un mijloc atât de dibace pentru executarea lucrărilor de fortificație în campanie“...

Importanța baloanelor în războiu.

— De un neutral. —

În vremea din urmă aproape nu trece zi, să nu auzim despre un nou atac aerian asupra dușmanilor noștri, și în deosebi asupra Angliei, care este recunoscută ca motorul de competenție al lungirii războiului de astăzi.

Baloanele zeppeline — scrie maiorul Nörregard — sunt o armă ca oricare alta; cu ajutorul lor se pot creia adversarilor mari greutăți, se pot distruge organizații militare, im-

stalații de porturi, fabrici de arme și de muniții, poduri, stațiile căilor ferate ș. a.

Defectul cel mai mare al baloanelor este, că dela înălțimea unde trebuie să opereze, e aproape imposibil să nimerști exact cu bombe explosibile și incendiare un obiect oarecare mai mic.

Unele ziare caută să prezinte lucrul așa, ca și când ținta atacurilor de baloane ar fi să răspândească spaimă și groază în populația civilă și că rolul lor este „omorul de copii“. Aceasta e absurditate.

Ținta adevărată a baloanelor în războiu este: să producă pagube militare vrăjmașului. Până acum nu se poate ști, în ce măsură a fost atinsă ținta aceasta. Zeppelinele, după știrile germane, au îndeplinit sub acest raport, isprăvi mari, dar știrile engleze spun, că n'au produs nici o pagubă de ordin militar, și că numai populația civilă a suferit pe urma lor.

Oricum va fi, știm atât că în Anglia există „ceva“, care se numește cenzură, și că acest „ceva“ nu permite să treacă nici o veste despre pagube militare produse de baloane, căci astfel de știri ar putea servi Germanilor de fir conducător în atacurile următoare.

Este de notat: Întâi, că Germanii cu bombele incendiare și cu formidabilele lor explozibile aruncate din baloane, pot, dacă nimeresc obiectul, să cauzeze pagube foarte însemnate. Al doilea: Pagubele acestea pot stânga mult activitatea dușmanului într'un domeniu sau altul.

Dacă se poate susține din punct de vedere moral întrebuințarea unei arme, care lovește orbește și produce neliniște în populația civilă, este o chestie care nu se poate nici discuta, nici rezolva aici.

Germanii întrebuințează zeppelinele și au în ele o armă, a cărei importanță va deveni din zi în zi mai evidentă. Trebuie să admitem, că activitatea lor în timpul primăverii și al verii va crește necontenit...

Cea mai bună dovadă, că pericolul zeppelinelor absoarbe toată atențiunea Englezilor, și că în contra acestui pericol caută să se apere prin orice mijloace, o aflăm în debaterile din parlament și în articolele presei. Dar că baloanele vor avea să devină factorul hotărîtor în luptele contra Angliei, aceasta n'o cred poate nici Germanii cei mai entuziaști. De altă parte — sfârșește maiorul Nörregard, — nu se poate contesta, că zeppelinele sunt o puternică armă în mâna lor, cu care incomodează într'o largă măsură acțiunea Englezilor: în special distrugerile de instalații în porturi, de stații ale căilor ferate, vor îngreună toate mișcările de trupe; iar pa-

gubele importante, produse atelierelor, docurilor și fabricilor, vor reduce facultatea de a produce arme și muniții în cantitate îndestulitoare.

Pierderile în războiu.

Pierderile Francezilor. Intr'o ședință intimă, ținută la palatul Bourbon, ministrul francez de războiu, generalul Gallieni, a comunicat următoarele date: Francezii au suferit până la 1 Martie 1916 pierderile ce urmează: 800.000 ostași morți; 1,400.000 răniți (între aceștia sunt greu răniți 400.000, 300.000 dispăruți (prisonieri). Astfel Francezii au pierdut cu totul: 2,500.000 de oameni; pe când Englezii n'au pierderi mai mari decât 600.000 morți, răniți și dispăruți. Comunicarea ministrului de războiu a făcut impresie deprimătoare.

*

Pierderile dela Dardanele. Conform datelor oficiale engleze, Anglia a suferit la Dardanele până în 11 Decembrie 1915 următoarele pierderi în cifre rotunde: 25.000 de morți (între cari 1600 ofițeri); 75.000 răniți (3000 ofițeri); 12.000 dispăruți (între ei 300 ofițeri). Afară de aceștia mai sunt în spitale 100.000 de soldați bolnavi. La pierderile aici înșirate mai vin apoi cele franceze, care de sigur au să fie cu mult mai mari decât ale Englezilor.

*

Pierderile enorme ale Rușilor. Comunicatele statului major austro-ungar, cartierul general al presei și comandantul suprem german au arătat de multe ori că calitatea și cantitatea trupelor ruse sunt la un nivel foarte scăzut. Nici nu e de mirare, fiindcă e dovedit cu cifre, că până la 30 Decembrie 1915, Rușii au pierdut nu mai puțin de 5.400.000, adică ²/₃ din cele 8 contingente, din cari s'a compus armata de prima linie la începutul războiului. Și nici n'am socotit golurile provocate de „lupta dela anul nou“ cu urmările și pierderile din noua ofensivă în contra frontului lui Hindenburg. După statistica oficială, care însă n'a fost publicată, au căzut dela 1 Ianuarie 1915 1,942.610 de soldați, și dela începutul războiului până la 31 Decembrie 1915, 125.936 de ofițeri ruși. După experiențele comandamentului suprem al armatei germane, proporția între numărul morților și cel al răniților este de 1 la 4. Dacă luăm aceasta ca bază, armata rusă a avut dela 1 Ianuarie 1915 până la 31 Decembrie 1915 cam la 7,370.940 de răniți și dela începutul războiului până la 31 Decembrie 1915, 501.000 ofițeri răniți. Având în vedere

numărul răniților, cari se însănătoșesc, Rușii au avut în anul 1915 peste 3,300.000 de morți și de infirmi. La aceștia se mai adaugă și prizonierii ruși, cari au fost în Germania la sfârșitul lui 1915, 1,400.000 și în Austria 400.000, adică 1,800.000. Va se zică, Rușii au pierdut în anul 1915 ca la 4,800.000 de soldați, și dela începutul războiului până la 31 Decembrie 1915 ca la 225.000 de ofițeri. Se mai adaugă apoi și morții și răniții din 1916. „Le Matin“ spune în numărul său din 6 Ianuarie 1915, că Rușii au avut dela începutul războiului până la 2 Decembrie 1914, 1,650.000 de soldați morți și răniți. Nu intră aici pierderile suferite de dânșii la urmărirea din Polonia și pierderile din luptele din Galiția și din Carpați. După socotelile noastre, Rușii au avut în 1914 cel puțin 350.000 de soldați morți și 1,300.000 de răniți și dintre aceștia 260.000 de infirmi. Va se zică, au avut în 1914 610.000 de soldați morți și infirmi. Adunați cu cei de mai sus sunt 5,400.000. Acestea sunt cifre, ce vorbesc prin ele înșile și cari arată, că toate încercările dușmanilor noștri de a ne zdrobi nu sunt decât utopii.

*

În 5 săptămâni o sută de mii de oameni. Dela cartierul presei se anunță: Rușii au îndreptat violente atacuri în contra întăriturilor de lângă Nistru la Usciesco. În luptele aspre, piept la piept, trupele noastre au respins totdeauna pe Ruși. Artileria rusească a deschis focul asupra întregului front de acolo, în scop de a găsi punctele mai slabe, potrivite pentru a fi rupte. După socoteala demnă de credință, Rușii au pierdut 100.000 de soldați în timp de 5 săptămâni, cât au durat încercările de a răsbate.

*

Pierderile maritime. Foaia „Morning Post“ din Londra a publicat în Maiu 1916 statistica pierderilor maritime în cursul războiului mondial, făcută de soc. „Lloyd“. Au pierit: 485 vapoare engleze de 1,500.000 tone; 176 vapoare ale aliaților de 280.000 tone; 601 vapoare germane (în mare parte sechestrate) de 1,276.000 tone; 80 vapoare austro-ungare (în mare parte sechestrate) de 267,000 tone; 124 vapoare turcești de cuprins necunoscut. Din acestea au fost scufundate de submarine germane și austro-ungare 226 vapoare engleze și 73 ale aliaților. Pierderile neutralilor: Englezii au sequestrat 40 vapoare de 80.000 tone; aliații au sequestrat 12 vapoare de 18.000 tone; puterile centrale au sequestrat 469 vapoare. Submarinele au scufundat 9 vapoare de 24.000 tone; Ocele au stricat 94 vapoare de 225.000 tone.

*

Lupta submarinelor. O gazetă olandeză a făcut socoteala vaselor scufundate de submarinele germane. Din 18 Februarie 1915, când s'a început războiul sub mare, și până la 1/III n. 1916 Nemții au torpilat 650 de vase, între cari 611 de comerț, celelalte de războiu. Vase scufundate engleze au fost 439, franceze 44, rusești 29, italiene 28, belgiene 8.

Rolul aeroplanului în campania contra Italiei.

Lupta din aer și arma ei, aeroplanul și conducătorul lui, merită între momentele interesante și enervătoare ale războiului modern fără îndoială cea mai mare atențiune. De când fantazia omului lucrează, crează și nimicește, mereu s'a ocupat cu problemul sburaturii, a cărui rezolvire seamănă zadarnică. Trebuie să spunem spre lauda geniului omenesc, că aviatica s'a dezvoltat în decursul deceniului ultim cu multă perseverență și energie, durere și cu multe jertfe, într'un mod surprinzător. În orice caz însă dezvoltarea n'a putut să fie așa de mare în timp de pace decât față de cerințele imperioase ale războiului. Conducerea războiului de astăzi reclamă toate izbânzile tehnicii pentru scopurile sale și a creiat nu numai vehicule cuirasate pentru uscat, luntri, cari se pot scufunda sub apă, ci și lupta din aer, care a existat până acuma numai în fantazie.

Cronica războiului înșiră și până acuma nenumărate sboruri bine reușite, recunoștința cea mai mare însă o merită aviatorii, cari operează pe teatrul războiului din sudvest, teatrul cel mai nou de războiu, în Italia. Înainte de ce voi descrie acest teatru de războiu din punct de vedere aviativ, voi trata încă și despre timpul, când războiul contra Italiei nu era încă iminent.

În decursul războiului mondial de până acuma aviatorii noștri au isprăvit fapte, cari n'au fost crezut posibile înainte. Să ne aducem numai aminte că ziarele au lăudat înaintea războiului fiecare sbor de câțiva kilometri ca o faptă eroică și extraordinară. Dacă un pilot a sburat dela Rákos până la Hatvan sau chiar până la Viena, atunci a putut să fie sigur de recunoștința publicului. Ce pot însemna însă toate sborurile din timp de pace față de numeroasele sboruri de recunoaștere făcute de aviatorii noștri în fața dușmanului! În pace fiecare sbor a fost întreprins pe timp frumos, aeroplanul n'a fost încărcat prea mult, a stat destul timp la dispoziție pentru preparările necesare și lucrul principal: nici aeroplanul, nici pilotul n'au fost amenințați de bombele dușmane sau de bucăți de șrapnel. În războiu orice sbor de pace a devenit

copilărie. Noi am sburat, dacă eră trebuință, pe timp frumos și pe timp rău, pe furtună și vânt, fără să ne pese de proiectilele dușmane, la sboruri, cari au avut ca scop recunoașterea pozițiilor contrare, ne-am lăsat jos până în zona periclitată de ele.

Foarte mult s'au complicat problemele aviatorilor noștri când au trebuit să opereze iarna în Carpați, acoperiți de zăpadă și ghiață. Frigul are în general o influință nefavorabilă asupra motorilor explosive, și munții opun greutatea sburatului. Aviatorii noștri au făcut oxperiențe foarte interesante în sborurile lor peste Carpații păduroși. Cele expuse se referă însă numai la Carpați.

Cuvântul „numai“ accentuiază diferența colosală a Alpiilor, cari au devenit în campania noastră contra Italiei teatrul nostru de războiu. Probleme noi, grele și pline de pericole îl așteaptă aicea pe pilot. Să ne aducem aminte cu ce precauțiune s'au evitat la început dealurile până ce primul aviator austro-ungar locotenentul Nittner a sburat peste Semmering. Astăzi încă ne arată un monument pe creștetul muntelui fapta vitejească de atunci, totuș o întreprindere egală poate fi privită azi numai ca un sbor de promenadă. Adeseori în public se aud meditațiuni, ori de se poate contă cu aviatorii noștri în Alpi, unde este lipsă mare de locuri potrivite pentru aterizare, și unde joacă un rol foarte mare aerul subțire din munți. Toate aceste observări sunt juste, deși istoria sburatului arată, că în aceste regiuni s'au încercat deja de ani sboruri și adeseori cu succes frumos. Unele din sboruri au chiar o însemnătate istorică, ceace dovedește în mod vădit câte greutate trebuie învinse de piloții noștri. Adeseori așteptam zile întregi în o vale și așteptam condiții mai favorabile meteorologice și ne decideam deabiă atunci la un sbor, când eră de așteptat un succes. Ca exemplu vreau să amintesc numai sborul lui Chavez peste Simplon, care a reușit într'adevăr să învingă acest munte uriaș. Însă când a vrut să sboare înapoi, nervii lui nu mai funcționau normal și sfârșitul întreprinderii acesteia a fost o cădere dela o înălțime destul de însemnată. Chavez a suferit răniri grave și a murit după puține zile.

Războiul însă i-a oțelit și pe aviatorii noștri. Moartea-i așteaptă mereu sub forme diferite la fiecare sbor, ei sunt deja obișnuiți a nu prețui prea mult viața lor și chiar faptul că ei sunt conștienți că mult depinde dela ei, nu numai viața lor, ci și soartea mai multor mii, îi hotărăște de a nu avea multă grijă de nervii proprii. După școala cea bună din Galizia și după lucrul greu din Carpați aviatorii noștri isprăvesc în regiunile zăpezii eterne problemele cele mai grele.

Greutatea începe îndată la sbor. Aerul n'are o presiune destul de mare asupra aparatului așa că e greu de a țineă drept direcțiunea sborului. Dacă se mai adauge un vânt lateral și dacă locul sborului este strâmt, ceea ce se întâmplă foarte adese în regiunea aceasta atunci după puține minute aeroplanul zace spart în mii de bucăți într'o prăpastie. Astfel putem vedeă, că ne trebuie pentru un sbor sigur în prima linie o toloacă întinsă, care permite o mișcare în orice direcție după cum suflă vântul. Există astfel de aeroplane, ele sunt însă destinate numai pentru sport și nu se potrivește pentru scopuri de războiu. Aeroplanul de războiu este totdeauna greu încărcat. Afară de două persoane mai duce aparatul cu sine benzin pentru turnee mai lungi, ulei, bombe, arme, munițiune și alte instrumente. Un biplan încărcat greu se ridică numai foarte încet. Dacă locul, de unde sboară n'are o întindere de cel puțin 150 de metri, el nu este de întrebuințat. Dacă cursul se poate executa contra vântului, atunci aeroplanul se poate ridică în un timp foarte scurt și ajunge în spirale înălțimea cerută.

O chestiune foarte însemnată este, cum ajung aviatorii noștri peste creștetele munților. Dacă luăm în considerare că deja văile, din cari începe sborul sunt situate la 1500 metri peste mare, atunci ne putem închipui mai ușor înălțimea munților. Este cu mult mai greu de a sbură din o vale așa de înaltă peste un pas înalt de 2500 de metri, decât a se ridică din un loc de 200 metri asupra mării cu 1200 de metri. În amândouă cazurile înălțimea sborului este numai de 1000 metri, în șes este cu totul altceva. Aerul subțire de munți joacă un rol mare. Motorul nu poate lucră așa de puternic în aerul acesta. Recordurile surprinzătoare ale aeroplanelor de sport dau deci numai o icoană foarte nefidelă de ceea ce pot isprăvi aeroplanele de războiu.

În războiu este aproape exclus de a sbură drept asupra pasurilor și vârfulor, căci ele nu sunt înzestrate cu fortificațiuni dușmane. Pe terenul de războiu din Galiția și Franța aeroplanele sbor într'o înălțime, unde se pot simți sigure de proiectile dușmane și unde nu mai pot fi nimerite de șrapnelele tunurilor de apărare. După regulile logice, cari rezultă din experiențele acestea, aviatorul, întrebuințat în teren muntos trebuie să se ridice peste aceleași înălțimi.

Afără de cele amintite, aviatorul, care luptă în Alpi mai trebuie să ție seamă de nenumărate alte piedeci mai mari și mai mici, cari din cauza varietății lor nu pot fi înșirate toate aicea, dând noi numai un prospect scurt și general. Cetitorul atent însă, care se interesează pentru aviatică, va puteă aprecia

lucrul periculos, enervător, însă plin de succes al aviatorilor, cari au fost trimiși pe terenul războiului italian și cari luptă acolo plini de dragoste neclintită pentru patrie și nădejdea firmă în victoria finală.

F. M. Str.

Ciubucul logofătului Manole Buhuș.

De N. Gane,¹⁾ membru al Academiei Române.

În vremile cele bătrânești, vremi de belșug, pe când boierii ședeau la moșiile lor și vara și iarna, fără altă grijă decât grija câmpului și a gospodăriei lor și aveau hambarele, coșarele și cămarile totdeauna pline cu cele trebuitoare la o casă boierească, trăia la moșia sa Buhușul, logofătul Manole Buhuș boier de neam mare, bogat și cu dare de mână.

El purtă antereu lung până la călcâiu, brâu la mijlocul trupului și fes roșu cu canaf albastru pe cap. Când eșea la câmp sau mergea să-și viziteze vecinii, îmbracă peste antereu o giubea blănită sau numai căptușită, după cum era timpul și peste fes puneă o pălărie neagră cu margini late.

Tot luxul lui de bogătaș nu se învederă decât în scumpețea blănurilor, a mătăsurilor din care își croia antereiele și a șalurilor turcești din care își făcea brâiele.

Intinsele lui holde și imașuri erau acoperite cu pâne de tot soiul, cu turme de vite și herghelii de cai din care își umplea grajdul; pivnițele-i gemeau de poloboace cu vinuri vechi de Odobești și Cotnari și în ogradă furnică un sălaș întreg de țigani din care își alegea slugile. Mai avea apoi sub stăpânirea lui un taraf de lăutari care îi cântau de inimă albastră în zilele când avea musafiri la masă, ceeace i se întâmplă foarte des, pentru că în casa lui, casă mare, încăpătoare, se trăia ca în sânul lui Avram, în mijlocul unui belșug unde totul era de-a gata, totul venea la timp și unde nu întâlneai decât voie bună și inimi deschise. Căci conul Manole Buhuș era în toată puterea cuvântului un om cum se cade, om al lui Dumnezeu, darnic, glumeț, bun la inimă, și pe al cărui cuvânt puteai zidi o cetate; însă avea cusurul că era din firea lui grabnic la ocară și la pedepse ca toți acei deprinși de mici a porunci și a fi ascultați.

¹⁾ Nicolae Gane a murit tocmai anul acesta în Aprilie 1916. El s'a născut la 1835 în Fălticeni. Gane a fost un bun observator al realității, un stilist sobru și îngrijit, un meșter scriitor al frumuseților naturii și un minunat povestitor. Ca nuvelist se număra între cei mai de valoare scriitori români.

Dață se întâmplă că, scos din răbdare de neascultarea sau obrăznicia vreunui țigan, porunceă să i se dea câteva bice la scară după obiceiul de atunci, tot el îl chemă apoi la dânsul, îl muștră cu cuvinte părintești și de multeori cel bătut, dacă își recunoște greșala, nu se întorceă dela el cu mâna goală.

Conul Manole eră însurat cu o femeie de asemenea a lui Dumnezeu, deșteaptă, bună gospodină și spornică la treabă. Unde n'o căutai o găseai scuturând, grijind, făcând rânduială și înveselind casa cu ochii ei cei mari, negri, care avusese în tinerețe mult vișo 'ncoace, după cum spuneă conul Manole la chefuri. Un bujor de băiat, singurul copil ce-i dăruise Dumnezeu după o căsătorie de șasesprezece ani, fu așezat într'o școală la Paris și lipsa lui eră, pot zice, singurul nour ce întunecă cerul conului Manole în traiul lui dela moșie.

De altfel ar fi dus ca totdeauna vieață patriarhală, tihnită, fără să-și numere zilele, dar gândul îi rătăceă mereu departe, hât departe colo peste hotare la iubitul lui moștenitor pe care nu-l văzuse de doi ani și somnul începeă să-i fie neliniștit. Intr'o noapte chiar a avut un vis urît care l-a făcut să sară ars din pat și l-a hotărît să plece numai decăt și cât mai degrabă la Paris.

Călătoria până la Paris nu eră pe vremea aceea o jucărie. Trebuiă cel puțin o lună să ajungi până acolo, căci în străinătate nu erau drumuri de fier decăt dela Cracovia înainte, iar la noi nu erau nici măcar șosele. Trebuiă, vorba ceea, să-ți faci testamentul la plecare. Dar inima de tată nu cunoaște pie-deci când dorul o atrage. Deși știă un pic de franțuzească cât să nu moră de foame între Franțuzi, își angajă totuși un tâlmaciu franțuz ca tovarăș care să-l călăuzească în lunga lui călătorie.

A pus vreo zece zile logofeteasa ca să-i pregătească cele trebuitoare pentru drum. Când însă crezù el că toate erau acum prevăzute și puse la geamandan, încât nu aveă decăt să ordone înhămarea poștalioanelor și să plece, deodată femeea lui îi observă:

— Da bine, Manole dragă, ai să mergi în străinătate cu îmbrăcăminte asta?

— Da cu care?

— Apoi nu te gândești că are să se uite lumea la tine ca la urs? Pe acolo nu se poartă anterieie și giubele.

— Care va se zică ar trebui să mă îmbrac nemțește...

— Negreșit, asta e și părerea d-lui Ernest care are să te întovărășească.

— Hm!... să mă schimosesc acum la bătrânețe; asta nu-mi prea vine la socoteală. Dar la urma urmei poate că ai

dreptate. El ținea seamă de părerile totdeauna bine cumpănite ale femeii lui.

Astfel dânsul comandă să i se facă trei rânduri de haine evropenești mai subțiri și mai groase pentru toate timpurile, și când croitorul i le aduse, se îmbracă în noul său costum de voiaj și se puse în fața unei oglinzi.

— Halal, îmbrăcăminte, zise el pufnind de răs, par'că-s un Neamț calic de cei care scot măsele la iarmaroc. Băiatul n'are să mă mai cunoască când m'o vedeă la Paris.

— Toate-s bune și frumoase, adause el, dar dacă am primit să mă fac de răs în haine așa caraghioase, nu voi primi niciodată să mă desfac de ciubuc și de cafeaua mea turcească cu caimac.

În adevăr, pe lângă merindele cu care femeea lui îi ticsise boccelele, îi puse și un felegian anume pentru cafea cum și trei ocale de tutun turcesc, iar ciubucul cel de iasomie cu imamea de chihlimbar îl luă boierul în mână ca să-i slujească de baston.

— Când n'oi pufăi dintr'ânsul, m'oi apăra cu el de câini. zicea conul Manole glumind.

Vai! Ciubucul eră să-i slujească cu totul pentru altă întrebuințare.

Apoi când sosi ziua cea mare hotărîită pentru plecare și trăsura cu opt poștalioni suri trase la scară, conul Manole își sărută soția, își luă ziua bună dela slugi și se suie în trăsura având la stînga pe Franțuzul Ernest iar în capră pe vătavul de curte și pe Ciordilă Țiganul. Acest din urmă aveă să întovărășească și să slujească pe stăpânul său în tot timpul călătoriei.

Surugii plesniră din harapnice; cei opt poștalioni suri bine hrăniți și iuți de picior, înhămați în șir porniră prin poarta curței în trap mare, și după o jumătate de oră de mers spornic, conul Manole Buhuș pierdù din vedere satul și casa boierească de pe moșia Buhușul, unde nu aveă să se întoarcă decât poate peste vreo șase luni. Câte nu se pot întâmpla într'atâta amar de vreme!

Deși atras puternic de dorul copilului, totuși conul Manole se simțea îngrijit de un drum așa de lung în țări străine ne mai umblate de el, locuite de alte neamuri, cu alte legi și obiceiuri, vorbind alte limbi și închinându-se la alți sfinți. Pe fața lui se vedeă întipărită teama necunoscutului; față însă mohorîită a țiganului strălucea de veselie. Aveă mă rog să vadă atâtea târguri și atâtea minunății ne mai pomenite. De bucuros ce eră țiganul, nu aveă astâmpăr pe capră, par'că-i pusese cineva urzici în pantaloni; încât a trebuit boierul de vreo două-trei ori să-i zică să se liniștească.

La frontieră conul Manole Buhuș erà cât pe ce să se pue în gură cu un gulerat de vameș austriac, care îi cerea o sumă necrezut de mare pentru acele trei ocale de tutun ce le luase cu sine. A intervenit însă Franțuzul care l-a domolit și l-a făcut să plătească. Ce vreți, conul Manole nu erà deprins a se supune la legi și regulamente, a plăti dări și accize, căci în Moldova noastră binecuvântată pe atunci boierii erau scutiți de ori-ce soiu de dări și havalele. El n'a călcat niciodată pragul vreunei dregătorii publice; iar în casa lui, ferească Dumnezeu, nu s'ar fi înfățișat vreun obraz al cârmuirei decât doar cu spinarea încovoiată pentru a sărută mâna soției lui și a-l felicita de ziua onomastică sau de alte sărbători mari. Un chinovnic, un vameș, un privighitor de ocol, un căpitan de panțiri nici nu îndrăznea să se pue jos dinaintea lui. Cum dar erà să nu-i pară ciudat că guleratul de neamț îl silește să plătească încă odată prețul tutunului. Ei, Doamne, prin câte alte vămi aveà să mai treacă tutunul până să ajungă la Paris și de câte ori erà să i se mai ia prețul! Dar fie că făcea. Pentru tabietul boierului nu se drămluesc paralele.

Odată intrați pe pământul austriac, surugii au lăsat din porunca stăpânului caii la trap moale, mărunț, pe șoseaua cea mare a Bucovinei, căci drumul erà lung până la Cracovia unde începea calea ferată spre Viena. În fiecare zi el făcea câte două popasuri, se îngrijea ca poștalionii să fie hrăniți și adăpați la vreme și noaptea se odihnea la otelurile ce întâlnea în cale.

Câte zile a mers el așa de-alungul Bucovinei și Galiției prin toate satele și târgurile ce străbatea șoseaua, el singur nu mai ținea minte; le pierduse numărul. Prin fiecare sat însă, și mai cu seamă prin târguri, șiragul cel lung de poștalioni făcea mare zgomot. Toți locuitorii: bărbați, femei, copii, căței și purcei îi eșau în cale mirați, să vadă asemenea alai de înhămătură condusă de doi surugii năbădăioși, în haine de abă albă cu fireturi negre, și care săltând pe șea pocneau din bice și chiuiiau cât le luă gura. Așa năzdrăvănie nu se mai văzuse pe meleagurile acelea.

În Lemberg erà boierul cât pe ce să aibă iarăși oarecare daraveri cu poliția, care îi oprî trăsura în loc și ordonă surugiilor să nu mai chiuiie și să nu mai bată din harapnice, pentru că provocau neorândueli pe stradă, speriind caii dela celelalte trăsuri.

— Țară calică! zicea logofătul Buhuș, cuprins de un adânc dispreț pentru Nemți. Auzi mă rog, nu încap pantofarii de caii mei!...

A mers cât a mers logofătul din popas în popas, din târg în târg, trei săptămâni pline până la Cracovia, de unde a dat drumul trăsorii cu ordin să se întoarcă acasă sub privigherea vătavului, iar el cu Franțuzul și Țiganul a plecat cu drumul de fier spre Paris.

Drumul de fier a fost cea întâia mare surprindere pentru dânsul. Nu-și putea da el samă cum niște hardughii de case pe roate, aninate una de alta, pot să alerge nebune pe șine, fără cai.

— Drăcie nemțească, zicea el, fără a i se micșurà disprețul pentru așa numiții pantofari, căci el nu admitea alt mijloc creștinesc de locomoțiune decât acel apucat dela părinți. Eu nu-mi dau poștalionii mei pe toate mașinele lor, care suflă ca niște rable de cai ofticoși.

Și cu toate aceste, după ce se așează în vagon, unde mergea comod, fără să-l bată vântul, soarele sau ploaia și mergea tras de mașina cea ofticoasă mai repede de zece ori decât cu poștalionii cei iuți de picior, după ce văzù că în așa zisa hardughie el poate să se miște, să se lungească, ba chiar să și ațipească câte odată, atunci începù să prețuiască drăcia nemțească, căci fără dânsa cine știe când ar fi ajuns la Paris să-și îmbrățișeze copilul și câte parale l-ar fi costat cei opt poștalioni ai lui.

Totuși, neavând încredere în vrednicia mașinistului și voină a se odihni mai bine noaptea, el nu călătorea decât ziua.

E mai cuminte să stăm noaptea pe loc, băgă de seamă el; când nu vezi nimic dinaintea ochilor multe se pot întâmpla: ba vorba ceea, se strică căruța 'n drum, ba s'aprinde o roată, ba îți iese tâlharii înainte, ba dai peste o potae de lupi. Și dac'om ajunge adecă cu șapte, opt zile mai târziu, ce pagubă avem de acolo, că doar nu ne alungă Turcii și nici n'avem termin de judecată la Paris.

Boierul de altfel judecă bine, când te gândești mai ales că el niciodată nu pusese piciorul peste hotar și că făcea astă călătorie cu vreo optzeci de ani în urmă pe când nu erau căile ferate așa bine organizate ca acum.

La frontiera Bavariei a mai avut el o mică tevatură cu vameșul, care a fost mult mai aspru în canoane decât cel austriac. Bavarezul, după ce i-a luat iar vamă pe tutun, i-a deschis toate lăzile, i-a scuturat toate rufele, i-a desfăcut chiar sacul cu merinde unde, închipuiți-vă lucru neașteptat, a dat peste o legătură care răspândea un miros atât de acru și neplăcut, încât a început Neamțul să strănute.

— Pfu! Teufel, strigă el, was ist das für eine Schweinerei?
Eră o legătură cu țări pe care i-o pusese cucoana într-o

provizii. S'a strâns tot nemțaritul împrejur și se uită la el ca la o dihanie sălbatică, neînțelegând cum poate un om să mănânce asemenea spurcăciuni care cârneau din loc nasurile nemțești.

Atunci vameșul indignat, îngrețoșat aruncă hârtia cu țâri jos pe podele fără să mai ceară voia boierului, iar acesta, tăfnit de așa obrăznicie, simți sângele că i se sue la cap, și prin o mișcare nervoasă, necugetată, ridică ciubucul în aer ca să-l pocnească. Noroc că Ernest Franțuzul îi oprî mâna până a nu cădeă pe spinarea Neamțului; de altfel cine știe ce belea și-ar mai fi stârnit pe cap. Cu toate aceste dânsul a fost condamnat la cincisprezece fiorini amendă pentru gestul său amenințător cum și la confiscarea țârilor cu pricina.

Dar ia-i țării dacă ai de unde. Ciordilă Țiganul, profitând de confuzia produsă de stăpânul său, prin ridicarea ciubucului, șterpelî hârtia cu țâri de jos fără să bage nimenea de seamă și o ascunse bine în buzunar.

Mare a fost cheful boierului când, după plecarea trenului, Țiganul i-a arătat țării. A plătit el un ștraf de cincisprezece fiorini, dar și Neamțul a fost păcălit. Inșă temându-se să nu aibă acelaș bucluc la celelalte hotare, conul Manole a aruncat țării pe fereastră spre marea supărare a lui Ciordilă, care ar fi preferit să-i mănânce.

A mai mers așa o bucată de drum logofătul Buhuș în colțul lui de vagon clasa I-ia, picior peste picior, cu gândul la copil și cu ciubucul la gură, având în fața lui pe Franțuz și în colțul opus al vagonului pe Ciordilă, care și el ațipea din vremea în vreme; și ar fi mers așa liniștit dacă la fiecare hotar nu l-ar fi tras Nemții de mânecă pentru vama tutunului care se scumpise acum amarnic.

Dar nu-i eră lui atâta de bani, că aveă de unde plăti, cât de felul puțin politicoș cu care gulerații de vameși îi cereau plata fără să se sfiască de rangul lui de logofăt mare care călătoreă, mă rog, cu tâlmaciu și cu fecior.

— Cé calicie căptușită cu obrăznicie, ziceă logofătul!
Unde se pomenește așa ceva la noi!

La una din stațiile mai mari se urcă în vagonul lui un domn care trebuie să fi fost un om însemnat, judecând după lumea care venise să-l salute la ușa vagonului și după numărul geamandanelor ce aveă cu el. Boierul nostru, care sorbeă din ciubuc îl privi de sus până jos cu cel mai adânc dispreț. Toți Nemții în ochii lui erau niște calici care mănâncă șoareci, scot dinți la iarmaroace și joacă pe fringhie.

— Cine dracul ni l-a adus și pe ăsta aici să ne strâmtoreze, zise el cu glas morocănos adresându-se Franțuzului.

— Nu vă supărați, boierule, răspuse străinul într'o românească destul de răspicată; dacă vă duceți mai departe, apoi deseară o să scăpați de mine.

N'a fost proastă mirarea și totodată bucuria boierului, când l-a auzit vorbind limba lui, el care dela plecarea din țară nu o mai auzise decât din gura Franțuzului și a Țiganului.

— Da bine, d-voastră sunteți dela noi, dacă nu vă este cu supărare?

— Ba nu, sunt proprietar din Bucovina, baronul Andrei Tabără.

— Și eu logofătul Manole Buhuș, proprietar din Moldova...

Amândoi se închinară și se strânseră de mână; apoi boierul care aveă ciubucul de curând aprins cu o bunătate de caimac ale cărui fire spânzurau peste marginile lulelei, își scoase basmaua de mătase din buzunar, șterse bine imameaua cea de chihlimbar și oferî ciubucul baronului. Asta eră cea mai mare cinste ce făcea el de obicei vreunui musafir pe care vroia să-l deosibească.

— E tutun turcesc, Bectemis de doi galbeni ocaua, adause el cu oarecare mândrie, dar acum mă ține de trei ori mai scump cu vămile prin care am trecut.

— Apoi așa e pe aicea, răspuse baronul fumând cu poftă din ciubuc, biruri cât păr pe cap: bir pe ferești, pe ogiaguri, pe cai, pe câini și pe câte nu-ți mai trăsnește prin minte. Îți ia jumătate din venit.

— Auzi, mă rog, răspuse boierul moldovan mirat! De aceea, când le încape câte un creștin ca mine pe mână, caută să-i ia și pielea de pe dânsul. Iacă am stat numai trei zile la Beciu¹⁾ și am cheltuit atâta cât ași fi ținut casa mea din Buhuș trei luni.

— Incaltea v'a plăcut Beciul?

— Ce să-mi placă, baroane; încotrò te întorci, case 'nalte cu șapte rânduri, uliți strâmte, înghesuială mare de lume și n'auzi vorbind decât nemțește. M'am dus la palaturile împărătești crezând c'o fi ceva de ele. Când colo ce să văd, niște vechituri afumate. Proaste acareturi pentru un cogemet Impărat!

Baronul zâmbi pe sub musteață, auzind vorbind astfel pe acest tip de moșier original, necărturar, și care nu ieșise niciodată din vizuina lui. Aveă un fel de farmec logofătului Manole în simplitatea lui care plăcea baronului. Acesta, desigur om subțire și purtat prin lume, se simțea atras de felul de a fi așa dintr'o bucată, al boierului moldovan, de fața lui deschisă luminată de doi ochi căprii plini de o naivă bună credință.

¹⁾ Viena.

Au mers ei împreună până înspre seară, vorbind cu mult îndemn de una de alta ca și când ar fi fost niște vechi prieteni din copilărie; iar când la o stație baronul s'a dat jos din vagon și a întins mâna boierului pentru a-și lua ziua bună de la el, acesta a simțit că parcă se desparte de un frate și i-a spus:

— Sănătate și voie bună, baroane! Să știi că după întoarcerea mea acasă am să-ți trimit la moșie, ca să-ți aduci aminte de mine, un harmăsar din herghelia mea, de soiul celor care calcă poșta într'un ceas fără să asude.

— Mulțumesc frumos, boierule, răspuse Bucovineanul. Și eu am să-ți trimet o vacă roșie care dă șesespzezece oca de lapte pe zi.

— Foarte mulțămim; să trăești!

A urmat o călduroasă strângere de mână și apoi s'au despărțit cei doi prieteni de o zi, ca să nu se mai întâlnească.

— Seamănă a fi de treabă om baronul ista, zise boierul după ce rămase în vagon numai cu Franțuzul și Țiganul. Îmi place că nu s'a nemțit.

N'a rămas însă neocupat locul baronului, căci la aceeași stație se suie o doamnă tânără, frumușică, foarte elegantă și eu un aer de cuminenție, de nevinovăție, de-ai fi zis că parcă atunci ieșise din pension.

— Uite mă rog, gândi boierul; pe cât sunt Nemții de hursuzi și de grobieni, pe atâta Nemțoiuca asta e nostimă. Trebuie să fie de neam bun.

Dânsa se așeză în fața lui și parcă ar fi voit să ia în stăpânire întreaga canapea după boccelele și pledurile cele întinse.

— Ernest, zise boierul, copila asta, precât înțeleg, are să doarmă aici în vagon. Să-i dăm canapeaua să se odihnească.

Tu treci în alt vagon și când vom sosi în orașul unde trebuie să petrecem noaptea vei veni să ne trezești.

— Prea bine, răspuse Franțuzul, și ieși din vagon.

Înserase de-a binele și străina căută acum să-și așeze culcușul. Atunci conul Manole îi făcù semn că-i cedează toată canapeaua, iar ea, cu cel mai plăcut zâmbet, îi mulțumi în limba ei privindu-l cu niște ochi albaștri plini de recunoștință.

Bucuros că a putut să facă un bine gingașei călătoare, boierul, care eră de altfel foarte îndatoritor pentru sexul frumos, se ghemui în colțul lui, și legănat de mersul trenului prinse să se gândească la fel de fel de lucruri: la copil, la curțile lui din Buhuș, la poștalionii lui cei suri; apoi se mai uită din când în când la vecina ai cărei ochi albaștri năzuiau parcă să străbată prin acoperișul vagonului spre seninul cerului; și așa, pribegind, cu gândul dela una la alta, privind

când ochii, când talia, când piciorușele ei cele mici care ar fi încăput în palma boierului, i se părù de la o vreme că frumoasa străină se învâluie într'un fel de ceață, se topește, se transformă într'o vedenie străvezie, așa că, furat pe nesimțite în lumea visurilor, începu de-a binelea să horăiască.

Cât o fi dormit așa nu se știe, dar deodată a tresărit la auzul unui mare zgomot; ușa vagonului se deschise, și Ernest se înfățișă ca să-i spue că a sosit în orașul unde trebuiau să se oprească pentru timpul nopții.

În acel moment conul Manole, deșteptat din somn, văzù un lucru nemai pomenit, un lucru care-l făcù să holbeze niște ochi așa de mari încât ai fi crezut că au să iasă din orbite, văzù, Sfinte Pantelimoáne, pe gingașa, pe frumoasa străină, cea cu ochii rătăciți în seninul cerului, în brațele lui Ciordilă Țiganul, sărutându-se împreună ca doi hulubași.

Inchipuți-vă ce a trebuit să fulgere prin gândul logofătului.

În aceeași clipă el croi cu ciubucul pe Țigan, scuipe în obraz pe zâna cea cu ochi albaștri, se dete iute jos din tren dimpreună cu Ernest și cu eroul Ciordilă, care nu știă cum să se desvinovățească, iar zâna umilită, rușinată, rămase singură în lumina îndoioasă a vagonului.

— Auzi coșofana, să aibă obrăznicia să se pupe cu madama dinaintea mea, strigă furios conu Manole.

— Să trăești Măria-ta; nu sunt vinovat, răspunse Țiganul plin de frică; ea a venit la mine nu eu la dânsa.

Ș'atunci... dă... m'am lăsat să mă pupe, ca să nu fac vuet să vă trezesc.

— Aferim muere!... Și eu care am crezut-o sfântă ca o mironosiță și m'am grăbit să-i fac loc să se odihnească. Bre! Bre!... În ce țară suntem!...

Însfârșit, ce să mai lungesc vorba înșirând diferitele lui întâmplări de călătorie. Iată-l într'o bună zi intrat în gara de la Paris, unde îl așteptă cu nerăbdare fiul său pe care nu-l văzuse de doi ani. Tânărul îi sărută mâna cu ochii umezi de bucurie, iar dânsul îl sărută pe frunte, păstrându-și sângele rece și tonul măsurat ce a avut totdeauna față de copil. Eră puțin demonstrativ boierul în exprimarea sentimentelor sale părintești, dar numai el știă cum i se băteà inima.

O lună și mai bine a stat boierul în Paris într'un apartament pregătit de fiul său, compus din trei odăi: una pentru el, alta pentru Franțuz și a treia mai mică pentru Ciordilă. În acest timp tânărul Buhuș l-a purtat mereu în toate părțile, ca să-i arate curiozitățile și frumusețile orașului, dar bătrânul nu se prea entusiasmă la vederea lor. Le 'nțelegeà, nu le

înțelegea, el trecea repede pe dinaintea lor și nimic nu-l scormolea la inimă. El nu avea ochi și suflet decât pentru pădurile, dealurile și câmpiile în care trăise în larg din copilărie. Aici se simțea străin, strimtorat, lipsit de huzuriri și micșurat în demnitate și gândul lui fără voie se întorcea mereu la plugarile cele în șase boi înșirate pe brazdă și la lanurile cele întinse de grâu, care se legănau în bătaia vântului ca valurile de apă. Aici nu avea o gloată de slugi care să caute să-i ghicească gândul, nici odăile cele multe cu saltele moi pe divanuri ca să-l îndemne parcă la odihnă, nici cerdacul cel lung de jur împrejurul casei cu vedere largă asupra câmpului și a pădurii, nici vestiții lui poștalioni suri, pe care îi visă câteodată și noaptea. Toate aceste îi lipseau și, dacă nu ar fi fost copilul la mijloc care să-l mai reție, el de mult ar fi părăsit Parisul, întru atât îl încețase de inimă dorul de acasă.

Ciordilă însă, din contră, era cu desăvârșire buimăcit de minunățiile ce vedeă pentru prima oară la fiecare pas și stăpânul său nu-l mai putea strânge de pe uliți. Iși cerea voie pentru un ceas și zăbovea două și trei, umblând lela încotro îl duceau ochii și căscând gura la toate vitrinele de prăvălii. Slujba, pentru care conul Manole îl luase de la așa depărtare și cu atâta cheltuială, o făcea numai pe dor și pe plac. Răbdă boierul cât răbdă, odată, de două ori, de zece ori, până când într'o zi văzând că Țiganul nu se mai întoarce acasă, își eși din fire și porni să-l caute. Poftim găsește-l pe ulițele Parisului! E întocmai ca și cum ai căută un ac într'un car cu fân.

Dar dracul, care nu zidește biserici, îl scoase pe Țigan deodată năprasnic înaintea boierului și atunci poc — fără nici o vorbă îl și croi cu ciubucul peste spate. Când însă vroî să-i aștearnă o a doua lovitură, se văzù pe neașteptate înhățat de un comisar de poliție și dus dimpreună cu Țiganul la post.

Acolò zarvă mare. Conul Manole, prins în flagrant delict de bătae ziua mare pe stradă, își dădea în franțuzeasca lui cum putea, îndreptările, zicând că Țiganul e robul lui și că are tot dreptul să-l bată fiindcă nu a fost ascultător.

La auzul cuvântului de rob, comisarul și ceilalți polițiști ce mai erau de față au prins să râdă în hohot.

— Monsieur, il n'y a plus d'esclaves ici, răspunse comisarul; du moment qu'il a mis les pieds sur le sol de la France, il est devenu citoyen libre et indépendant comme vous et personne n'a le droit de le rosser.

Boierul rămase mut, incremenit în fața acestor cuvinte de necrezut. Cum era cu putință că, fără învoirea lui, Țiganul să devie om liber ca și dânsul? În ce țară, Doamne Sfinte, venise el? Iar Țiganul, cu cât vedeă pe stăpânul său mai în-

curcat cu atâta se făcea mai obraznic, se frecă mereu cu mâna pe spinare și se văicără parcă i-ar fi rupt șalele. Intr'o clipă dânsul fu desbrăcat și căutat dacă are vreo leziune pe trup, ceea ce ar fi agravat situația boierului; însă din fericire, ciubucul nu-l lovide în plin, ci-l ștersese numai alunecându-i pe spate fără să lase vreo vânătăe, așa că vaietele nesocotite și strâmbăturile Țiganului, care dădeau feței lui mohorâte un aer de tot caraghios, începură să indispuie pe comisari.

— Allons, allons, mon garçon, calmez-vous, îi zise acesta atingându-l ușor cu mâna peste umăr.

Ciordilă, care nu înțelesese nimic din vorbele comisariului, luă gestul acestuia drept mângâiere pentru usturimea ce, dragă Doamne, suferise și se socoti îndreptățit să facă și mai mare larmă. Apoi boierul după ce-și înfățișă pașportul, fu supus unui întreg interogator la care asistă și talmaciul Ernest chemat în grabă, iscăli un proces verbal pe toate fețele și se văzù condamnat la treizeci lei amendă cu amenințare că la caz de recidivă va fi pedepsit cu închisoare.

— Bună și asta, gândi boierul întorcându-se acasă împreună cu Ernest și Ciordilă. Bine că am scăpat cu atâta într'o țară de haimana unde fruntea-i coadă și coada frunte.

Din ziua aceea Ciordilă, care pricepuse din daravă urmată că stăpânul său nu are voie să-l bată, crescù parcă cu o palmă mai mult. Altă mutră avea el acuma față de dânsul, mult mai țanțoșă și mai îndârjită ca mai înainte. Se suise, vorba aceea, cioara în copac și nu vroia să mai știe de nimeni.

Slujba și-o făcea de mântuială; dese ori cizmele boierului rămâneau nevăcsuite, ciubucul necurățit; lipseă de acasă fără să mai ceară voie și dacă se întâmplă să auză boierul bătând în palme pentruca să-i șteargă o haină sau să-i facă o cafea turcească, el nu se înfățișă decât după ce se înroșeau bine palmele boierului, iar când se îndură să vie avea aerul a-i zice:

— Da mai slujește-te și singur, că n'o să-ți cadă mâinele!

Conul Manole le vedeă, le simțea toate aceste și înghițea mereu la noduri fără să-i zică un cuvânt de muștrare. Își pusese strajă gurii și își încătușase firea, ca să nu mai cadă în ispită de a-l desmierdă cu ciubucul.

Intr'o țară ca asta fără nici un Dumnezeu, te poți aștepta la orice, gândea el.

A mai stat vreo trei săptămâni în Paris și după ce și-a potolit bine dorul de copil a plecat îndărăpt, iuțit acum de un alt dor, dorul de acasă.

Călătoria lui la întoarcere n'a avut nici un interes ca

să merite a fi descrisă. E destul să zic că a pus iarăși câteva săptămâni, mergând parte cu drumul de fier, parte cu trăsuri năimite, până să ajungă la hotar. Iar când însfârșit a călcat cu piciorul pe pământul țării, când a dat cu ochii de slujbașii dela vama moldovenească care l-au primit cu pălăriile în mâini și de poștalionii cei suri ținuți de dârlogi de surugiii care veniseră dimpreună cu vătăful pentru a-l conduce la moșie, logofătul Manole Buhuș, simțindu-se la largul lui, s'a răsuflat adânc din piept și a strigat surugiilor și vătăfului:

— Ia întindeți-mi pe cioroiul ista jos, să-i dau o zacuscă de bună întoarcere.

Intr'o clipă Ciordilă fu lungit la pământ și boierul scoțând luleaua dela ciubuc, îi așternu cu însuși mâna sa cincisprezece lovituri nu tocmai îndesate, căci eră milos de felul lui, ci rari, tacticoase și bine numărate, întrerupte cu cuvinte ca de-al-de acestea:

— Ei, baragladină, îți aduci aminte de toate obrăznicțiile ce mi-ai făcut?

Și dă-i.

— Cioroiule, ții minte de câte ori ai uitat să-mi faci cafeaua și să-mi văcsuești ciubotele?

Și dă-i.

— Balaurule, ții minte de câte ori mi-am înroșit palmele ca să te chem și nu veneai, de câte ori ai lipsit de acasă fără învoire, de câte ori mi te-ai înfățișat cu țigarea în gură și îmi dădeai fumul în obraz?

Și iarăși dă-i, până se împliniră cele 15 ciubuce ce-și pusese boierul în gând să i le hărăzească. Țiganul însă n'a crâcnit un cuvânt în tot răstimpul cât ciubucul a căzut cadentat jos pe moalele trupului, ca să-i alunge mintea sus la căpățâna cea vârtoasă, și aceasta poate pentru că nu-l prea durea, sau poate că se temeă să nu inciuzeze mai mult pe stăpân, ori că se simția vinovat și că merită pedeapsa.

Scurtă vorbă, după ce Țiganul, cam amețit, se sculă dela pământ, se scutură de colb și își imbumbă pantalonii, boierul răcorit de năduhul ce înghițise atât amar de vreme, intră repede în odaia vameșului, luă un condei și o bucată de hârtie, scrise cu o mână nervoasă câteva rânduri, își puse apoi dedesupt iscălitura și pecetea ce purtă la lanțul ceasornicului și strigă pe vătăf.

— Na, dute, zise el, și dă hârtia asta în mâna Țiganului Ciordilă. E cartea lui de iertare din robie. Să se ducă unde l-or îndreptă ochii; la mine nu mai are ce căută. Dă-i și acești doi galbeni ca să aibă deocamdată de cheltuială până va găsi undeva să se hrănească.

Apoi el se sui în caretă cu Franțuzul și vătavul, iar până a nu porni poștalionii din loc, Ciordilă, care rămăsese jos, s'a apropiat sfios de trăsură și a sărutat mâna boierului fără să rostească un cuvânt. Și ce ar fi putut el să spue în urma celor petrecute? Se zice însă că boierul ar fi simțit atunci două picături de lacrimi pe mâna lui, dar iute și-a întors ochii în altă parte, căci nu-i plăcea să vadă oameni plângând.

* * *

Au trecut șase luni după aceste întâmplări, când într-o zi boierul, îmbrăcat iarăși în hainele lui cele vechi, ședeă în balcon răsturnat într'un jilț îndemânatec și pufuiă din ciubuc cu ochii rătăciți în prelungul câmpiei. Iată că i se înfățișă vătavul spuindu-i că Ciordilă Țiganul a venit slab, prăpădit, rufos și se roagă de mila și îndurarea lui să fie îngăduit a-i vorbi un cuvânt.

— Să vie, răspunse boierul după o pauză.

În adevăr, Țiganul se înfățișă cu două cercuri vinete în jurul ochilor, cu două mari gropi în obraz, de nemâncare și neodihnă, cu hainele sdrențuite și puindu-se în genunchi dinaintea lui, îi întinse cu mâna dreaptă o hârtie.

— Ce hârtie e asta? întrebă boierul cam restit, crezând că e vre-o jalbă pentru cerere de pomană.

— E cartea mea de iertare din robie, Măria-ta, zise Țiganul. Am venit să ți-o dau înapoi că n'am ce face cu dânsa. Ori unde m'am dus tot mai rău mi-a fost decât în curtea Măriei Tale. Am venit să mă dau iar rob și să-mi cer iertare pentru greșelile mele. Bate-mă, ucide-mă, dar nu mă alungă, că sunt și eu suflet de om și te-oi sluji cu credință până la moarte.

Boierul Manole simți atuncea o mare strânsoare la inimă și ceva așa ca o umezeală în ochi. Dar pentru nimic în lume n'ar fi voit să se arate înduioșat dinaintea Țiganului, de aceea îi zise:

— Hai scoală-te Țigane, nu mai sta în genunchi dinaintea mea că doar nu-s icoana Sf. Nicolai. Du-te și-mi chiamă repede pe vătav. Ai înțeles? Hai pleacă!

Se duse Țiganul pleoștit și cu inima boț, neștiind ce are să iasă din cuvântul stăpânesc; iar când vătavul se înfățișă la poruncă, boierul îi zise:

— Să dai lui Ciordilă loc de casă în sat și trei fălci pământ de hrană în țarină. Asemenea să-i dai din pădure lemn cât i-a trebui pentru casă și rogoz de pe iaz pentru acoperemânt. Totodată să-l înscrii în izvodul clăcașilor de pe moșie. Ai înțeles?

— Ascult.

Când află Țiganul de hotărîrea boierului, de bucurie nu mai călcă par'că pe pământ. I se luminase dinaintea ochilor. Iată-l acum un alt om, cu alte drepturi, cu alt ifos, așezat în rândul gospodarilor clăcași de pe moșie, avînd el însuși casă și moșie. Trei fălci de loc pentru un suflet de om eră mai mult decăt îi trebuia. Ce ar fi putut nădăjdui și dobîndi mai mult.

Ce-i drept, Țiganul își făcea acum datoria de clăcaș cu tragere de inimă, încât vataful nu avea nevoie să-l iee de dinapoi ca să-l ducă la boieresc. Lucră de bună voie ce eră dator proprietarului și își lucră și pământul lui cu îngrijire, așa că încet, încet a prins să adune la casa lui azi un purcel, mâine o vacă cu vițel, poimîne o pereche de juncănași și astfel a ajuns să simtă și el la bătrînețe huzurul de om pămîntean de sine stătător.

S'au strecurat douăzeci de ani și mai bine dela înscrierea lui Ciordilă Țiganul între clăcașii de pe moșia Buhușul și stăpînul său cel bun la inimă dar iute, se scoborise în mormînt, Dumnezeu să-l ierte, iar el se însurase, încăruntise și avea acum doi danci care prinsese tiulee și se sburătăiau pe dinaintea prispei. Mai avea în ogradă un coșăraș plin cu porumb, un ocol cu vițoșoare și un stog de fân cît casa lui de 'nalt. Și iată că într'o zi veni în sat un obraz al cârmuirii cu poruncă domnească să statornicească pe clăcași ca proprietari vecinici pe pămînturile lor și în acest scop începû să facă o amănunțită catagrafie a oamenilor și a pămînturilor.

Cu prilejul acesta, pomenitul obraz al cârmuirii dădû peste Ciordilă Țiganul, singurul mai smolit între locuitori și-l întrebă cu mirare:

— Da tu ce ești aici?

— Ca și Român, răspunse Țiganul umflîndu-se în pene.

Astfel Ciordilă, după ce s'a plimbat pe la Paris, a ajuns mulțumită ciubucului logofătului Manole Buhuș, proprietar vecinic în moșia Buhușul, și întemeietorul unei spițe întregi de Ciordilești care cu vremea și-au pierdut culoarea ciauunului de nu-i mai cunoști acum dintre adevărații Români.

Eroii noștri

căzuți pe câmpul de luptă.

Drept continuare din anul trecut, mai dăm aici un mic buchet din cununa gloriei românești pe câmpul de luptă. Albumul plănuit a se publica după războiu, va fi — de sigur — mult mai complet. Aci am cules ce am putut de primizie, ca să nu rămână risipite aceste amintiri...

Emil Achim, cand. de avocat, sublocot. în reg. 12 de honvezi, fiul directorului dela banca „Sătmăreana“, a căzut pe câmpul de luptă contra Rușilor lângă Rarancea la 4 Ianuarie 1916. Lasă în doliu distinsa familie românească, cu atât mai vârtos, că unicul fiu ce le-a rămas încă e pe câmpul de luptă, ca stegar. Vitejiile lui au fost recunoscute prin decorațiile ce le-a primit. A fost decorat cu medalia de argint cl. II, cu medalia de argint cl. I, cu medalia de aur și mai nou din 1 Ianuarie 1916 fiind înaintat de sublocotenent tot în urma vitejiei lui a fost înaintat pentru alte decorații ce se dau ofițerilor.

Ioan Birta, învățător român la școala comunală din Hisiaș și cadet aspirant, născut în 12 Iunie 1888, a murit moarte de erou în 15 Noemvrie 1915 pe câmpul de luptă italian.

Locot. **Petru Bobic**, originar din Naidăs, decorat cu „Signum Laudis“ a murit moarte de erou la Doberdo.

Căpitanul **Alexandru Candrea** din regimentul arădan Nr. 33 a murit moarte de erou în luptă piept ia piept lângă valurile înroșite de sângele eroilor ale râului blestemat Strypa în 1 Noemvrie 1915. Peste câmpia crâncenei bătălii la sfârșitul acelei zile rămăseseră stăpâni deocamdată Rușii și astfel cadavrul eroului nostru a rămas în mâinile dușmanului, care, după cum se comunică din sursă absolut bine informată, l-a înmormântat cu cinste cuvenită dând mortului toate onorurile militare.

Alexandru Candrea a fost născut în Munții-Apuseni din sângele Moșilor legendari și a adus în viață toată viigoarea și sufletul mare al acestei rasse distincte de Români. Terminând școala de cadeți a intrat ca ofițer activ în armata austro-ungară, fiind mai la urmă dislocat la regimentul de infanterie arădan Nr. 33, unde a stat mai mulți ani ca aghiotant al comandei de regiment. Ca ofițer era tipul punctualității și al tuturor virtuților militare, dar a rămas Român cu toată ființa sa stimat și iubit de întreagă societatea românească, ce îl cunoștea. A luptat neîncetat mai mult de 14 luni de zile. În două rânduri a fost rănit, dar viteazul român n'a voit să știe de repaos, ci a stat mai departe la

trupă, unde în urmă i-a fost încredințată conducerea unui batalion. În 1 Noembrie 1915 s'a dat lângă Strypa o luptă înverșunată cu Rușii. Românii regimentului 33 au fost în focul cel mai groaznic, în fruntea lor căpitanul Alexandru Candrea. Aici l-a ajuns ceasul din urmă. Perforat de mai multe gloanțe a murit moartea de adevărat erou pentru tron, pentru patrie și pentru neamul său.

Aurel Cărpinișan, locotenent activ în reg. de art. ces. și reg. Nr. 34, posesorul preafinaltei laude „Signum Laudis”, în urma unei grave răniri de șrapnel, căpătată pe câmpul de războiu, la frontul rusesc, a murit moarte de erou în spităutul Rudolfin din Viena, Luni în 1 Noembrie 1915.

Nestor Crișmariu, ascultătorul cursului III al Academiei silvanale din Șemniț, fiul pădurarului Vichentie Crișmariu din Moșnița, a murit moarte de erou lovit de un șrapnel în 11 Maiu 1915 în jurul comunei Bialibor din Galiția. A servit ca voluntar în regimentul 82 din Székely Udvarhely, ajungând la rangul de stegar.

Căpitanul Silviu Cutean, al regimentului 69 de infanterie, a căzut în lupta dela Zarzece de lângă Lemberg, la 11 Septemvrie 1914. Nu se știe însă unde îi este mormântul!

Sava Dimici. Locotenentul ungar Dr. A. R. trimite unui ziar maghiar o corespondență despre cele petrecute în seara de Crăciun în tranșeele husarilor glotași (posta de campanie: X). Găsim și următoarele rânduri despre apusul unui erou român din acea seară sfântă, și, câți ca el n'or fi apus în aceeaș vreme pe întinsele fronturi de luptă...

Supa aburește pe masă, când paznicul anunță cu supunere, că husarul Sava Dimici, un membru al postului de pază de pe cursul inferior al râului Ikva a fost împușcat în pânțele de o santinelă dușmană de pe celalalt țărm al râului.

Tu soție a lui Sava Dimici, nu-ți plânge bărbatul. Ingerul micului Isus i-a dus sufletul cu dânsul.

Dimici a fost valah, dar adevărat erou. La cele mai primejdioase posturi de pază se anunță voluntar. I se hotărise un destin de erou ca acesta. Și astfel poate ca răsplată că destinul l-a ajuns în seara de Crăciun (1915).

Comandantul postului de pază al taberii, avocatul din Budapesta Dr. Ș. F. personal se îngrijește de îngroparea cadavrului. Mantaua de iarnă îi fusese găurită de un glonte lângă șoldul drept, dar pe glotaș, nimicuri de aceste nu l-au neliniștit în munca sa conștientioasă.

Dr. Ioan Dorca, adv., sublocotenent la regimentul 23 de honvezi, fiul veteranului preot gr.-or. din Ibișdorful săsesc, a căzut pe câmpul de luptă din Galiția la Rarance.

Nicolae Fleșariu, locotenent la regimentul de infanterie Nr. 83, nepot al domnului maior George Fleșariu, a căzut pe câmpul de războiu în 7 Septembrie 1915, cu ocaziunea unui atac dat la Lublin, murind moarte de erou.

Virgil Hoban, tânăr lugojan, practicant de bancă, abia în etate de 22 ani, servind la regimentul 32 de honvezi, a murit moarte de erou, după ce a luat parte ca caporal la luptele dela Lublin, Ivangorod și Brest-Litowsk. Bolnav de tifos, a fost dus de pe câmpul de luptă în spitalul dela Debica (Galiția), unde a închis ochii pe vecie la 24 Dec. 1915.

Dr. Iuliu Marcu, cand. de adv. a murit, după scurte suferințe, în 9/22 Nov. 1915, în anul al 34-lea al tinerei sale vieți, în Viena, unde își făcea datoria de ostaș în arsenalul armatei.

Enea Sergiu Medean a căzut în 3 Noembrie 1915 în luptele grele din Volhinia, aflăm că a fost înmormântat lângă biserica din satul Roskoveč — unde căzuse, — cu toate onorurile cuvenite. A murit în etate de 26 ani, ca locotenent în rezervă la regimentul 23 de honvezi.

Sergentul Cornel Muntean din Dognecea, născut la anul 1892 fiind soldat activ din anul 1913. Servind la gloriosul regiment Nr. 43 din Caransebeș, de unde la prima bucbuitură de tun a plecat cu compania pe câmpul de luptă galițian, de unde după câteva luni s'a ales cu o rană la picior, care nefiind primejdioasă s'a tămăduit curând. Însănătoșat a intrat la școala de telefon, unde după frumoase merite a fost avansat la rangul de sergent.

În vara anului 1915, în Iulie, a plecat pe câmpul de luptă italian, de unde s'a întors la Budapesta, unde a murit în Febr. 1916.

Pompeiu Mureșianu, învățător, funcționase în comuna Russu (cercul Ileanda-mare), și servise campania ca sergent la compania a 15-a a reg. 63. Impușcat la 13 Oct. 1915 a fost transportat la spitalul de câmp din Buczacz, unde a încetat din viață. Învățător foarte iubit de săteni, lasă în urmă neconsolați pe soția, trei copilași și pe tată-său în vârstă de 75 de ani care-și răzimasese bătrânețele în casa sa.

Dr. Romul Pap, avocat în Orăștie, fiul fostului director de finanțe din Oradea mare, Nicolae Pap, înrolat în luna August 1914 în armată, a decedat într'un spital din Timișoara, în urma boalei ce și-a contractat-o în timpul serviciului militar. În mormântarea a avut loc în Timișoara cu pompă militară.

Ioan Petra, contabil procurist la institutul de credit „Drăganul” din Beiuș, sublocotenent în rezervă al reg. de

infanterie ces. și reg. 62, a murit moarte de erou la 9 Oct. 1914 în Rymanow (Galiția), unde a fost înmormântat în mod provizoriu, în etate de 33 ani și în al 2-lea an de cea mai fericită căsătorie.

Dr. Romul Popoviciu, medic în Bocșa-montană, fiul dascălului din Bărbosu, comit. Caraș-Severin, care în decursul activității sale în dosul liniei de foc a primit un glonte dușman ce i-a răpus vieța, la frontul italian.

A fost un om bun și inimă mare de Român, care și-a iubit frații cu dragoste adevărată.

Patriciu Popp, fost cantor-învățător în Sighetul Silvaniei, a murit moarte de erou în 23 Octomvrie 1915 pe frontul italian dela Isonzo, în etate de 29 ani.

Petru Sciopon, soldat dela reg. de artilerie Nr. 21, de 25 ani, de origine din Soceni, decedat în urma morbului greu de tuberculoză contras de pe câmpul de luptă dela Nord.

Ioan Serengeu, învățător în Sacoșul ungiuresc (Timiș) lovit din tun sub coasta stângă, la moment a fost ucis și la 1 Oct. n. 1915 a fost înmormântat în comuna Palchiste.

Stegarul Ion Suci. Avea un suflet ales, un neobosit avânt spre mai bine și o deosebită tărie de caracter. După o sbuciumată vieță de student sărac — a fost înrolat și a luptat pe frontul sârbesc și italian.

Distincția cu medalia de argint și înaintarea la rangul de stegar nu a fost decât justa recunoaștere a ținutei lui de erou în fața dușmanului.

În plină tinereță el cade în văile infernale dela Isonzo, cu singura mângâiere, că „naționalistul adevărat suferă împreună cu poporul său!...”

Teodor Truția, sodal comerciant, originar din Șeitini (comit. Arad) a murit moarte de erou, lovit de un granat, pe câmpul de luptă, în etate de 20 ani.

Nicolae Ticiu, soldat din regimentul 23 de honvezi, orgiinar din istorica comună Lunca, situată pe valea Crișului alb; plecase și el cu ceilalți în ziua mobilizării la Deva, iar de acolo, după câteva zile, direct în Galiția. Nic. Ticiu avea vârsta de 40 ani.

Luptând vitejește pe frontul carpatin, dela începutul răsboiului iarna întreagă, astă-vară fu și el în șirurile acelor cari în triumf intrară în Lemberg și luară Ivangorodul și celelalte cetăți foarte puternice. Cumplita boală ce și-a contractat-o în tranșee, l-a răpus însă mai degrabă ca glonte dușman.

Departate de satul lui, Nic. Ticiu s'a stâns în spitalul din Pecica-română, împărtășit fiind cu sfintele Taine.

Trei dascăli. Pe pagina glorioasă scrisă în istoria războiului cu sângele și viața celor mai vrednici fii ai neamului nostru, întâlnim și trei nume necunoscute în lumea largă, alor trei dascăli români „morți pentru patrie” **Aurel Lucaciu, Ioan Pecea și Iosif Bleahu.**

Dintre cei mai buni ai tagmei lor trei au dat tributul datorinței de sânge și viață înălțând gloria neamului românesc și sporind cu câțiva picuri marea de lacrimi ce am vărsat-o.

În spitalul țării, Cernăuți, a murit adus rănit **Ioan Trif** de 34 ani, regimentul de infanț. 50, bat. 1, din Havasamony, cottul Alba-inferioară.

La 14 August a murit pe câmpul de luptă din Polonia rusească **Aron Uiețiu** din Kiskalán. Voinicul se purtase brav și a fost decorat cu crucea de argint pentru vitejie.

Luni, a doua zi de Paști, 1916, a adormit în Domnul **Ioan Voicu**, vicecolonel în armata austro-ungară, în comuna Gurariu, unde mersese să petreacă sfintele sărbători ale Invierii Domnului. Moartea i a fost subită și a fost provocată de boala de inimă, pe care și-a contractat-o pe câmpul de războiu.

Răvaș dela front.

Foaie verde vestejită
 Mult mi e inima amărită,
 Când d'aici din țări străine
 Mă gândesc, dragă, la tine.
 Gândul du-mi-l vântule,
 Du-l în sat la mândrele,
 Și te 'ntoarce înapoi
 Ca să-mi spui ce-i pe la noi,
 Și mi alină grijile
 Răcorește-mi rănile.
 Ș'adu mi vântule din sat
 Dela mândra-un sărutat,
 Ca să știu, de-o fi să mor
 În spital, ori pe rozor,
 Dacă ea nu m'a uitat
 De când am plecat din sat.

Caporal Florea Muntean

frontul de ost.

Scene din războiu.

I. In Serbia.

Un soldat german rănit în luptele dela Belgrad povestește următoarele:

„În Belgia am intrat prima oară în foc. Am trecut prin multe, dar îți mărturisesc, că acum pentru întâia oară am văzut războiu. Războiul adevărat numai în Serbia se dă. Mai multe zile am bombardat pozițiunile sârbești de pe insula Ziganliada, pe care cu adevărat am măturat-o de pe fața pământului. Cel puțin o mie de Sârbi și-au lăsat acolo dinții. Dacă n'am avea mortierele de calibru 42, noi niciodată n'am fi putut străbate pe pământul Serbiei. Francezii și Englezii au întărit Calimegdanul încât eră de neînving, dar totuș l-am nimicit. Din aceste pustiiri am putut să vedem ceace eră aci pregătit, cele mai fine fabricate franceze și mecanisme engleze.

— Dar adevăratele greutăți ni le-a făcut însuș poporul sârb. Este aproape de nedescris lupta înverșunată, care s'a dat în Belgrad timp de peste 48 ore. Cu armata sârbă isprăviam noi mai ușor, dar locuitorii orașului ne-au pus piedeci de neînchipuit.

Copii în vârstă de șapte ani aveau revolvere în mâni, moșnegi în vârstă de 70 ani împușcau asupra noastră. Istoria lumii n'a mai pomenit așa ceva.

— Domnul meu, trebuie să ne închinăm înaintea infanteriei sârbe. Soldații sârbi împușcă excelent. Cercetați spitalele noastre și veți vedeă cum toți soldații au răni la cap.

Îți mai pot spune, că nu vei găsi un singur coif german teafăr. Lupta de stradă a fost atât de înverșunată, încât sfârșind lupta toți soldații germani aveam vârful coifului încovoiat; într'adevăr s'a dat luptă cu pumnii și piept la piept.

— Am trecut peste greutățile cele mai mari, dar cu toate acestea ne găsim încă în fața unei datorii îngrozitoare. Însăși natura a întărit Serbia. Fiecare colină e o cetate, care trebuie cucerită, fiecare pădure, un loc umbros e un scut puternic, de unde unul câte unul trebuie să scoți pe soldații sârbi. Dar părerea generală e, că în decurs de două luni de zile vom mătură Serbia, iar dacă am trecut peste această problemă grea, atunci vom putea ușor respira, fiindcă s'a rezolvit și chestia Balcanului. Iar dacă acest fapt nu va însemnă sfârșitul războiului mondial, totuș va grăbi rezolvirea lui.

— Credeți-mi, domnul meu, că numai acum am ajuns să știm prețul marea vitejie a trupelor austro-ungare. Ceeace au săvârșit aceste trupe aici, afară de sfârșitul trist, e o adevărată minune.“

Eroismul Sibiienilor.

În Mitrovița trupele noastre au pus mâna pe 10.000 prizonieri, 6 mortiere, 12 tunuri, 6 locomotive și 130 vagoane, pe cari Sârbii nu le-au putut lua cu ei. Prada aceasta imensă, cea mai mare în campania purtală contra Sârbilor, este a se mulțumi eroismului unui singur batalion din regimentul 31 de infanterie, compus în mare majoritate de Români, care fără a aștepta ordinul mai înalt, a intrat în oraș din propria hotărâre a comandantului și a pus mâna pe toate cele înșirate, înainte de a le putea Sârbii nimici, ori lua cu ei.

Distingerea regimentului sibiian la Mitrovița.

Correspondentul lui „Die Zeit“ scrie de pe frontul rusesc: Enorma pradă de războiu în material, care a căzut la Mitrovița în mâinile trupelor austro-ungare, poate n'ar fi fost așa bogată, dacă un batalion al regimentului de infanterie Nr. 31 cunoscut prin strălucitele sale fapte de războiu — ca de pildă lupta pentru Ivangorod — nu s'ar fi distins iarăși prin o deosebită ținută. Sibiienii, fără a primi ordin special, au înaintat cu cea mai mare îndrăzneală și au tăiat calea coloanelor sârbești în retragere așa că s'a putut asigura marea pradă de războiu.

Cooperarea armatei germane în Sârbia.

Intr'un comunicat oficios, venit dela Berlin, se spun următoarele:

„Dupăce și resturile armatei rărite sârbești au fost luate la goană, întreprinderea noastră cea mare în contra Sârbiei e încheiată. Cel mai apropiat scop al întreprinderii, anume, reînnoirea legăurilor cu Bulgaria și Turcia, l-am atins. Armata germană a lui Mackensen, întărită cu trupe germane, a început operațiunile la Drina și Sava, iar armata lui Gallwitz la Dunăre, pe la Semendria, Rama și Buziaș, în 6 Octomvrie, și armata generalului bulgar Bojadjeff pe linia Negotin-Piroț în 14 Octomvrie, iar a doua armată bulgară, sub generalul Totorow tot atunci pe la Skopije și Veles. Trupele aliate au rezolvat greaua problemă a trecerii Dunării grabnic și neted, și cu toate că mult temutul vânt dela Kossovo s'a ivit mai curând decât altădată, și a cam împiedecat operațiunile noastre, totuș am putut pune mâna pe fortărețele dela granițe ale dușmanului: Belgrad (unde s'a distins în deosebi corpul 8 de armată austro-ungar), Zajeczar, Knazevaț și Piroț, aceasta din urmă cucerită fiind de bravii Bulgari. În scurtă vreme

rezistența dușmanului învățat cu luptele și viteaz în bătălie a fost zdrobită de tot, și nici munții fără drumuri și acoperiți cu zăpadă, nici lipsa de rezerve și de locuință nu a putut împiedeca înaintarea noastră. Mai bine ca 100 000 Sârbi, deci jumătate din armata sârbească, e în captivitate, și mulțime de tunuri am luat dela Sârbi, chiar și tunuri grele, iar ma-

Generalul de infanterie baronul Samuel Hazay,
ministru r. u. de honvezi.

terial de războiu în cantități necalculabile. Pierderile germane sunt foarte mici, iar de boale nu au fost bătuite trupele noastre“.

II. In Muntenegru.

Dăm aci după ziarul vienez „Rundschau“ câteva amănunte interesante despre modul de luptă dela granița Muntenegrului:

„Speranțele fanteziste cu cari au intrat Muntenegrinii în războiul mondial au fost de mult spulberate. Puținele știri,

cari au străbătut până la noi din îngrădita țară carstică, dovedesc că Muntenegrinii au pierdut de mult pofta după aventuri, că ei duc o mare lipsă de pâine și alte multe lucruri necesare, mai cu seamă de produsele rafinate ale culturai europene, de tabac și bere, iar epidemiile au decimat populația micului regat.

Trei ofițeri inferiori ai marinei noastre, cari au fost făcuți prizonieri de Muntenegrinii au reușit nu demult să evadeze din Cetinje. Ei ne-au adus știrea că în Munții Negri se manifestă mare nemulțumire și există chiar un partid, care regretă nenorocitul conflict cu monarhia. Dinastia din zi în zi își pierde tot mai mult popularitatea. Dintre fiii lui Nichita rol de seamă în acest războiu are numai cel mai tânăr Petru El e comandantul trupelor, cari au ocupat la Budua extrema fâșie din sudul Dalmației. Cu acest prinț avuse o întâlnire acum câteva săptămâni fostul atașat militar austro-ungar în Muntenegru, maiorul Hubka, cândva omul de încredere al lui Nichita, pe șoseaua ce duce dela Cattaro la Budua, pentru a trată în chestia schimbului de prizonieri și a altor chestii de interes. Întâlnirea a avut loc la dorința prințului. Ea n'a avut însă rezultat. Un ofițer, care se duse atunci ca parlamentar până la sentinelele Muntenegrinilor, povestii tot ce-i spuseră ofițerii muntenegrini, cu cari a dat în vorbă. Muntenegrinii regretă adecă foarte mult războiul cu monarhia. Dar ei vor luptă cu entuziasm până la cel din urmă, dacă — Italienii ar ocupă Dalmația. Cât va trăi un fiu al Munților Negri, ei nu vor toleră aceasta. Aceste cuvinte explică probabil faptul că în cele din urmă 12 luni ale războiului Muntenegrinii au purtat războiu mai mult pasiv.

În ținuturile ocupate de ei, Muntenegrinii par a se fi purtat mai uman decât Sârbii, cari cu prilejul invaziunilor în ținuturile ostice ale Bosniei torturau mai cu seamă pe Musulmani. Dar de altă parte, după știrile ce au străbătut din Budua, Muntenegrinii au înrolat cu forța în armata lor, împotriva dreptului ginților, populația austro-ungară.

Muntenegrinii nu se pricep mult la artilerie, dar cu atât mai mult la celelalte arme, în a căror manuire sunt măestri. Ei nu-și bat capul cu complicațiunile tehniceii războiului modern, dar cu atât mai neîntrecuți sunt în luptele de guerilă în munții carstici, par'că ar fi Indienii Americii. Li auzi îmbărbătându-se unii pe alții pe stâncile sterpe ale munților negri, ca niște șerpi se strecoară în văi, în grupuri de 2—3 oameni, sar cu ușurință din stâncă în stâncă în pantofii lor moi de pânză, se ascund nevăzuți în văgăunele acoperite de tufe vecinic înverzite, se grupează cu repeziciune într'un punct

și ne atacă sentinelele când din spate, când din flanc. Vai de acei ce se lasă surprinși. Muntenegrinul nu cunoaște pardon nici chiar față de răniți. De altă parte iarăș e aproape o imposibilitate să faci prizonier pe vre-un Muntenegrin. Pretutindeni unde luptă, Muntenegrinul își are soția lângă el, iar dacă cade, aceasta îi sare în ajutor și îl duce din locul de luptă. Nici un Muntenegrin mort sau rănit nu poți găsi pe câmpul de luptă.

La granița Herțegovinei stau în fața trupelor noastre afară de soldați din armata regulată muntenegrină, cari poartă uniformă verzuie, trupe de iregulari în port muntenegrin. Durere, se găsesc între aceștia și țerani de naționalitate sârbească din Herțegovina. Sunt destule dovezi, că la începutul războiului agenții Înțelegerii au organizat o mișcare revoluționară între populația sârbească din Herțegovina. Cu energie de fier și prin evacuarea totală a localităților dela graniță a reușit însă zădărnicierea planurilor dușmanului.

Pentru apărarea împotriva dușmanului, care ne cunoaște țara, s'au organizat din partea noastră trupe de voluntari din populația croată și din Musulmanii din Dalmația de sud. Aceștia îi cunosc bine pe Sârbii de o rassă cu ei, îi urăsc cu adevărată ură familiară și știu purtă războiul ca și ei. Vânătorii de graniță bosnieci, o trupă de elită organizată încă în timp de pace, a căror luptători nu stau mai pe jos decât Muntenegrinii în luptele îngrozitoare de guerilă, în viclenii și urcarea de stânci — și-au câștigat mari merite.

Soldații noștri nu desprețuiesc curajul Muntenegrinilor, cari deși luptă acum fără voie, desigur se vor apăra cu vitejie până la sfârșit“.

„Românul“.

Generalul Arz de Straussenburg (originar din o familie patriciană săsească din Sibiiu), comandantul victorios ce apăra frontul de ost contra Rușilor și Românilor.

Lovcen.

Are o importanță deosebită cucerirea, din partea trupelor noastre, a fortăreței muntenegrene Lovcen, de pe un înalt vârf de munte dela malul mării adriatice și întărită astfel, încât se credeă că luarea ei cu asalt e curată imposibilitate. Importanța cuceririi ei reșede în prima linie în faptul, că trupele noastre au smuls-o din mânilor Muntenegrinilor, trupele austro-ungare de sub comanda generalului Kövess, și apoi în faptul, că fiind acum trupele noastre stăpâne pe acest însemnat punct strategic, ele sunt stăpâne pe întreaga situație. După Lovcen a căzut în curând și capitala Muntenegrului, orașul Cetinje, în mânilor trupelor noastre. Cel mai mare câștig izvorât din această cucerire e însă acela, că Italiei i s'a tăiat calea de a putea ajunge să fie ea singura stăpână a mării adriatice, pentru că cheia stăpânirii acestei mări o formă Lovcen, iar Lovcen e acum în mânilor noastre și în mânilor noastre are să rămână pentru totdeauna.

Despre luarea fortăreței Lovcen din partea trupelor noastre s'a dat următorul comunicat oficial:

Victorioasele trupe ale generalului Kövess au ocupat fortăreața Lovcen, poziția aceasta militară, care de ani de zile e tot mai bine întărită și pe care lumea o consideră de nebiruită. După pregătiri de artilerie, continuate cu îndârjire săptămâni întregi, în care vreme s'a purtat de grije ca muniția să fie pentru artileria grea cât se poate mai ireproșabilă, — cu câteva zile mai înainte s'au început atacurile generale spre Lovcen. Trupele generalului Kövess au săvârșit o muncă măiastră. Cucerirea cetății Lovcen e unul dintre cele mai puternice succese ale războiului acestuia, și e o învingere a superiorității artileriei noastre, care cu sprijinul flotei și al infanteriei noastre, oțelite în lupte, a realizat aceea ce se părea imposibil.

È afară de orice îndoială, că pentru supremă noastră conducere de războiu cucerirea cetății Lovcen n'a fost vre-o surprindere, ci din contră, conducerea noastră de războiu a considerat-o ca un succes final al planului de atacare, elaborat cu punctualitate până în cele mai mici amănunte. Cunoștea ea bine mărimea întăriturilor muntenegrene și știa bine, că în timpul din urmă acest munte de 1757 metri dușmanii noștri l-au întărit și mai mult artilericește, — dar a contat cu siguranță la superioritatea artileriei noastre și la puterea iresistibilă de atac a infanteriei noastre, care a asigurat în rezultatele ei finale succesul uriașei întreprinderi.

După ce s'au făcut toate pregătirile, s'a început bombardarea, conform planului, ca să se netezească calea pe seamă

infanteriei noastre, care înaintă cu multă precauțiune. Din două părți urcă infanteria noastră muntele Lovcen. A trebuit să ajungă la înălțimile dela Krstac, pe cari le-a ocupat, și să treacă prin Folar, pe care l-a luat cu asalt. La o înălțime de 1300 metri Muntenegrenii s'au încumetat să ne opună o rezistență desperată, dar trupele noastre, după o luptă de mai multe ore, li-au sdrobit rezistența și au ocupat înălțimile dela Floar.

Efectul focului bateriilor noastre grele, și celor mai grele, sprijinit de focul unităților flotei de războiu, e simplu de nedescris. Trei zile a ținut urcarea pe coastele muntelui și învingerea acestor piedeci formează pentru trupele noastre succesul cel mai splendid. Deodată cu pregătirile artileristice s'a început și rolul infanteriei, care

Generalul german de Falkenhayn, comandantul victorios al trupelor noastre pe frontul de sud în contra României.

când s'a văzut ajunsă sus pe Krstac și la Folar, a dat asalt asupra pozițiilor principale ale Muntenegrinilor, iar artileria a amuțit. S'a dat ordinul pentru un atac general. Muntenegrenii au dezvoltat desperați o rezistență energetică și cu cea mai mare resignare au luptat în ciocnirile date piept la piept, dar trupele noastre au eșit biruitoare și au luat în stăpânire Lovcenul. Multe tunuri au ajuns în mâni e noastre, chiar și mortiere nouă, pe care ai noștri le-au îndreptat imediat în contra dușmanului.

În timpul din urmă s'a vorbit, s'a scris foarte mult — mai ales în ziare străine — despre ofensiva noastră contra Muntenegrului, care s'a sfârșit cu desarmarea inamicului. S'a povestit de Lovcen-ul prăpăstios, a cărui înălțime trece de 1700 m. și care ca un zid amenințător leagă norii de valurile Adriaticei, s'au lăudat făptuitorii vitejiilor de aici, cari învingând obstacole nemaipomenite — în 3 zile s'a urcat până 'n nori, — în sfârșit s'au scris multe despre unele, puține despre alte fapte strălucite de arme. Cred, mulți sunt curioși, că cine sunt acești eroi?! Să vă spun: O însemnată parte din ei nu sunt alții decât Românașii noștri, frați buni cu cei dela Ivangorod, Doberdo etc. etc.

G. P.

„Românul“.

*

Din o corespondență de campanie.

Poșta de campanie 388.

Regimentul nostru de glotași Nr. 2, constituit din Români 70—80 procente, face servicii grele în împrejurimile dela Cattaro, servicii de graniță ori de apărare a malului.

În 7 luna trecută regimentul nostru compus din 3 batalioane a început marșul de plecare. În 8 dimineața s'a început asaltul contra Lovcenului cu preludiul bubuiturilor alor 250 tunuri, între cari aveam și de calibrul 42 și 30.5 cm. Românii ne nimeriserăm pe terenul cel mai dificil, ne-am postat în serpentine. Prin ploaia de granate, șrapnele, gloanțe de pușcă, glotașii noștri în 9 l. t. seara, după o neîntreruptă înaintare, am cucerit unul din vârful muntelui. Evident că ocupat odată cel mai important punct strategic, Lovcenul nu mai putea să reziste. Urcând apoi vârf de vârf, am ajuns, cu mare osteneală în Niegno, sătulețul de naștere al regelui Nichita, unde veniseră întâiaoară reprezentanții parlamentului muntenegrin în chestia tratativelor de capitulare.

În frunte cu compania a 4-a condusă de mine am intrat întâiaoară în Cetinje, evacuat militărește. Drapelele albe fluturau pe toate edificiile. Înaintarea noastră n'a putut fi stabilită nici mai departe, nici la Rijeca, unde Muntenegrinii au căutat să facă rezistență. Pe când intrasem în această localitate ne sosi știrea că Muntenegrinii au depus armele. Regimentul nostru a primit după aceste ordine să apere iarăși malul mării.

Românii au contribuit cu sânge mult la cucerirea Lovcenului și desarmarea Muntenegrinilor...

Un ofițer.

„Românul“.

III. Spre Italia.

Frontiera italiană, 25 Sept. 1915.

Urmașii eroilor dela Mortara și Novara — Românașii noștri de acuma, s'au făcut vrednici de ei pe toate câmpurile de bătaie, contra Rușilor, Sârbilor, Muntenegrinilor și a Italianilor, au făcut bravuri cari se țin lanț până în ziua de azi.

Ocupând niște poziții nouă, — încă în spre seara zilei de 13 August a. c. — stăpânit de un profetic presimț, — noul comandant al batalionului IV/33, căpitanul Alexandru Vlad, ține o înflăcărată cuvântare soldaților, cari cu deosebită atențiune și mare însuflețire ascultă sfaturile și poruncile luminatului lor comandant. Că ovațiunile ce le-au făcut soldații căpitanului Vlad au fost semnele unei sincere alipiri față de comandantul lor, — o dovedesc faptele crâncenei lupte dela 14 August a. c.

Regele Ferdinand al Bulgariei.

Pozițiile noastre sunt la o înălțime de 2200 m și în diferite puncte se apropie până la 40 de pași de a le Italianilor. Zona atmosferei la această înălțime nu favorizează creșterea nici unei plante. Munții sunt stâncoși, și prin formațiunea lor sunt cât se poate de primejdioși pentru operațiuni militare. Cea mai neînsemnată neprecauțiune poate fi fatală pentru întreg frontul, de aceea ținuta bravă a batalionului numai de un expert sau martor ocular se poate just aprecia.

Intre asemenea raporturi de teren și situațiune tactică — unde nu se poate face o mișcare în distanță sau rocadă —

nici de 100 pași, — a fost batalionul atacat sub o durată de 5 ore (dela 5—10 ore înainte de amiazi) cu o vehemență ce nu se poate descrie, — de artileria dușmană de toate calibrele. Și după ce artileria italiană a dat asupra noastră peste 3000 pușcături de tun (în majoritate granate de ecrăzit de 15 cm.) în nădejdea că în pozițiile noastre nu se mai află nici un soldat viu, ne-a atacat cu infanteria, care eră cam de 12 ori atâta cât noi. La signalul de alarmă Românașii noștri deschid asupra dușmanului un foc satanic și fără să fi putut ajunge până la pozițiile noastre, dușmanul este silit să se retragă, lăsând pe urmă câteva sute de morți și răniți, de a căror vaete răsunau munții. Nu le-a fost de ajuns Italianilor aceste amare experiențe, seara la 9 ore, folosindu-se de o întunecim ca în iad, cearcă să se furișeze târându-se în mâni și picioare, până la pozițiile noastre, sunt observați de noi, lăsați până la o distanță de unde nu mai este pentru ei mântuire, și apoi le-am făcut o primire mai strașnică ca înainte de prânz. Prinși Italianii în cursă, de unde nu au mai avut scăpare, infanteria noastră trece în asalt cu baioneta și curăță terenul dinaintea frontului de ultimele rămășițe ale infanteriei italiene. Furia soldaților noștri, cari au îndurat focul crud de înainte de amiazi — al artileriei dușmane — a exclus facerea de prizonieri; dușmanul a tras scurta pentru infamia artileriei sale.

Accentuiez, — nu pot îndeajuns ilustra aci, — particularitățile terenului și greutățile tactice, ce-s de întâmpinat, cu acestea mă voi ocupa cu proxima ocaziune. După ce-s cunoscute cetitorului aceste lucruri, numai atunci va putea măsura din schițarea fugitivă de mai sus, eroismul soldaților noștri.

Noi am avut relativ foarte puține pierderi, mulțumită deosebitei precauțiuni și înțelepciunii comandanților, și ținutei demne și liniștite a soldaților. Îndeosebi s'a distins din batalion compania căpitanului Valer de Șandor, care de altfel prin bravura sa s'a mai distins și cu ocaziunea luptei dela 4 Iulie a. c., când fără nici o pierdere (nici măcar un rănit) prin o deosebită dibăcie și bărbătească ținută, a respins atacul unui batalion italian, care a lăsat atunci pe câmpul de bătaie peste 200 morți și răniți.

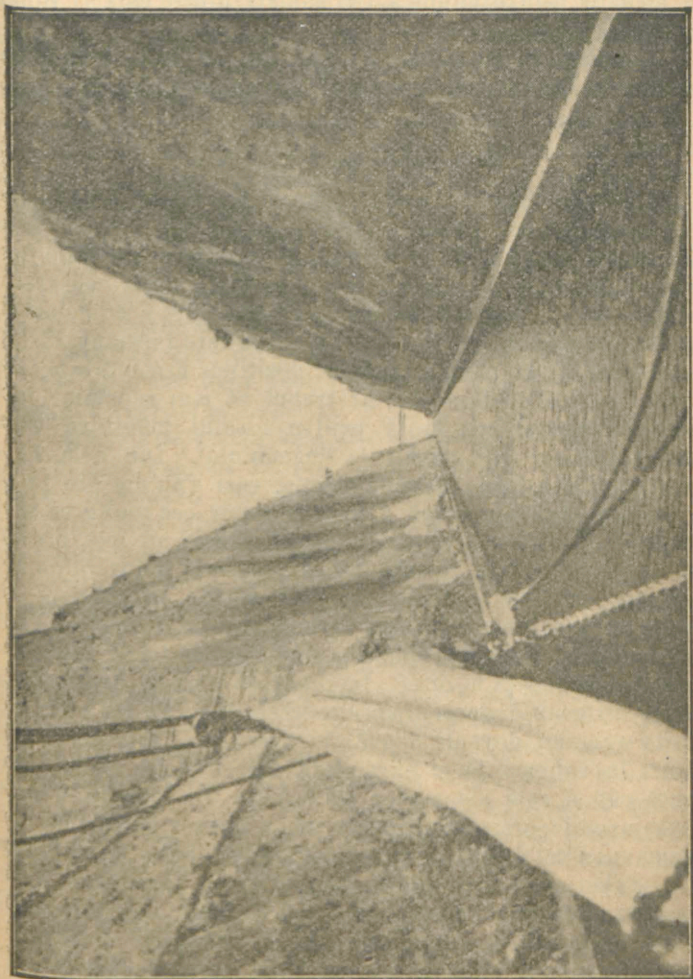
Dintre soldați îndeosebi s'au distins sergentul Alexandru Hord din Troaș și fratele său Lazar, precum și fruntașul Nicolae Debeleacu din Șiria, — care a și fost avansat apoi la gradul de sergent — cu toții dela fosta companie a căp. Vlad; apoi caporalii Urs, Ciucean, Miscu și Dragoș, precum și infanteristul Stepan, dela compania căp. Valer de Șandor.

Aceste puține șire servească de informațiuni publicului românesc, despre vitejia soldaților români — și destoinicia comandanților români.

Un infanterist.

Decorarea a 133 soldați ai batalionului IV/33.

Ziua de 9 Decembrie a fost o zi de sărbătoare pentru eroii batalionului IV al regimentului de infanterie 33, cari

Canalul de Corint, care leagă marea ionică cu marea egeică.

cu pieptul lor fac zid năvălirilor dușmane și dârz își apără neclintiți locul care li s'a încredințat spre apărare. Năprasnic s'a năpustit focul dușmanului în a treia bătălie dela Isonzo, în zilele de 18 Octombrie până 2 Noembrie, asupra pozițiilor acestui batalion, dar rândurile lor nu s'au clătinat, ci

valurile dușmane s'au frânt neputincioase de eroismul lor. Curajul și tenacitatea dovedite în aceste zile de grea încercare de feciorii acestui batalion au atras admirația și recunoștința superiorilor, căreia s'a dat expresiune în distingerea cu medalii pentru vitejie a 133 soldați (dintre cari 97 Români) ai batalionului.

Impărțirea medaliilor a avut loc cu mari festivități în ziua de 9 Decembrie în prezența comandantului brigadei.

*

28 Octombrie pe frontul Isonzo.

„Magyar Távirati Iroda“ comunică dela cartierul de presă. Comunicatul oficial al luptei ce s'a dat ieri pe frontul Isonzo, n'a putut să dea seamă decât în noțiuni generale despre proporțiile luptelor reîncepute cu violență după cele trei zile calmate puțin. Nu eră decât o nouă înșiruire a numelor ținuturilor, pe cari numindu-le cu continuitate însemnează faptul că suntem în stăpânirea tuturor pozițiilor neschimbate, de pe frontul de mare ofensivă. Ar trebui să mai repetăm, vitejia soldaților noștri cari luptă pentru idealul mântuirii ținuturilor grănițerești de năvălirile dușmanului. Din cele 11 zile de atacuri continue de până acuma, cari s'au dat din 18 până la 28 l. c. cea din urmă a fost de sigur cea mai grea și sângeroasă. Mulțimea atacurilor de infanterie au fost prevenite de mari preparative de artilerie cari au avut o durată de 4 ore. Focurile artileriei italiene au fost țintite în deosebi către capul podului dela Görz, pe care dușmanul a vrut să-l ocupe cu orice preț. Focurile obuzelor dușmane de toate calibrele au început dimineața la ora 8. În orele de amiază, aceste împușcături dirijate îndeosebi spre coastele Monte Sabotino și Podgora, au devenit adevărate svârlituri, întrecând aceste focuri în vehemență și eficacitate atât luptele zilelor precedente cât și cele ale zilelor călduroase din luna Iulie date în împrejurimile orașului Görz. În urma acestor vărsări de obuze dușmanul a dat asalt contra coastelor Monte Sabotino și Podgora.

Sabotino a fost atacat de cinci-șase batalioane, urmând fiind de puternice rezerve. N'au putut înainta însă decât până la sectoarele aripei stânga, aproape de tranșeele noastre complot plect ruinate de obuzele lor, și i-am respins imediat. Prin contraatacul nostru de artilerie, infanterie și mitraliere le-am forțat retragerea în pozițiile de unde au plecat. Nici nouile rezerve dușmane puse în activitate n'au favorizat atacurile dușmane. O forță de infanterie dușmană a năvălit în câteva tranșee nimicite, în unele puncte s'au agățat chiar de liniile foarte apropiate ale Görzului. Atunci însă, un atac strălucit

pornit cu asalt de reg. 23 de infanterie Landwehr dalmațian, ne-a recucerit toate pozițiile. Platourile Monte Sabotino și Podgora sunt acoperite de cadavrele dușmane. Atacul italian dat contra ținutului Peuma s'a zădărnicit în focurile artileriei noastre.

În contra litoralului Doberdo, după ce pe la 3 d. a. și aici focurile de artilerie s'au dat cu vehemență potențată, s'au încercat și asalturi puternice de infanterie. Un al doilea asalt a fost respins de către regimentul bănățean 43 de infanterie (regiment compus în majoritate absolută din Români. — N. R.) Dușmanul s'a retras suferind pierderi considerabile. Am respins tot așa sângeros asalturile date contra trupelor noastre de lângă San Martino și Monte dei Sei Busi, în cari lupte s'a distins în contraatacuri violente, reg. de infanterie Landwehr din Graz. De aici spre sud n'au mai atacat decât foarte slabe trupe dușmane. Numai în apropiere de Vermeigliano un batalion a înaintat până aproape de pozițiile noastre, cu focurile noastre violente însă, i-am forțat să fugă. Încercările de atac spre ost dela Selz și Mandria s'au nimicit în focurile noastre de artilerie.

Activitatea atacurilor italiene, de-o eficacitate vehementă dată în fața capului de pod dela Tolmein, n'a încetat nici odată. Apărătorii podului Mrzli Vrh au trebuit să respingă ieri iarăș două atacuri dușmane. De câteva zile încoaci s'au dat lupte vehemente pentru pozițiile noastre sud-ostice și de pe coastele acestui munte. Cu multă rezistență însă ne-au rămas în stăpânire. Tot astfel s'au nimicit și asalturile neîncetate date contra capului de pod.

Pe sectorele Plava, infanteria inamică n'a desvoltat activitate importantă. Atacurile încercate au fost respinse și nimicite de focurile noastre de artilerie. Numai la Zagora s'au dat lupte desperate pentru un tranșeu, care trebuia recucerit de trupele noastre. Bineînțeles că amănuntele zilei de ieri nici pe departe nu se pot cunoaște încă. Această mică descriere însă, poate să dea o vie icoană despre proporțiile luptelor ce s'au dat și despre vitejia și superioritatea soldaților noștri. Că inamicul câtă importanță atribue ofensivei ce-a dat pe care o anunță în comunicat oficial, se poate vedeă și din ordinul de zi dat de corpul 7 italian, care luptă în linia cea mai îndepărtată a aripei din stânga.

*

— Comunicat oficios. —

În mod oficios se anunță, că lupta de două săptămâni dela Isonzo s'a terminat astfel, că ofensiva generală a dușmanului s'a prăbușit și trupele noastre neclintite țin în stă-

pânire linia întregă de apărare. Incheierea aceasta victorioasă pentru armele noastre, natural, că n'a venit deodată, pentru că deciderea a putut urma numai după lupte grele, date în contra unor poziții solide. Astfel apoi trebuie să ne așteptăm și la o nouă izbucnire a luptei; despre vre-o ofensivă faptică însă, în viitorul apropiat, nu mai poate fi vorba. Nu dispune Italia

Amiralul Hipper, comandantul serviciului de eclerori al escadrilei în lupta dela Skagerrak.

în scopul acesta de soldați, pe cari i-ar putea băga de nou în foc și nu dispune nici de muniția necesară pentru a începe de nou un atac decizător.

La atacul general, respins acum de nou pe linia dela Isonzo, a fost întrebuințată elita armatei italiene. S'a constatat, că între Krn și mare, au operat nouă corpuri dușmane de armată, cu cel puțin 24 divizii de infanterie și două grupuri de alpini. Aceste trupe, cari, cum se știe, aparțin armatei a treia

italiene de pe Doberdo, comandată de Aosta, și armatei a doua italiene, comandată de Frugoni, dispuneau de circa 320.000 de puști, 1300 de tunuri și 180 de mortiere.

Pe frontul din Carintia au stat în proporție puteri mai slabe, iar pe frontul din Tirol patru corpuri de armată cu cel puțin 11 diviziuni de infanterie, cari aveau 170.000 de puști, 700 tunuri și 100 mortiere. Din datele acestea și din faptul, că pierderile dușmanului fac cel puțin 150.000, se poate constata mărimea efortărilor și a nesuccesului Italienilor.

Rapoartele noastre oficiale nu fac pomenire despre pri-

sonieri, ceea ce se explică astfel, că trupele noastre, în înverșunatele lupte de apărare, nu au ocaziune să facă mulți prizonieri. Cu toate acestea, din 21 până la 29 Octomvrie, au ajuns prizonieri la noi 67 ofițeri și 3200 soldați italieni, dela cari ai noștri au luat și 11 mitraliere.

În cele două zile din urmă ale lunii Octomvrie s'au dat

încă lupte grele pe linia de bătaie dela Isonzo, pe multelocuri. Dușmanul a încercat de mai multeori să înainteze, dar l-am respins totdeauna, la Krn, ca și la Tolmein. Dela Auza, până la Monte-Santo, s'a fost deschis un foc viu de artilerie, iar infanteria dușmană a atacat la Zagora pozițiile trupelor noastre, însă fără succes. La Monte-Sabotino n'au fost atacuri în zilele din urmă, dar s'au îndreptat atacuri vehemente asupra capului de pod dela Görz, însă totdeauna fără rezultat, căci și dacă le-a succes Italienilor să intre ici-colea în șanțurile prime ale întăriturilor noastre, multă vreme n'au putut rămâne în ele, ci au fost scoși și alungați cu baionetele și cu granatele de mână.

Platoul dela Doberdo, partea de vest, a stat neîntrerupt sub focul artileriei dușmane. Forțe numeroase italiene au fost împinse înainte spre Straussine, iar pe coasta muntelui San-Michele s'a dat un vehement atac cu bajoneta, împreună cu un concentric foc de artilerie, dar vitezele regimente de honvezi, numărul 3 și 4, au stat neclintite la post și au bătut

Amiralul Scheer, comandantul flotei germane în lupta dela Skagerrak.

pe dușman, respingându-i atacurile. Pe coasta de sud a muntelui San-Michele încă a încercat dușmanul să înainteze, dar a trebuit să se retragă în urma focului viu al artileriei noastre. La frontul din Carintia nu s'au desvoltat lupte mai mari. În Tirol, la Buchenstein, e foc viu de artilerie. La Col di Lana dușmanul și-a săpat șanțuri în fața întăriturilor trupelor noastre.

Aceasta e situația cu finea lui Octomvrie la frontul italian, descrisă exact și autentic, din partea organelor oficioase.

Gorița în bătaia focului tunurilor.

Cartierul presei, 10 Noemvrie 1915.

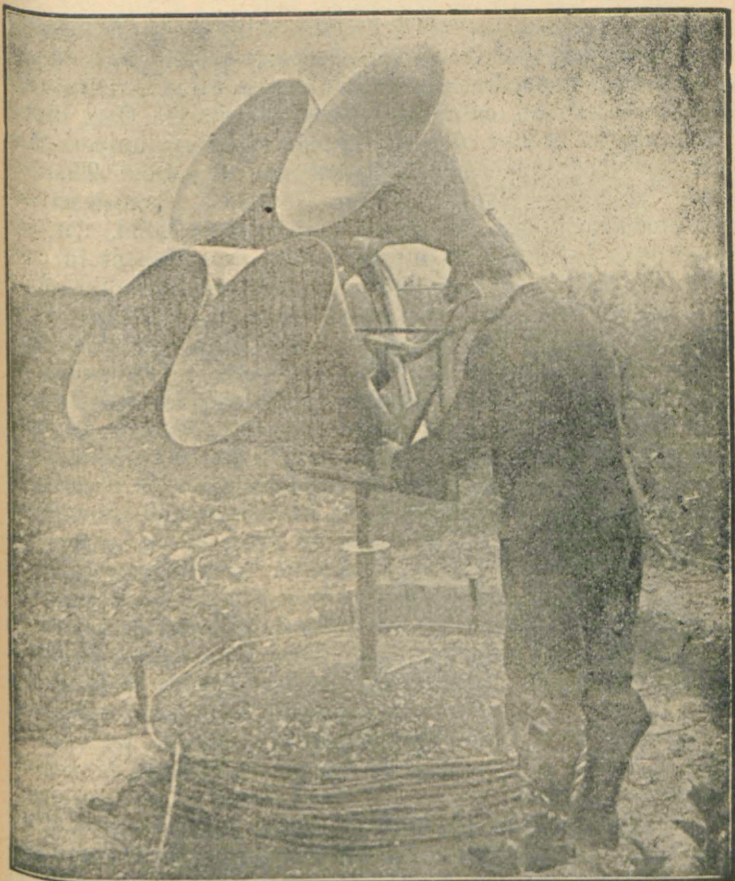
Luptele zilelor din urmă, în cursul cărora Italianii au încercat cu forțe desperate să spargă pozițiile noastre și să ocupe orașul, au devenit și mai desperate din cauza timpului neprielnic. Îndeosebi ziua de 3 Noemvrie a fost una dintre cele mai viforoase, în care bubuitul tunurilor nu se putea distinge de tunetele cerului.

Aviatorii au desvoltat activitate pe zi ce merge tot mai potențată, se vede însă, că Italianii au cedat terenele aeriene Francezilor, cari sunt neîntrepuți în dibăcie și îndrăzneală. Mai cu seamă Gorița a simțit activitatea aviatorilor. Cu toate acestea locuitorii orașului expus, nu și-au părăsit casele pe cari Italianii vor să pună mâna, cari însă sunt apărate cu energie de cătră voinicii noștri dalmațieni. Locuitorii rămași, îndură cu liniște grozavele agitații. Bunăoară alaltăieri, dintre 5 frați cari dormeau în aceeaș cameră, 4 au fost omorâți de granate; unele străzi astfel erau de expuse focurilor încât au trebuit sechestrare cu desăvârșire. Tot așa este interzisă intrarea unei cafenele în care au străbătut adeseori nu numai focuri de artilerie ci și gloanțele armelor de infanterie.

Magazinele deschise nu sufer din cauza războiului, ba se poate zice, că sunt mai frecventate decât în timp de pace. Școalele însă și bisericile sunt închise. Aproape fiecare a fost atinsă de gloanțe. Cu toate astea, ravagiile nu sunt așa dezastruoase cum s'ar crede. Am avut momente când am crezut că Gorița arde, n'a fost însă decât numai reflexul unei bombe explosive a unui aeroplan. Bomba a căzut afară din oraș pe Monte S. Michele. Aviatorii prea încrezuți în rezultatele ce le credeau sigure luând drept fapt împlinit căderea Goriței, încă la începutul ofensivei aruncau asupra orașului ședule de următorul conținut:

„Iubiți Gorițieni, în 25 Octomvrie vom fi în Gorița“.

Nu s'au putut însă ține de vorbă. Satele din jurul orașului au suferit și mai mult. Partea de jos și piața din Santa Lucia este pustiită complet, abia au rămas treizeci de oameni, cari îndeplinesc lucrările câmpului pentru toți ceilalți.

Cum se apără Francezii în Paris de Zeppeline. Niște tolcere mari cari anunță sgomotul ce-l fac aeroplanelle ce se apropie.

Toți stau într'o singură casă, care n'a fost cruțată nici ea de granate.

Locuitorii satelor învecinate sunt și ei de eroismul Go-rițienilor, bătrânii și copiii înaintează uneori până aproape de front și privesc cu însuflețire eroismul soldaților noștri, cari apără hotarele țării.

Eroismul regimentului 33 pe frontul italian.

Din o corespondență specială pentru „Românul“, scrisă de unul dintre ofițeri, d-l Dr. Iosif Kell, avocat în Arad, acum locotenent.

Câmpul de luptă sardvestic, 23 Sept. 1915.

Dela începutul războiului câte sute și câte mii de numiri ni s'au comunicat din partea conducerii armatei și câte dintre acestea s'au cufundat în negura uitării! Oare dintre atâtea mii de numiri câte vor ajunge în istoria universală și câte vor trăi mai departe în conștiința omenirii? Thermopilele, Catalaunul, Waterloo, Sedan, Mukden... N'am să scrutez câte nume de acestea va produce războiul mondial, dar numele acelui loc, unde ne luptăm acum, deja a trecut în conștiința obștei, ca cel mai îngrozitor, cel mai înfricoșat câmp de luptă din toate câte au existat vreodată.

Dar să ieșim pe câmpul de luptă. Prin serpentine fără sfârșit după un marș de o zi și o noapte sosim pe vârful muntelui uriaș. Regiunea brazilor pitici am lăsat-o deja în urma noastră mai bine de o sută de metri. Stăm în mijlocul unei mări uriașe de stânci, unde numai privim, pretutindeni numai stânci albe, orbitoare. Scumpul pământ, de Dumnezeu binecuvântatul pământ, care ofere odihnă ostașilor istoviți de lupte, care primește în sânul său pe eroul căzut, — nu este nicăiri. Pretutindeni numai piatră albă, ascuțită, aspră, neîndurată, care rănește, taie, lovește și ucide. În afunzimi vecinică zăpadă și gheață. Pe timp frumos însă aspectul ferme-cător răsplătește orice suferinți. Spre nord ni se deschide panorama sublimă a ghețarilor, mândru privește în jurul său prin câmpiile sclipitoare de zăpezi piscul Triglav împresurat de legendele slave, spre sud strălucește în infinită perspectivă Adria și ca un mic petec roza Veneția se înfășură în negura tainică a depărtării.

Cu jumătate de an în urmă numai turiști experți și temerari au cutezat să urce acest uriaș de munte. Azi prin minunatele serpentine se transportă tunuri de calibru greu și zilnic 1000 de vite duc trupelor mâncarea și cele de lipsă pentru zidire.

Dar când vine bora și cu mâna-i de gheață mângăie stâncile, Domnul să-ți fie pază! Vântul sfâșietor oprimă răsuflarea bietului soldat, îi mușcă carnea, îi sfredelește oasele. Bunda groasă, hainele de iarnă, albiturile de lână sunt pânze de paiangen în fața gerului negândit de om!

În această mare de stânci, în această prăpastie blestemată de oameni de două luni acum batalionul IV al regi-

mentului 33 rabdă răbdarea martirilor, suferă suferințele sfinților și se luptă cu bravura și vitejia disprețuitoare de moarte a eroilor legendari.

Este de remarcat mai ales lupta din 14 August, care a fost una dintre cele mai sângeroase și cele mai îngrozitoare lupte din toate câte le amintește cronica războiului mondial. Focul artileriei s'a început încă din 13 după amiază și s'a continuat în 14 dimineața. Violența focului a întrecut tot ce a fost până aci. Pe fiecare minută dușmanul dădea 30 de fo-

curi de tun și numărul proiectilelor, cu cari au inundat poziția noastră a trecut cifra de trei mii. Tunuri de cel mai diferit calibru — dela 6.5 cm până la monștrii de 24 — vărsau focul. Granațele înfiorătoare în decurs de câteva ore au nimicit piedecile noastre de sârmă și puternicele noastre întăriri zidite din piatră praf le-au făcut. În curând trupele noastre au ajuns să se tuptească pe piatra goală. Înainte de amiază la orele 11 infanteria dușmană a plecat la asalt. După luptă de 1 oră și jumătate, în care s'a ajuns în multe locuri și la atacuri cu baioneta, asaltul a fost respins. După asaltul eșuat artileria și-a continuat focul îngrozitor până la 4 ore d. a. Atunci Italienii au plecat a doua oră la asalt, care a avut aceeași soartă ca cel dintâiu. După respingerea asaltului al doilea a urmat iarăș canonada, care a ținut până seara la 10 ore. Atunci Italienii au dat al treilea și cel de pe urmă asalt, care după o încăierare groaznică de 2 ore s'a prăbușit în sânge.

Ofițerii batalionului au dat cea mai strălucită pildă de eroism. Dintre ei mai mulți sunt propuși pentru distincții înalte.

Și eroii anonimi! Zalele lanțului de bătaie sunt soldații de rând și subofițerii. Unde este acel epitaf de laudă, care măcar numai aproximativ ar putea să caracterizeze pe acești bravi Români? Eroii sunt, bărbați

Colonelul Julius Conrad de Heydendorf, care a luat Muntenegrinilor prin asalt muntele Lovcen cu brigada sa.

sunt, credincioși patrioți sunt ei toți! Tăcuți ei rabdă atacul sălbatic al oamenilor și al elementelor. Când bora sfredelește trupul, când furtuna prăvale stânci de pe piscuri, ei cu dinții încleștați stau înșiruiți în linia de foc pe piatra umedă și rece și ascuțită. Lângă el o stâncă îl face lat pe camaradul său, colo un granat smulge capul prietenului, ici șrapnelul scoate mâțele tovarășului, colo pe lespede de piatră tremură în creerii sburați din capul vecinului său și el, eroul fără nume, un pas nu dă îndărăt, el persistă până la moarte. Ce superlativ al eroismului și al jertfirei de sine! Ce suflet puternic sălășluște în acești oameni primitivi! Înaintea lor e măreața idee: patria. — și ei se luptă, rabdă, se trudesco, sufer. Cuvânt de nemulțumire buzele lor nu rostesc. Dacă sunt înlocuiți în linia de foc și pot să se retragă în pozițiunile de rezervă câteva sute de metri în dosul frontului, olihna lor de 2—3 zile ei o folosesc, ca din depărtări de o jumătate de zi să care pe umeri în vârful stâncilor cu sfortări supraomenești stâlpi grei, ca să-și zidească locuinți pentru iarnă. Și toate acestea le fac voioși și glumind. Ei sunt veseli, căci conducerea armatei i-a așezat la locul cel mai primejdios, unde se cere soldați de elită, căci și dușmanii aici își concentrează trupele sale de forță. Ei sunt mândri, că comandele superioare mereu îi laudă în ordinele lor. După lupta din 14 August comanda brigadei a dat următorul ordin de zi:

„In numele supremului serviciu exprim adâncă mea mulțumită și admirație pentru batalionul IV al regim. 33, care în trei rânduri a respins cu bravură atacul energetic al dușmanului și a dovedit ținută vitejească, persistentă și disprețuitoare de moarte în fața canonadei superioare a dușmanului efeptuită cu tunuri de diferit calibru. — W., general-major.“

Comanda de divizie și-a exprimat recunoștința în ordinul următor:

„Cu deosebită satisfacție am primit avizul, că batalionul IV al regim. 33, care poartă numele împăratului Leopold II, în 13 și 14 August în luptele purtate pe muntele . . . . s'a purtat admirabil, vrednic de tradițiile și istoria regimentului.“

Foc pustiitor de granate în scurt timp a ucis 2 ofițeri și . . . . soldați ai batalionului, dar cu toate acestea nici un singur om nu s'a clătinat, așa că 3 asalturi furtunoase ale dușmanului s'au prăbușit fără putere.

Viteazului batalion și ofițerilor lui încercați în luptă le exprim deplina mea recunoștință. — K., general de divizie.“

Acestui batalion al IV-lea corpul nostru de armată îi zice batalionul de gardă și fiecare membru al batalionului își dă toată silința, ca batalionul să-și poată păstră acest nume de fală.

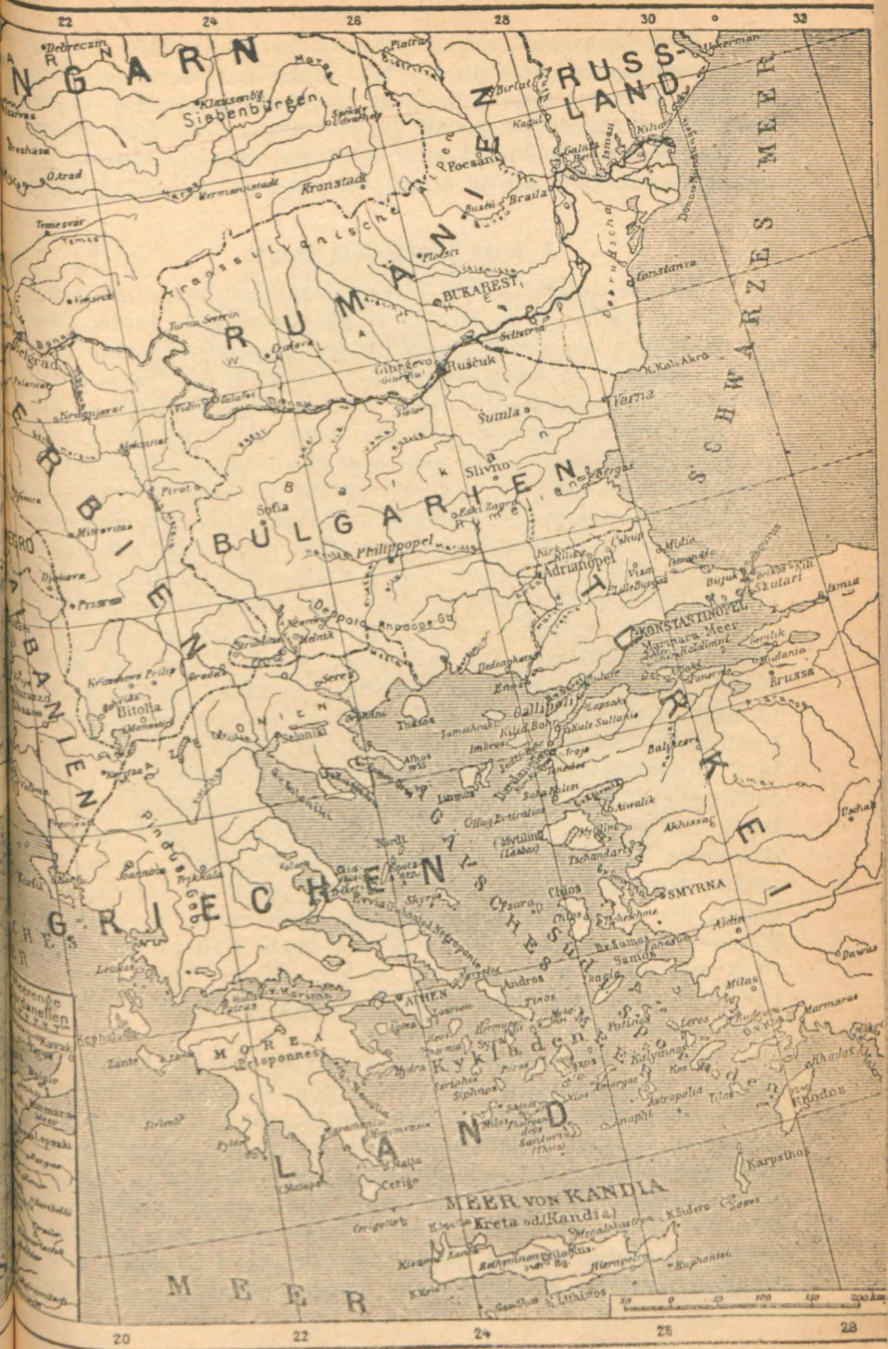
Dar să părăsim acum câmpul de luptă, împărăția ghețarilor și să ne întoarcem în vale, unde în depărtarea doru-

Bravele noastre trupe urcă tunuri grele pe munți înalți.

Și în vale străluce încă câmpiile înverzite. Drumul duce printr'• vale strânsă între stânci triste. Să ne oprim aci și să ne descoperim capetele. Treizeci de cruciulițe, treizeci de mormân-

turi. Mâni pioase le-au împodobit cu florile Alpilor. Aici își dorm somnul de veci eroii căzuți ai luptelor victorioase. Când ghiulele sbârnăie deasupra lor și în vârful piscurilor răpăie puștile, cei treizeci se scoală din morminte și se luptă alături de tovarășii lor în viață și se șoptește, că aici: moarte da, retragere nu. Cele 30 de cruci taie calea retragerii.

A treia luptă dela Isonzo.

Eră de prevăzut, că într'un conflict dintre monarhia noastră și Italia, — la Isonzo se vor da primele lupte, pentru că Italienii numai pe acolo își pot deschide drumul spre Triest, idealul lor național, și spre Laibach, pentru a putea înainta spre Viena. Și de aceea, tocmai aici s'au făcut și din partea monarhiei noastre cele mai bune întărituri din bună vreme, întăriturile, cărora este a se mulțumi, că patru ofensive desperate italiene au fost respinse până acuma de trupele austro-ungare foarte neînsemnate pe lângă trupele aruncate în foc din partea dușmanului. Căci patru lupte mari s'au dat până acuma la Isonzo: Prima a ținut din 28 Iunie până la 6 Iulie, când s'a terminat cu catastrofala nimicire a armatei a treia italiene, a doua s'a început în 28 Iulie și a durat tocmai 10 zile, iar Italienii au pierdut în ea, ca și în cea dintâi, peste o sută mii de morți și răniți, a treia s'a început în 13 Octomvrie și s'a terminat în 3 Noemvrie cu o pierdere de 150.000 pentru Italieni, iar a patra s'a început în 9 Noemvrie și s'a continuat cu îndârjire până la 7 Decemvrie fără nici un rezultat pentru Italieni, cari în această luptă din urmă au avut 70.000 de morți și răniți. Pierderile Italienilor în toate aceste patru lupte dela Isonzo, unde repetăm, trupele noastre au avut în fața lor trupe întreit, împătrit, ba de multeori înzecit mai numeroase, se urcă la 600.000 morți și răniți și nu se pot lăuda Italienii cu cucerirea nici măcar a unei palme de loc. Dintre toate, lupta a treia se pare că a fost cea mai înverșunată. Raportul oficial despre decurgerea ei sună astfel:

A treia luptă dela Isonzo a început în 18 Octomvrie, într'o zi prea frumoasă de toamnă. Soarele vărsă strălucirea sa b'ândă asupra ținutului dela Gorița, când deodată pe la amiazi au început să bubuie tunurile Italienilor. Proiectile de toate calibrele au învăluit curând poziția noastră în fum și aburi: unele au explodat în oraș, altele pe drumurile din Rosental și din St. Peter. Orașul Gorița stătea sub foc concentric. Artileria noastră răspundea din când în când, crâștându-și muniția. Mai multe zile ne-au bombardat astfel Ita-

lienii, cu deosebită înverșunare după amiazi, pentru ca să mai slăbească cătră seară. La început infanteria lor nu atacă, numai patrule se apropiau de poziții, spre a tăia barajile de sârmă, sau spre a pune mine, ceea ce nu reușiau niciodată, dată fiind vigilența soldaților noștri. Pe Podgora a reușit un ofițer italian să se tupileze prin cele baraje până în tranșeul

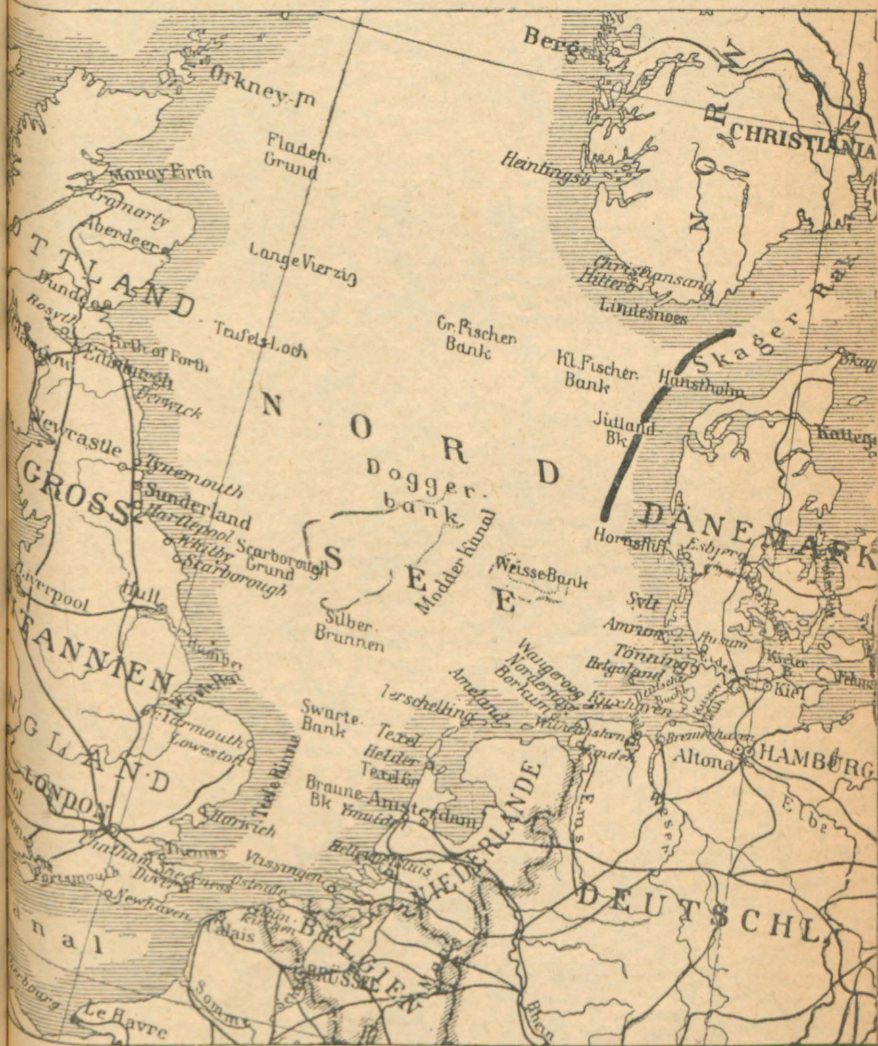
Edward Grey, ministrul de externe al Angliei, unul din vinovații principali pentru izbucnirea războiului mondial.

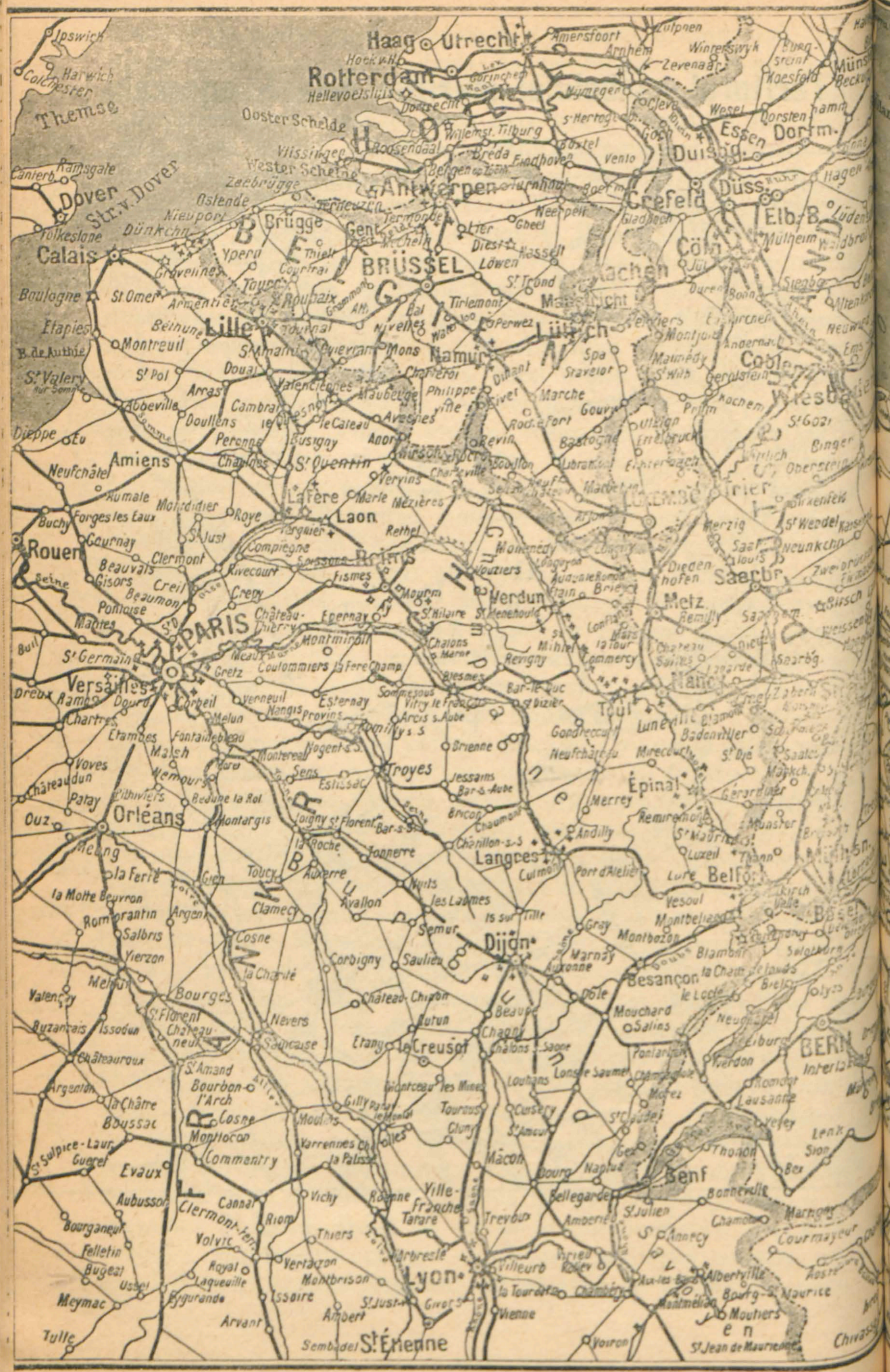
nostru înaintat, unde după o scurtă apărare fù luat prizonier. Mulți soldați cari veniau ca patrule aveau scuturi și coifuri de oțel, de proveniență franceză. Ici-colea înaintă și infanteria, în formațiuni rare, cu scopul de a ne silii să întărim garnizoanele pozițiilor noastre. De câteori credeau, că au atins acest scop, artileria lor trăgea fără milă din cele mai grele calibre.

Linia de apărare din jumătatea sudică a capului de pod dela Gorița zace pe malul ostic al râului Isonzo, jumătatea

nordică pe malul vestic; aceasta din urmă e muntoasă, cea dintâi e șes. În lupta a treia de pe Isonzo toate atacurile serioase ale vrăjmașului se îndreptară contra pozițiilor noastre din vestul râului Isonzo, dela cari erau depărtate de 1500 până 2000 de pași. Muntele Sabotino formează punctul de sprijin din aripa dreaptă. Podgora pe cel din aripa stângă. Între acești doi stâlpi hotarnici ai frontului nostru se întinde complexul de înălțimi dela Pevma și Oslavija. Pe când Podgora închide, în lungiș, ca un zăvor orașul Gorița, muntele Sabotino cu partea sa îngustă stă chiar în poziția noastră, dosul său scăzând ca înălțime dela pozițiile noastre încolo ajunge departe în țara dușmană. Amândoi munții, la început numai muntele Sabotino, erau țelul întâiu al atacului italian. Tufișurile lor dese și joase, cari acopăr coastele sale pietroase, erau curând arse. Fumul gros al tufișurilor arzânde, al proiectilelor explodate și al bombelor de gaz crăpate, acoperea mereu acel munte nefericit. Însă fără șovăire trupele noastre au ținut piept; căci când Italienii atacară muntele Sabotino în noaptea spre 23 Octomvrie, ei fură respinși cu pierderi sângeroase. După amiază au repetat atacul, reușind să pătrundă în pozițiile noastre. Seara dușmanul fû alungat iarăș; el a lăsat în mâna noastră 2 ofițeri și 216 soldați ca prizonieri. Atunci Italienii au bombardat muntele iarăș cu artileria cea mai grea, în modul cel mai înverșunat. Apoi trecură iarăș la atac. Aceasta s'a întâmplat de douăsprezece ori. Totdeauna înzădar. Numai odată au pătruns până într'o bucată de tranșeu, din care însă i-am alungat cu ușurință. Ei încercară să se adune iarăș la atac, într'o adâncătură aproape de pozițiile noastre. Câteva bombe de calibrul 30.5 cm au fost deajuns: din acea adâncătură n'a mai înaintat nimeni, dar nici nu s'a întors nimeni. Hecatombe de oameni au jertfit Italienii pentru posesiunea muntelui Sabotino. Pe câmpul de atac al acestei înălțimi, într'o lățime de abia 2000 metri, s'au putut număra nu mai puțin de 10 regimente, cari înaintaseră în această a treia luptă dela Isonzo împotriva puterilor noastre, slabe în comparație cu ale lor. Încă în afară de sfera de tragere a infanteriei noastre fură decimați Italienii de artileria noastră strălucită; dacă veniau până la baraje, atunci îi loveau aruncătorii noștri de mine și granatele de mână; retrăgându-se în sfârșit, cădeau jertfă mitralierelor noastre. Curând s'au convins dușmanii, că muntele Sabotino nu se poate cuceri. De aceea mutară centrul atacului lor asupra părții sudice a muntelui Podgora. După un șir de atacuri îndârjite, cari s'au prăbușit, mulțămită acțiunii excelente a artileriei noastre, cu pierderi mari pentru dușman, au pătruns în sfârșit în seara

Teritorul războiului maritim dela Skagerrak.

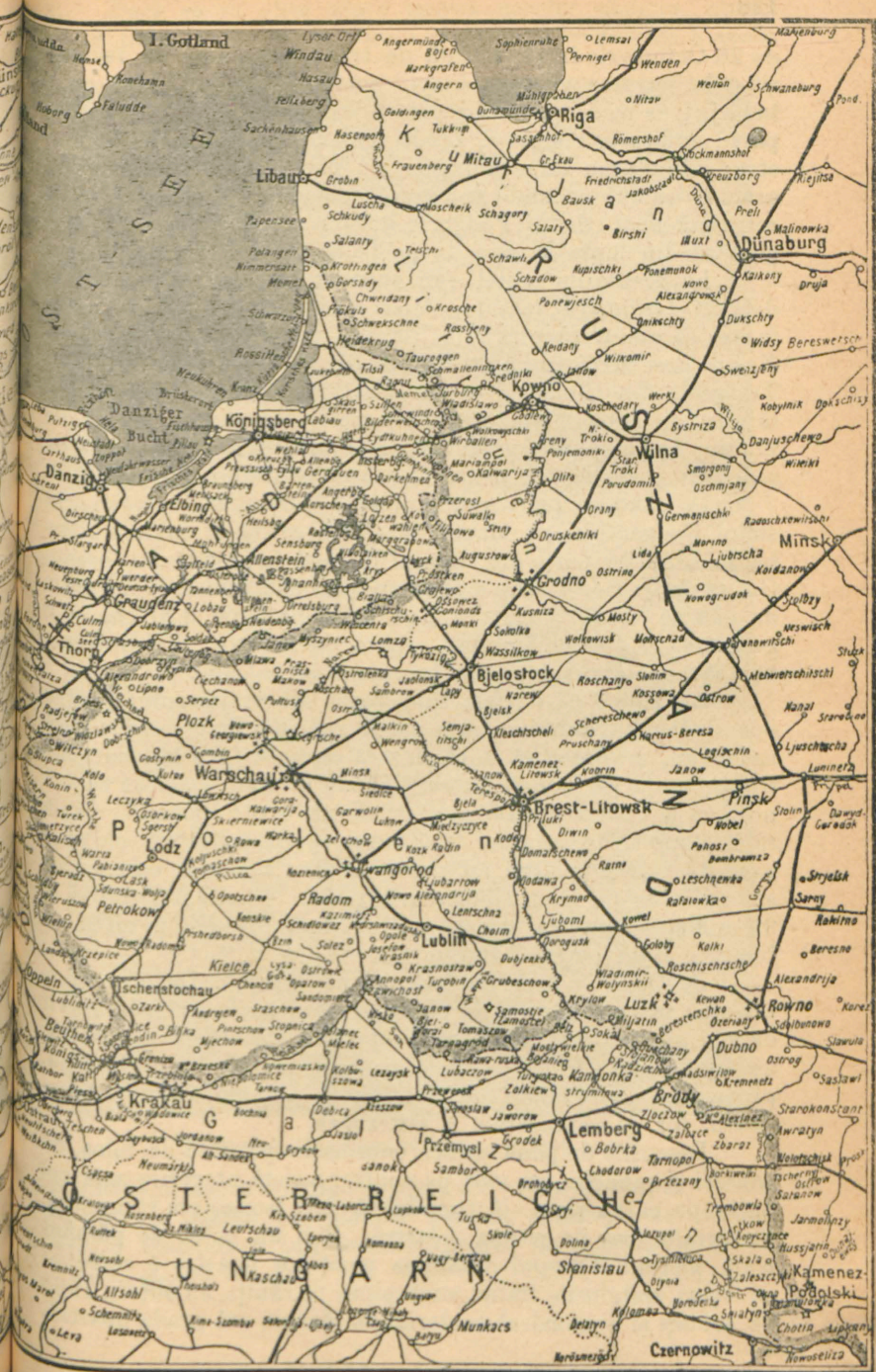

Maßstab 1: 4 500 000 Kilometer
 Landesgrenzen — Eisenbahnen — Wege * Festungen * Forts

Rusien — Germania und Austro-Ungarn.

Maßstab 1:600 000

0 50 100 150 200 Kilometer

Kilometer

Landesgrenzen — Provinzgrenzen — Eisenbahnen — Wege — Festungen + forts

de 26 Octomvrie într'o bucată de tranșeu, pe care au recucerit-o în noaptea viitoare bravii noștri dalmatini. Inșă cu o îndârjire ne mai pomenită repetară Italianii atacurile lor contra părții sudice a Podgorei. Zilnic veniau până în tranșeele noastre; zilnic erau iarăș alungați din ele. Nenumărate cadavre arătau drumul pe unde trecuseră coloanele lor la atac și se retraseră apoi. Sudul Podgorei deveni măcelăria cea mai sângheroasă din lupta a treia de pe Isonzo.

La greutățile luptei s'au adăugat și cele ale timpului: dela 27 Octomvrie înainte plouă mai neconținut. In vuetul luptei se amestecă plescăitul ploii și tunetul furtunilor dese. Neguri dese aruncau văluri nepătrunse asupra terenului luptei. Tranșeele din pământul cleios al Podgorei, sfărmate sau prea lărgite de proiectilele artileriei grele, formau un noian de noroiu. După spusele prizonierilor, Italianii treceau în lipsă de scânduri peste leșuri, pentru ca să nu se scufunde în pământ.

Pe când se petreceau luptele crâncene de infanterie în sudul Podgorei și pe Monte Sabotino, artileria italiană bombardă celelalte părți ale capului de pod împreună cu orașul Gorița. Spre acest scop a întrebuițat dușmanul și proiectilele de marină de 30·5 cm, cari au o lungime de 120 cm și o greutate de 400 chilograme. Afară de aceasta, mai aruncau bombe asupra orașului din aeroplane și baloane.

De vreme ce jertfele sângheroase ale vrăjmașului pentru posesiunea lui Sabotino și a părții sudice a Podgorei fuseseră zadarnice, a căutat să dobândească succese în alte locuri ale frontului de pe Isonzo. Intr'un avânt înfuriat a atacat partea nordică a Podgorei. De șase ori după olaltă porniră cetele sale la asalt, de șase ori fură respinse de apărători cu grante de mână, și când au pornit pentru a șaptea oară și au suferit iarăș pierderi nimicitoare, restul Italianilor (1 ofițer și 96 soldați) aruncară armele și se predară. Atunci am numărat înaintea unui singur batalion 800 de leșuri.

Pe Oslavija cuceriră Italianii un tranșeu. După un contra-atac mare, executat în cea mai mare parte iarăș de bravii dalmatini și pregătit în mod strălucit de artileria noastră, am ajuns iarăș în posesiunea întregii poziții dela Oslavija, prinserăm un batalion de bersaglieri, împreună cu comandantul lor, și capturarăm 5 mitraliere.

Eșecurile de până atunci, enorma risipă, fără de folos, de oameni și muniție, au silit pe contrar a sistă atacurile sale cel puțin pe câtva timp. A treia luptă dela Isonzo eră terminată. Victoria a fost pe partea noastră. Nici un petec de pământ n'am pierdut. Câmpul dinaintea pozițiilor noastre e sămănat cu leșuri, spitalurile Italiei sunt pline de răniți, 39 ofițeri, 1698 de soldați și nenumărat material de războiu eră prada noastră.

Dacă se va scrie odată istoria acestui războiu, atunci se va putea citi despre tainica și perfectă colaborare a acelei

Un atac de Zeppeline asupra unui oraș englez.

mașinerii uriașe și complicate, care e o armată în luptă. Istoria va povesti despre exploatarea genială a puterii de luptă a tuturor trupelor și întocmirilor; nicăiri nu stăteau de geaba,

dacă se simția lipsa lor în altă parte; nicăiri n'a sângerat o trupă înzadar, sau fără scop; nicăiri n'au arătat lupte efecte, ce s'ar fi întrezărit dinainte. Totdeauna au fost la îndemână rezerve de oameni și material acolo, unde le cereau evenimentele. A treia învingere de lângă Isonzo a fost o izbândă a conducerii noastre prevăzătoare.

Dar totuș! Ce ajută gândul cel mai bine meditat, spiritul cel mai genial al unei voințe firme, dacă lipsește în trup puterea și perseveranța executării; ce ar ajuta cea mai bună conducere, dacă soldații n'ar avea puterea, curajul și perseveranța executării. De aceea: Dacă odată va conferi lumea lauri pentru lupta a treia dela Gorița-Isonzo, ea îi va pune deopotrivă pe fruntea comandantului ca și a celui mai simplu soldat. Acuma să-i pomenim cu venerație și dușoșie pe aceia, cari au căzut aici, pentru ca să fim învingători: Austriaci de toate limbile, cu frații lor Unguri, au jertfit vieța lor în floare pentru mărirea patriei lor mari. „Ei au murit și au devenit nemuritori“.

Despre a patra luptă dela Isonzo, raportează Höfer la 17 Decembrie 1915 următoarele:

Italianii nu și-au reînnoit atacurile de pe frontul malului mării, atacuri cari cu relativ scurte întreruperi au pornit la 11 c. și au ținut până la sfârșitul lunei. Aceste bătălii se pot rezuma sub numele de „a patra bătălie dela Isonzo“. Toate eforturile dușmanului s'au concentrat în contra orașului Gorița și a capului de pod. Au luptat aproape 7 diviziuni de infanterie, cu toate acestea asalturile violente au fost respinse de rezistența trupelor noastre, la fel cu atacurile de pe celelalte sectoare. Trupele noastre și-au păstrat toate pozițiile precum și capul de pod dela Gorița și litoralul dela Doberdo. Din cauza pustiirii orașului populația a suferit foarte mult, toată furia zadarnică a dușmanului însă, năpustită cu vehemență extraordinară n'a avut nici o înrăurire de ordin militar. În urma constatărilor competente, în această a patra bătălie, armata italiană a avut pierderi de morți și răniți 70.000 oameni. Pe linia dela Isonzo am respins un atac direcționat contra coastei de nord a muntelui San-Michel, iar pe frontul din Tirol un alt atac dela Col di Lana.

Eroii noștri dela Doberdo.

(Scrisoare cenzurată)

Câmpul de luptă, Iona Decembrie.

Vă trimit de astădată un foarte palid raport despre eroismul trupelor noastre cari luptă pe frontul Isonzo-ului. — vorbesc despre regimentele în majoritate compuse din Români, — despre ce până în acest moment numai puțin

comunicate oficiale înregistrează numai câteva amănunte ale violentelor lupte ce au ținut fără întrerupere patru săptămâni, căror lupte li s'a dat denumirea colectivă: a treia luptă dela Isonzo.

Artileria italiană vreme de peste 50 de ceasuri a ținut fără întrerupere sub o îngrozitoare canonadă partea frontului

nostru, contra căreia se proiectase atacul Loviturile de tun de toate calibrele se urmau întocmai ca loviturile ciocănelului dela sonerie.

Obuzele grele făcuseră una cu pământul tranșeele infanteriei noastre, iar pierderile trupelor creșteau într'una.

Cu toate acestea voinicii noștri s'au menținut cu eroism în acest iad îngrozitor, cu voință neînfrântă așteptând atacul inamic.

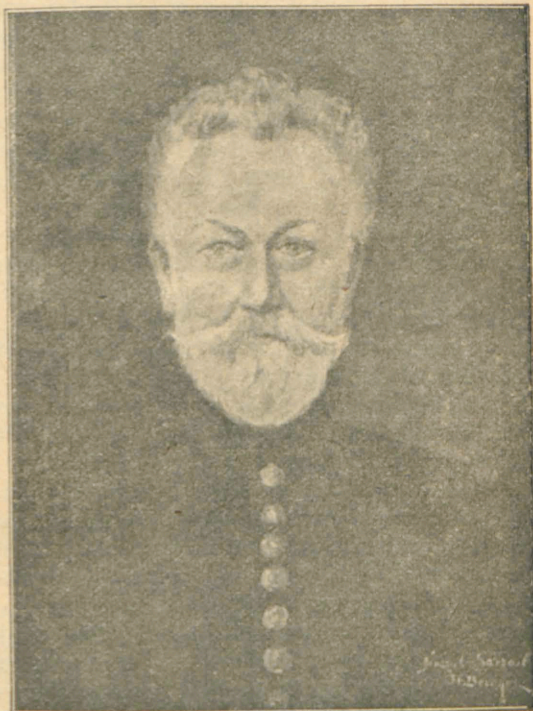
Focul tactic al tunurilor dușmane de diferite calibre continuă cu o violență tot mai cres-

cândă. Forța numerică preponderantă a inamicului îi permitea acestuia să-și arunce în luptă noi și noi regimente.

Adeseori în decursul luptei am putut constata prezența a 4—5 regimente inamice în fața frontului a câte unui regiment al nostru.

*

Regimentul de infanterie nr. 61 din Timișoara, în majoritate compus din Români (se recrutează din bănațeni), se menține bine în pozițiile lui. În mai multe rânduri inamicul reușise să străbată în pozițiile acestui regiment viteaz, în tranșeele lui,

Generalul francez Sarrail, comandantul trupelor la Salonic.

— în tranșeele unui pluton inamicul străbătuse de 12 ori, — dar în tot atâtea rânduri Românașii noștri au ieșit învingători din această teribilă luptă piept la piept și au respins inamicul, fără a fi siliți, ai noștri, să-și arunce în foc rezervele.

Chiar și după această luptă ucigătoare de nervi spiritul ce domnea în rândurile vitejilor noștri ai acestui regiment eră excelent așa, că după respingerea unui atac violent o companie a acestui regiment sări din tranșee urmărind pe inamic și prinzând cu acest prilej 1 ofițer, 3 subofițeri și 51 soldați și luând 1 mitralieră.

Iar când apărarea și păstrarea neîntreruptă a pozițiilor eră aproape cu neputință din cauza marilor pierderi suferite, electrizate de vorbirile ofițerilor lor companiile se avântau la noi contra-ofensive ori de câteori inamicul îndrăsnia să urce peste ruinele tranșeele noastre.

Regimentul 43 din Caransebeș, — curat românesc, bănățean, — a făcut adevărate minuni. Despre acest regiment, care se poate mândri a fi avut pe vremuri de comandant pe nemuritorul general român Traian Doda, ziarul „Az Ujság” din Budapesta publică următoarele dela corespondentul său pe câmpul de războiu:

„În luptele teribile ale celei de a treia ofensivă italiene s'a dovedit în mod strălucit tenacitatea neîntrecută a regimentului de infanterie 43 din Caransebeș.

Regimentul acesta nu aici a cules laurii cei dintâi, nu aici a rezistat singur cu curaj disprețuitor de moarte, atacurilor înverșunate ale dușmanului. Primaoră acest regiment a ținut piept cu Rușii, apoi a apărât contra Italienilor marginele frământate cu sânge ale platoului Doberdo.

E fapt cunoscut, că în întreg decursul războiului frontul acestui regiment niciodată nu a fost străpuns de dușman, nu l-a mișcat din loc nici hoardele rusești, cari atacau în câte 14 rânduri succesive, dar nu l-a clătinat din loc după o pregătire de sute de mii de granate de artilerie, atacând cu forțe preponderante Italienii. Bravii feciori ai acestui regiment s'au validat ca atari atât în ofensivă, cât și în defensivă.

În defensivă acest regiment s'a distins pe muntele San Michelo, pe care l-au apărât în mod minunat și cu jertfirea vieții tuturor soldaților în timpul celei mai violente ofensive italiene. Nici suferind 50—60% pierderi el nu s'a retras, mulțimea Italienilor cu nici un pas nu a putut să-l împingă îndărăt.

Toate atacurile le-au respins cu foarte mari pierderi pentru Italieni.

Peste 1500 cadavre italiene cari zăceau înaintea frontului acestui regiment, erau mărturiile amuțite ale vitejiei eroilor.

Afară de aceasta regimentul acesta mai făcù un mare număr de prizonieri italieni.

Soldați francezi cu măști de apărare contra gazelor asficsiante (înăbusitoare).

În ofensivă acest regiment de eroi a dat o pildă strălucită de vitejie pe platoul Doberdo.

În ziua de 22 Octombrie, cu prilejul unui atac executat

cu foarte mari forțe, Italienii reușiră să pătrundă în pozițiile noastre, nimicite complect de artileria dușmană. Dar, printr'un contra-atac executat cu un uimitor avânt regimentul 43 a reocupat toate tranșeele. Un singur batalion al regimentului a făcut mai multe sute de prizonieri italieni.

De alifel despre această faptă glorioasă face amintire în comunicatul său și mareșalul Höfer.

Țin să amintesc, că regimentul 43 de infanterie este un regiment curat românesc.

Acei lei, în șirurile cărora granatele italiene de 28 cm. nu au putut să provoace nici cea mai neînsemnată desordine, și cari în modul acesta au dat o pildă strălucită a iubirei lor de patrie, cu jertfirea propriei vieți, au fost Români.

Și încă ceva: într'o singură zi au fost decorați 800 dintre eroii acestui regiment. Acesta este un fapt, așa cred, fără pereche în decursul acestui mare războiu.

Eu trăiesc între acești eroi cu decorațiile pe piept, în armare pot stabili în mod absolut obiectiv, că:

Eroii români și-au făcut datorința și au dovedit cu fapte iubirea lor față de tron patrie!"

„Românii“.

Regimentul de infanterie 61.

Orașul Timișoara cu drept poate fi mândru de regimentul de infanterie 61, recrutat din comitatele Torontal-Timișoara și Caraș-Severin și compus în majoritate de Români, cari dela începutul războiului luptă pe diferite câmpuri pentru țară și domnitor cu mult curaj și mare eroism. La începutul războiului bravii soldați ai regimentului din Timișoara au luptat pe frontul sârbesc, iar de aci au fost mutați pe frontul dela nord. Aci au luat parte în luptele mari și sângeroase din Galiția și Carpați și ei s'au ținut cu vitejie. Dela izbucnirea războiului cu Italia ei luptă pe acest front și ei sunt eroii de pe Doberdo. Ținuta lor eroică a fost relevată și în comunicatul oficial și a fost remarcată mai cu seamă purtarea lor în lupta a treia dela Isonzo. Mulți au jertfit din acest regiment vieța pe altarul patriei și sângele lor vărsat a dat dovadă de fidelitatea lor. Ținuta eroică a regimentului o dovedește și marele număr de distingeri și recunoștințe, cari li s'a conferit ofițerilor și soldaților de rând ai acestui regiment. Numărul considerabil al distingerilor ne dă o statistică clară despre faptele vitejești cari le-au săvârșit soldații acestui regiment dela începutul războiului pe câmpurile de luptă. După această statistică regimentul are 17 decorați cu medalia de aur, 168 cu medalia de argint clasa I, 494 cu medalia de argint clasa II, 2200 cu medalia de bronz și 22 cu cruce de argint pentru merite pe cordeaua medaliei pentru vitejie.

Un străin despre vitejia Românilor în iadul dela Doberdo.

Ziarul „Die Zeitung“ din Timișoara publică scrisoarea cadetului Aladár Földi, trimisă de pe frontul Italian părinților săi. Cadetul Aladár Földi face serviciu la regimentul român Nr. 43 de infanterie din Caransebeș. Reproducem din această scrisoare rândurile, cari sunt mărturisirea unui martor ocular despre ținuta eroică a soldaților români.

„Românii noștri — scrie cadetul Földi — se luptă brav, când e foc ei stau în pozițiunile lor, se luptă în condițiunile cele mai grele, perseveranți și tăcuți, și nu se tem. De mi-ar zice cineva că Românul nu e soldat bun, i-aș răspunde: Eu le cunosc eroismul. Ei apără foarte isteț pozițiunile noastre. Ei îl lasă pe dușman să se apropie de obstacolele noastre de sârmă și apoi deschid un foc îngrozitor, aruncă granate, iar dușmanul, de mai rămâne vre-unul viu, o ia la fugă nebună“.

M. Stürmer, ministrul prezident al Rusiei.

Iadul — scoborit pe pământ.

Arhiducele Iosif despre luptele dela Doberdo.

Frontul italian, 2 Decembrie.

Arhiducele Iosif, comandantul trupelor combatante de pe platoul Doberdo m'a primit pe cel mai greu sectore al frontului dela Isonzo și despre situație și despre soldații noștri, precum și despre armata italiană, mi-a spus următoarele :

— Cel dintâi cuvânt trebuie să-l am la adresa soldaților mei. Sunt cei mai mari eroi ai rezistenței, vitejiei și suferințelor. În punctul cel mai greu al celui mai greu războiu, reprezintă cea mai eroică atitudine.

— Dacă este critică situația! Aici pe Doberdo, situația nu încetează de a fi critică. Luptele de aici sunt întotdeauna într'o vehemență sălbatică. Până când trupele mele sunt aici, Italianul n'are să ne spargă frontul. Soldatul italian este brav, îndrăzneț, înflăcărat. Atacă cu înverșunare, dar este ușor de înfrânt. Ofițerii italieni luptă în cea dintâi linie de foc. Sunt viteji și-și înțeleg pe deplin meseria. Nu e adevărat prejudiciul, că soldatul italian este laș și inferior.

— Cei cari susțin aceste afirmații, scad din valoarea vitejiei trupelor noastre. Eu am fost pe toate fronturile. Am fost pe cele mai grele: în Serbia și în Carpați, nicăiri însă soldații nu trebuie să lupte cu dificultățile condițiilor de aici. Dificultățile de aici sunt maximalul pretențiilor războiului. Aici fiecare soldat trebuie să dea tot ce poate un bărbat. Luptele urmează nu numai cu dușmanul ci și cu stâncile Karstului, cu lipsa de apă, cu bora ascuțită, cu ploile: cu toate elementele cerului și pământului.

— Frontul de pe Doberdo este cel mai expus. Cu drept cuvânt i se poate da numirea iadului coborât pe pământ. Fac toate posibilitățile pentru ca soldații mei să nu ducă lipsă de nimic. Bravii soldați sunt vrednici ca toată îngrijirea comandantului să le fie adresată zi și noapte. Jumătatea armatei mele este compusă din soldați ungari din Dobrițin, Seghedin, Ardeal și Budapesta. Fără ca să fiu preocupat pot s'o mărturisesc, că soldați mai viteji decât ai mei nu luptă în războiul mondial.

Amănunte despre pustiirea dela Gorița.

Cartierul presei, 1 Dec.

Cu cât sunt mai zadarnice atacurile Italianilor cu atât e mai mare furia cu care se năpustesc asupra Goriței. Se vede că au intenția să nu lase piatră pe piatră din acest oraș. E groaznic tabloul dezastrului ce-l prezintă orașul. Granatele aprinse sboară neîncetat asupra orașului. Străzile sunt pline cu ruine de case, coperișuri, grămezi de cărămidă, mobile. Nici o fereastră întregă nu se mai găsește. Pe pereții ruinați ai caselor atârnă sârmele de telegraf, telefon și țevile canalizațiilor deteriorate.

Prin spărturile zidurilor cauzate de granate ni se înfățișează tabloul locuințelor pustiite și părăsite cu mobile

sparte, rupte, vasele făcute praf, hainele zdrențuite. Circulația de pe străzi e întreruptă de gropile adânci săpate de granate.

O bandă de tăciunari și ucigași ezaçi surprinsă de trupe germane.

Străzile sunt pustii, toate ferestrele, porțile și prăvăliile sunt închise. Ici-colo se mai zărește câte un om cum se adăpostește sub zidurile rămase îndată ce aude groznicul vâjăit al unui

granat ce zboară. În biserica capușinilor cădeau granatele în cursul misei. Călugărul Sabbas, care servea la altar, a dat răniților ajutorul dintâi. În munca lui de samaritean a fost grav rănit de o așchie de granat. Până când a fost posibilitate, pompierii orașului au muncit din răspuțeri. Factorii postali și-au îndeplinit misiunea cu conștiință împărțind scrisorile în ploaia de granate.

Mulțime de edificii sunt deteriorate: palatul tribunalului, muzeul Attems, colegiul Notre Dame, Convitul Friulano.

Rânduri întregi de case sunt arse. În timpul din urmă Italienii împușcă Goriza nu numai cu tunuri de 26 calibru ci cu cele de 30 și jumătate. Străzile sunt presărate de cadavre și bălți de sânge. Resturile populației rămase în oraș palizi și tremurând de foame și frică ies de prin pivniți și cu averea legată în cârpe fug și părăsesc orașul, dând ascultare sfaturilor aviatorilor italieni cari a treia zi după începutul bombardării au aruncat în oraș mii de răvașe de conținutul:

— „Fugiți de grabă, Goriza va fi aprinsă și bombardată“.

Comunicatele oficiale amintesc de o ofensivă puternică italiană pe coloana de munți ce desparte platoul Doberdo de șesul nordic al Isonzo-ului până la Goriza. Italienii au atacat la muntele S. Michele cu forțe mari, bine știind că având o situație favorabilă vor putea influența repede asupra câmpurilor de luptă ce se dă pentru Doberdo și Goriza, și mulțumită preponderanței lor de forțe au reușit, după trei atacuri respinse de trupele austro-ungare, să pătrundă în câteva poziții.

Aceste poziții însă le-au păstrat puțin timp. Trupele regimentului Nr. 43, prin eroismul admirabil au isbit să constrângă la retragere pe Italieni. Comunicatul oficial din 28 Oct. 1915 amintește acest succes de deosebită importanță, care este datorit unui regiment care într'atâtea rânduri și-a îndeplinit rolul său militar cu eroism fără seamăn. Regimentul este constituit în majoritate absolută de element românesc. Fapta recentă a sa înscrie o nouă glorie pe steagurile armatelor Maj. Sale.

*

Din ziarul „Az Est“ dela 20 Maiu 1916:

„Viteazul regiment de infanterie 43. Primii următoarele rânduri: Primul alineat Höfer de Miercuri scoate la iveală țînuta vitează a regimentului 43 de infanterie față cu Italienii. Unele ziare comentează raportul oficios așa, că prezintă regimentul de inf. 43 ca pe regimentul de infanterie dela Biserica-Albă cunoscut prin virtuțile sale eroice. Conform adevărului îmi țîn de datorință să arăt prin „Az Est“,

că feciorii regimentului de infanterie 43 se recrutează din cercurile Lugoș, Caransebeș și Orșova, deci din comitatul Caraș Severin și 95% din feciori sunt ungari (magyar) cu limba maternă română. Tocmai în urma vredniciei sale de încredere, acest regiment, împreună cu multe regimente curat maghiare, a fost transferat în cursul războiului în Boemia, unde se află și acum. Acest regiment în cursul războiului în contra Serbiei și Rusiei prin ținuta sa eroică în mai multe rânduri într'atâta s'a distins, încât a primit dela locul cel mai înalt, cea mai mare distincție, ce se poate căpăta: medalia de aur pentru vitejie pe steag.

Dela începutul războiului cu Italia se luptă pe Doberdo, și cum arată comunicatul oficios de azi, în ofensiva noastră încă aflăm între cei dintâi pe viteazul regiment de infanterie 43 dela Caransebeș.

Generalul rus Brussiloff, comandantul suprem al frontului sudvestic rusec.

— Al On. Redacțiunii stimător Pásztor Béla“.

Eroismul românesc pe frontul italian.

Seri oare celzurată.

D-le redactor!

De mult nu ai mai primit vre-o știre dela mine. Deși aș fi avut multe de comunicat. Acum scriu din un alt ținut, de pe un alt teren de luptă, din fața unui nou dușman, Italianul. Intâia dată am ajuns într'un ținut aici foarte

muntos și plăcut, munți acoperiți de neaună. Ținut cercetat și admirat de multă lume iubitoare de libertate și natură. Tot la un kilometru întâlneai o casă-ospătărie pentru turiști, lume vială și mulțumită. Dar pe unde deunăzi se urcau cu greu cei mai îndrăzneți și ambițioși escursioniști, astăzi urcă soldații noștri acățându-se și sprijinindu-se de stâncile pleșuve. E de admirat câtă putere de rezistență există în soldații noștri. Te uimești cât supoartă și câte vicisitudini înfruntă. Imprejurările-i fortifică. La regimentul nostru 61 sunt foarte mulți Români, — în multe lupte și cazuri merită tot infanteristul român numele de erou. Am și avut ce e drept și mari pierderi. Dar așa se poartă războiul, și așa se ajunge la izbândă. Mă înduioșez și admir în nenumărate cazuri cu ce paciință așteaptă ajutorul medical și rabdă, rabdă durerile produse de diferitele rane.

Un român, Ioan Popovici, decorat odată cu medalia de argint, servitorul unui sublocotenent, a fost întâlnit umblând desperat în linia de foc, căutând prin ploaia de gloanțe pe superiorul lui mort sau rănit. Il căută pe linia de foc. El căută mereu până un glonte l-a trântit la pământ...

Și alte multe cazuri, în cari s'au dovedit soldații noștri bravi și credincioși.

Sunt și cazuri când vrând-nevrând trebuie să surâzi, când îi vezi cât disprețuesc moartea. Un român adus la medicul ca să-i lege rana ce o căpătase la piept, întrebat, că are dureri și nu dorește ceva, îmi răspunde: „lasă-mă d-le, că nu-i treaba așa grea, dar mi năcaz, că baș acum mănâncă ceilalți conserve, și știu că pe ale mele încă le mănă vecinu din șvarmlinie“.

Acuma suntem într'un ținut sterp, călduros și cam pustiu. Soldații noștri aici stau pitulați din cauza arșiței soarelui care dogoare, după păreții de piatră și ochesc dușmanul, care mereu încearcă fără succes să ocupe pozițiile noastre. Dar ai noștri știu duce pe umeri și acest greu! După câte un delușor se vede marea cu apa ei argintie, curată ca o pajiste întinsă. Sus, aeroplanele, de ale noastre și dușmane străbat văzduhul însoțite de un șuerat, și curioase cercetează...

Vorba unui român „bine, așa înțeleg să te bați braț în braț și piept la piept, dar ca să se puște așa de departe, nu, ce te gândești și pe sus se bat ca paserile“ Tocmai atunci luase un aeroplan de-al nostru pe unul de-al dușmanului în goană.

Incolo suntem teafări și trăim cu nădejdea...

„Românul“.

E. M.

Eroii noștri la frontul de sudvest.

Un ofițer de artilerie elvețian, care în scop de studiu se află la frontul italian, face următoarele declarații: Ceea ce am văzut aici, este cel mai mare fapt ce am văzut până acum, și probabil faptul cel mai mare în tot decursul războiului actual. Forța de rezistență și energia de atac a trupelor austro-ungare, care se luptă pe terenuri nefavorabile, sunt atât de oțelite, încât toate atacurile italiene, executate cu masse mult superioare, trebuie să se sfărme. Imprejurarea, că soldații austro-ungari susțin atacurile acestea în tranșeele săpate în peatră și pot să pornească ei înșiși la contra-atacuri,

arată înaltul nivel moral al fiecărui soldat și avântul cu care se poartă luptele. În unele părți încăerările erau atât de înverșunate, încât un ofițer italian prizonier s'a jăluit, că un soldat l-a mușcat de gât. Năvala italienilor mi se pare tipică: fecciorii înaintează

îndesați unul lângă altul, se pare că vine o turmă de oi, mânăta cu forța dinapoi. Cadorna, în timpul mai nou, a dat ordin ca ofițerii până la comandantii de regiment trebuie să fie în linia focului; de aici provin enormele pierderi de ofițeri. Despre trupele austro-ungare, ce le-am văzut cu ochii mei, nu pot decât să zic: Respect adânc pentru tot omul, care se luptă la Isonzo, — căci aici se luptă veritabili eroi! — Aceasta este părerea rostită de un ofițer al unui stat neutral, care n'are interes să ne laude prea mult.

Generalul rus Ruszki.

Aniversarea războiului cu Italia.

Alteța Sa imperială și regală, Arhiducele Frideric, mareșal și comandant suprem al armatei austro-ungare de pe câmpul de războiu, a adresat armatei cu datul de 24 Maiu 1916, când s'a împlinit anul dela declararea de războiu din partea Italiei, următorul ordin de zi:

„Astăzi e anul, de când Italia și-a încoronat tradarea de mult plănuită și cu îngrijire pregătită față de monarhie, prin declararea războiului. Cu forțe de peste jumătate milion de puști, cu pūteri de optori mai număroase decât ale apărării noastre, a stat atunci armata dușmană în mod amenințător la frontierele noastre. Cu arogantă lăudăroșie au promis bărbații conducători poporului prostit de dincolo o învingere ușoară și sigură. Cu asalt grabnic aveau să treacă armele italiene peste »teritoriile neeliberate«, până în inima patriei noastre. ea prin zdrobirea ei să fie decis războiul mondial. Apărătorii neînfricați au oprit însă în loc pe dușmanul urgisit, pretutindenea unde i-a determinat ordinul meu. Cursul învingerii noastre dela nord n'a fost împiedecat prin hainul atac dela spate.

Am putut apoi pe rând să întăresc slaba noastră apărare dela frontiere, cu trupe devenite libere, când situația așa a cerut. Patru bătălii la Isonzo, numeroase lupte pe frontul întreg, dela Stilferjoch până la mare, au justificat în mod splendid încrederea mea în forțele apărării noastre. In timpul acesta Galiția a fost liberată de dușmani, alt teritor dușman a fost luat în posesiune, Sârbia îngenunchiată, țările Muntenegru și Albania cucerite!

Până bine de curând flota noastră vitează și bravii noștri aviatici au putut să respire groază și confusiune pe teritor italian. Aproape un an a trebuit însă să fim cu răbdare, până a bătut ceasul atacului, al răsplătirii. In sfârșit a sosit ceasul acesta. Primul nostru asalt a făcut spărtură puternică în frontul dușmanului. S'a făcut mult, dar mai rămâne mult de făcut. Știu, simțesc, că vitejia și statornicia le va face toate.

Soldați dela frontul din sudvest! Nu uitați în lupte, că Italia poartă vina pentru prelungirea acestui războiu, nu uitați jertfele de sânge, pe cari le-a cerut. Liberați patria voastră de venetici! Creați pe seama monarhiei și în sudvest frontierele, de cari are trebuință pentru siguranța din viitor! Cele mai sincere dorințe, ale mele și ale tuturor camerazilor voștri, să vă însoțească!

Arhiducele Frideric, mareșal.

IV. In Rusia.

Din zilele de glorie ale regimentului de inf. Nr. 64.

— Din ziarul „Fremdenblatt“. —

Din jos de Pulva, spre nord de Wysoko-Litovsk, se întind platourile dela Gola-Wolkovițe, ca niște degete late ce se întind în ținuturile mlăștinoase dela Zubaț. Șesul dela vest strătaie linia către Bialostok. Ținuturi bogate înconjoară partea inferioară a Pulvei, la sud și vest cu pădurițe.

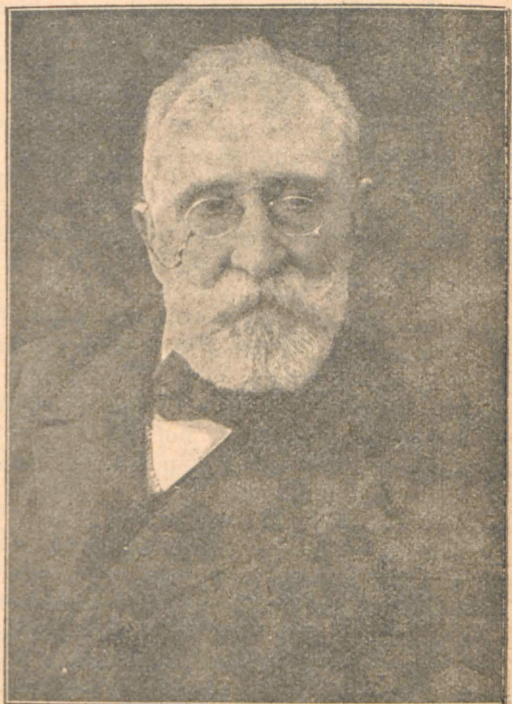
Aproape de un pod ars într'o fermă pustiită dela

Jacevița, cazacii cari până la 3 ore d. a. au fost în foc, și-au încercat trecerea. S'a improvisat cu grabă un pod pentru tunuri, bucătărie și tot materialul suficient.

Înainte de a se lăsa amurgul zilei grele denăduf din 22 August avangardele regimentului au descoperit și ocu-

pat cu asalt pozițiile dușmane din partea inferioară a muntelui și s'au încuibat ei în pozițiile ocupate. Mici trupe de recunoaștere au intrat în Gola înainte de a fi început să fie aprins de hoardele rusești.

Pe când abia s'au zărit zorile zilei, s'au luat toate preparativele de muncă nouă, care trebuia să mai adauge o pagină strălucită la victoriile de până acum. Fiecare din regiment știu porunca scurtă, precisă: »Dimineată, regimentul ocupă platoul sudic al Golei...«, poruncă care nu suferă vreo întrebare. Umbra nopții întunecată a învăluit preparativele grupării pentru luarea platoului, dând astfel siguranța asaltului ce avea să se dea.

Boselli, ministrul prezident al Italiei.

Neprețuite puncte sunt înălțimile acestea dominante cari trebuiesc ocupate aci. Hotarele ținutului par a fi garantate contra atacurilor inamice. E un ținut neted nebrăzdat și lipsit de copaci, de unde va trebui asaltat muntele întărit, care se ridică cu o îndrăzneală care râde morții. Coastele au acelaș aspect. În dosul muntelui sunt așezate pozițiile dușmane, gata de atac la orice moment.

La 6 ore dimineața când ceața începù să dispară de pe platourile scăldate 'n raza soarelui, cei cari făcură încercări de fugă, fură prinși sau împușcați de rezervele noastre ce veneau în urmă. Înainte de zorile zilei, Suchodolul fu luat cu asalt.

În ziua de 23 August înaintau cu apucături bravuroase, și au înaintat victorioși și în 24 August. Bravele trupe ocotiră întăriturile și înaintară mereu în lupte înverșunate. În aceste atacuri vehemente ce s'au dat, în ceasurile de după amiazi pădurea fu curățită de cătră compania victorioasă și întăriturile fură stăpânite pe la ora 5 d. a.

Aici s'au dat luptele cele mai violente. Par'că eră iadul, pușcătură după pușcătură răsună în aer. În nourașii pricinuiți de șrapnele la înălțimea turnurilor se ridicau exploziile granatelor — un sublim tablou al nimicirei plănuite. Sub scutul acestui puternic foc de artilerie, trupele noastre înaintară. Liniiile strânse înaintau la nord și sud, cu ținta pusă și hotărâtă de a ocupa întăriturile și pozițiile dușmane din partea superioară a platoului.

Până la 8 în asalt violent, linia din front a înaintat 5—6 sute de pași. Pozițiile dușmane erau luate bucată de bucată. Cele 3 batalioane dela vest, sub comanda maiorului Gheosiniti și a căpitanului Frențiu, pierduseră dejă binișor câțiva viteji. Trupele maiorului Eibl și a căpitanului Preis, cari se apropiau dinspre nordvest, înaintaseră la distanță de 400 pași.

Precis la ora 9 dimineața reîncepură cu o puternică vehementă focurile de artilerie al căror șgomot predomină împușcăturile miilor de puști și mitraliere.

Activitatea trupelor dintâi — cari înaintau victorioase — deveni tot mai pronunțată și generală. Înaintau împinși de îndemnul învingerii sigure. Nu mai puteau fi reținuți. Pas cu pas se apropiau de pozițiile inamice.

Ca un avânt îi cuprinse dorul învingerii sigure, ca un complex al puterilor individuale în care trăiește conștiința instinctivă a voinței pentru binele tuturor. Această forță supremă smulse un șir de eroi cari înaintau, dând asalturile cele mai violente.

După grele lupte victorioase, încercând cele din urmă sforțări, această bravură a regimentului, dată pe platourile dela

Gola este minunatul și gloriosul tablou al unei zile de onoare a regimentului 64, un nou îndemn în șirul celorlalte de până acum.

100 Ruși cu 7 ofițeri, 7 mitraliere și multe muniții de războiu au rămas în posesiunea regimentului 64.

Din zilele noastre.

— Corespondență dela front. —

După ce treci râul Bug, cale de vreo două zile pe jos cătră miază noapte, dai de pădurea Bialowieska și de locurile mocirloase ale împărăției rusești. Pe drum până ce încă nu ajunseseam acolo, mă cuprinse oarecare neliniște. Cum va fi pădurea aceea atât de mare? Cu greu vom putea trece locurile acele mocirloase! Să ne ferească Dumnezeu de ploii îndelungate, căci nici cu piciorul nu poți trece. Drumurile lipsesc, abia două căi strătaie imensa pădură, dară noi trebuie să pătrundem, prin altă parte. Ori poate ne vom opri undeva? Nu se știe ce ordin va veni.

Inzadar ne spargem capul noi, oamenii pitici, — conducătorii știu ce fac, și noi avem numai să-i ascultăm.

Rușii se opintiră la Bug cât putură, dară cu ai noștri nu-i lucru de șagă. Ei trebuiră să se retragă, cam douăzeci sau treizeci de kilometri, până la altă poziție. Eră însă de admirat întreg modul lor de retragere. Rămâneau câteva zile în tranșee și băteau cu tunurile și cu puștile din greu când simțeau pe ai noștri, apoi dacă vedeau că nu mai pot ținea piept, peste noapte se retrăgea repede infanteria și mai lăsară numai cavalerie în tranșee, care pe nerăsuflăte aveă să mai țină focul câteva ore, sau o noapte, ca în revărsatul zorilor să încalece și să fugă înapoi și ea. In această privință sunt meșteri Rușii, numai ce-i drept.

La miezuina pădurei seculare, unde se încep mocirlele cele mari, se opriră Rușii. Se întăriră cu șanțuri și cu tranșee și ne așteptau.

Regimentul nostru venea pe diferite cărări, tot mai aproape de dușman. Ziua eră încă destul de mare, aveau soldații sporiu la mers, și căldura nu-i supără, căci eră pe la sfârșitul lunei lui August. Cu toate acestea oboseala de alergare vine și mai trebuie și câte un ceas de răsuflare. Abia se așezară ai noștri pe năsip, pe amândouă părțile drumului, după ce puseră puștile în piramidă, și se auzi un zbârnăit puternic în văzduh, par'că se apropiă un automobil. Inainte pe drum nu se vedeă nimic, nici un prav, și sbârnăitul se auziă tot mai aproape. Sus, sus în înălțime se vedeă un sburător cu mașina lui făcând plimbări prin aer. Oare de-al nostru să fie? Nu se vede pe el crucea

neagră. Ba par'că este și mai mare mașina ca a noastră și se zărește pe ea un cerc alb mare și în mijloc un punct negru.

Capătarea unui tun italian pe coama munților dela Maggia.

Cu ochianul se vede mai limpede. Cât e văzduhul de mare, nu are alt loc decât deasupra noastră să se plimbe roată, ca uliul, când zărește pe jos puii de găină.

Nu trecù mult și ne trezim, cam la 200 de pași în apropiere, cu trei detunături strajnice. Una după alta căzură bom-

Lupta de la Görz.

bele din aeroplan, pocniră și aruncară vânturi de pământ în aer și stropiră în toate părțile. Din teroare ne-am ales numai cu spaima. Acuma am știut hotărât, că aeroplanul este al duș-

manului și repede puseră toți mâna pe pușcă. Mitralierele până ce bați în palmi le-au luat de pe cai, le întocmiră cu țevea în sus și pușcară toți soldații batalionului prim pe întrecute.

Sburătorul nu auzi clocotul puștilor de jos. Dar efectul îl simți de bună seamă, căci cu iuțeală mare se depărtă în direcțiunea Rușilor. Mai încercă ici-colea să facă confuzie în șirul soldaților, dară fără rezultat.

Pădurile seculare de brad și locurile mocirloase nu mai erau departe. Șrapnele cu fum alb, ce se spărgeau în aer în calea noastră arătau, că dușmanul nu poate fi departe.

Artileria noastră își căută locul și întinse firul telefonic până la observator. Trei baterii deschiseră focul și infanteria înaintă cu grije, așteptând veștile iscoadelor. Trecu vreo jumătate de ceas și mai bine, eram prin pădure și iată că începe pământul să joace sub picioare. O poeniță cu stuf și cu rogoz se întinde de amândouă țarmurile păraului Radohowska, care își strecoară a lene undele apelor sale.

Pionerii chibzuiau cum să treacă mocirla. Pădurea era aproape și planul se făcu repede. Dar lucrul înaintă greu. Trunchiuri de brad de 2 stânjini de lungi așezați binișor unul lângă altul formară primul pod. Apoi tot așa se isprăvi al doilea, al treilea și patrulea pod, și soldații se strecurau unul câte unul, muindu-și păpucii în apa neagră (cerna voda) până ce ajunseră pe o insulă, ca de acolo iarăș tot așa să încerce a înaintă. Dară aici mitralierele dușmanului zădărnicea înaintarea.

Iute apucară ai noștri lopata; tăiau glii, le puneau una peste alta, zid înainte, și se așezară în groapa, ce amenință să se umple cu apă și trăgeau acum cu pușca mereu. Mai multe zile și nopți de-a rândul au trebuit să petreacă soldații noștri, uzi până la piele în lăcurile acestea, fără să se miște înapoi.

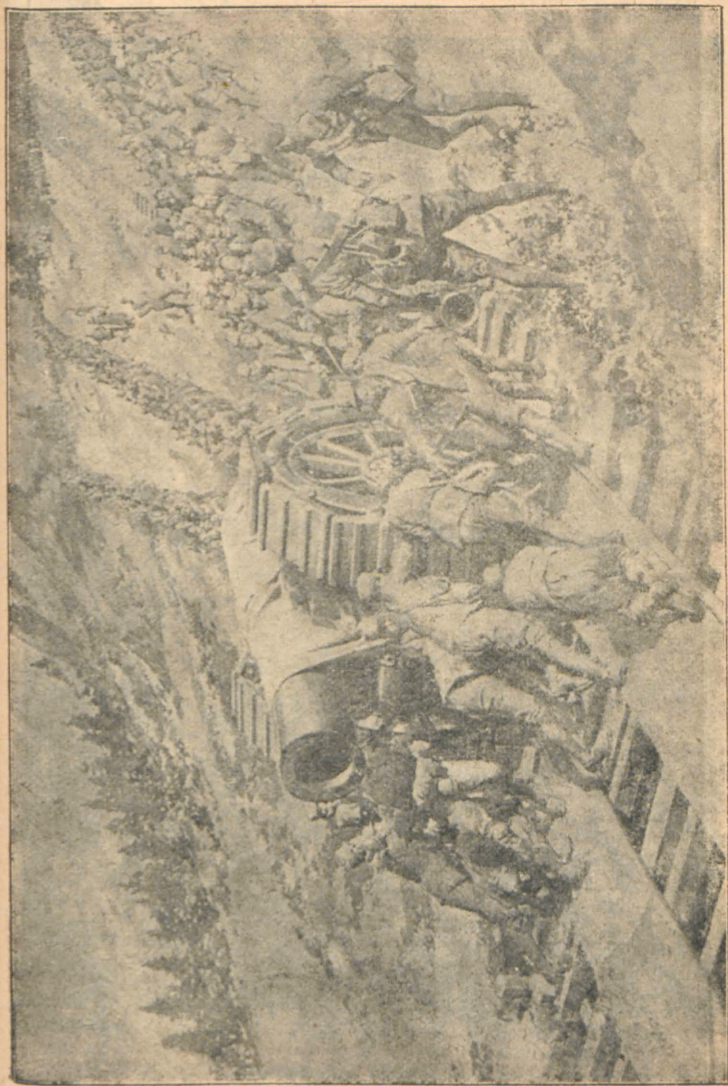
Mâncarea numai pe umeri o puteau căra și era departe bucătăria; să duci fiertură la atâta sumedenie de oameni, deși numai odată pe zi, seara, era lucru deosebit de greu, dară totuș s'a făcut.

Caii nu era modru să treacă pe acolo, deci nici carăle nu puteau ajunge în apropiere și pe răniți îi aduceau soldații pe umere foarte anevoie, până la locul de bandajare.

Satul Sosycă din apropiere servea comandai regimentului de adăpost. Dară nici aici nu fuserăm cruțați de granatele și șrapnelele dușmanilor.

Intr'o grădină, pe iarbă verde, așezase servitorul meu ca de altădată pușca cu baioneta în sus, încopcie apoi două foi de pânză cenușie laolaltă, le acață în baionetă, pe dedesupt

prinse pânza cu cârlige în pământ, o întinse bine și locuința mea fu gata. Durmisem două nopți neconturbat acolo, dară

Tun de asediu italian montat în poziție de luptă.

în ziua a treia două tunuri blăstămate începură să presare satul cu șrapnele și cu granate. Nu mai eră vorbă acum să poți sta în curte, fugii în casa din apropiere. Auziam vâjeitul

granatelor cu fiori și așteptam cu groază explozia. O granată nu află alt loc, decât în curtea noastră. O licărire înaintea ochilor, ca trăsnetul. Un bubuit asurzitor, și uite groapa, mare

O mitralieră italiana în poziție bine acoperită ajutând infanteria italiana în înaintare.

cât o poți sări cu bățul, lângă cortul meu. Inima se făcù mică și fața ca păretele.

Furtuna nu ținù mult aici. Rușii suciră gura tunurilor și acuma ajungeau în capul satului de sus cu granatele.

— Vai, d-le părinte, te a ferit Dumnezeu, bine că nu ai fost în cort, uite-l tot ciuruit de bu-ăți de granate. zise învățătorul sergent Cosma și se uită cu mirare la cort și la

O coloana de proviant italiană luată în foc de către trupele austro-ungare.

Groapa de lângă el.

— Așa-i, frate Cosma. — Dumnezeu și aici este cu noi. Am mai pățit multe și până acuma, și câte vom mai îndură de aici încolo! Nu știm ce ne așteaptă.

În cealaltă zi sună puștile mai cu stăruință; mitralierele se înfierbântaseră, norii de fum dela gurile tunurilor se îndesiră, soldații noștri voiau să treacă înainte prin ploaia de plumb și pușcau într'una — apoi încă vreo zece-douăzeci de pași mergeau plecați înainte trăgând mereu — și când încercară dușmanii un contraatac, atunci hornistul companiei a 13-a, un românaș brunet la față și chipeș, nu mai așteaptă ordinul, ci suflă din goarnă signalul de asalt, și rezerve înainte! Atunci ca din o suflare strigară ai noștri: ura — ura! și cu baioneta pe pușcă mergeau ca turbați asupra dușmanului, și-l biruiau!

Multe vieți tinere s'au stâns atunci și nu puțin sânge a curs în păraul Radohowska.

Rușii trebuiră să se retragă departe înapoi, căci în locurile mocirloase nu se mai puteau împotrivi.

Un loc închis cu pari albi de mesteacăn, niște ridicături lungurețe de pământ coperite cu glij negre, iară la capăt cu câte-o cruce semnată cu creionul, »aici odihnesc în Domnul eroii... Tampa, învățător și ceialalți dela regim. 2 de infant.« ne amintește de ciocnirea cea strașnică din pădurea Bobienecz.

Drumul îl baricadaseră Rușii cu arbori lungi, tăiați și puși de-a curmezișul, — iară ici-colea găseam gropi adânci săpate în drum, cu țăpăruie la mijloc și acoperite cu găteje și cu frunze, ca să cădem înlăuntru, dacă vom trece pe acolo.

Cu toate aceste piedeci soldații au fost destul de prăvăzători și le-au delăturat ușor.

Se înțelege, drumul prin pădurea întinsă a fost greu. Zile întregi nu găseam un câmp deschis, ci numai mocirlă și păduri sterpe.

Nutreț pentru cai nu avusem de ajuns. Nicăiri nici o poienită de pășunat cel puțin, săracii cai au trebuit și ei să simțească că e războiu. Iși mai frecau dinții cu cetină de brad.

Ce-i drept, pădurea ne scutea de vânturi, dară nopțile erau umede și din ce în ce tot mai răcoroase și mai lungi.

(„Tel. Rom.“)

V. Generale.

Bravii Români.

»Bravii Români!« Numirea, de astădată, nu este a noastră. O găsim tocmai acolo, de unde n'o prea așteptăm să ni se atribue: în coloanele ziarului »Budapesti Hirlap«, numărul din 29 Februarie 1916.

Correspondentul din războiu al numitului ziar, d-l Hugo Payr, trimite dela frontul italian un raport mai lung sub titlul de mai sus. Publicăm, în traducere liberă, părțile esențiale din acest raport:

Comanda vorbește mult despre regimentul românesc. I se scoate la iveală marea punctualitate și deplina încredere, ce o poți avea într'ânsul. Bravii Români, — așa sunt numiți, —

Țintași tirolezi pe muchia munților dela Lafraun în luptă contra unui regiment de infanterie italian.

•riunde i-ai pune, pretutindenea își desleagă bine problema; au participat la reocuparea mult încercatului San Michele, și frontul lor n'a fost în stare să-l rupă dușmanul.

Intr'o zi cu soare am ieșit călare, să văd pe harnicii Români. Raionul lor se întinde asupra mai multor sate. N'a fost ușor lucru să găsim pe comandantul regimentului, în considerare că locuim în casa cea mai mică a unui cubuleț de sat. Rătăcind în sus și 'n jos, printre case și sate, mi-au bătut la ochi iarăși raporturile particulare sociale și economice, izvorâte din împrejurările locale.

Aici, în ținutul munților Karst, sunt case domnești: câte un cuib de vultur, în formă de clădire situată romantic, în mijloc de stânci, are grădină înfloritoare, proprietarul este curtare conte, — dar odăile sale sunt lipsite de podeală și păreții n'au tencuială.

Locuințele de altcum se prezintă ca exterior mai frumoase, decât în general casele țărănești. Formează alcătuiți solide, cele mai multe cu etaj.

Înainte de războiu nu se cunoștea pe aici ce va să zică apeduct și canalizare; locuitorii săteni, o amestecare de Sloveni și Italiani, n'au văzut de pe platoul dela Doberdo altă cale ferată, afară de aceea care șerpuește pe țărmul mării. Apa lor necesară nu este altceva, decât apă de ploii strânsă în rezervoarii. De aici beau, de aici își stropesc pământurile mari cât palma; iar dacă le mai rămâne ceva apă, se și spală. Prin urmare curățenia lasă cam mult de dorit.

Pământul produce prea puțin pentru nutreământul oamenilor. Bărbații cutreeră țări depărtate, cioplesc piatră și adună bani. Cine nu voeste să-și păăsească locul, totuș coboară spre mare la pescuit sau la muncit în vapoare, și nu se întoarce acasă, decât după luni de zile. Natura vitregă a munților Karst, nimicite de păduri, bogate în coaste prăpăstioase și săraci în văi roditoare, a făcut pe oamenii satelor nepăsători, fără pretenții, murdari și leneși.

În satele acestea se află astăzi încvartirați soldații români. Și precum duhul militar a știut construi căi ferate peste marea de stânci, tot așa și Românii, în cercul lor mai restrâns, au creiat condițiile, care fac posibilă o viață în curățenie și tihnă. Șoselele sunt de curând pardosite, grajdurile au podeală de lemn, odăile se văruiesc, ferestrele spalate, — toate lucesc de curate, și nu mai este urmă de gunoiu și murdărie. Întreg satul par'că a luat o nouă față, ba chiar și sătenii s'au schimbat. Dacă, în urma războiului a suferit îndeosebi Galiția, este tot atât de adevărat, că războiul acesta cumplit a adus cele mai mari foloase ținutului Karst din apropierea râului Isonzo.

Comandantul regimentului m'a ospătat cu o ceașcă de lapte proaspăt. Apoi ne-am urcat în trăsură și colonelul m'a condus cu multă prevenire prin raionul românesc. Neștiind

românește nici o boabă, nu puteam vorbi cu Românii aceștia domoli de fire; dar am constatat, că sunt cu toții bine hrăniți, sănătoși și vârtoși, și că nu le lipsesc de pe piepturi nici strălucitele distincțiuni. Colonelul ține aspră disciplină, și poate să fie mulțumit perfect cu rezultatele obținute. Umblând prin mijlocul soldaților și vorbind cu câțiva ofițeri unguri, am înțeles deplin laudele multe și meritate, auzite despre acel regiment.

Soldații înainte de mâncare se spală pe mâni totdeauna, la trei zile își schimbă albiturile și în fiecare săptămână se scaldă odată.

Colonelul îmi spune:

— Soldatul român se deosebește de soldatul maghiar. Prin urmare nu poți umbla cu ei la fel. Maghiarul este mai fălos; Românul este mai ascultător. Cel dintâi are trebuință de vorbă bună și încurajare; al doilea trebuie să-i poruncești (!), altfel nu știe (?) ce să facă. Dar dacă a priceput odată ce problemă are de săvârșit, o execută în adevăr minunat. Este un popor harnic, bun; și dacă omul se îngrijește de dânsii, Românii se pot întrece cu cei mai buni soldați din lume...

La cuvintele colonelului mai adaug, — sfârșește corespondentul, — următoarele: Este o rassă frumoasă, un frumos material de oameni; Italienii, dacă vor da față cu acești Români, ar trebui cu adevărat să se rușineze; căci Italienii în ceea ce privește morala, caracterul și fizicul, sunt așa de înapoiți în asemănare cu frații lor latini dela noi.

*

A da o s. In numărul din 4 Martie al aceluiaș ziar se publică un pasaj dintr'o scrisoare datată »De lângă Isonzo«.

Reproducem, în traducere fidelă, din această scrisoare o parte, care ni se pare că este un fel de rectificare la adresa corespondentului pomenit, și anume la cele afirmate de »colonel« despre soldații noștri dela acel front.

»Jumătate din compania mea, — se zice în scrisoarea aceasta, — este compusă din Români, jumătate din Unguri. Și Românul este bun soldat, dacă știi să umbli cu el... Din punct de vedere militar pot constată, că Românul face aceea ce i se poruncește, dar ascultă necondiționat; soldatul ungur își arată vitejia și atunci, când nu este nici o trebuință să și-o arate. De multeori trebuie să-l dojenești să nu-și expună viața fără motiv«.

Orfanii.

Se 'ntoarce-armata 'nvingătoare
 Din țările unde-a luptat...
 Dar dintre-acei, cari au plecat:
 Câți au venit? O știți voi oare?

Oștenii prind să se coboare
 Pe rând, din trenuri, din vagoane,
 Și 'n șir s'așează pe peroane
 Cu fețele strălucitoare.

Spre ei, priviri aprinse, vii,
 Cu 'nduioșare acum se 'ndreaptă...
 De ani și luni îi tot așteaptă
 Moșnegi, bărbați, femei, copii.

Nu este-un om, ce-ar sta să plângă
 Din cei cari dor aduc în piept...
 Deși unul piciorul drept,
 Iar altul n'are mâna stângă.

Și bucuria clocotește
 În sufletele tuturor...
 Și cui ce-i pasă de picior?
 De brațul rupt? E aici!... Trăește!...

Nevasta 'ntâmpină bărbatul,
 Surorile-și sărută frați,
 Cu cruci de aurdecorați...
 De chiote vuește satul!

Dar veselia ce-a pornit,
 Sub nor de jale se ascunde,
 Și printre cântece pătrunde
 Un glas: „Vai, tata n'a venit!“...

O ciată de copii c'o mamă
 Stau grămădiți, gemând, plângând;
 Și pe al lor tată așteptând
 Se zbat, se prind de mâni, și-l chiamă.

Incet peronul se golește,
 Și 'n urmă nimeni n'a rămas:
 Infrântă, tristă, fără glas,
 Spre casă ciata lor pornește.

Din robie spre libertate.

— Saferințele unui subofițer. —

Un subofițer român, Filip Crețar, plutonier în regimentul de honvezi Nr. 24 al Brașovului, a izbutit să scape după multe greutăți din captivitatea rusească. A străbătut prin Siberia, Persia și Turcia, de unde trecând în Bulgaria a sosit în sfârșit acasă în Ardeal.

Raportorul ziarului brașovean unguresc »Brassói Lapok« a aflat dela subofițerul Filip Crețar, »un tinăr negricios la față și cu fes turcesc în cap« următoarele știri interesante:

Am ajuns la front în Ianuarie din 1915 și, după câteva săptămâni, în 19 Martie, Rușii m'au prins în Carpați împreună cu cinci tovarăși și ne-au curățit de toate lucrurile de preț ce aveam. Zece zile ne-au dus de-a lungul Galiției până la Brody. Pe drum nu ni s'a dat de mâncare, decât o bucată mică de pâne neagră în fiecare zi, și câte două bucățele de zahăr. În Brody ne-au ținut o zi, până la sosirea trenului, care venea cu prizonierii dela Przemysl. Cu transportul acesta am fost duși și noi spre Siberia.

Eu mi-am pus de gând să fug, mai ales fiindcă Rușii ne tratau rău de tot. Abiã din trei în trei zile primeam o bucată de pâne, puțină carne de câmilă și ceva păsat negru. Visam mereu de fugă.

Trenul nostru trecea prin ținutul Uralului. La o gară cu numele Vietca am sărit din vagon, m'am tupilat în șant și noaptea m'am adăpostit în vagonul gol al unui tren militar, care m'a dus până la Turkestan. Chinuit de foame am intrat într'o cârciumă. N'am avut noroc, căci m'am trezit față în față cu jandarmi ruși. Indată le-am spus, că am scăpat trenul cu transportul de prizonieri, și că doresc să plec cu tovarășii mei.

Jandarmii ruși au dat cu socoteală, că am încercat să fug și m'au escortat la Ascabad. Comandantul taberei de prizonieri din acest loc, un ofițer rus, m'a pedepsit cu temniță de trei zile.

A treia zi, când am ieșit din întunerecul temniței, iarăș m'am hotărît să scap din captivitatea Rusiei. Noaptea, pe la 11 ceasuri, am sărit peste zid, am mers prin oraș și am ieșit în câmp. Dar n'am trecut prin străzi, de frica patrulelor, ci tot peste ziduri și prin curți am ajuns afară de oraș. Aceasta s'a întâmplat în 27 Aprilie.

Patru zile am pribegit prin păduri, prin câmpuri, și pământuri neumblate de oameni, până ce am nimerit într'un sat persian. Aici mi-au dat oamenii locuință și mâncare, și m'am odihnit după truda supraomenească de patru zile. Perșii

m'au primit bine, ba mi-au cinstit și un măgar, care m'a dus până la Iscamir. De aici pe jos, prin comunele Sarazov, Hatou, Garmacon, am ajuns la Busuht, unde m'am întâlnit cu patru tovarăși, fugiți și ei. Ne-am prezentat toți la șeful provinciei. Șeful ne-a ospătat. După două zile ne-am dus la Surut; acolo am rămas patru zile la emirul Hassan, care ne-a primit cât se poate de bine, ne-a dat bani persiani de drum. Și așa, după multă vreme, am venit la Teheran. Impreună cu soțul meu, cu numele Iosif Flițak, ca să nu fim internați, ne-am decis să fugim mai departe. Mult am pribegit, până am dat de orașul Kirmansah. Ne-am anunțat aici la consulul german, care ne-a transportat mai departe, cu o trăsură de poștă cu patru cai, până la Hanighin; de aici nu era departe Bagdadul.

În Bagdad m'am bolnăvit de friguri și am stat în spitalul Semilunei Roșii. Trei săptămâni am zăcut. Flițak eră lângă mine; m'au vizitat și ofițeri germani din serviciul otoman și mi-au dat bucuros tot, de ce simțeam trebuință. Dar am slăbit atât de rău, încât abia mă târam.

În 20 August ne-am urcat în tren și am călătorit până la Samaria, apoi în trăsură până la Mosul. De nou am căzut bolnav și m'am dus într'un spital din Bagdad. Flițak și-a luat adio și s'a dus (în Septembrie a sosit în patrie). Eu am stat 36 de zile în pat. În sfârșit mă simțeam destul de tare, să pornesc la drum. Cu ajutorul căii ferate am venit la Aleppo, unde m'am înștiințat la consulul austro-ungar, contele Dandini. M'am întâlnit în acest oraș cu patru soți de arme, asemenea scăpați din captivitate rusească: învățătorul Gidai din Sătmar, funcționarul dela căile ferate Beteg din Cluj, și honvezii Kovács dela Cașovia și Sidor din Maramurăș.

Impreună cu dânșii am călătorit la Constantinopol, de acolo la Sofia, apoi peste Rusciuc și Vidin la Orșova. În sfârșit iată-mă la Brașov.

Din geografia războiului.

(Spic ire alfabetică.)

Berane, cetate la hotarul apusean al Muntenegrului. Berane eră un punct extraordinar de însemnat în apărarea țării; cetatea adevărată formează cheea drumului ce duce la Cetinie, la reședința lui Nichita. Pe drumul acesta, spre deosebire de multe altele din Muntenegru, se pot transporta și tunurile. S'a construit înainte cu câțiva ani din bani rușești. Capitala Cetinie nu mai eră apărată, decât prin mai multe forturi o pedecă ce se credeă de tare; dar se vede că ostașilor

noștri oțeliți n'a mai resistat; ci Joi în 13 Ianuarie n. 1916 reședința Cetinie a trebuit să-i vadă făcându-și întrarea triumfală în inima țării muntenegrene.

*

Berat se află în vilaetul Ianina, împrejmuit de plantațiuni frumoase de olive și vii. Castelul, ce se ridică pe o înălțime, este reședința unui arhiepiscop grecesc. În Berat se găsesc peste 13 mii de suflete; între acestea sunt de naționalitate grecească aproape cinci mii.

*

Cipru. O frumoasă insulă în Marea mediterană, aproape de Azia mică, cu vre-o 300 000 de locuitori și cu vinuri celebre.

Englezii, cari sunt atât de generoși, încât dăruiesc tuturor neutralilor pământurile altor națiuni, acum s'au decis în sfârșit să ofere ceva și din al lor. Li s'a oferit adecă grecilor insula Cipru, sub condiție să se alăture la împătrita înțelegere. Italia însă, care de mult face ochi dulci spre localitatea aceasta, nu este de loc mulțumită cu propunerea Angliei.

Interesant este, că Cipru a fost cedat Angliei din partea turcilor după războiul ruso-româno-turc în 1878, ca să fie administrat de englezi, în scopul ca Anglia să câștige putința de-a apăra mai ușor pe turci în contra rușilor. Anexarea insulei din partea englezilor s'a făcut în Noemvrie 1914

*

Danilovgrad, în centrul Muntenegrului, cu 1800 de suflete. Datează numai dela 1871.

*

Dublinul. Irlanda, insula britanică spre vest de Anglia, nu este acum întâia oară bătută de revoluție. Capitala Irlandei, Dublinul, a căzut în mâinile engleze înainte cu 750 de ani. Toate încercările violente de a britaniza orașul Dublinului au rămas zădarnice: În cursul veacurilor Dublinul și a păstrat caracterul irlandez. Aici s'au concentrat totdeauna firele mișcărilor revoluționare ale Irlandei. În vremile de mai înainte înfloră industria și comerțul în Dublin; englezii însă au distrus starea înfloritoare a industriei irlandeze. Orașul, cu celebrul parc Phoenix și cu monumente care amintesc independența țării, nu se poate desvolta numai din cauza jugului englez. Scuturarea acestui jug este ținta revoluțiilor dela Dublin.

*

Durazzo. Cel mai de seamă port al Albaniei cuprins de vitezele noastre armate, a fost din timpuri străvechi un punct însemnat pe țărmul răsăritean al Adriaticei. Cesar și Pompei au purtat aici două lupte hotărâtoare. După desființarea împărăției romane, soarta orașului Durazzo a devenit foarte precară. În veacul al 11 și al 14-lea formase un mic principat numit de sârbi Draz, de albanezi Durres și de italieni Durazzo. Este astăzi un orașel de provincie, murdar și sărăcăcios, cu 7000 de suflete, între cari se găsesc 1500 de țigani. Întăriturile sale s'au clădit din ruinele vechiului oraș. Intemeierea lui prin coloniști greci datează din anul 635 înainte de Cristos, când a purtat numele Epidamnos. În 229 î. Cr. l-au cucerit armele romane; pe vremea romanilor orașul înfloritor s'a numit Dyrrachium. Acolo a fost exilat oratorul Cicero. Căzând imperiul roman, orașul în cursul veacurilor a avut diferiți stăpâni, până la 1501, când l-au ocupat turcii. Bisericile și alte zidiri însemnate au dispărut în mare parte pe urmele războaielor și ale cutremurelor de pământ.

*

Goriția. Rapoartele oficiale militare constată, că Italianii, în furia neputinții lor de a înainta, au bombardat și prefăcut în ruine orașul Goriția sau Görz. A dispărut va să zică un minunat oraș, care fusese odinioară plin de viață și de artă. Palatele și vilele sale purtau în exteriorul lor gusturi aristocratice. Cetatea din oraș a existat și în secolul al zecelea, cum se vede din desemnuri medievale. Cetatea de acum a fost clădită în veacul al 16-lea. De atunci datează și cea mai veche biserică din Goriția. Domul din Goriția este unul din cele mai frumoase monumente, cu icoane de Tintoretto și Palma Vecchio, și cu alte comori de mare preț. Muzeul conține obiecte valoroase de artă bisericească. Grădini bătrâne, cu olivi, smochini și chiparoși, înverzeau în jurul clădirilor. Orașul avea caracter italian. Astăzi e praf și cenușă. Tunurile celor ce se laudă că iubesc arta, au distrus frumusețile Goriției romantice.

*

Hamburg — Bagdad. Economiiștii Germaniei se ocupă de mult timp cu ideea, ca țara nemțească să aibă comunicație liberă peste Constantinopol cu ținutul productiv și consumant al Aziei mici. În acest scop s'a lucrat și se lucrează și acum la construirea căii ferate spre Bagdad. Câștigă mult și Turcia din o legătură continuă și neturburată între Hamburg și Bagdad, atât din punct de vedere economic, cât și politic. Turcia va putea să-și atragă în Azia mică câteva sute de mii

de mohamendani de sub jugul rusesc și englez, și să-i colonizeze acolo. Din produsele pământului se vor putea exporta: grâu, orz, bumbac, lână și petrol. Se înființează societăți pentru exploatarea acestor articole. Specialiștii au cele mai bune speranțe, că întreprinderile vor reuși splendid.

*

Verdun e o fortăreață de mâna întâi. E capul de nord al fortificațiilor Verdun-Toul-Epinal. Fortăreața a fost construită după războiul dela 1870 și e înconjurată pe o întindere mare de o dublă centură de forturi. Diametrul acestei centure e de 50 km. Centura se compune din 88 de fortificații. 17 sunt forturi mari, 21 sunt fortificații independente și 50 baterii fortificate. Intre Verdun și St. Mihiel sunt patru forturi mari, Genicourt, Troyon, Les Paroches și Camp des Romains.

Fortăreața Verdun, așezată pe amândouă malurile Meusei; dominează acest râu și calea ferată, care vine dela Metz. E apărată și de natură. Forturile sunt construite pe ridicături de pământ. Înaintea acestei linii de apărare, în spre frontiera germană, pe înălțimea dela Epinal se află forturile, cari apăra cele mai însemnate trecători ale Vosgilor. Și înaintea sectorului Toul-Verdun sunt câteva forturi până la Etain și Frouard.

Intregul complex e un fel de »zid chinezesc«. Dar se deosebește de modelul său asiatic. Nu e continuu. E un lanț de forturi depărtate ca la o milă unul de altul. Fiecare fort reprezintă o mare putere de rezistență. Dar noi avem mortiere de 42 cm., pe cari Francezii nu le-au putut cunoaște până la războiu.

Forturile sunt construite după model german, în linii simple, drepte și adaptate terenului, după ultimele cerințe ale artei. Pentru soldați locuri bine apărate în timpul bombardării. Șanțuri adânci și largi flancate de foc de infanterie și de artilerie. Baterii blindate, tunuri rotabile blindate, artilerie de 30—40 trăsuri și mine. În fiecare fort sunt în timp de pace 700—1000 de oameni.

În dosul acestui prim fort de apărare e o a doua centură de fortificație. Scopul ei e, să facă posibil armatelor, cari se retrag în interiorul țării, o apărare a țării pas cu pas, să le servească ca locuri de depozit și să nu dea inamicului posibilitatea de a le întrebuiți ca puncte de comunicație cu centrul întregului sistem de fortificații: Parisul.

Verdun, la început oraș german, aparține Franței dela 1552. E unul din orașele cele mai frumoase ale acestei țări. Are palate și biserici mărețe. La 1648 Germania a cedat Franței Verdunul cu întregul său teritor și cele două dieceze Metz și Toul.

Cetatea Verdunului a fost ocupată în repetate rânduri de Germani. Prusienii au intrat în oraș la 2 Septembrie 1792. La 25 Septembrie 1870 cetatea a fost izolată. La 13 Octombrie a început asediul și la 8 Noembrie cetatea a capitulat.

Verdun are 22.000 locuitori. Are palate și biserici, o catedrală din veacul al XI-lea. Populația se ocupă cu comerțul și cu industria de piele, lemn și zahăr.

In alte lumi . . .

In alte lumi pământul nostru
S'arată noaptea ca o stea;
Poeti'-or fi cântând o poezie,
Amani'-or fi privind spre ea . . .

Lumina ei din depărtare
Le va părea un tainic foc,
Plutind în haos singuratic
Cu raze blânde de noroc . . .

Și n'or ști că-i un glob de humă
Ce poartă vecinice dureri;
Căci toate plângerile noastre
Sunt pentru alte lumi, — tăceri!

Sensitive.

Traian Demetrescu.

Cugetare.

In depărtări necunoscute
Din ale inimei tăceri,
Ascundem uneori, în taină,
O lume 'ntregă de dureri,

Ne temem chiar să nu le pierdem,
Și nimănui nu le șoptim,
Căci ele țin de firea noastră,
Ca crucile de țintirim . . .

Sensitive.

Traian Demetrescu.

Şematism statistic

al Românilor din Ungaria și Transilvania.*)

I. Biserica ort.-orient. română din Ungaria și Transilvania.

Mitropolia.

Reședința: Sibiiu (deocamdată în Oradea mare).

Mitropolit: Vasile Mangra, consilier intim.

Sinodul episcopesc, consistă din mitropolitul cu cei doi episcopi sufragani.

Congresul național-bisericesc, consistă din episcopi, ca membrii naturali, și 90 membri aleși pe câte 3 ani, dând fiecare dieceză câte 30 deputați (10 clericali și 20 mireni).

Consistorul mitropolitan, consistă din 3 senate (bisericesc, școlar și epitropesc) cu câte 12 asesori (6 ordinari, 6 suplenți).

Arhidieceza Transilvaniei.

Reședința: Sibiiu (deocamdată în Oradea mare).

Arhiepiscop: Vasile Mangra, consilier intim.

Vicar arhiepiscopesc: Dr. Ilarion Pușcariu, arhimandrit.

Sinodul arhidiecezan, consistă din 60 membri (20 clericali, 40 mireni) aleși pe câte 3 ani.

Consistorul arhidiecezan se compune din 3 senate (bisericesc, școlar, epitropesc) cu câte 9 membri.

Protopopiate:

Abrud, 23 com., 20,072 sufl.	Hunedoara, 23 com., 19,329 sufl.
Agnita, 34 com., 19,032 sufl.	Ilia, 25 com., 24,196 sufl.
Alba-Iulia, 40 com., 32,702 sufl.	Lupșa, 29 com., 19,113 sufl.
Avrig, 23 com., 23,724 sufl.	Mediaș, 32 com., 13,816 sufl.
Bistrița, 24 com., 18,734 sufl.	Mercurea, 25 com., 30,237 sufl.
Bran, 24 com., 26,431 sufl.	Murăș-Oșorheiu, 20 com., 9924 sufl.
Brașov, 25 com., 32,653 sufl.	Orăștie, 28 com., 23,672 sufl.
Câmpeni, 19 com., 35,583 sufl.	Reghin, 21 com., 23,979 sufl.
Cetatea-de-piatră, 31 com., 19,159 s.	Sebeș, 25 com., 34,934 sufl.
Cluj, 35 com., 27,815 sufl.	Saliște, 13 com., 19,482 sufl.
Cohalm, 24 com., 17,273 sufl.	Sibiiu, 26 com., 31,213 sufl.
Dej, 31 com., 21,095 sufl.	Sighișoara, 31 com., 20,750 sufl.
Deva, 34 com., 26,527 sufl.	Târnava, 24 com., 13,834 sufl.
Dobra, 17 com., 14,535 sufl.	Treiscaune, 29 com., 29,261 sufl.
Făgăraș, 38 com., 30,617 sufl.	Turda, 31 com., 15,880 sufl.
Geoagiu, 37 com., 21,908 sufl.	Unguraș, 22 com., 14,262 sufl.
Hățeg, 36 com., 32,447 sufl.	Zarand, 51 com., 45,027 sufl.

Total: 34 protopopiate cu 950 comune și 809,016 suflete.

*) Adausuri, îndreptări și întregiri se primesc cu mulțămintă.

Dieceza Aradului.

Reședința: Arad.

Episcop: Ioan I. Papp.*Vicar episcopesc* la Oradea-mare: vacant.*Sinodul eparhial*, compus ca și sinodul arhidiecezan.

<i>Consistorul eparhial</i> din Arad	} compuse ca și consistorul
<i>Consistorul eparhial</i> din Oradea-mare	

Protopopiate:

a) Sub consistorul din Arad:

Arad, 16 com., 37,910 sufl.	Halmagiu, 67 com., 35,899 sufl.
Belinț, 47 com., 33,409 sufl.	Lipova, 36 com., 35,896 sufl.
Boroșineu, 16 com., 32,101 sufl.	Radna, 36 com., 31,752 sufl.
Buteni, 45 com., 38,821 sufl.	Șiria, 16 com., 33,509 sufl.
B. Comloș, 17 com., 37,368 sufl.	Timișoara, 38 com., 40,804 sufl.
Chișineu, 19 com., 41,750 sufl.	

Mănăstirea Hodoș-Bodrog cu 3 ieromonahi.

b) Sub consistorul din Oradea-mare:

Beiuș, 54 com., 35,170 sufl.	Pesteș, 54 com., 40,182 sufl.
Beliu, 44 com., 28,161 sufl.	Tinca, 33 com., 30,836 sufl.
Oradea-mare, 58 com., 36,758 sufl.	Vascău, 51 com., 31,879 sufl.

Total: 17 protopopiate cu 647 comune și mănăstire și 602,205 suf.

Dieceza Caransebeșului.

Reședința: Caransebeș.

Episcop: Dr. Miron E. Cristea.

<i>Sinodul eparhial</i> ,	} compuse ca în arhidieceza Transilvaniei.
<i>Consistorul eparhial</i> ,	

Protopopiate:

Biserica-albă, 31 com., 45,568 sufl.	Lugoj, 29 com., 26,710 sufl.
Bocșa-mont., 30 com., 33,869 sufl.	Mehadia, 40 com., 62,906 sufl.
Buziaș, 28 com., 28,424 sufl.	Oravița, 23 com., 30,445 sufl.
Caransebeș, 50 com., 51,750 sufl.	Panciova, 12 com., 33,714 sufl.
Ciacova, 16 com., 17,010 sufl.	Vârșeț, 25 com., 29,329 sufl.
Făget, 40 com., 26,320 sufl.	

Total: 11 protopopiate cu 324 comune și 386,045 suflete.

Biserica ort.-orientală română din Ungaria și Transilvania numără 1.797,266 suflete.

II. Biserica gr.-catolică română din Ungaria și Transilvania.**Arhidieceza de Alba-Iulia și Făgăraș.**

Reședința: Blaj.

Arhiepiscop și mitropolit: Victor Mihályi de Apșa, doctor în teologie, conte roman, etc.*Vicar general*.*Capitulul mitropolitan* constă din 10 canonici.*Consistorul arhiepiscopesc și mitropolitan* se compune din canonici, vicari, protopopi actuali și onorari ai arhidiecezei, 2 asesori și 8 funcționari.

Protopopiate:

Aiud, 27 com., 17,553 sufl.	Giurgeu, 9 com., 13,010 sufl.
Alba-Iulia, 24 com., 15,211 sufl.	Ibaşfalău, 20 com., 7446 sufl.
Almaş, 18 com., 10,078 sufl.	Indol, 21 com., 11,297 sufl.
Aries, 18 com., 9398 sufl.	Ludoş, 21 com., 14,974 sufl.
Bia, 18 com., 11,816 sufl.	Mediaş, 24 com., 2029 sufl.
Blaj, 27 com., 18,329 sufl.	Morlacea, 13 com., 15,487 sufl.
Catina, 25 com., 18,648 sufl.	Murăş, 17 com., 12,330 sufl.
Cichindeal, 18 com., 4246 sufl.	Murăş-Uioara, 21 com., 11,570 sufl.
Cluj, 38 com., 30,395 sufl.	Pogăceaua, 17 com., 15,059 sufl.
Cojocna, 23 com., 15,497 sufl.	Reghin, 40 com., 20,193 sufl.
Dârgea, 24 com., 18,354 sufl.	Roşia, 15 com., 10,978 sufl.
Dicio-St.-Mărtin, 15 com., 7236 sufl.	Sebeş, 22 com., 13,517 sufl.
Ernot, 23 com., 9444 sufl.	Sibiu, 32 com., 19,323 sufl.
Fărăgău, 23 com., 16,017 sufl.	Turda, 23 com., 16,443 sufl.

Vicariatul Făgăraşului:

Veneţia-de-jos, 32 com., 19,741 sufl. Voila, 22 com., 7928 sufl.
 Mănăstirea S. Basiliu-cel-Mare în Blaj, cu 2 ieromonahi.
 Total: 30 protopopiate cu 670 comune şi 420,552 suflete
 La Hajdudorog au trecut 35 comune cu 18,160 suflete.

Dieceza Orăzii-mari.

Reşedinţa: Oradea-mare.

Episcop: Dr. Demetriu Radu.

Capitulul catedralei constă din 6 canonici ord., unul onor. şi arhidiaconul sătmărean.

Consistorul se compune din membrii capitolului şi din mai mulţi asesori numiţi de episcopul.

Protopopiate:

Beiuş, 14 com., 5892 sufl.	Măcău, 4 com., 6170 sufl.
Bereteu (Berettyó), 15 com., 5029 s.	Mădăraş, 7 com., 7969 sufl.
Boroş-Sebeş, 4 com., 2687 sufl.	Oradea-mare, 14 com., 9598 sufl.
Careii-mari, 8 com., 7845 sufl.	Sătmar, 8 com., 6076 sufl.
Crişul-repede, 9 com., 5928 sufl.	Şimand, 5 com., 7077 sufl.
Erdőszáda (Ardusat), 8 com., 8000 s.	Şiria, 6 com., 5768 sufl.
Eriu (Érmellék), 8 com., 7731 sufl.	Szamosköz, 11 com., 10,681 sufl.
Hollód, 9 com., 5574 sufl.	Supurul-de-jos, 10 com., 8321 sufl.
Leta-mare, 10 com., 8458 sufl.	Vaşad, 8 com., 8380 sufl.
Lunca, 10 com., 4487 sufl.	

Total: 19 districte cu 124 comune şi 173,052 suflete.

La Hajdudorog au trecut 44 comune cu 44,839 suflete.

Dieceza Gherlei.

Reşedinţa: Gherla.

Episcop: (văduvită).

Capitulul catedralei constă din 6 canonici.

Consistorul se compune din canonici şi 2 arhidiaconi, apoi mai mulţi asesori numiţi de episcopul.

Protopopiate :

Baia-mare, 9 com., 11,721 sufl.	Mireșu-mare, 9 com., 7732 sufl.
Baia-Sprie, 7 com., 9778 sufl.	Năpradea, 9 com., 7747 sufl.
Băsești, 14 com., 14,148 sufl.	Nitogu, 12 com., 9438 sufl.
Betlean, 14 com., 8535 sufl.	Oarța, 8 com., 6487 sufl.
Bistrița, 16 com., 10,559 sufl.	Oaș, 13 com., 16,796 sufl.
Brediu, 11 com., 8179 sufl.	Olpret, 12 com., 6530 sufl.
Budac, 9 com., 8481 sufl.	Perceiu, 9 com., 8348 sufl.
Buza, 14 com., 7951 sufl.	Reteg, 11 com., 9968 sufl.
Casou (Kászó), 8 com., 10,202 sufl.	Rodna, 31 com., 43,143 sufl.
Căteău, 12 com., 9338 sufl.	Șamșond, 11 com., 10,067 sufl.
Ciceiu-Cristur, 10 com., 10,937 sufl.	Sarvad, 12 com., 9679 sufl.
Ciocmanu, 12 com., 7881 sufl.	Sătmar, 5 com., 9405 sufl.
Crasna, 11 com., 12,856 sufl.	Secul, 16 com., 9238 sufl.
Eriu (Érmellék), 7 com., 5188 sufl.	Seini, 8 com., 9868 sufl.
Gherla, 13 com., 9480 sufl.	Sighet, 11 com., 10,662 sufl.
Giula, 11 com., 10,290 sufl.	Șomeuta-mare, 12 com., 10,866 sufl.
Iod, 7 com., 10,373 sufl.	St.-Marghita, 11 com., 8196 sufl.
Ipu, 9 com., 7701 sufl.	Surduc, 13 com., 8603 sufl.
Iza, 7 com., 9183 sufl.	Turț, 5 com., 9581 sufl.
Lăpuș, 12 com., 10,696 sufl.	Vad, 9 com., 7539 sufl.
Logiard, 12 com., 9232 sufl.	Valcău-măgh., 9 com., 9837 sufl.
Mănăstur, 12 com., 9325 sufl.	Vișeu, 9 com., 16,717 sufl.
Mara, 7 com., 9900 sufl.	

Total: 45 districte cu 485 comune și 464.881 suflete.

La Hajdudorog au trecut 4 comune cu 9657 suflete.

Dieceza Lugojului.

Reședința: Lugoj.

Episcop: Dr. Valeriu Tr. Frențiu.

Capitulul constă din 6 canonici.

Consistorul se compune din canonici, protopopi și asesori numiți de episcop l.

Protopopiate :

Bobâlna, 9 com., 1761 sufl.	Jiu, 17 com., 13,315 sufl.
Bocșa, 7 com., 4732 sufl.	Lugoj, 9 com., 5237 sufl.
Bazias, 6 com., 2978 sufl.	Oravița, 8 com., 6776 sufl.
Ciacova, 7 com., 2859 sufl.	Timișoara, 9 com., 5069 sufl.
Cugir, 14 com., 5041 sufl.	Torontal, 6 com., 2840 sufl.
Halmagiu, 6 com., 748 sufl.	Ulpia-Traiană, 14 com., 11,920 sufl.
Hațeg, 27 com., 16,115 sufl.	Varadia, 7 com., 4648 sufl.
Hunedoara, 11 com., 2696 sufl.	Vermeș, 7 com., 5450 sufl.

Total: 16 districte cu 164 comune și 97,566 suflete.

Biserica greco-catolică română din Ungaria și Transilvania număr

1.156,051 suflete.

III. Institute de învățământ.**A. Școli medii.**

<i>Beiuș</i> , gimnaziu complet greco-cat. cu 16 profesori.	
<i>Blaj</i> ,	» » » 20 »
<i>Brad</i> ,	» inf. gr.-or. cu 4 clase și 7 »
<i>Brașov</i> ,	» complet greco-or. cu 14 »
	{ școală reală inferioară » 8 »
	{ școală comercială » 8 »
<i>Năsăud</i> , gimnaziu complet fundaț.	» 13 »

B. Seminarii teologice.

<i>Arad,</i>	institut teologic	gr.-or.	cu	5 profesori
<i>Blaj,</i>	»	»	gr.-cat.	» 10 »
<i>Caransebeș,</i>	»	»	gr.-or.	» 7 »
<i>Gherla,</i>	»	»	gr.-cat.	» 6 »
<i>Lugoj,</i>	»	»	gr.-cat.	» 4 »
<i>Sibiiu,</i>	»	»	gr.-or.	» 7 »

C. Preparandii.

<i>Arad,</i>	preparandie	gr.-or.	cu	5 profesori.
<i>Blaj,</i>	»	»	gr.-cat.	» 10 »
<i>Caransebeș,</i>	»	»	gr.-or.	» 7 »
<i>Gherla,</i>	»	»	gr.-cat.	» 7 »
<i>Lugoj,</i>	prep. gr.-cat.	de fete	»	3 profesoare.
<i>Oradea-mare,</i>	preparandie	gr.-cat.	»	7 profesori.
<i>Sibiiu,</i>	»	»	gr.-or.	» 7 »

D Școale de fete.

Arad, școală civ. de fete cu internat. Taxa de internat și didactru e de 850 cor. la an.

Beiuș, școală civ. de fete confesională gr.-cat. cu 7 profesori și profesoare. Impreunăată cu internat; taxa de internat e de 600 cor. pe an; se dau și stipendii.

Blaj, școală civilă de fete cu 13 profesori și profesoare. Impreunăată cu internat. Taxa de internat e de 500 cor. pe an.

Sibiiu, școală civ. de fete, susținută de »Asociațiunea pentru lit. rom. și cultura pop. rom.», cu 5 profesori și profesoare. Impreunăată cu internat; taxa de internat e de 750 coroane pe an.

Alte categorii de școale de fete sunt: Abrud, Brașov, Lugoj, Sibiiu, Șimleu, etc.

IV. Fundațiuni

din cari se dau stipendii și ajutoare tinerilor dela institutele de învățământ.

a) La consistorul arhidiecezan din Sibiiu.

Andronic, ajutoare la meseriași.

Cologia, stipendii la gimnaziști (100—120 cor.)

Francisc Iosif, stipendii la gimn., prep. și teol. (100—120 cor.)

Hania Ioan, stipendii la teol. (80 cor.)

Manovici, stipendii la gimn. (100 cor.)

Moga, stipendii la prep. (100 cor.) și univ. (1000 cor.)

Peiovici, stipendii la gimnaziști (100 cor.)

Popescu Ioan, stipendiu la prep. (80 cor.)

Putnoky, stip. la gimn. (24 cor)

Rațiu Eraterina, stipendii la teologi (60 cor.)

Romanul Miron, stip. la teol. (100 cor.)

Șaguna, dă ajutoare pentru zidirea bisericilor și școalelor.

Stat, stipendii la univ. (1000 cor.)

Todea, stipendii la gimn. (300 cor.)

Trandafil, stipendii la univ. (1000 cor.)

b) **La consistorul diecezan din Arad.**

- Balla*, stipendii la universitari (800 cor.)
Birta-Ghiba, stipendii la gimnaziști și universitari (400 cor.)
Ebesfalvi și *Balla*, stipendii la teol. și școale milit. (300—900 cor.)
Faur, stipendii la școale medii și sup. (250 cor.)
Papp Teodor, stipendii la toate școlile (120—800 cor.)

c) **La consistorul diecezan din Caransebeș.**

- Braia* Nicolae, stipendii la univ., comercianți și industriași (30—200 cor.)
Peța Dim., stipendii la gimnaziști și universitari.
Popea N., stip. la univ. (600) și preparandie (200); ajutoare la învățare (150) și sodali (300) de meserii și comerț.

d) **Alte fundații gr.-or.**

- Alumneul* din Timișoara, dă locuri benefice la tineri gimnaziști ori realiști din Timișoara.
Ana Alexandrovici, Lugoj, stipendii la studenți români gr.-or. născuți în Lugoj. Epitropia fundațiunii în Lugoj.
Gozsdu, reprezentanța în Budapesta, stipendii la gimn., șc. milit., univ.
Marcu, Lugoj, stipendii la stud. dela școlile din loc.
Zsiga Nicolae, stipendii la gimn. din Beiuș în internat (150—300 cor.)
 Comitetul parohial gr.-or. rom. Beiuș.
Trandafil, stipendii à 1000 cor. le dă consistoriul mitropolitan din Sibiu.

e) **La consistorul mitropolitan din Blaj.**

- Alutaniandă*, stipendii la gimnaziști (80—120 cor.)
Baldi, Lazar, stipendii la gimnaziști (200 cor.)
Bidian, Alexă, stipendii pentru gimn., univ., meser., etc. (300 cor.)
Bobiană, stipendii la gimn. și univ. (120 cor.)
Chirilă, stipendii la gimnaziști (41—66 cor.)
Cipariu, stipendii la gimnaziști (100—200 cor.)
Cutean, stipendii la gimnaziști (34 cor.)
Danuț, stipendii la gimnaziști, prep., universitari (600 cor.)
Filip, stipendii la șc. medii și sup. (200 cor.)
Internatul de fete, stipendii aluminate (100 cor.)
Hirschiană, stipendii la universitari (400—800 cor.)
Klein, stipendii la gimnaziști și univ. (240—360 cor.)
Maior, stipendii la șc. medii (120 cor.)
Micu, stipendii la gimnaziști (190 cor.)
Moldovan, Part., stipendii la șc. elem. și prep. (100 cor.)
Negruțiu, Ioan F., stipendii la gimn. și univ. (120—160 cor.)
Orășteie, cercul, stipendii la gimnaziști (80 cor.)
Fund. de pâine, Blaj, stipendii la gimnaziști și prep.
Papfalvi, Const., stipendii la gimnaziști (240 cor.)
Pop, Bota I., stipendii la gimnaziști (120 cor.)
Pop, Liviu, stipendii la șc. medii și univ. (150—200 cor.)
Ramonțiană, stipendii la gimnaziști și universitari (126—630 cor.)
Rațiu, Vasiliu, stipendii pentru gimnaziști (200 cor.)
Rusu, V. Ioan, stipendii pentru gimnaziști (160 cor.)
Șulufană, 50 stipendii la gimnaziști și universitari (120—800 cor.)
Tarțiană, stipendii la gimnaziști (140 cor.)
Tordaiandă, stipendii la gimnaziști (200 cor.)
Ursu, David br., stipendii à 200 cor. pentru gimn. gr.-cat. Blaj.
Vaidană, stipendii la gimnaziști și universitari (140 cor.)

Vancea »Cassa arhidiecezană«, stipendii pentru șc. de fete, prep., gimnaziști și universitari (120—600 cor.)

Vancea, stipendii pentru gimnaziști 200 cor. socotiți în taxa de internat a seminarului (taxa ordin. 240 cor. pe an).

Vlassa I., stipendii la gimnaziști (340 cor.)

f) La consistorul gr.-cat. din Oradea-mare.

Borboloiană, stipendii la gimnaziști.

Darabanthiană, stipendii la gimnaziști.

Giroldi Garboriană, stipendii la gimnaziști.

Kabaiană, stipendii la gimnaziști.

Kissiană, stipendii la gimnaziști.

Kövaryană, stipendii la gimnaziști.

Kritsfalussiană, stipendii la gimnaziști.

Kunkiană, stipendii la gimnaziști.

Mecsiiană, stipendii la gimnaziști.

Papfalviană, stipendii la gimnaziști.

Paveliană, pentru internatul de băieți și de fete din Beiuș.

Regia, stipendii la gimnaziști.

Sorbaniană, stipendii la gimnaziști.

Tarczayană, stipendii la gimnaziști.

Vulcaniană, stipendii la gimnaziști.

Véghseőiană, stipendii la gimnaziști.

g) La consistorul din Lugoj.

Braia, Nicolae, pentru industriași, comercianți, gimn. și univ.

Breca, Paul, pentru agronomie.

Chiș, Matei, pentru gimnaziști.

Lugoj, dieceza, pentru teologi, preparandiști, gimn., școale reale și civile.

Muntean, Nicolae, pentru gimnaziști și meseriași.

Pop, A. L., pentru universitari.

Pop, Petru, pentru ajutorarea învățătorilor.

Popa, Sofroniu, pentru gimnaziști și univ.

Popovici, Iova, pentru preparand., gimn. și univ.

Rudolfiană, pentru gimnaziști.

Stoina, Petru, pentru gimnaziști și univ.

h) Alte fundații gr.-cat.

Convict, M.-Siget, stipendii la gimnaziști (întreținere).

Köszeghi, M.-Siget, pentru stud. nobili din Marmăția.

i) La Asociațiune în Sibiu.

Bașota, stipendii pentru gimnaziști (40 cor.)

Boeriu, G., stipendii pentru gimnaziști (200 cor.)

Dobâca, stipendii pentru gimnaziști (100 cor.)

Galliană, stipendii pentru gimnaziști (120 cor.)

Iancu, (fondul), stipendii pentru gimnaziști (100 cor.)

Marinovici, stipendii pentru gimnaziști (120 cor.)

Moga, stipendii pentru școale rom. de fete (80 cor.)

Petran Ioan, stipendii pentru univ. (300 cor.)

Riurean, stipendii pentru gimnaziști (80 cor.)

Roman, stipendii pentru gimnaziști (300 cor.)

Sandul, Teodor, stipendii pentru școale speciale de industrie (400 și 700 cor.)

1) La Asociațiunea aradană.

Stipendii pentru elevi la meserii, școale agronomice, comerc. (40—120 cor.)

m) Altele.

Masa studenților se află la gimnaziile din Sibiu (o susține »Albina«), Brașov, Brad, Năsăud și la Universitatea din Cluj (o susține »Asociațiunea« și »Economul«).

La fondul grănițerilor din Năsăud, 20 stipendii à 600 cor. pentru tot felul de școale superioare, 3 stipendii à 300 cor. pentru școale de cadeți, 5 stipendii à 240 cor. pentru preparandii.

V. Societăți.

a) „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“

Sediul: Sibiu.

Președinte: Andreiu Bârseanu, membru al Acad. Rom.

Vice-președinte: Dr. Vasile Suci, canonic în Blaj.

Secretar literar: (Postul e vacant).

Secretar administrativ suplinitor: Romul Simu.

Cassar și Bibliotecar: Ioan Banciu.

Arhivar: Romul Simu.

Membrii:

Membri activi în secțiile științifice-literare sunt . . .	40
Membri corespondenți	284
Membri onorari	12
Membri fondatori	144
Membri pe viață	492
Membri ordinari	1732
Membri ajutători	7664
	<hr/>
	Total . 10368

membri împărțiți în 74 despărțăminte.

b) Alte societăți culturale.

Asociațiunea națională pentru cultura poporului român în Arad.

Asociațiunea pentru cultura poporului român din Maramurăș. Sediul în Sighetul-Marmației.

Asociațiunea pentru ajutorarea meseriașilor în Brașov.

Reuniuni de femei, cari susțin școale: în Abrud, Brașov (internat), Sibiu, Șimleu. Cea din Blaj dă stipendii la elevele școlii de fete.

Alte reuniuni de femei: Bran, Făgăraș, cott. Hunedoara, Mediaș, Rășinari etc.

Reuniuni române de muzică și cântări: Beiuș, Bistrița, Brașov, Hațeg, Lugoj, Orăștie, Sibiu, Tievaniul-mare.

Reuniuni de meseriași: în Blaj, Bistrița, Cluj, Mercurea, Orăștie, Poiana-Săliște, Sibiu, Sebeșul-săsesc.

Societatea pentru crearea unui fond de teatru român: Sediul în Brașov.

Societăți academice ale tinerimii române universitare: Budapesta »Petru Maior«, Graz »Carmen-Sylva«, München »Patria«, Viena »România Jună«.

e) Societăți economice.

Societăți române de agricultură sunt: Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiului (sediul Sibiu), Reuniunea economică în Orăștie și cea din comitatul Caraș-Severin (sediul Caransebeș).

Societăți comerciale sunt în: Arad (tipografia »Concordia«), Blaj (»Consum« »Plugarul« și »Vulcan«), B.-Prund, Petre (soc. electrică).

Societăți de consum și valorizare se află în: Borgo-Bistrița, Fofeldea, Merchiașa, Poenița de sus, Șomeuta mare, Telechirecea și Viștea inf.

Insoțiri de credit și economii se află în: Aciliu, Agârbiciu, Agraș, Almaș-Săliște, Alțina, Apoldul de jos, Arpașul superior, Balomir, Bazna, Bicăz, Blăjel, Boz, Brașov, Bucium, Bungard, Cărstău, Ceanul desert, Ceanul mare, Ciachi-Garbău, Cohalm, Colun, Comana sup., Cornățel, Crișcior, Cristian, Daneș, Dombos, Drăguș, Dridif, Feldioara, Feldru, Feleacul săsesc, Feneșul săsesc, Gadălin, Ghiroc, Gilău, Hondol, Hurez, Ilva mare, Kisbánya, K.-K.-Szurduk, Loman, Lugos, Leița, Măhaciu, Mărișel, Micuș, Năsăud, Palos, Pianul infer., Piana Mărului, Rechita, Roșia, Rușcior, Sălciua de jos, Sâmbăta super., Sângeorgiul român, Sig, Suceag, Șibot, Șinca veche, Șomlyó-györtelek, Șugag, Telechirecea, Tohanul vechiu, Ucea-de-jos, Veștem, Viștea super., Vurpăr.

Banca generală de asigurare în Sibiu. Capital C 1.200.000.—.

Societăți pe acții: Bănci.*)

Capital societar.

Agricola, Ecica-română (1905)	cor.	70.000.—
Agricola, Hunedoara (1902)	»	100.000.—
Agricola, Lugoj (1903)	»	200.000.—
Agricola, Sebeșul-săsesc (1909)	»	150.000.—
Ajutorul, Șeica-mare (1910)	»	250.000.—
Albina, Sibiu (1872)	»	6.000.000.—
Ancora, Gătaia (Timiș) (1910)	»	50.000.—
Andreiana, Rășinari (1911)	»	30.000.—
Ardeleana, Orăștie (1885)	»	1.000.000.—
Arieșana, Turda (1887)	»	300.000.—
Armonia, Cincul-mare, (1903)	»	100.000.—
Auraria, Abrud (1887)	»	107.770.—
Aurora, Baia-mare (1906)	»	150.000.—
Aurora, Năsăud (1873)	»	168.500.—
Avrigeana, Avrig (1903)	»	20.000.—
Bănățana, Bucoveț (1902)	»	40.000.—
Banatul, Lugoj (1910)	»	166.500.—
Banca comercială, Lugoj (1907)	»	100.000.—
Banca populară, Arpașul-inf. (1909)	»	20.000.—
Banca populară, Birchiș (1910)	»	43.940.—
Banca populară, Caransebeș (1907)	»	220.000.—
Banca populară, Dej (1901)	»	200.000.—
Banca populară, Zagra (1907)	»	50.000.—
Berzava, Reșița-mont. (1911)	»	150.000.—
Berzovia, Jidovin (1899)	»	70.000.—
Bihoreana, Oradea-mare (1898)	»	2.000.000.—
Bistrițana, Bistrița (1888)	»	240.000.—
Bocșana, Bocșa-montană (1895)	»	210.000.—
Brădetul, Orlat (1893)	»	25.000.—

*) Cifrele din paranteze arată anul înființării

Bănci.	Capital societar.
Câmpiana, Mociu (1905)	eor. 100,000.—
Cârțișoreana, Streza-Cârțișoara (1905)	» 20,000.—
Cassa de păstrare, Dezna (1898)	» 40,000.—
» » » Mercurea (1898)	» 300,000.—
» » » Săcădate (1912)	» 20,000.—
» » » Săliște (1884)	» 500,000.—
» » » Sasca-montană (1896)	» 394,510.—
» » » Șercăița (1911)	» 30,000.—
» » » Șinea nouă (1912)	» 30,000.—
Ceicana, Ceica (1906)	» 100,000.—
Cerbul, Reghinul săsesc (1911)	» 100,000.—
Cetatea, Cohalm (1914)	» 100,000.—
Chiorana, Șomcuta-mare (1900)	» 200,000.—
Chiseteiana, Chiseteu (1896)	» 25,000.—
Chișodana, Chișoda (1891)	» 50,000.—
Codreana, Băsești (1906)	» 200,000.—
Codră, Lupșa (1911)	» 30,000.—
Codrul, Buteni (1908)	» 100,000.—
Comoara, Comoriște (1890)	» 10,000.—
Comuna, Căvăran (1903)	» 100,000.—
Concordia, Gherla (1910)	» 200,000.—
Concordia, Ujozora-Uzdin (1893)	» 75,706.—
Cordiana, Fofeldea (1897)	» 120,000.—
Corôna, Bistrița (1903)	» 300,000.—
Coroana, Timișoara-Elisabetin (1905)	» 100,000.—
Corvineana, Hunedoara (1895)	» 70,000.—
Creditul, Zernești (1903)	» 160,000.—
Crișana, Brad (1891)	» 400,000.—
Cugiereana, Cugir (1902)	» 100,000.—
Dacia, Orăștie (1901)	» 100,000.—
Decebal, Deva (1910)	» 60,000.—
Detunata, Bucium (1895)	» 60,000.—
Doina, Câmpeni (1895)	» 60,000.—
Drăganul, Beiuș (1907)	» 360,000.—
Dunăreana, T.-Cubin (1900)	» 80,000.—
Economia, Cohalm (1903)	» 250,000.—
Economia, Goruia (Caraș-Severin) (1910)	» 28,010.—
Economul, Cluj (1886)	» 400,000.—
Făgețana, Făget (1891)	» 400,000.—
Fortuna, Rodna-veche (1884)	» 40,000.—
Frăția, Agnita (1907)	» 60,000.—
Frățietatea, Sadu (1906)	» 25,000.—
Furnica, Făgăraș (1883)	» 500,000.—
Geogeană, Geoagiu (1904)	» 80,000.—
Gloria, Pui (1906)	» 86,000.—
Goronul, Aiud (1913)	» 150,000.—
Grănițerul, Dobra (1898)	» 500,000.—
Grănițerul, Hârseni (1908)	» 25,000.—
Hațiegana, Hațeg (1888)	» 450,000.—
Hodoșana, Hodoș (1907)	» 20,000.—
Hondoleana, Hondol (1895)	» 21,720.—

Bănci.	Capital societar.
Iladiana, Iladia (1907)	cor. 25.000.—
Industria, Deva (1905)	100.000.—
Institutul de credit și econ., Gavoșdia (1907)	» 50.000.—
» » » » Mehadia (1909)	» 36.000.—
» » » » Părău (1913)	» 50.000.—
Iulia, Alba-Iulia (1892)	» 200.000.—
Izvorul, Ighiu (1910)	» 100.000.—
Izvorul, Sebeșul-inferior (1907)	» 29.013.—
Jebeliana, Jebel (1906)	» 30.000.—
Lăpușana, Lăpușul-unguresc (1907)	» 100.000.—
Ligediana, Lițet (1896)	» 20.000.—
Lipovana, Lipova (1893)	» 200.000.—
Luceafărul, Poplaca (1912)	» 20.000.—
Luceafărul, Vârșeț (1894)	» 600.000.—
Lumina, Sibiiu (1909)	» 600.000.—
Luncana, Marghita (1910)	» 500.000.—
Măgura, Zelău (1912)	» 100.000.—
Maramurașana, Sighetul Marm. (1910)	» 220.000.—
Mărgineana, Poiana-Sibiiului (1907)	» 80.000.—
Matca, Tebea (1910)	» 84.000.—
Mercur, Năsăud (1899)	» 200.000.—
Mielul, Poiana-Sibiiului (1891)	» 50.000.—
Minerva, Beclean (1907)	» 100.000.—
Monoreana, Monor (1895)	» 10.000.—
Munteana, Cărnăreava (1905)	» 100.000.—
Mureșana, Reghinul-săsesc (1886)	» 240.000.—
Mureșanul, M.-Radna (1897)	» 150.000.—
Nădlăcana, Nădlac (1897)	» 450.000.—
Negoiul, Porumbacul-superior (1908)	» 20.000.—
Noiana, Noul-român (1905)	» 42.000.—
Olteana, Viștea-inferioară (1893)	» 200.000.—
Oraviciiana, Oravița (1892)	» 596.442.—
Oriental, H.-Dobra (1908)	» 100.000.—
Parsimonia, Bran (1894)	» 120.000.—
Păstorul, Timișoara-Fabric (1903)	» 300.000.—
Patria, Blaj (1886)	» 1.000.000.—
Pesăcana, Pesac (1907)	» 44.850.—
Piatra, Teiuș (1907)	» 150.000.—
Plugarul, Săcădate (1887)	» 50.000.—
Plugarul, Cacova (1902)	» 200.000.—
Poporul, Lugoj (1900)	» 500.000.—
Poporul, Săliște (1908)	» 160.000.—
Porumbăceana, Porumbacul-inferior (1900)	» 120.000.—
Prima casă de păstrare, Ujozora (1896)	» 200.000.—
Progresul, Ilia (1907)	» 120.000.—
Râșnoveana, Râșnov (1903)	» 20.000.—
Riureana, Capolnoc-Mănăstur (1898)	» 100.000.—

Bănci.	Capital societar.
Riureana, Giurgen (1911)	cor. 75.000—
Răvaşul, Baia-mare (1911)	» 600.000—
Şacana, Sacul (1905)	» 40.000—
Săceleana, Cernatu (1905)	» 50.000—
Sătmăreana, Seini (1892)	» 200.000—
Schintea, Teure (Tóhát) (1896)	» 10.000—
Sebeşana, Sebeşul-săsesc (1887)	» 200.000—
Sebeşana, Caransebeş (1902)	» 300.000—
Secăşana, Ludoşul-mare (1907)	» 60.000—
Selăgeana, Jibou (Zsibó) (1897)	» 310.000—
Sentinela, Satul-nou (1895)	» 520.000—
Şercaiana, Şercaia (Sarkány) (1903)	» 150.000—
Şincana, Şinca (Ó.-Sink) (1906)	» 70.000—
Silvania, Şimleu (1888)	» 600.000—
Şoimul, Murăş-Uioara (1910)	» 200.000—
Şoimul, Vaşcau (1905)	» 127.730—
Şoimuşana, Şoimus (1894)	» 25.000—
Solidaritatea, asociaţia băncilor, Sibiiu (1907)	» 53.800—
Someşana, Dej (1890)	» 400.000—
Speranţa, Boigo-Prund (1885)	» 180.000—
Speranţa, Hosman (1907)	» 40.000—
Steaua, Roman-Petre (1897)	» 160.000—
Strugurul, Pianul-de-sus (1908)	» 30.000—
Surduceana, Surduc (1910)	» 20.000—
Surul, Otrákovicza (1911)	» 10.000—
Tărnăveana, Sighişoara (1905)	» 200.000—
Ternovana, Torno (1904)	» 50.000—
Ţibleşana, Reteag (1903)	» 100.000—
Timişana, Timişoara (1885)	» 2.000.000—
Turnu-Roşu, Boiţa (1903)	» 20.000—
Ucea-mare, Ucea-superioară (1908)	» 20.000—
Unirea, Vad (1900)	» 40.000—
Vărădiana, Vărădia (Timiş) (1910)	» 50.000—
Vatra, Cluj (1907)	» 400.000—
Veneţiana, Venetia-inferioară (1901)	» 40.000—
Victoria, Arad (1887)	» 2.500.000—
Viitorul, Ocna-Sibiului (1907)	» 100.000—
Vlădeasa, B.-Huedin (1895)	» 300.000—
Voileana, Voila (1903)	» 120.000—
Vulturul, D.-S.-Mărtin (1907)	» 100.000—
Vulturul, Taşnad (1908)	» 131.635—
Zarandeană, Băiţa (1898)	» 64.000—
Zlăgneana, Zlatna (1898)	» 100.000—
Zorile, Mărgău (Cluj) (1910)	» 19.243—

Total 163 bănci cu capital societar de 39.000.000 cor., fonduri
 ie 20.160.000 cor., depuneri 127.000.000 cor., profit 3.170.000 cor. (1915)

VI. Presa.

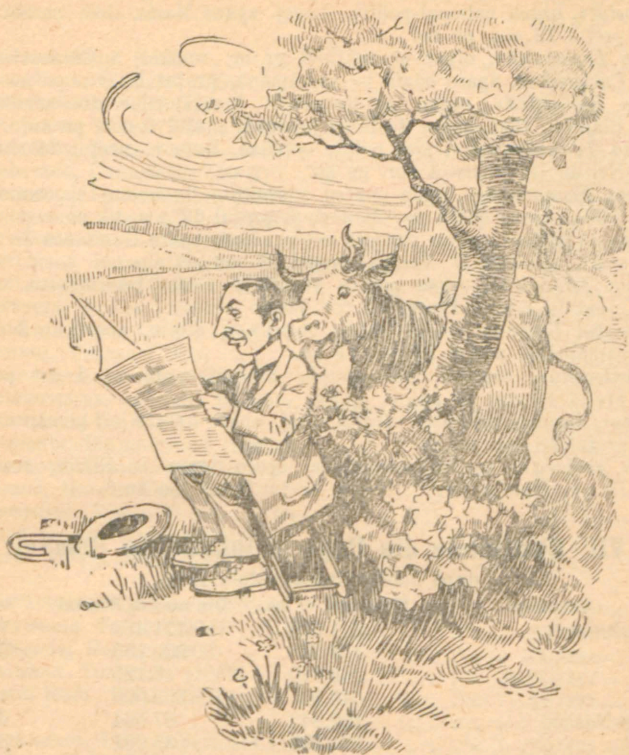
- *Biserica și Școala*, foaie bisericească scol. și econ., Arad, apare odată pe săptămână, prețul 10 cor. pe an.
- *Drapelul*, organ național-politic, Lugoj, apare Marța, Joia și Sâmbăta, prețul 12 cor. pe an.
- *Foaia Diecezană*, organ al eparhiei gr.-or. române a Caransebeșului, Caransebeș, apare odată pe săptămână, prețul 10 cor. pe an.
- *Foaia Școlastică*, organ al Reuniunii învățătorilor din arhidieceza Blajului, Blaj, apare de 2-ori pe lună, prețul 6 cor. pe an.
- *Gazeta Transilvaniei*, ziar politic cotidian, Brașov, prețul 24 coroane. Nr. de Duminică 4 cor. pe an.
- *Revista Economică*, organ pentru societățile financiare și comerciale, Sibiu, apare odată pe săptămână, prețul 12 cor. pe an.
- *Revista preoților*, organ clerical independent, apare Duminică în Timișoara, redactor D. Voniga, prețul 10 cor. »la an».
- *Revista Teologică*, organ pentru știința și viața bisericească. Apare lunar în Sibiu. Prețul 10 cor. pe an.
- *Telegraful Român*, organ politic bisericesc, Sibiu, apare de 3 ori pe săptămână, prețul 16 cor. pe an.
- *Transilvania*, organul Asociațiunii, Sibiu, apare de 4 ori pe an, prețul 10 cor. pe an.
- *Unirea*, foaie bisericească-politică, Blaj, apare de trei ori pe săptămână, prețul 18 cor. pe an.
- *Vatra școlară*, revistă pedagogică apare lunar în Sibiu, redactorii Dr. V. Stan și Dr. P. Roșca, prețul 8 cor. pe an.

VII. Comitetele din Ungaria locuite de Români

după datele oficiale dela 1910.

Comitatul	Nrul total al loc.	Din aceștia Români	în %
Alba-inferioară	221.618	171.483	77.4
Arad	414.388	239.755	57.8
Bihor	298.710	6.125	2.1
Bihar	646.301	265.098	41.0
Bistrița-Năsăud	127.843	87.564	68.5
Brașov	101.199	35.091	34.7
Caras-Severin	466.147	336.082	72.1
Cenad	145.248	14.046	9.7
Ciuc	145.720	18.032	12.4
Cojocna	286.687	161.279	56.2
Făgăraș	95.174	84.436	88.7
Hunedoara	340.155	271.675	79.9
Maramurăș	357.705	84.510	23.6
Muraș-Turda	219.589	71.909	32.7
Odorheiu	124.173	2.840	2.3
Sătmar	396.632	119.760	30.1
Selagiu	230.140	136.087	59.1
Sibiu	176.921	113.672	64.3
Solnoc-Dobâca	251.936	189.443	75.2
Târnavă-mare	148.823	60.381	40.6
» mică	116.091	55.585	47.9
Timiș	500.835	169.030	33.7
Torontal	615.151	86.937	14.1
Turda-Arieș	174.375	125.668	72.1
Treiscaune	148.080	22.963	15.5
Ugocea	91.755	9.750	10.6
În restul țării incl. Croația-Sl.	—	9.831	—
Total	20,886.487	2,949.032	14.1

Bou deștept.

„Deștept mai e boul ăsta. Pare că ar ști, că sunt funcționar la poștă, că mă linge în spate, cum se ling numai mărcile postale!”

O întrebare de conștiință.

Mușteriu (la ciasornicar): Să-mi dai alt ciasornic, că ăsta, care mi l-ai vândut nu umblă regulat.

Ciasornicarul: Unde ai observat mă rog, că nu umblă regulat?

Mușteriu: La biserică.

Ciasornicarul: Dar d-ta umbli atât de regulat la biserică?! . . .

Marca de fabr.

SPRIT GALLIC

(Franzbranntwein)

al apotecarului
Vértes,

este la întrebuintare cel mai cu efect,

ca cea mai bună fricțiune alinătoare la dureri **în toate membrele**, dureri de **cap, dinți și nervi**, la tot felul de **indispozițiuni**, un plăcut **mijloc răcoritor** pe drum ș. a. Din singurul efect al acestui vinars în diferitele cazuri de boală, în urma căreia și găsește o așa răspândită întrebuintare ca adevărat **remediu popular** ca nici un altul, să explică neîntrerupta urcare simpatică al acestui vinars; este însă luat în seamă că **numai vinarsul apotecel Vértes** are efectul susnumit și să se păzească de contrafaceri fără efect.

Veritabil numai cu marca de fabrică alăturată.

Nici o mirare deci dacă toți cei cari au folosit odată acest leac de casă excelent, sigur și multilateral exclamă cu deplină convingere:

Doresc să am numai spiritul lui

Dr. Vértes și nu altul!

De aceea spiritul Vértes e lătit ca nici un alt leac, nu lipsește aproape în nici o casă, ca oricând să fie la îndemână, e un adevărat înger păzitor și se poate deci căpăta pretutindeni, în toate farmaciile drogueriile, în special acolo, unde se află **afișe cu marca „un țăran“** cunoscută. Cumpărătorii sunt rugați să ceară **express** spiritul dr.-ului **Vértes**, căci au obvenit cazuri, când cumpărătorii au căpătat alt spirit, așa zis mai ieftin, dară fără nici un efect și putere vindecătoare.

O sticlă din spiritul Vértes, deși pe lângă acelaș preț capeți o cantitate mai mică, în urma puterii și eficacității sale ține mai mult decât alte soiuri și e, prin urmare, absolut **mai ieftin**.

Veritabil e numai atunci, dacă pe sticlă sau cutie se află **marca de scut: țăranul și numele „Vértes“**.

În vânzare **deschisă** — cu cântăritul — spiritul Vértes nu se capătă nicăiri, ci numai în sticle de 70 fil., 1 cor. 90 fil. și 3 cor. 80 fileri.

Deși spiritul dr.-ului Vértes și până acum a fost cel mai cu efect și mai cu spor între toate soiurile, de aci înainte se confecționează în calitate mai puternică, deaceea acuma e și mai cu spor și mai cu cruțare. Se capătă deadreptul la:

C. Vértes, farmacia Vulturului, Lugos Nr. 396, Banat, precum și în depozit la farmacia, droguerii și băcănii, în special acolo unde se văd placate cu marca de scutire țăran ca cea de sus.

Din America e recomandabil să se facă comanda prin **epistolă recomandată**, în care să se pună și prețul în dolari ori marce postale, pentru că așa sosește comanda aici mai repede și mai sigur; pe când dacă se trimite prin bănci, deoarece acelea nu ne scriu numele trimițătorului, de cele mai multeori e aproape cu neputință a efectui comanda.

Ofticoși

bolnavi de piept

astmatici

scrofuloși

bolnavi de plumâni

anemici

săraci de sânge.

În sfârșit s'a aflat un mijloc, care bolnavilor amintiți le aduce mult dorita ușurare și vindecare a boalei lor, în

Sirupul de fier calcaros

al farmacistului **Vértes.**

Acesta s'a adevărit deja splendid la sute de mii de bolnavi și de aceea cei mai distinși profesori și medici îl recomandă și aplică ca mijlocul cel mai eficace la boalele amintite mai sus, precum și la: **tusă mătărească, rachitis** (boală englezească), **slăbiciune, boale femeiești** precum și la **stări de slăbiciuni și de eșofare** de tot felul.

Din cauza gustului și mirosului său plăcut îl iau bucuros și cei mai întrecuți derbedei, chiar și copiii.

Soldați, cari se întorc osteniți și isto-viți din războiu, îl iau cu predilecție și cu cel mai mare folos pentru întărirea și recrearea **organismului lor slăbit de strapațele războiului.**

1 sticlă trimisă prin poștă franco 4 cor. 80 fil.;
4 sticle, cât trebuie de obicei la o cură, dacă se trimit banii înainte, franco 15 cor. 80 fil.

L. Vértes, farmacia vulturului, Lugos, 396.

Cărți de icoane:

Animale domestice, cuprinzând o serie de animale domestice, în scoarțe tari. Cor. 1.—.

Din grădina zoologică, cu cele mai însemnate animale sălbatice, în scoarțe tari. Cor. 1.—.

ABC pentru fete și băieți

Alfabetul

Abecedarul copiilor

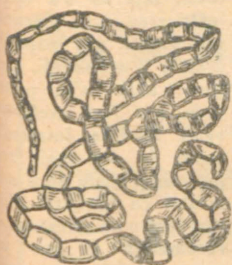
} toate trei cu text explicativ (construcții, proverbe și cuvinte) à Cor. 1.—.

Cele 6 Lebede, poveste ilustrată cu chipuri foarte drăgălașe, potrivit priceperii copiilor mai mari. Cor. 1.—.

EDITURA LUI W. KRAFFT IN SIBIIU.

Mijloc excelent, totdeauna proaspăt, preparat după ordin medical:

Pilule CuO al farm. Vértés,

În contra limbricului cordelat (panglică) mijloc pro-
bat deja în nenumărate rânduri, care e de un **efect**
sigur cu desăvârșire și care față cu alte mijloace
în contra limbricilor mai are și favorul, că pa-
cientul nu este de fel obosit și slăbit, nici nu-și
ruinează stomacul, cum se întâmplă aproape cu
toate mijloacele contra limbricilor. Ba din contră
acest leac întărește mistuirea și poate fi luat și de
copii fără nici o stricăciune pentru că e ușor și
plăcut de luat. Dar nu strică nici în cazul că nu se
află limbric. Limbricul iese cu **cap cu tot afară**, în
stare de descompunere, astfel că nu mai este posibil,
ca să se desvoalte din nou.

De unde cunoaștem noi că cineva are limbric cordelat? O cunoa-
ștem aceasta în faptul, că cel care-l are se simte tare rău, are colică,
sgârșciuri (spăsmuri) de stomac, vomează și are simțiri neplăcute în trupul
întreg, ca și când i s'ar urcă ceva ca un nod până sus la gât, simte vânturi
și strângeri în foale, amețiri, anemie, lipsă de apetit alternând, cu foame
mare, oboseală, neplăcere la lucru, aruncă mult scuipat, răgăială, duruturi
în stomac, mistuire slabă, melancolie etc. Ca semne exterioare se mai amin-
tesc: cearcăne vinete în jurul ochilor, albeață specială a retinei, față palidă,
limbă albă, slăbire, trup umflat. — La comande să se spună etatea.

1 doză pilule CuO 8 cor. 65 fil. franco, la **Ludovic Vértés**,
farmacia vulturului, Lugos Nr. 396, Banat.

Tusa, răgușală, dureri de piept și de grumazi, catar, influență, tusa
măgărească, cataruri ale organelor respiratorii. La aceste boale
e indispensabilitatea de ierburi de Banat ca mijloc de casă ce desface flegma,
alină tusa, totodată întărește stomacul și provoacă pofta de mâncare. 1 doză
1 cor. 85 fil., 5 doze 7 cor. franco. Copiii încă o iau bucuros. Se capătă la:

Ludovic Vértés, farmacia vulturului, Lugos Nr. 396, Banat.

Ludovic Ferencz

Depozit de postav și croitorie pentru Domni
Confecționare de reverenzi după cele mai nouă sisteme.

Atelier pentru uniforme de primul rang.

SIBIU, strada Cisnădiei Nr. 12.

Cum am devenit frumoasă!

„Eu eram urită!“ Așa provestiă o damă tânără, al cărei portret se vede aici. „Am încercat cu cele mai diverse mijloace, însă zadarnic. Eram aproape să disperez! Atunci la îndemnarea unei prietene, am comandat patru doze „Helin“ și l-am întrebuițat conform instrucției. Deja după câteva zile am observat, că necurățiile, dispăreau în mod bătă-săptămâni au dispărut cu moale, curată și netedă, frumoasă și rumenă, mă-albeață și fineță aristonu mă văzură mai mult recunoaște. Pe cât de mai înainte, așa am de-a tuturor, în curând tremoasă în tot ținutul și putut păși înaintea al-de inima mea. Surorilor, mijloc miraculos, numai toată căldura, că dacă tuale necurății ale pielii moasă, să-și comande depozitul general al „Helinului“: Ludovic Vértes, Lugos Nr. 396. Acela trimite cel puțin 4 doze „Helin“, cu instrucție de întrebuițare, embalgiu franco pentru 10 cor. 60 fil. Mai puțin de 4 doze nu se trimite, fiind prea mari speșele de postă și embalgiu.

cari îmi diformau fața, tor la ochi, după câteva totul, fața mi s'a făcut înfățișarea mi plăcută, nile mele au căpătat cratică și cunoscutii, cari timp, abia m'au putut mult am fost preferită venit favorita întrecută ceam de cea mai fru nu peste mult timp am tarului cu bărbatul ales cari încă n'au cercat acest recomandă le pot cu voesc să alunge even-și vor să aibă față fru-câteva doze „Helin“ dela

1 bucată săpun „Helin“ 3 cor. 50 fil.; 1 doză pudră „Helin“ 1 cor. 80 fil.
— Două garnituri complete (anume câte două bucăți cremă-, săpun- și pudră- „Helin“) 16 cor. 80 fil. franco.

Rugăciuni și cărți religioase.

Tipărite cu litere cirile:

- Acaftistul** preasf. Născătoarei de Dumnezeu și alte acaftiste și rugăciuni foarte de folos, roșu și negru tipărit cu icoane. Simplu leg. 3 cor., leg. în piele roșie cu copcie. 5 cor. 40 fil.
- Braul preceștel.** Rânduială la nașterea cinstitului brau al preacuratei fecioarei Maria. 1 coală mare. 60 fil.
- Cărticică de rugăciune** cătră preasf. Născătoarea de Dumnezeu, cu **Visul Maicii Preceștii**, leg. 30 fil.
- Epistolle** a D-lui nostru Isus Hristos, ce a trimis-o D-zeu din ceriu, leg. 30 fil.
- Liturghii** a celor dintru sf. părinților noștri a lui Ion Zlatoust, Vasilie cel mare și a Prejdeoștenii. Roșu și negru tipărit, leg. în piele roșie cu copce. 10 cor.
- Octoichul** cel mic sau cele opt glasuri cu orânduiala vecerniei, liturghiei împreună cu glasurile, cu podobiile, catavasiile, irmoasele, polieleul, pripelele cu svetilnele și vosresnele de peste tot anul. Simplu leg. 2 cor. 20 fil., leg. în piele roșie cu copce. 5 cor.
- Pentecostarion**, ce cuprinde slujba din Dumineca Paștilor până la Dumineca tuturor sfinților. Cu blagoslovenia preasf. Domn Vasilie Moga, episcop al neuniților al Ardealului. Roșu și negru tipărit, folio, leg. în piele roșie cu copce. 19 cor.

Se află de vânzare la librăria W. Krafft în Sibiiu.

Cea mai veche Farmacia ardeleană
lui

Carol Müller

la vulturul negru

ÎN SIBIU, PIATA MARE

(Palatul Baron Brukenthal)

recomandă bogatul său depozit în specialități farmaceutice:

Articole pentru îngrijirea bolnavilor.

Articole de cosmetică și toaletă

===== alegere mare în diferite prețuri. =====

Parfamuri dela cele mai fine calități.

Cea mai bună cremă contra pistruiilor, petelor e

CREMA DE CYCLAMEN

a folosi cu

PUDRE și SĂPUN de CYCLAMEN.

Pentru albitul și fineții mânilor

LAPTE de CYCLAMEN.

Mijloace pentru îngrijirea părului.

ESENȚĂ DE CHINA. □ APĂ DE CYCLAMEN.

☛ APĂ DE GURĂ ☛

THYMOL, EUCALYPTUS, PEROXYD etc.

CHIAG PENTRU LAPTE.

Cine a gustat vreo odată Specialități de Müller:

VIN DIN AFINE DE MUNTE

SYRUP DE SMEURĂ ■■■■■

===== nu mai cumpără din alt loc. =====

Căminoturi

(Tabernacle)

foarte frumoase și ieftine
precum și alte

ORNAMENTE

BISERICEȘTI

pregătește

J. Baciu

■ în Sajósolymos ■
u. p. Nagysajó.

**Cel mai bun ac din
câte există** este acul nostru
brevetat perfect, fin argintat

Ac de cusut

„Practicus“.

Ori cine poate să-și
repareze singur ori și ce.
Acul „Practicus“ coasă
ca și o mașină de cusut.
Cea mai colosală in-
venție: să poți coase
cu mâna, piele, blănuri,
pânză etc. Potrivit pen-
tru repararea de ghețe,
hamuri, șale, vișle, cor-
turi etc. Prețul pro bu-
cată execuție fină ar-
gintat, cu țitor de fir,
formă foarte manubilă
cu 3 ace și ață diferită

liber de vamă K 6.—

trimițându-se banii în-
ainte sau prin rambursă.

Multe recunoștințe.
Expediția se face prin

M. WINKLER & CO.
München, Sonnenstrasse 10.

Părechea
C 29.50.

100.000 părechi

papuci cătănești

Un dar pentru toți cetitorii
acestui calendar!

Administrația magazinului de papuci cătănești s'a hotărât să vândă tuturor cetitorilor acestui calendar papucii militari cu prețul de confecțiune de 20.50 cor. părechea, pentru ca în toate cercurile, la orașe și la sate, să câștige de mușterii stabili pe stimații cetitori ai acestui calendar. — Papucii cătănești (boconci) sunt din cea mai bună piele brută, cu talpă de piele bine bătută cu cuie, călcâiele provăzute cu potcoave și cu curele de piele. Papucii aceștia sunt potriviți pentru cele mai grele strapățe și la comande ajunge indicarea numărului papucului sau măsura în cent metri.

Se trimite cu ramburs dela fabrica de papuci

Firmă creștină
= universală. =

FRANZ HUMANN

Firmă creștină
= universală. =

Administrația: WIEN II., Aloisgasse 3/S13.

Mii de scrisori de mulțămire
:- și de recunoștință. :-:

Firmă înprotocolată la
judecătoria comer. c. r.

Furnizor al armatei c. și r.
:-: -: austro-ungare. :-: :-:

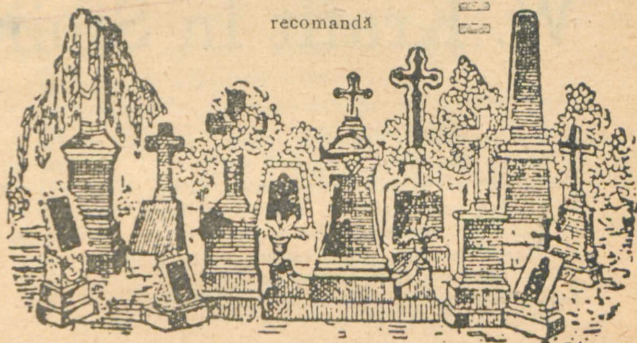

Firma Josif Roubischek cioplitorie de
piatră

Sibiu - Nagyszeben, Strada Ocnei Nr. 36

Mare depozit de **tocile** prima,
cari se dau pe lângă garanție.

recomandă

bogatul său depozit de monumente

constatător din **monumente, cruci de morminte** din toate **solurile de piatră**, ca granit negru șvedic, granit sur șlezic, **sienit, labrador, marmor** negru, alb și sur, cum și grează tare cu cele mai ieftine prețuri.

Se confecționează toate **lucrările de construcție** în toate soiurile de piatră după dorință.

DREI-EICHEN-BRÄU

REGISTRIERTE SCHUTZMARKE

BERILE

din

Berăria Trei-Stejari

în **SIBIU**

deschisă și neagră (Bock), pentru calitatea lor neeseptionabilă sunt pretutindenea

cele mai căutate

Se trimit în butoaie și în sticle.

Din editura lui
W. Krafft în Sibiiu.

„Advocatul popular“, îndreptar pentru poporul român de Dr. D. Moldovan. Ed. II, p. 1. Dreptul cetățenesc. II. Dreptul familiar. III. Drepturile de posesiune, proprietate, pământ, servitute și apărarea lor. IV. Legea industrială. V. Dreptul obligatoric. VI. Despre cărțile funduare și intabulări. VII. Despre testament. VIII. Despre afaceri cambiale (Wechsel). IX. Despre procese și purtarea lor. X. Ajutor gratuit (fără plată) în afaceri de drept. XI. Despre dări. XII. Pilde pentru facerea diferitelor documente. Broș. 2 cor. 50 fil., leg. frumos în pânză 3 cor. 50 fil.

Amoarea amicală sau datorințele amicilor între sine de Dr. A. Gruber. 30 fil.

Aprodul Purece, din istoria lui Stefan cel mare de C. Negruzzi. 10 fil.

Arghir și prea frumoasa Elena, istorie. 30 fil.

Aur, novelă de Th. Costan. 30 fil.

Balade populare de Petru Crina Damaschin. 60 fil.

Bella, istorie circasiană de N. I. Ștefănescu. 30 fil.

Bobârnaci și Bazaconii, broșură umoristică cu ilustrații, de E. Borcia. 80 fil.

Cântec de irozi și stea: I. Nașterea lui Hristos, piesă în 4 acte cu cântece. II. Nașterea lui Hristos, corespunzătoare pentru copii cari se produc din casă în casă. 16 fil.

Carte de visuri perso-egipteană, ilustrată. 32 fil.

Catechese, manual pentru catecheții și învățătorii școlilor populare, pentru păstori și sufletești etc. etc. de I. Ștefanelli. Op. premiat de Academia română din București: Tom. I. Istoria biblică a Testamentului vechiu. Tom. II. Istoria biblică a Testamentului nou și faptele sfinților apostoli, ca adaus o istorie și geografie scurtă a Palestinei și a țărilor sfintei scripturi cu o hartă asupra țărilor acestora. Tom. III. Învățăturile dogmatice și morale ale bisericii dreptcredincioase răsăritene. Toate 3 volumele cu harta Palestinei. 12 cor.

Cine sapă groapă altuia, însuși cade în ea. Piesă teatrală în 3 acte pentru ajunul Crăciunului, compusă de Maria Drăgan. 32 fil.

Colăcărițul. Obiceiurile țăranilor români la nuntă, de Benedict Viciu. 32 fil.

Culegere de istorioare morale. 40 fil.

Dicționarul român-german, revizuit și completat de Dr. Daniil Popovici-Barcianu. Ed. IV. broș. 6 cor. 40 fil., leg. 8 cor.

Doctrina fericirii ilustr. cu sentințe filozof. de M. Velcean. 50 fil.

Două drame familiare. Lectură pentru tinerimea de sexul femeiesc. 40 fil.

Drepturile și datorințele învățătorilor confes. români de P. Conda. 3 cor.

Educațiunea de școală și acasă de M. Velcean. 30 fil.

Elemente de istoria Românilor, de Laurian. 30 fil.

Din editura lui W. Krafft în Sibiiu.

- Enciclopedia română, editată sub auspiciile și din însărcinarea „Asociațiunii pentru literatura rom. și cultura popor. rom.” de Dr. C. Diaconovich, 3 vol. mari, cuprinzând 37,622 articole cu 6 harte, 3 planuri și 167 ilustrațiuni, broș. 70 cor., în 3 volume luxos legate 80 cor.
- Farmece, rugăciuni pentru desfacerea lor. 10 fil.
- Fecioara dela Orleans, dramă romantică de Fr. Schiller, tradusă de Maria Cunțan, broș. 90 fil., cart. eleg. 1 cor. 30 fil.
- Gramatica germână teoretică-practică pentru usul tinerimei române de Sava Popovici-Barcian. Ed. V. revidată și completată de Dr. Daniil Popovici-Barcianu. 2 cor. 80 fil.
- Homo sum, roman de G. Ebers, tradus de Mugur. 1 cor. 60 fil.
- Indreptar practic în economia rurală de I. Baciuc. 1 cor.
- Peșitorii. Comedie populară în 3 acte de A. L. Ipan. 24 fil.
- Intâmplarea curioasă, comedie în 3 acte, de M. Velcean. 40 fil.
- Istoria literaturii române în usul tinerimei studioase, de I. Lazariciu. Ed. II. 2 cor.
- Istoria lui Alexandru cel mare. 60 fil.
- Istorie morale pentru băieți și băiete, ilustr., leg. 80 fil.
- Izvor de bunăstare, povește practice din economia de câmp și de casă, pomărit, albinărit, vierit etc. de Gr. Sima alui Ioan. 1 cor.
- Lacrămi, Versuri, Iertăciuni și declamări funebreale. 70 fil.
- Leonat și Dorofata, muierea sa. Vorbire de glume în versuri. 20 fil.
- Limba florilor de amor și amicitie, de G. Florescu. Leg. lux. 1 cor.
- Meditațiuni spirituale pentru înaintarea creștinismului de M. Velcean. 50 fil.
- Mihul Copilul, cântec dela Bicaz. 10 fil.
- Moara din vale. Nuvele de I. Russu-Șirianu. 1 cor. 40 fil.
- Oglinda norocului și a nenorocului. 10 fil.
- Opișanul, poezie de V. Alexandri. 10 fil.
- Orașul București cu plan, ilustr. (retip. din „Enciclopedia Română”). 1 cor.
- Orații ținute la nunte țărănești. 10 fil.
- Păscălia populară din mai multe manuscrise vechi, de I. Popescu. 16 fil.
- Proverbele Românilor, de I. C. Hîntescu. 60 fil.
- Posacul bun de inimă. Com. în 3 acte de Carlo Goldoni. Tradusă de d-șoarele Al. și Luc. I. Romanescu. 50 fil.
- Risipirea Ierusalimului, 9 cânt. în versuri de I. Barac. 70 fil.
- Savitri. Povestire indică din Mahabarata. 30 fil.
- Socetăți de cumpătare, îndreptar pentru înființarea lor, de G. Aluașiu. 60 fil.
- Tradițiuni populare române adunate de S. Fl. Marian. 40 fil.
- Un Cuiu, poveste de Ștefănescu. 20 fil.
- Visul Pescarului despre daruri. Poveste de A. Pann. 10 fil.

Cărți religioase și de rugăciuni.

Acaftistul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și alte Acaftiste și rugăciuni foarte evlavioase și de folos, 8° mic cu o icoană în colorii și alte ilustrațiuni

legat simplu	Cor. 1.60
» frumos	» 1.80
» fin cu tăietură aurită	» 2.10
» în piele roșie cu copcie	» 4.20
» » » neagră cu tăietură aurită	» 5.60

Micul Acaftist întru mărirea lui Dumnezeu. Carte de rugăciuni pentru tot creștinul întristat și năcăjit. Legat simplu 1 cor., în legătură mai fină cu tăietura de aur 1 cor. 50 fil.

Cărticică de rugăciuni către preasfânta Născătoare de Dumnezeu cu **Visul Maicei** Precestei, legat 30 fil.

Ceaslov sau **Orologiu**, rugăciuni de toată ziua și alte rugăciuni de folos precum și sinaxariul celor 12 luni ale anului. Legat simplu 2 cor. 20 fil., frumos legat 2 cor. 80 fil., legat în piele roșie cu copcie 4 cor. 80 fil.

Epistolie a Domnului nostru Isus Hristos, ce a trimis-o Dumnezeu din ceriu, legat 30 fil.

Meditațiuni spirituale pentru înaintarea creștinismului adevărat și a cultului dumnezeesc de casă de M. Velcean 50 fil.

Octoihul cel mic sau cele opt glasuri: slujba vecerniei, liturghiei, împreună cu glasurile, podobiile, catavasiile, irmoasele, polieleul, cu svetilnele și voscresnele de peste întreg anul, legat simplu 1 cor. 80 fil., leg. frumos 2 cor. 20 fil., legat în piele roșie 4 cor. 30 fil.

Paraclis al preasf. Născătoarei de Dumnezeu și pururea fecioarei Maria 10 fil.

Paraclis al sf. Haralambie dimpreună cu vieța Sfântului 24 fil.

Patima și moartea Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos, legat 2 cor. 30 fil.

Taina celor 12 Vineri mari și rugăciune pentru vremurile grele, legat 24 fil.

Tipărite cu litere cirile:

Liturghii a celor dintru sf. părinților noștri a lui Ion Zlatoust, Vasilie cel mare și a Prejdeoștenii. Roșu și negru tipărit, leg. în piele roșie cu copce. 10 cor.

Pentecostarion, ce cuprinde slujba din Dumineca Paștilor până la Dumineca tuturor sfinților. Cu blagoslovenia preasf. Domn Vasilie Moga, episcop al neuniților al Ardealului. Roșu și negru tipărit, folio, leg. în piele roșie cu copce, 19 cor.